

**MAHALLE ÖLÇEĞİNDE SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
VE YER AİDİYETİ ETKİLEŞİMİNİN; YAŞAM KALİTESİ,
KAMUSAL OLANAKLARA ERİŞİM VE KENTSEL
DÖNÜŞÜM AÇISINDAN ARAŞTIRILMASI: Bahçelievler
Merkez Mahallesi**

Senanur Kevser Göksoy

Kent ve Mimarlık

Yüksek Lisans Tezi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Özyeğin Üniversitesi
Haziran 2023

Telif Hakkı © 2023 Senanur Kevser Göksoy

**MAHALLE ÖLÇEĞİNDE SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
VE YER AİDİYETİ ETKİLEŞİMİNİN; YAŞAM KALİTESİ,
KAMUSAL OLANAKLARA ERİŞİM VE KENTSEL
DÖNÜŞÜM AÇISINDAN ARAŞTIRILMASI: Bahçelievler
Merkez Mahallesi**

Onaylayan:

Profesör Doktor Orhan Hacıhasanoğlu,
Tez Danışmanı, Kent ve Mimarlık
Özyeğin Üniversitesi

Doçent Doktor Güliz Özorhon,
Kent ve Mimarlık
Özyeğin Üniversitesi

Onaylanma Tarihi: 22.05.2023

Profesör Doktor Ahsen Özsoy,
Mimarlık Bölümü
Işık Üniversitesi

Babam Tevfik Göksoy, Annem ve Ablama...

ABSTRACT

This study aims to explore the concepts related to social sustainability at the neighborhood scale and develop measurement parameters by examining the discovered concepts in a more general context. Focusing on the social sustainability concept that has a strong relationship with the place attachment identified through a literature review, the study is further deepened by associating it with quality of life, neighborhood public spaces and amenities, and accessibility parameters. Bahçelievler Merkez neighborhood, which was established during the rapid urbanization process of Istanbul in the 1960s and intensive urban transformation in recent years, was selected for field research. The field research consists of two parts. The first part used a methodology focused on social sustainability as well as related concepts such as social interaction, satisfaction and accessibility to amenities to explore the place attachment of people living in the neighborhood. This research was supported by questionnaires and in-depth interviews. The issue of urban transformation is investigated both in survey questions and in-depth interviews. In the second part of the research, new mappings were prepared to assess quality of life and evaluate accessibility and walkability. Transportation circles were drawn around public spaces, and the extent to which these circles cover the neighborhood fabric was investigated. In the second part of the research, new maps were created to assess quality of life, accessibility, and walkability. Public spaces were the focal point, and accessibility circles were drawn to determine the extent to which these circles covered the neighborhood fabric. This method was combined with integration maps, which tested the density of urban transportation networks, allowing for a comprehensive analysis of the accessibility of public spaces and quality of life in the neighborhood. Observations were conducted in fifteen parks within the neighborhood to obtain

behavioral maps. The results of the thesis show that there is a high demand for urban transformation projects in the Bahçelievler Merkez neighborhood. Therefore, promoting in situ transformation is essential to strengthen social sustainability. The long-term residence of neighborhood residents increases their attachment to the neighborhood. In addition, accessibility of the neighborhood affects place attachment and place satisfaction. Surveys, in-depth interviews, and observations indicate a positive relationship between park use and sense of belonging - attachment in the neighborhood. The design of parks and urban furniture used is important for increasing social interaction.

Keywords: Social sustainability, place attachment, quality of life, urban transformation, accessibility in public space, Istanbul, Bahçelievler

ÖZETÇE

Bu çalışma, mahalle ölçeğinde sosyal sürdürülebilirliğin ilişkili olduğu kavramları keşfetmek ve keşfedilen kavramları inceleyerek ölçüm parametreleri geliştirmeyi hedeflemektedir. Tez kapsamında yapılan literatür taraması sonucu yer aidiyeti ile güçlü bir ilişkisi olduğu tespit edilen sosyal sürdürülebilirlik kavramını merkeze alarak yaşam kalitesi, kamusal alan ve olanaklara erişilebilirlik parametreleri ile ilişkilendirerek araştırma derinleştirilmiştir. Alan araştırması için İstanbul'un 1960'lı yıllarda hızlı yapılanma ve son yıllarda kentsel dönüşümün yoğun olarak yaşandığı mahallelerinden biri olan Bahçelievler Merkez Mahallesi seçilmiştir. Alan araştırması iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım, sosyal sürdürülebilirlik odaklı metodoloji kullanarak, mahallede yaşayan insanların aidiyet duygusunu ve bununla ilgili sosyal etkileşim, memnuniyet, olanaklara erişilebilirlik kavramlarını araştırmak için anket ve derinlemesine görüşmeler ile desteklenmiştir. Kentsel dönüşüm konusu hem anket sorularında hem de derinlemesine görüşmelerde araştırılmaktadır. Araştırmanın ikinci kısmında, yaşam kalitesi, erişilebilirlik ve yürünebilirlik değerlendirmeleri yapmak amacıyla yeni haritalar oluşturulmuştur. Kamusal alanlar merkez alınarak erişilebilirlik çemberleri çizilmiş ve bu çemberlerin mahalle dokusunun ne kadarını kapsadığı araştırılmıştır. Bu yöntem, kentsel ulaşım ağlarının yoğunluğu ile test edilen entegrasyon haritaları ile birleştirilerek, mahalledeki kamusal alanların erişilebilirliği ve yaşam kalitesi hakkında kapsamlı bir analize olanak sağlamıştır. Mahallede bulunan on beş parkta gözlem yapılarak davranış haritaları elde edilmiştir. Bu tez çalışması kapsamında ulaşılan sonuçlar; Bahçelievler Merkez mahallesindeki kentsel dönüşüm projelerine olan talep oldukça yüksektir. Bu nedenle, yerinde dönüşüm teşvik edilerek sosyal sürdürülebilirliği güçlendirmek

önemlidir. Mahalle sakinlerinin uzun süredir burada yaşamaları, mahalleye olan bağlılıklarını arttırmaktadır. Ayrıca, mahallenin erişilebilirliği, yer aidiyeti ve yer memnuniyetini etkilemektedir. Yapılan anket, derinlemesine görüşme ve gözlemler, mahalledeki park kullanımı ve yer aidiyeti hissi arasında olumlu bir ilişki olduğunu göstermektedir. Parkların ve kullanılan kent mobilyalarının tasarımı, sosyal etkileşimi artırmak için önemlidir.

Anahtar kelimeler: Sosyal sürdürülebilirlik, yer aidiyeti, yaşam kalitesi, kentsel dönüşüm, kamusal alanda erişilebilirlik, İstanbul, Bahçelievler

TEŞEKKÜR

Öncelikle, tez danışmanım Prof. Dr. Orhan Hacıhasanoğlu'na samimi teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Değerli rehberliği, yönlendirmeleri ve sabrı sayesinde tezin her aşamasında bana destek oldu. Prof. Dr. Orhan Hacıhasanoğlu Hocamın tecrübeleriyle bu çalışmayı tamamlamak benim için büyük bir onur oldu. Bunun yanında, yüksek lisans eğitimim boyunca Kent ve Mimarlık bölümündeki tüm hocalarım ve katılımcıların katkıları kente ve mimarlığa farklı açılardan bakmamı sağladı. Kent ve Mimarlık Yüksek Lisans Koordinatörü Prof. Dr. Hülya Turgut'a ve tüm hocalarım ve katılımcılara teşekkürlerimi sunuyorum. Tezimin Jüri üyeleri Doç. Dr. Güliz Özorhon'a ve Prof. Dr. Ahsen Özsoy'a değerli katkıları ve yorumlarından dolayı teşekkür ederim.

Tezimin alan çalışmasını doğduğum, büyüdüğüm ve kişisel bağ kurduğum Bahçelievler Merkez Mahallesi'nde gerçekleştirmek benim için çok değerliydi. Bu mahallede geçirdiğim çocukluk ve gençlik yıllarımın anılarıyla dolu sokakları, araştırmacı gözlüğümlle tekrar incelemek benim için paha biçilemez bir deneyim oldu. Ayrıca, bu süreçte yeni keşifler yapmak ve mahallemlle ilgili bilgilerimi derinleştirmek benim için büyük bir keyif oldu. Tezim için gönüllü olarak zaman ayıran ve benimle röportaj, anket yapan, deneyimleri ve görüşleri çalışmamın zenginleşmesine katkı sağlayan mahalle halkına teşekkürlerimi sunuyorum.

Aileme, dostlarıma ve sevdiklerime teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Bu süreçte, tezimi başarıyla tamamladığımı göremeden vefat eden babam Tevfik Göksoy'a bu başarıyı atfetmek istiyorum. Hayatım boyunca bana verdiği destek ve motivasyon için

babama minnettarım. Annem Şefika Göksoy'a ve Ablam İlkur Tuba Göksoy'a moral desteği ve tüm katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak, her araştırmanın biricik olduğunu ve araştırmacının ele aldığı konuyu kendi perspektifinden değerlendiğini düşünüyorum. Bu bağlamda araştırmacının araştırma yaparken hangi koşullar ve durumlar altında araştırmayı yaptığının açık olması gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle tez yazım sürecimin nasıl geçtiğinden kısaca bahsetmek isterim. Tez yazım sürecimim başlarında, Covid-19 pandemisi ve karantina döneminin etkileri sürmekteydi. Tez yazım sürecimin ortalarında çok sevdiğim babamın vefatı ile duygusal bir dönem geçirdim. Kısa bir süre sonra ailem ve tez danışmanım Prof. Dr. Orhan Hacıhasanoğlu destekleri ile araştırmalarımaya devam ettim. Tezim süresince, Portekiz'de yaptığım iki aylık staj hem akademik hem de kişisel gelişimime destek oldu. Avrupa'da ziyaret ettiğim 6 ülke ve 8 şehir, üzerinde çalıştığım yer aidiyeti, yer duygusu, kent kimliği, erişilebilirlik, sürdürülebilirlik gibi kavramları farklı perspektiflerden gözlemlene fırsatı sunarak büyük katkı sağladı. Tez yazım sürecimin son aşamalarında ise Türkiye'nin 6 Şubat 2023'te yaşadığı Kahramanmaraş depremi sürdürülebilirlik ve kentsel dönüşüm gibi kavramların ön plana çıkmasına sebep olmuştur. Bu gelişmeler, tez yazarının yönelimlerini ve hassasiyetlerini etkileyebileceği için büyük öneme sahiptir. Bu sebeple, tez yazım sürecinde yaşanan bu olaylar, tez yazarının akademik çalışmalarında etkiye sahip olabilir.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	vi
ÖZETÇE	vii
ÖNSÖZ	viii
TABLO LİSTESİ	xii
ŞEKİL LİSTESİ	xiii
I GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Kapsamı.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	2
1.3 Araştırmanın Yöntemi.....	3
II SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	7
2.1 Sürdürülebilirlik ne değildir?	7
2.2 Sürdürülebilirliğin boyutları.....	12
2.2.1 Sürdürülebilirliğin Ekonomik Boyutu.....	12
2.2.2 Sürdürülebilirliğin Çevresel Boyutu.....	12
2.2.3 Sürdürülebilirliğin Kültürel Boyutu.....	13
2.3 Bölümün Sonuçları.....	14
III SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: TANIMLAR, KURAMSAL YAKLAŞIMLAR VE DEĞERLENDİRMELER	15
3.1 Sosyal Sürdürülebilirlik Nedir ve Şehirler İçin Neden Önemlidir?.....	15
3.2 Sosyal Sürdürülebilirlik ve Sosyal Eşitlik, Uyum Kavramları.....	19
3.3 Sosyal Sürdürülebilirlik ve Yürünebilirlik-Erişilebilirlik Kavramı.....	22
3.4 Sosyal Sürdürülebilirlik ve Yaşam Kalitesi.....	28.
3.5 Sosyal Sürdürülebilirlik ve Kentsel Dönüşüm.....	33
3.6 Sosyal Sürdürülebilirlik ve Aidiyet.....	35.
3.6.1 Mahalle Tanımı.....	36

3.6.2	Mahalle, Aidiyet Ve Sosyal Sürdürülebilirlik.....	37
3.6.3	Yer Aidiyeti ve Kentsel Dönüşüm	44
3.6.4	Yer Duygusu, Yer Aidiyeti ve Sosyal Sürdürülebilirlik İlişkisi.....	46
3.6.5	Sosyal Sürdürülebilirlik İçin Mahalle Ölçeğinde Aidiyet Ölçüm Parametrelerinin Belirlenmesi.....	51
3.7	Literatür Analiz ve Bulguları.....	57
3.8	Bölüm Sonuçları:.....	60
IV	METODOLOJİ.....	62
4.1	Kavramsal Çerçeve: Çalışmanın Sosyal Sürdürülebilirlik Yaklaşımı..	62
4.1.1	Yer Aidiyeti, Kentsel Dönüşüm, Yaşam Kalitesi, Sosyal Sürdürülebilirlik, Yürünebilirlik Ölçüm Kriterlerinin Belirlenmesi.....	64
4.1.2	Kamusal Açık Alanlardaki Davranışların Sınıflandırılması...	69
4.1.3	Ölçeğin Belirlenmesi.....	74
4.2	Tez Araştırması Metodolojisi.....	76
4.2.1	Mahallede Yaşamakta Olanların Anket ve Derinlemesine Görüşme ile Görüşlerinin Alınması.....	76
4.2.2	Kamusal Açık Alanlardaki Davranışların Tespiti ve Haritalama ile Değerlendirilmesi.....	78
4.2.3	Kentsel Alanlarda Entegrasyon ile Davranışsal Haritalar Karşılaştırılmasının Yapılması.....	78
4.3	Bölümün Sonucu.....	79
V	ALAN ARAŞTIRMAS.....	82
5.1	Bahçelievler Merkez Mahallesi Tarihsel Gelişimi ve Değişimi.....	82
5.2	Bahçelievler Merkez Mahallesi Nüfusu Demografik Yapısı.....	84
5.3	Bahçelievler Merkez Mahallesi'ne Güncel Bakış.....	85
5.4	Alana Ait Bulgular.....	87

5.4.1	Anket ve Derinlemesine Görüşme.....	87
5.4.2	Kamusal Alanların Analiz Edilmesi- Entegrasyon, Bütünleşme, Yürünebilirlik Haritaları	97
5.4.3	Bahçelievler Merkez Mahallesi Kamusal Açık Alanlarda Davranış Haritaları.....	105
5.5	Bölümün Sonuçları.....	166
VI TARTIŞMA SONUÇLAR.....		172
EKLER.....		181
KAYNAKÇA.....		184
ÖZGEÇMİŞ.....		195

TABLO LİSTESİ

1. Tablo 1 Sürdürülebilirlik çalışmaları Türkiye ve dünyadaki gelişmeler kronolojik çizelge	8
2. Tablo 2 Yürünebilirlik Parametreleri [62]	26
3. Tablo 3 Yaşam kalitesi göstergeleri kaynak Nikoofam & Mobaraki.[81]	31
4. Tablo 4 Kentsel sosyal sürdürülebilirliğe katkısı olan fiziksel ve fiziksel olmayan faktörler Kaynak: Chan ve Lee [23], Meegan ve Mitchell [172], Turkington ve Sangster [173], Bramley v.d [51], Yiftachel ve Hedgcock [174], Force [175], Hopwood vd,[176], Littig ve Griessler, [3]; Burton [46]’den aktaran; Dempsey vd.[12]	53
5. Tablo 5 Sosyal sürdürülebilirlik gösterge	54
6. Tablo 6 Sosyal sürdürülebilirlik ölçüm parametreleri	75
7. Tablo 7 Tez araştırma modeli için önerilen anket soruları ve ölçüm parametrelerinin sınıflandırılması	77
8. Tablo 8 Sosyal sürdürülebilirlik ve ilişkili olduğu kavramlar için önerilen yöntemleri	80
9. Tablo 9 Sosyal sürdürülebilirlik ve ilişkili olduğu kavramların önerilen ölçüm yöntemleri ve ölçme biçimleri	81
10. Tablo 10 Anket Sonuçları	89
11. Tablo 11 Ankete katılanların mahallede oturma süreleri.....	91
12. Tablo 12 Mahalle olanaklarından yaşam kalitesinden memnuniyet.....	93
13. Tablo 13 Kentsel dönüşümden memnuniyet	94
14. Tablo 14 Mahallede ikamet etme tercihleri	96
15. Tablo 15 “İstanbul’da yaşamayı isteyeceğiniz başka bir ilçe veya mahalle var mı? Var ise neresi olduğunu ve sebebini kısaca açıklayınız?” Sorusuna verilen cevapların yoğunluğa göre sınıflandırılması.	96
16. Tablo 16 Bahçelievler Merkez Mahallesi parklarına ait genel bilgiler	106
17. Tablo 17 Bahçelievler Merkez Mahallesi yolların yoğunluğu ve özellikleri ...	107
18. Tablo 18 Kamusal alanlar ve donatılar için yürünebilirlik erişilebilirlik değerlendirmesi.....	108
19. Tablo 19 Tüm parkların çevrelerinin fiziksel yapısı.....	181

ŞEKİL LİSTESİ

1. Şekil 1 Araştırma yöntem şeması	6
2. Şekil 2 Sürdürülebilirlik araştırmaların yoğunlaştığı alanlar ve zaman aralıkları, Kaynak: Widok[7]	11
3. Şekil 3 Yürünebilirlikliği etkileyen faktörler kaynak [63]	26
4. Şekil 4 Kentsel çevrelerde yaşam kalitesinin göstergeleri[83].....	30
5. Şekil 5 Sosyal sürdürülebilirlik çalışmalarının kronolojik analizi.....	58
6. Şekil 6 Mahalle ölçeğinde kamusal alanlarda, yer aidiyeti ve sosyal sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi arasındaki kavramsal ilişki şeması.	63
7. Şekil 7 Yer aidiyetinin çalışma alanı olan insan ve doğal ve yapay çevre arasındaki ilişkiyi duygusal, sosyal ve fiziksel insan deneyimler ile ilişkisi.....	65
8. Şekil 8 Sosyal sürdürülebilirlik kavramının başlıklarının sosyal , duygusal ve fiziksel deneyim altında sınıflandırılması.....	66
9. Şekil 9 Sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyetinin ölçüm kriterleri kesişim alanı	67
10. Şekil 10 Mahalle ölçeğinde aidiyet sosyal sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi etkileşim şeması ve ölçütler	67
11. Şekil 11 Sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti kavramsal şeması	68
12. Şekil 12 Araştırma şeması	69
13. Şekil 13 Zorunlu, isteğe bağlı, sosyal Faaliyet sınıflandırması kaynak [188, 189]	72
14. Şekil 14 İsteğe bağlı aktivite seviyeleri yükseldikçe, sosyal aktivitelerin sayısı genellikle önemli ölçüde artar [189].....	72
15. Şekil 15 Bahçelievler Merkez Mahallesi konumu	83
16. Şekil 16 (a)Havuzlu Köşk (Siyavuşpaşa Kasrı), (b) Çobançeşme Köprüsü, (c)Viran Saray	84
17. Şekil 17 Bahçelievler Merkez Mahallesi zaman içindeki değişimi	86
18. Şekil 18 “Bahçelievler Merkez Mahallesi en çok yaşamak istediğim yer” sorusuna evet cevabı veren 57 kişinin yer aidiyeti ve memnuniyetini ölçen sorulara verdikleri cevapların karşılaştırmalı grafiği.....	95
19. Şekil 19 “Bahçelievler Merkez Mahallesi en çok yaşamak istediğim yer” sorusuna evet cevabı veren 57 kişinin bölgedeki değişime karşı yaklaşımlarını ölçen sorulara verdikleri cevapların karşılaştırmalı grafiği.	95
20. Şekil 20 Bahçelievler Merkez mahallesi fonksiyon, sosyal donatılar, ticaret alanları, toplu konut alanları, siteler, kat adetleri haritası.....	98
21. Şekil 21 Bahçelievler Merkez Mahallesi içinde okulların dağılımı ve erişim çemberleri	99
22. Şekil 22 Mahalle içinde parkların konumları ve erişim çemberleri.....	100
23. Şekil 23 Bahçelievler Merkez Mahallesi dini yapıların konumu ve erişilebilirlik haritası.....	100
24. Şekil 24 Bahçelievler Merkez Mahallesi sağlık yapılarının konumları ve erişilebilirlik haritası.	101

25. Şekil 25 Bahçelievler Merkez Mahallesi Metro, metrobüs, tramvay ve otobüs duraklarının konumu ve erişilebilirlik haritası.....	102
26. Şekil 26 Global bütünleşme (integration) haritaları	103
27. Şekil 27 Bahçelievler Merkez Mahallesi (entegrasyon) haritası ve Parkların konumları	104
28. Şekil 28 Bahçelievler Merkez Mahallesi parkların konumları	114
29. Şekil 29 Yavuz Gökmen Selim parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023	115
30. Şekil 30 Yavuz Gökmen Selim parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023	117
31. Şekil 30a Yavuz Gökmen Selim Parkı hafta sonu değerlendirmeleri.....	118
32. Şekil 30b Yavuz Gökmen Parkı hafta sonu kullanıcıları.....	118
33. Şekil 31 Kahraman Babcum parkı haftaiçi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023.....	119
34. Şekil 31a Kahraman Babcum parkı hafta içi değerlendirmeleri.....	120
35. Şekil 31b Kahraman Babcum parkı hafta içi kullanıcıları.....	120
36. Şekil 32 Kahraman Babcum parkı haftasonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023.....	121
37. Şekil 32a Kahraman Babcum parkı hafta sonu değerlendirmeleri.....	122
38. Şekil 32b Kahraman Babcum parkı hafta sonu kullanıcıları.....	122
39. Şekil 33 Sami Özey parkı haftaiçi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023.....	123
40. Şekil 33a Sami Özey parkı hafta içi değerlendirmeleri.....	123
41. Şekil 33b Sami Özey parkı hafta içi kullanıcıları.....	124
42. Şekil 34 Sami Özey Parkı haftasonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023...	124
43. Şekil 34a Sami Özey Parkı hafta sonu değerlendirmeleri.....	125
44. Şekil 34b Sami Özey Parkı hafta sonu kullanıcıları.....	125
45. Şekil 35 Şehit Selim Ayaydın Parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023	126
46. Şekil 35a Şehit Selim Ayaydın Parkı hafta sonu kullanıcı davranış 25.03.2023	127
47. Şekil 35b Şehit Selim Ayaydın Parkı hafta sonu kullanıcıları.....	127
48. Şekil 36 Şehit Selim Ayaydın Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 26.04.2023.....	128
49. Şekil 36a Şehit Selim Ayaydın Parkı hafta içi değerlendirme.....	128
50. Şekil 36b Şehit Selim Ayaydın Parkı hafta içi kullanıcı	129
51. Şekil 37 Turgay Şeren parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023.....	129
52. Şekil 37a Turgay Şeren parkı hafta içi değerlendirme.....	130
53. Şekil 37b Turgay Şeren parkı hafta içi kullanıcıları.....	130
54. Şekil 38 Turgay Şeren parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 30.04.2023.....	131
55. Şekil 38a Turgay Şeren parkı hafta sonu değerlendirme.....	132

56. Şekil 38b Turgay Şeren parkı hafta sonu kullanıcıları.....	132
57. Şekil 39 Şehitler parkı kullanıcı davranış haritası hafta içi 27.03.2023	133
58. Şekil 39a Şehitler Parkı hafta içi değerlendirme.....	134
59. Şekil 39b Şehitler Parkı hafta içi kullanıcı.....	134
60. Şekil 40 Şehitler parkı kullanıcı davranış haritası hafta sonu 30.04.2023.....	135
61. Şekil 40a Şehitler parkı haritası hafta sonu değerlendirmesi.....	136
62. Şekil 40b Şehitler parkı haritası hafta sonu kullanıcıları.....	136
63. Şekil 41 Sadri Alışık Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023.....	137
64. Şekil 41a Sadri Alışık parkı hafta içi değerlendirmeleri.....	138
65. Şekil 41b Sadri Alışık parkı hafta içi kullanıcıları.....	138
66. Şekil 42 Sadri Alışık parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023	139
67. Şekil 42a Sadri Alışık parkı hafta sonu değerlendirmeleri.....	140
68. Şekil 42b Sadri Alışık parkı hafta sonu kullanıcıları.....	141
69. Şekil 43 Şehit Serkan Alçinkaya parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023.....	141
70. Şekil 43a Şehit Serkan Alçinkaya hafta içi değerlendirmeleri.....	142
71. Şekil 43b Şehit Serkan Alçinkaya hafta içi kullanıcıları.....	142
72. Şekil 44 Şehit Serkan Alçinkaya haftasonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023.....	143
73. Şekil 44a Şehit Serkan Alçinkaya parkı hafta sonu değerlendirmeleri.....	143
74. Şekil 44b Şehit Serkan Alçinkaya parkı hafta sonu kullanıcıları.....	144
75. Şekil 45 Zübeyde hanım parkı hafta içi davranış haritaları 27.03.2023.....	144
76. Şekil 45a Zübeyde Hanım parkı hafta içi değerlendirmeleri.....	145
77. Şekil 45b Zübeyde Hanım parkı hafta içi kullanıcıları.....	146
78. Şekil 46 Zübeyde Hanım parkı hafta sonu 30.04.2023.....	146
79. Şekil 46a Zübeyde Hanım parkı hafta sonu değerlendirmeleri.....	147
80. Şekil 46b Zübeyde Hanım parkı hafta sonu kullanıcıları.....	148
81. Şekil 47 Bahçelievler parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023.....	148
82. Şekil 47a Bahçelievler parkı hafta içi değerlendirmesi 27.03.2023.....	149
83. Şekil 47b Bahçelievler parkı hafta içi kullanıcıları.....	150
84. Şekil 48 Bahçelievler Parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023.....	151
85. Şekil 48a Bahçelievler Parkı hafta sonu değerlendirmesi 25.03.2023.....	151
86. Şekil 48b Bahçelievler Parkı hafta sonu kullanıcıları.....	152
87. Şekil 49 Kıbrıs Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023.....	153
88. Şekil 49a Kıbrıs Parkı hafta içi kullanıcı davranışları değerlendirmeleri.....	154
89. Şekil 49b Kıbrıs Parkı hafta için kullanıcı dağılımı.....	154
90. Şekil 50 Kıbrıs parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023.....	155

91. Şekil 50a Kıbrıs parkı hafta sonu kullanıcı değerlendirmesi.....	156
92. Şekil 50b Kıbrıs Parkı hafta sonu kullanıcı dağılımı.....	156
93. Şekil 51 Orhan Gazi Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023.....	157
94. Şekil 51a Orhan Gazi Parkı hafta içi kullanıcı değerleri 25.032023.....	157
95. Şekil 51b Orhan Gazi Parkı hafta içi kullanıcı.....	158
96. Şekil 52 Orhan Gazi Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 30.04.2023.....	158
97. Şekil 52a Orhan Gazi Parkı hafta sonu kullanıcı değerleri 30.04.2023.....	159
98. Şekil 52b Orhan Gazi Parkı hafta sonu kullanıcı	159
99. Şekil 53 Enver Yorulmaz parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023.....	160
100.Şekil 54 Kazım Kanat hafta içi kullanıcı davranış haritası 7.03.2023	161
101.Şekil 54a Kazım Kanat hafta içi kullanıcı değerlendirme.....	161
102.Şekil 54b Kazım Kanat hafta içi kullanıcı.....	162
103.Şekil 55 Kazım Kanat parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023.....	162
104.Şekil 55a Kazım Kanat parkı hafta sonu kullanıcı değerlendirme.....	163
105.Şekil 55b Kazım Kanat parkı hafta sonu kullanıcı.....	163
106.Şekil 56 Ercan Şahin Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası.....	164
107.Şekil 57 Ercan Şahin Parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası.....	165
108.Şekil 59 Via Eganatia yolu.....	182

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Kapsamı

Kentler sürekli değişim ve dönüşüm içindedir. Zaman içinde dönemin ihtiyaçlarına göre şekillenir, fonksiyon değiştirir, yayılır, daralır, yok olur veya yeniden yapılanarak varlıklarını sürdürürler. Ekonomi alanındaki değişimler, çevresel ve toplumsal yapılanma, doğal afetler, salgınlar, gelişen teknoloji, sosyal ve kültürel etkileşim kentlerin yapılanmasını ve kent yaşamını önemli ölçüde etkiler.

Kentler, zamanın ihtiyaçlarına göre değişme eğilimindedir ve bu nedenle sosyal ve fiziksel yapılarını "iyileştirmek" için birçok yeni paradigma ortaya çıkmıştır. Bu paradigmlar, katılımcı kent, girişimci kent, yürünebilir kent, yavaş şehir, kompakt kent, yaratıcı kent, akıllı kent, eko kent, verimli kent, dirençli kent, yaşanabilir kent ve dayanıklı kent gibi çeşitli kavramları içermektedir. Bu kavramlar, sürdürülebilir kentlerin oluşturulmasıyla yakından ilişkilidir ve bir bölgenin daha kapsamlı bir şekilde incelenmesine katkı sağlayabilir. Sürdürülebilirlik kavramı yaygın olarak sosyal, ekonomik, çevresel, kültürel boyutları ile araştırılmıştır. Bu tezde sürdürülebilirlik konusu, sosyal boyutu bağlamında ve mahalle ölçeğinde tartışılmaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik kaynak araştırmalarında saptanan yere aidiyet ölçütü ile sosyal sürdürülebilirliğin mahalle ölçeğinde etkileşimi incelenmiştir. Özellikle mahalle ölçeğinde yaşam kalitesi, kamusal alanların kullanımı, erişilebilirlik ve yürünebilirlik ölçütleri kentsel dönüşümün etkileri ile mahallenin algısını inceleyen bir metodoloji

üzerine kurgulanmıştır. Bu kapsamda özellikle 1960'lı yıllarda yapılanmanın yoğun olarak görüldüğü bölgelerinden biri olan Bahçelievler Merkez Mahallesi örnekleme ile sosyal sürdürülebilirliğin hangi kriterlere bağlı olarak değerlendirilmesi gerektiği alan çalışmasında araştırılmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Mahalle ölçeğinde yer aidiyetinin sosyal sürdürülebilirliğe etkilerini, yaşam kalitesinden memnuniyet, mahalle kamusal alan ve olanaklarına erişebilirlik parametreleri ile kentsel dönüşümle ilişkilendirerek incelemek amaçlanmıştır. Yer aidiyeti, sosyal sürdürülebilirlik etkileşimi çalışmanın literatür taraması bölümünde derinlemesine incelemeler sonucunda üzerinde çok çalışma yapılmış bir alan olarak belirmektedir. Bu tez araştırması sosyal sürdürülebilirlik aidiyet etkileşimini, İstanbul gibi afet riskleri nedeniyle yapı stoğunu güçlendirmek için başvurduğu yöntem olan kentsel dönüşüm kavramını bu etkileşimin bir parçası haline getirerek, mahalle ölçeğinde yaşam kalitesi ve kamusal alan ve olanaklara erişim ölçütleri ile değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda metodoloji bölümünde oluşturulan araştırma yöntemleri uygulanarak İstanbul'un 1940'larda yapılanmaya başlayan ve 1960'larda daha hızlı yapılaşma sürecine giren Bahçelievler bölgesi mahalle ölçeğinde incelenecektir. Bu tez çalışmasında, Bahçelievler Merkez mahallesinin, potansiyelleri ve dezavantajları göz önünde bulundurularak sosyal sürdürülebilirlik kavramı ve ilişkili olduğu diğer kavramlar araştırılarak mahaller için sosyal sürdürülebilirlik ölçütleri belirlenmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmanın kavramsal çerçevesi, metodolojisi ve yönteminin belirlenmesinde yol gösterici olan araştırma soruları aşağıdaki gibi belirlenmiştir. Sorular birincil, ikincil ve çalışma alanına ait sorular olmak üzere oluşturulmuştur.

Birincil sorular:

1. *Mahallelerde sosyal sürdürülebilirliği destekleyen fonksiyonlar nelerdir?*
2. *Mahalleler için sosyal sürdürülebilirlik değerlendirilirken hangi değişkenlerle incelenmelidir?*
3. *İstanbul'un 1960'lı yıllarda hızlı yapılanma sürecinde yapılan mahallerin sosyal sürdürülebilirlikleri nasıl ölçülebilir?*

İkincil sorular:

1. *Mahalle ölçeğinde yer aidiyetinin güçlü olması sosyal sürdürülebilirliğe etkileri nelerdir? Yer aidiyetinin çalışma alanları ile sosyal sürdürülebilirliğin çalışma alanları hangi temalarda kesişir?*
2. *Mekânı uzun süreli deneyimleyen kişilerin yere bağlanması ve algılarında oluşan anlamlar nelerdir?*
3. *Mahallede sosyal etkileşimi destekleyen unsurlar nelerdir?*
4. *Güncel bir faktör olarak "kentsel dönüşüm projelerin" mahalle ölçeğinde sosyal sürdürülebilirlik- yer aidiyeti ilişkisini nasıl etkiler?*
5. *Yere aidiyet kamusal mekanlardaki davranışlara nasıl yansır?*

Çalışma alanına ilişkin sorular:

1. *Bahçelievler Merkez Mahallesinde kamusal mekânlara mahalle olanaklarına erişim kullanıcılar arasında nasıl farklılaşır?*

2. *İstanbul Bahçelievler Merkez Mahallesinde yere aidiyet, yaşam kalitesini ve sosyal sürdürülebilirliği artırabilecek fiziksel ve sosyal donatılar nelerdir ve mahalle için yeterli midir?*
3. *Bahçelievler Merkez Mahallesindeki kentsel dönüşüm ve onun getirdiği sosyal dönüşüm sosyal sürdürülebilirlikle ve yer aidiyeti ile ilişkili olan mahalle memnuniyetini nasıl etkilemiştir?*

Araştırma hipotezleri aşağıdaki gibidir;

H1: Mahallelerde **sosyal sürdürülebilirlik yer aidiyeti ve bağlılığı** ile hayati bir ilişki içindedir.

H2: Mahallelerde bulunma **süresi yere** bağlanma üzerinde **olumlu** bir etkisi vardır.

H3: **Mahalle memnuniyeti, yer aidiyeti ve bağlılığı sosyal sürdürülebilirlik** ile güçlü bir ilişki içindedir.

1.3. Araştırma Yöntemi

Sosyal sürdürülebilirliğin çok katmanlı yapısı göz önünde bulundurularak bu çalışmada karma araştırma yönteminin kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür. Öncelikle literatür araştırması ile araştırma alanında hâkim olan görüşler ve bu alanın zaman içinde nasıl incelendiğini ortaya konulmuştur. Literatür taramasında sosyal sürdürülebilirliğin ilişkili olduğu kavramlar incelenmiştir. Yer aidiyeti kavramı ile güçlü bir ilişkisi olduğu keşfedilmiştir. Bu iki kavramın kesişiminden bulunana kavramalar incelenmiş ve kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. İlişki Daha sonra sosyal sürdürülebilirliğin mahalle ölçeğinde ilişki olduğu parametreler ve ölçüm biçimi incelenmiş ve ulaşılan veriler doğrultusunda anket soruları hazırlanmıştır.

Alan çalışmasında keşfedici karma yöntem yaklaşımı benimsenmiştir. İlk olarak, araştırma yapılacak bölgenin zaman içinde nasıl değiştiğini ve bölgenin önemli kırılma noktalarını gözlemleyebilmek için bir zaman çizelgesi oluşturulmuştur. İkinci adımda ise veriler bölge haritası üzerine işlenmiştir. Yerel alan sınırları belirlenmiş bölgenin bugünkü sosyal ve fiziksel yapısını ortaya koymak için alan ziyareti, gözlem yoluyla toplanan verileri kullanarak yerleşim birimleri ve çevresinde yerleşim düzeni analizi ve haritalamaları yapılmıştır. Son aşamada ise, mahalle sakinleri ile derinlemesine görüşmeler yapılmış ve yapılandırılmış anketler uygulanmıştır. Elde edilen bulgular tartışılmıştır.

Tez strüktürü aşağıdaki gibi yapılandırmıştır. Araştırmanın süresince, elde edilen bulgular ve veriler doğrultusunda yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu kavramları daha iyi anlamak ve derinlemesine araştırmak için tekrar incelenmiştir. Bu süreçte, kavramlar arasındaki ilişkiler ve bağlantılar üzerine odaklanılmıştır.

Tez çalışmanızın **literatür taraması** aşamasında, sosyal sürdürülebilirlik konusunun kent ve mimarlık alanında hangi kavramsal çerçevelerle tartışıldığını ve bu konuların hangi alanlarda yoğunlaştığını incelenmiştir. Ayrıca sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti konularında yapılan araştırmaları karşılaştırdınız ve aralarında güçlü bir bağ olduğunu belirlediniz. İlgili alanlarda yapılan araştırmaların kesişebileceği noktaları ortaya konmuştur. Literatür taraması aşamasında, öncelikle sosyal sürdürülebilirlik kavramının kent ve mimarlık alanında nasıl tartışıldığını araştırılmıştır. Bu bağlamda, akademik çalışmaları, makaleleri, kitapları ve diğer kaynakları incelenmiştir. Sosyal sürdürülebilirlik konusuyla ilgili hangi kavramsal çerçevelerin kullanıldığını ve bu çerçevelerin hangi alanlarda daha yoğunlaştığını belirlenmiştir. Aynı şekilde, yer aidiyeti ve sosyal sürdürülebilirlik alanında yapılan araştırmaları da incelediniz. Bu iki konu arasında güçlü bir bağ olduğunu ve aralarında önemli ilişkilerin olduğunu keşfedilmiştir.

Bu ilişkiyi daha da açıklığa kavuşturmak için, sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti arasında keřiēebilecek alanları belirlenmiştir. Bu aşama, araştırmanın teorik temelini oluşturmak ve mevcut literatürdeki boşlukları tespit etmek için önemlidir. Sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti konularında yapılan araştırmalar arasındaki bağlantıları ortaya koymak, çalışmaya katkı sağlayacağı alanlarını belirlenmesinde yardımcı olmuştur. Bu sayede, araştırmanın ilerleyen aşamalarında konunun zgn bir perspektiften ele alınması ve alanındaki bilgi birikimine katkıda bulunulmuştur. Daha sonra, literatür taramasında elde edilen verilerin sentezlenmiş ve kavramsal ereve oluşturulmuş, metodoloji ve alan araştırması için yöntemler belirlenmiştir.

Çalışmanın kapsamında incelenen Bahçelievler Merkez Mahallesinde gerçekleşen alan çalışmasının strüktürü aşağıdaki gibi yapılandırılmıştır.

- **Gözlem** – Bahçelievler Merkez mahallesinde açık kamusal alanlarda davranış ve yaşam pratiklerinin haritalanması yapılmıştır.
- **Haritalama-** Bölgenin fiziksel yapısı erişim çemberleri ve yürünebilirlik haritalama ve analizleri ile incelenmiştir. Mahallenin eksnel haritalamaları ile btnleşe değerleri saptanmıştır.
- **Davranış haritaları-** Bahçelievler Merkez mahallesinde bulunan parklar gözlemlenmiştir. Yaş, cinsiyet ve davranışlar haritalara oluşturulan taslağa işlenmiştir.
- **Anket alışması-** Bahçelievler Merkez mahallesinin sosyal ve fiziksel açıdan güncel durumu yapılan gözlemler yardımı ile değerlendirilmiş ve tesadüfi 110 mahalle sakini ile Google formlar tarafından oluşturulan anket soruları ile veriler toplanmıştır.

- **Derinlemesine görüşme-** Bahçelievler Merkez mahallesinde 30 yılı aşkın süredir bu bölgede yaşayan aynı zamanda bu bölgede esnaflık yapan kişiler ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılara “Bahçelievler’deki değişimi nasıl değerlendirirsiniz? Eksikliğini hissettiğiniz alanlar var mı?” sorusu yöneltilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcılardan yöntem gereği saklanacak bir bilgi yoktur.

Şekil 1 Araştırma yöntem şeması

Mahalle düzeyinde bağlanma veya aidiyetin sosyal sürdürülebilirliğe etkisini yaşam kalitesi, kentsel dönüşümün etkileri, yürünebilirlik ve erişilebilirlik ile kamusal mekân kullanımı ile ölçmeyi hedefleyen metodoloji Şekil 1 de görüldüğü gibi farklı araştırma tekniklerinin bütünleşik kullanımını içermektedir.

BÖLÜM II

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Disiplinler üstü bir kavram ve yaklaşım olan sürdürülebilirlik tüm sektörlerde araştırma, eğitim, uygulama alanlarında yer almaktadır. Tez araştırma alanı içinde sürdürülebilirlik sosyal boyutunun mahalle düzeyinde aidiyet ve mahallenin yere bağlanması ve bu temel çerçevede kamusal olanaklara erişim, yaşam kalitesi ve kentsel dönüşüm ile ilişkilendirilerek değerlendirilmektedir. Bu bölümde sürdürülebilirliğin tanımı, ne olmadığı, boyutları incelenmektedir.

2.1. Sürdürülebilirlik Nedir ve Ne Değildir?

Sürdürülebilirlik son yıllarda sıkça duyduğumuz birçok alanda karşımıza çıkan kısmen yeni bir kavramdır. Hızlı kentleşme, nüfus yoğunluğunun artması, enerji kaynaklarının gün geçtikçe tükenmesi, sosyal ve kültürel değişme gibi dünya ülkelerinin ve vatandaşlarının ortak sorunlarının farkına varılması sürdürülebilirlik kavramının yükselişini teşvik etmiştir. Geçmişten bugüne bu kavramın hem uluslararası platformlarda hem de daha küçük çaplı bölgelerde gerek uluslararası kuruluşlar gerekse daha küçük komünite tarafından tartışılmıştır (Tablo-1). Türkiye’de meydana gelen depremler, mega projeler, kentsel dönüşüm yasası gibi olaylar Türkiye’de kentler için sürdürülebilirlik söylemlerinin ön plana çıkmasına sebep olmuştur.

Sürdürülebilirliğin tanımı sıklıkla Brundtland Raporunda yer alan şekliyle “günümüz ihtiyaçlarının, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılama olanaklarından fedakârlık yapılmaksızın karşılanabilme süreci” olarak kullanılmaktadır [1]. Uluslararası

düzeyde, sürdürülebilirlik söylemi, sürdürülebilir sosyal kalkınmanın eşit derecede ekolojik, ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmaya çalışması gereken "üç sütunlu model" [2, 3] olarak adlandırılan modele açıkça öncelik vermektedir[3]. Ekolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel koşullar, çabalar ve değerler, gelecek nesiller için de korunması gereken kaynaklar olarak kabul edilir [3].

Tablo 1 Sürdürülebilirlik çalışmaları Türkiye ve dünyadaki gelişmeler kronolojik çizelge

1960 -1970 hızlı kentleşme	küreselleşme karşı hareketler	6 milyar Dünya nüfüsü	2050 yılında nüfusun % 66'sı kentlerde yaşayacak, BM raporu
19. yüzyılda, en önemli enerji kaynağı olarak odak, kömürle kaynış ve kömür yataklarının tükenileceğine dair endişeler gündeme gelmiştir.	1980'li yıllarda birlikte neoliberal politikaların yönlendirdiği mekânlar haline gelen kentler, nüfus ve alan yönünden büyüme devam etmiştir. Avrupa Kentel Rönansans Kampanyaları 1980		
1970'li yıllarda kentsel kimlik kavramı ile birlikte "yerellik, gelenekselcilik ve korumacılık" gündeme gelmiştir.	1982 Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN)	1987 Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 "Ortak Geleceğimiz" raporunda yapılmıştır	1996 BM tarafından İstanbul'da düzenlenen Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı (Kent Zirvesi)
1972 United Nations Conference on the Human Environment Konferansı Stockholm, İsveç'te düzenlendi. Bu etkinlik, sürdürülebilir kalkınma ihtiyacının ilk uluslararası kabulüne işaret ediyor ve sürdürülebilir kentleşme üzerine tartışmaları içeriyor.	Buna göre insanların yararı için ekosistem, organizmalar, kara, deniz, ve atmosfer kaynaklarının optimum sürdürülebilirliğini başarabilecek biçimde yönetilmeleri gerektiği ancak bunun ekosistemlerin ve türlerin bütünlüğünü tehlikeye atmayacak biçimde yapılması öngörülmektedir	Brutland Raporu • Karar almada vatandaşların etkin katılımını sağlayacak bir siyasal sistem • Kendi çabasıyla ve sürdürülebilir biçimde üretim fazlası ve teknik bilgi sağlayabilecek bir ekonomik sistem • Uyumsuz gelişmeden doğan sorunları çözümlen bir sosyal sistem • Gelişme için gerekli ekolojik tabanı korumaya saygı gösteren bir üretim sistemi • Durmadan yeni çözümler arayabilecek bir teknolojik sistem	1994 Danimarka'nın Aalborg kentinde gerçekleştirilen Avrupa Sürdürülebilir Kent ve Kasabalar Konferansı oluşturulmuştur. Doğru Avrupa Kentler ve Kasabalar Şartı oluşturulmuştur. Aalborg Şartı, sürdürülebilirliği, yerel karar verme sürecinin tüm alanlara kapayan denge arayışı, yerel ve yaratıcı bir süreç olarak tanımlar. Bununla birlikte Şart, doğanın taşıma kapasitesine uygun yaşam koşulları, sosyal adalet, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik arayışında, sürdürülebilir gelişmenin kentlere ve kasabalara önemli bir yol gösterici olduğunu işaret eder
2016 Yavuz Sultan Selim Köprüsü Avrasya	Marmaray	2010 Avrupa Kültür Başkenti	2000 kentsel dönüşüm
2016 Birleşmiş Milletler Habitat III Konferansı Ekvador'un Quito kentinde düzenlendi. Konferans, sürdürülebilir kentleşme için bir vizyon ortaya koyan ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin uygulanması için çağrıda bulunan Yeni Kentsel Gündem'in kabul edilmesini sonuçlandırıyor.	2015 BM Genel Kurulu, 2030 yılına kadar sürecek olan sürdürülebilir kalkınma gündeminin temel taşını oluşturan yeni bir çerçevenin ana hatlarını belirten bir karar olan Dünyamızı Dönüştürmek: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ni (Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development)	2007 "Sürdürülebilirlik Bölümleri ve Sosyal Ayaklız"	1980 - 1982 Avrupa Kentel Şartı ve Avrupa Kentel Haklar, "Kentsel Rönansans için Avrupa Kampanyası" Bildirgesi "yerleşmelerde daha iyi yaşam" (a better life in towns) sloganıyla kentsel gelişimin niteliksel değil niteliksel yönünün önemini vurgulamıştır
2018 İstanbul havaalanı kanal İstanbul	COVID-19 pandemisi	2023 depremi	2002 Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (wssz) Güney Afrika'nın Johannesburg - Johannesburg Uygulama Planı'nı kabul edilmesini sonuçlandırıyor.
2018 Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli, küresel ısınmayı 1,5°C ile sınırlamak için kentsel sistemlerde ve altyapıda hızlı ve geniş kapsamlı geçişlere yönelik acil ihtiyacı vurgulayan 1,5°C Küresel Isınmaya İlişkin Özel Raporunu yayınladı.	2021 Birleşmiş Milletler, "Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını destekleyen COVID-19 salgınından sürdürülebilir ve dirençli iyileşme: kapsayıcı bir kalkınma inşa etmek" temasına odaklanan Sürdürülebilir Kalkınma Üzerine Üst Düzey Siyasal Forum'u düzenliyor. ve sürdürülebilir kalkınma için eylem ve teslimat on yılı bağlamında 2030 Gündemine ulaşılması için etkili yol.	2003 TMMOB Şehir Planlayıcılar Odası'nın düzenlediği Kentsel Dönüşüm Sempozyumu	2003 TMMOB Şehir Planlayıcılar Odası'nın düzenlediği Kentsel Dönüşüm Sempozyumu
			2004 Küçükçekmece Belediyesi'nin birlikte düzenlediği "Uluslararası Kentsel Dönüşüm Uygulamaları Sempozyumu: Küçükçekmece Atölye Çalışmasıyla konu, uluslararası örnekler, somut çözüm önerileriyle ilk kez tartışılmıştır
			2004 yılı ve sonrasında AB ile uyum yasalarında kentsel dönüşüm/yenileme konusu yoğun biçimde yer almaya başlamıştır. Bu gelişmeler yanında AB adaylık sürecinin de etkisiyle 2000'li yıllarda yapılan kamu yönetimi reformlarında kentsel dönüşüm konusunu içeren yasal düzenlemeler yapılmıştır.
			2005 tarih ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkları Yenilenecek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun
			2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73. maddesi
			2012 tarih ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun

Sürdürülebilirlik her ne kadar iyi bir gelecek ve yaşanabilir kentler için ön koşul olarak değerlendirilmeye açık olmasına karşın, bazı sürdürülebilirlik söylemleri üzerinden yapılan faaliyetlerin kapitalist üretim sistemini desteklediğini de söyleyebiliriz.

Akın [4] 2007'de kaleme aldığı "sürdürülebilirlik sürdürülebilir mi?" adlı eleştirel makalesinde, çevre sorunlarına karşı oluşan tepkilerin analiz edilmesi gerektiği ve çevre yasalarının ve uluslararası anlaşmaların sadece sistemin meşrulaştırılması için olduğunu savunmaktadır. Ayrıca, popülist yaklaşımların, çevre sorunlarının nedenlerini tartışmak veya sorunların ortadan kaldırılmasını sağlayacak uygulamalara odaklanmak yerine, gündemi meşgul edebileceği belirtilmektedir. Ayrıca, sürdürülebilir gelişme adı altında daha çok tüketimi teşvik eden sistemlerin yerine kapitalist üretim sisteminin mantığının ve birikim dinamiğinin yeniden sorgulanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu, büyüme, kalkınma, üretim ve tüketim kavramlarının yeniden ele alınması gerektiği anlamına gelmektedir. Bu yaklaşım, çevre sorunlarının temel nedenlerini ele alarak, sürdürülebilir bir gelecek için daha etkili ve uzun vadeli çözümler bulunmasını hedeflemektedir[4]. Çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek yapılan uluslararası ve ulusal eylemler, insan hakları ihlallerine ve yerli gruplar ve yerel topluluklar için diğer olumsuz sosyal sonuçlara dahil edilmiş olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, iş birliği ve katılımcı yaklaşımların yanlış uygulanması eşitlik eksikliği gibi önceki adaletsizlikleri yeniden üretebilir[5].

Sürdürülebilirlik kavramı aşağıdaki durumlarda olumsuz sonuçlar doğurabilir;

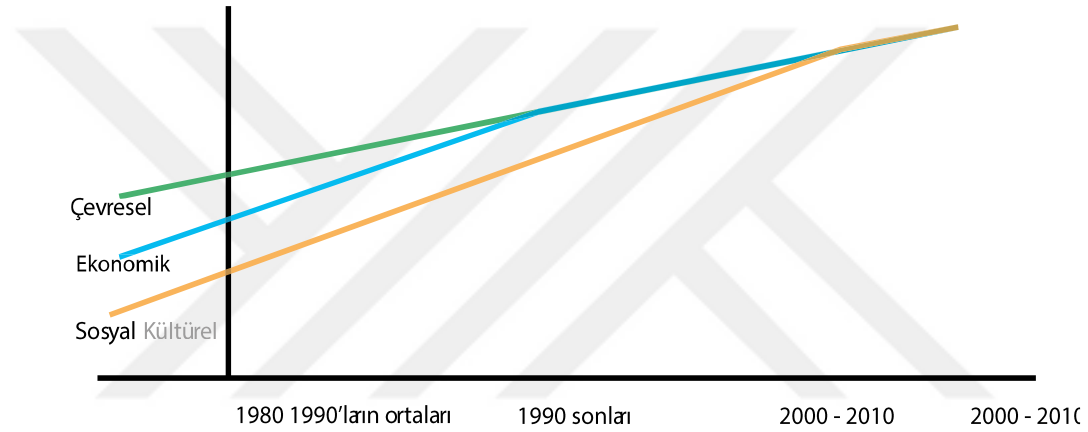
- Daha çok tüketime teşvik eden sistemler çevresinde büyümeye olanak sağlamak
- Kurumlar veya şirketlerin kamusal imajlarını veya pazarlanabilirliklerini iyileştirmek için sürdürülebilirlik uygulamaları hakkında yanlış veya abartılı iddialarda bulunarak "yeşil yıkama (greenwashing) "yapmak [6] .
- Sürdürülebilirlik girişimlerinin veya politikalarının, savunmasız toplulukların yerinden edilmesi veya artan sosyal ve ekonomik eşitsizlik gibi istenmeyen sonuçlar doğurabilir

Sürdürülebilirlik genel olarak olumlu bir kavram olarak görülse de nasıl uygulandığını eleştirel bir şekilde değerlendirmek ve sürdürülebilirlik çabalarının etik ve adil olması, istenmeyen olumsuz sonuçlara veya suistimallere yol açmaması önemli bir kriter olmalıdır. Bu sebepten, öncelikli olarak sürdürülebilirlik politikaların sonuçlarının neler doğurabileceği üzerinde disiplinler arası bir çalışma gerektirmektedir, bunun yanında bu politikalar şeffaf ve denetlenebilir olmalıdır.

Daha iyi kentsel çevreye ulaşmak ve bu çevreleri sürdürebilme konusuna olan ilgi uzun yıllardır tartışılan bir kavramdır. Kentsel tasarımın ve şehirciliğinin daha iyi bir tanımını ararken çeşitlilik, topluluk, erişilebilirlik, sosyal eşitlik gibi ortak ilkelerin uygulanması söz konusu olduğunda daha kapsayıcı kavram arayışları; katılımcı kentler, girişimci kentler, sürdürülebilir kentler, yürünebilir kentler, yavaş şehir, kompakt kent, yaratıcı kentler, akıllı kentler, eko kentler, verimli kentler, dirençli kentler, yaşanabilir kentler, dayanıklı kentler gibi birçok paradigma üretilmesine sebep olmuştur. Sürdürülebilir kentler bu kavramların ortak ilkelerini içeren bir üst kavram olarak incelenebilir.

Sürdürülebilir kentler, ortak ilkelerin tanımlarını ve uygulama biçimlerini tartışan son yıllarda üzerinde çokça düşünce geliştirilen ve popülerliğini koruyan bir kavramdır. Sürdürülebilir kentler, süreklilik içinde sosyal, ekonomik, çevresel çıkarları gözeterek değişimi sağlamayı hedefler. Sürdürülebilir kentsel gelişme ise sıklıkla çevresel, ekonomik ve sosyal olmak üzere üç boyutta incelenmiştir. 20. yy son çeyreğinde sürdürülebilirlik kavramı küresel alanda tam anlamı ile kendini göstermiştir. 1980 – 1990 arasında çevresel sürdürülebilirlik alanında yapılan çalışmalar sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik alanındaki çalışmalardan fazla iken 1990'ların sonlarında ekonomik

sürdürülebilirlik çalışmalarında artış gözlemlenmiş, 2000'lerde sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik araştırmaları dengelenmiştir [7] (Şekil -2). 1990'ların sonlarında, sosyal sürdürülebilirlik, sürdürülebilirlik gündeminin temel bir yönü olarak kabul edilmiştir ve sonrasında önemli bir tanınırlık kazanmasına [8] rağmen sosyal sürdürülebilirlik tanımı üzerinde mutabakata varılamamıştır[3, 9-12]. Bazı araştırmacılar sosyal sürdürülebilirliğin tutarlı bir tanımının olmamasının dağınık bir kavramsal alana sebep olduğunu düşünsele de farklı fikirlerin sürdürülebilirlik gündeminin doğal bir parçası olarak görürler [13-15].

Şekil 2 Sürdürülebilirlik araştırmalarının yoğunlaştığı alanlar ve zaman aralıkları, Kaynak: Widok[7]

Sosyal sürdürülebilirlik kavramı çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlikten eden daha sonra araştırmacılar tarafından yoğunlaşmıştır. Bunun nedeni aşağıdakiler gibi sıralanabilir.

- Eşitlik, adalet, eğitim gibi sosyal sürdürülebilirliğin odağındaki konuların tanımlanması ve ölçülmesinin zorluğu
- Göçün kentlerde meydana getirdiği tahribatlar ve bu tahribatların sosyal nedenleri [16]

- 1970'lerde çevresel hareketlerin ve temel ihtiyaç savunucularının artması sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik üzerine çalışmaların yoğunlaşmasına neden olmuş olabilir.

2.2. Sürdürülebilirliğin Boyutları

Sürdürülebilirlik genellikle 3 bölümlü olarak incelenmektedir. I) çevresel veya ekolojik, II) ekonomik ve III) sosyal sürdürülebilirlik kabul gören sınıflamadır. Bazı çalışmalarda sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik birlikte değerlendirilmektedir.

2.2.1. Sürdürülebilirliğin Çevresel Boyutları

Doğal çevrenin insan yaşamını ve gelişimini desteklemek için nasıl üretken bir şekilde istikrarlı ve esnek kaldığı konusuna odaklanır. Çevresel sürdürülebilirlik, insanların ve doğanın üretken bir şekilde bir arada var olabileceği ve gelecek nesillerin sosyal, ekonomik ve çevresel ihtiyaçlarını karşılayacak şartları yaratmayı ve sürdürmeyi amaçlar [17]. Sürdürülebilirliğin çevresel boyutlarını inceleyen araştırmalar genellikle kaynaklar, yerel hava kalitesi, su kalitesi gibi konuları daha sık araştırılsa da yaşam kalitesi ve doğal miras gibi konularda sürdürülebilirliğin çevresel boyutu içinde araştırılmıştır [18]. Wackernagel ve Rees çevresel sürdürülebilirliği dış ve iç olmak üzere ayırıp incelenmesi gerektiğini düşünmektedir. İç sürdürülebilirlik doğrudan çevresini ve yaşam alanını korumaktan oluşur, ancak dış sürdürülebilirlik dünyayı korumaktan oluşur [18].

2.2.2. Sürdürülebilirliğin Ekonomik Boyutları

“Sürdürülebilirlik”, başlangıçta küresel adalet hareketinin söyleminin bir parçası haline gelen ve daha sonra neoliberalizmin baskın piyasa küreselci söylemi tarafından hızla benimsenen çok önemli yeni bir kavram olmaya devam ediyor [19]. Ekonomik sürdürülebilirlik, gelecekteki ihtiyaçlardan ödün vermeden mevcut tüketim seviyelerini karşılayan bir üretim sistemini ifade eder [20].

2.2.3. Sürdürülebilirliğin Kültürel Boyutları

Kültürel sürdürülebilirlik bazen sosyal sürdürülebilirlikten ayrı bazen de sosyal sürdürülebilirliğin içinde bütün olarak ele alındığı görülmüştür. Sosyal ve kültürel sürdürülebilirliğin kesişiminde sosyo-kültürel sürdürülebilirlik kavramı doğmuştur. Sürdürülebilirliğin kültürel boyutu ise 2000'li yıllara kadar uluslararası politikada yer almamıştır [21]. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü [22], “kültür” ve “kültürün sürdürülebilir kalkınma politikalarına tam entegrasyonu” olmadan hiçbir kalkınmanın sürdürülebilir olmadığını beyan etmektedir. Günümüzde kültürel sürdürülebilirlik, ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarıyla birlikte sürdürülebilir kalkınmanın dördüncü ayağı olarak kabul edilmektedir [23]. Sürdürülebilirlik kültürel yönü kültürel dayanıklılıkla ilişkilendirir. Kültürel dayanıklılık, kültürel arka planın (yani kültür, kültürel değerler, dil, gelenekler, normlar) bireylerin ve toplulukların zorlukların üstesinden gelmesine nasıl yardımcı olduğunu değerlendirir. Kültürel dayanıklılık kavramı, bireylerin ve toplulukların yalnızca bireysel özelliklere dayalı olarak değil, aynı zamanda daha büyük sosyo kültürel faktörlerin desteğiyle de zorluklarla başa çıkabileceğini ve üstesinden gelebileceğini öne sürüyor. Sosyal sürdürülebilirlik ve kültürel sürdürülebilirlik kavramlarının birbiri ile güçlü bir ilişki içinde olduğu söylenebilir. Sosyal sürdürülebilirlik, kalkınmayı sınırlayan sosyal kısıtlamalar açısından

yorumlandığında, kültürel değerler ve gelenekler genellikle sosyal normları belirlemede rol oynadığından, kültürel faktörleri kapsar. Aynı ilişkiler, sosyal sürdürülebilirlik çevresel sürdürülebilirliği desteklemek için gerekli sosyal ön koşullar olarak yorumlandığında da geçerlidir. Kültür, bir toplumun sosyal yapısını, sosyal değerlerini ve yaşam tarzlarını dolayısıyla insan faaliyetlerinin doğal çevreye yansımaya sebep olur. Sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik arasındaki ilişki, sosyal sürdürülebilirlik, günümüz ve gelecek nesillerdeki insanların refahının sürdürülmesi veya geliştirilmesi anlamına geldiğinde daha da samimidir. Bunun nedeni, bu tür iyileştirmelerin, daha sonra tartışılacağı gibi, tümü kültüre özgü olan sosyal ilişkileri, kaynakların ve faydaların dağılımını ve yaşam kalitesini içermesidir.

2.3. Bölümün Sonuçları

Bu bölümde sürdürülebilirliğin tanımları, ne olmadığı ve kaynaklarda hangi boyutları ile ele alındığı tartışılmıştır. Sürdürülebilirliğin boyutları arasındaki etkileşim, özellikle sosyal sürdürülebilirlik kavramının ne şekilde incelendiği konusunda genel yaklaşımlar üzerinde çalışılmıştır. Sosyal sürdürülebilirliğin gelecek nesillere eşitlik, güç ve kaynakların dağılımı, istihdam, eğitim, temel altyapı ve hizmetlerin sağlanması, özgürlük, adalet, etkili karar verme forumlarına erişim ve genel “kapasite geliştirme” konularında sağlam bir sistem sağlama başlıca önemli konular olarak tanımlandığı saptanmıştır. Birçok araştırmacının sosyal sürdürülebilirlik hakkında değişik bakış açıları ile tanımları, kuramsal-kavramsal yaklaşımları ve değerlendirme yöntem önerileri bulunmaktadır. Bu çalışmalar bir sonraki tezin kaynak araştırması bölümünde detaylı olarak incelenmektedir.

BÖLÜM III

SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: TANIMLAR, KURAMSAL YAKLAŞIMLAR VE DEĞERLENDİRMELER

Sosyal sürdürülebilirliğin tanımları, bu konudaki kuramsal ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin literatür taraması bu bölümde yapılmaktadır. Kaynaklar tez araştırma alanı için tanımlanan alt başlıklar altında detaylı olarak incelenmiştir. Bu bölüm tanımları, tezin kavramsal çerçevesini oluşturulacak kavramları ve kavramların etkileşimlerini daha önce alanda araştırma yapmış olan araştırmacıların yaklaşımlarından tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla kaynakların kronolojik ve tematik analizleri yapılmış ve grafiklerle ifade edilmiştir.

3.1. *Sosyal Sürdürülebilirlik Nedir ve Şehirler İçin Neden Önemlidir?*

Son 20 yılda sosyal sürdürülebilirliğin, kalkınmadaki yeri tartışmaları hız kazanmıştır. Kalkınma, uyumlu yaşayan toplumu güçlendiriyorsa, sosyal eşitsizliği ve bölünmeleri en aza indiriyorsa ve genel bir yaşam kalitesini destekliyorsa, sosyal olarak sürdürülebilir kabul edilir [23]. Sosyal sürdürülebilirliğin sürdürülebilir kalkınma ve kentsel sürdürülebilirlik alanlarındaki konumu ve ona atfedilen tanımlar araştırmacılar arasında farklılık göstermektedir. Örneğin, Cuthill [24] çevresel (ekolojik) sürdürülebilirliğin çevrenin kendisi değil, insanların doğal çevre üzerindeki etkisiyle yönetileceğinden, çevre sorununun aslında sosyal bir sorun olduğunu iddia etmektedir. Bunun yanında, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik hem sürdürülebilir kalkınmanın hedefleri hem de bunu başarmanın araçları iken, sosyal sürdürülebilirliğin gelişmenin

varılması gereken nihai sonuç olduğu da düşünülmektedir [25-28]. Sürdürülebilir kalkınma perspektifinden sosyal sürdürülebilirlik eğitim, öğretim, gelir, sosyal ilişkiler, iletişim ve katılım, sosyal güvenlik sosyal sürdürülebilirliğin mikro düzeyinde sınıflandırılabilirken, gelir ve varlıkların dağılımının makro düzeyde temel insan ihtiyaçları olarak kabul edilebileceği varsayılmıştır.

Chiu [29] mevcut literatürü özetlediği makalesinde, sosyal sürdürülebilirliğin geliştirme odaklı, çevre odaklı, insan odaklı olmak üzere 3 farklı şekilde yorumlanabileceğini vurgulamıştır. Bunlar aşağıdaki gibi tanımlanabilir; İlki, sosyal sürdürülebilirliği çevresel sürdürülebilirlik ile eşitler, çünkü gelişmeler sosyal kısıtlamalar nedeniyle ekolojik sınırlara yol açabilir[30]. Bir faaliyetin veya gelişmenin sosyal olarak sürdürülebilir olması için belirli sosyal ilişkilere, geleneklere ve değerlere bağlı kalması gerekir. Bu nedenle çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik eşit derecede önemlidir. İkinci yorum ise, sürdürülebilir kalkınma için sosyal önkoşulları ifade eder ve çevre odaklıdır. Sosyal bağlamdaki önkoşullar ve değerler, doğal kaynakların ve varlıkların nesiller arasında nasıl dağıtılacağını belirler. Bu koşulla ve değerler, ekolojik sürdürülebilirliği desteklemek için gerekli olan sosyal koşullardır [31]. Üçüncü yorum, şimdi ve gelecek nesillerdeki insanların refahını korumaya veya geliştirmeye atıfta bulunan insan odaklıdır [32-34]. İnsan merkezli yaklaşımlar, toplumsal uyum, sosyal denge ve yaşam kalitesinin artırılması gibi kavramlara odaklanır. Bu bağlamda, özellikle sosyal dışlanma, sosyal kopukluk ve yıkıcı çatışmalar gibi sorunlarla mücadele edilerek sosyal eşitsizlik azaltılmalıdır [35, 36]. Bu nedenle, kaynakların ve varlıkların adil bir şekilde dağıtılması ve tüketilmesi, uyumlu sosyal ilişkilerin oluşturulması ve kabul edilebilir yaşam kalitesinin sağlanması temel konulardır.

Yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegenimizi korumak ve tüm insanların barış ve refah içinde yaşamasını sağlamak gibi nedenlerle ortaya koyulan sürdürülebilir kalkınma Campbell tarafından eleştirel bir biçimde değerlendirilmiştir. Campbell'ın [14] sürdürülebilir kalkınma göstergesi olan ekoloji, ekonomi ve eşitlik arasındaki çatışmayı vurgulaması açısından önemlidir. Ekonomik ve ekolojik sürdürülebilirlik arasındaki kaynak çatışması, ekonomi ve eşitlik arasında mülkiyet çatışması ve eşitlik ve ekoloji arasında gelişme çatışması olduğunu ileri sürmüştür. Godschalk [37], Campbell'in modelini geliştirerek ekoloji, ekonomi, eşitlik faktörüne yaşanabilirlik faktörünü de ekler ve kentsel planlamanın sürdürülebilir kalkınma için önemini vurgular. Bu bakış açısı, ekonomik büyüme, ekoloji ve eşitlik kaygılarının hangi koşullarda yanlış hizalanabileceğini ve sakinlerin yaşanabilir şehirler arayışıyla karşı karşıya geleceğini vurgulamaktadır. Ekoloji ve ekonominin kesişiminde büyüme yönetim çatışması, yaşanabilirlik ve ekolojinin kesişimine yeşil şehir çatışması ve yaşanabilirlik ve eşitliğin kesişimde soylulaştırma çatışması yerleşir. Bu çalışmalar, her zaman herkes için arzu edilen sonuçları üreteceğini varsayan sürdürülebilirlik söyleminin çoğuna aykırıdır. Sürdürülebilir kalkınma sürecinde, esnek, uyarlanabilir ve nüfusun katılımını içeren bir planlama biçimi özellikle önemlidir.

Herhangi bir sosyal sürdürülebilirlik araştırmasının sonuçları temelde yere özgü ve sosyo-kültürel odaklıdır ve bu, daha geniş koşulsuz genellemeyi gündeme getirmiştir. Bu durum günümüzde hala sosyal sürdürülebilirlik üzerinde mutabakata varılmış bir tanım bulunamamasının sebebi olarak da değerlendirilebilir [3, 9, 10, 12, 38]. Bazı araştırmacılar [39], sosyal sürdürülebilirliğin tutarlı bir tanımının olmamasının dağınık bir kavramsal alana sebep olduğunu düşünseler de bazıları sınırlandırılmış ve katı tanımların sürdürülebilirlik gündeminin doğasına aykırı olduğunu görüşündendirler- [13-

15]. Bu bağlamda sosyal sürdürülebilirliğin hangi parametreler ile nasıl ölçüleceği konusu da araştırmacılar tarafından çokça tartışılan konular içindedir.

Sachs [40], geniş bir perspektifle baktığı “sosyal sürdürülebilirlik ve bütünsel kalkınma” tartışmasında, sosyal homojenlik, adil gelirler ve mallara, hizmetlere ve istihdama erişim dahil olmak üzere bir dizi kurucu unsuru tanımlanmaktadır. Sachs [40] demokrasi, insan hakları ve etkin kurumsal kontrole dayalı politik sürdürülebilirliğin ve dışarıdan dayatılan değişimi içeriden süreklilik ve gelişme ile dengelemede yardımcı olan kültürel sürdürülebilirliğin önemini de vurgulamıştır. Cuthill [24], hükümet yöneticilerinin ve sosyal politika ve toplum gelişimi ile ilgili diğer paydaşların girdilerini içeren bir eylem araştırması yaklaşımına dayalı olarak, sosyal adalet ve eşitliği, sosyal altyapıyı, katılımı ve sosyal sermayeyi içeren dörtlü sosyal sürdürülebilirlik çerçevesi geliştirmiştir.

McKenzie [13] sosyal sürdürülebilirliği topluluk içinde olumlu koşullara ulaşabilme süreci olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda, sosyal sürdürülebilirlik, bir yerin fiziksel ve sosyal ortamı, insan faaliyetlerini ve insan sosyal ve psikolojik süreçlerini bir bütün olarak ele alır ve değerlendirir. Chiu de benzer şekilde sosyal sürdürülebilirliği şimdiki ve gelecek nesillerin refahının korunması ve geliştirilmesi olarak tanımlamaktadır. Sosyal sürdürülebilirliğin insan ve yeri kapsayan bir süreç olduğu ve bütünsel yaklaşım ile yorumlandığını söyleyebiliriz.

Vallance vd. [39], sosyal sürdürülebilirlik kavramının bir karmaşa içinde olduğunu ve neo-liberal odaklanmanın bu kavramın doğru anlaşılmasını yanıltıcı hale getirebileceğini ileri sürmüşlerdir. Bu durumun, sosyal sürdürülebilirlik kavramının

önemini ve faydalarını tehlikeye attığını vurgulamışlardır. Vallance ve diğerleri [39], sosyal sürdürülebilirliği, insanların bireysel gelişimini eşit erişimle geliştirmeleri için topluluk inşa etme ihtiyacına dayalı bir kolektif anlayış olarak tanımlamıştır. Sürdürülebilirliğin sosyal boyutunun daha doğru anlaşılabilmesi için üç kavramın iyi incelenmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. İlk olarak, "kalkınmanın sürdürülebilirliği" kavramı, temel ihtiyaçları, sosyal sermayenin yaratılmasını, adaleti ve benzer konuları ele alır. İkinci olarak, "sürdürülebilirlik köprüsü" kavramı, biyo-fiziksel çevresel hedeflere ulaşmak için davranışlardaki değişiklikleri hedefler. Son olarak, "sürdürülebilirliği sürdürme" kavramı, değişim karşısında sosyokültürel özelliklerin korunması, neyin sürdürülebileceği ve insanların bu değişikliklere aktif olarak katılma veya direnme biçimlerine atıfta bulunur. Bu bağlamda, sosyal sürdürülebilirliğin "çevresel" sorunlar odağındaki okumaların yanıltıcı olabileceği ileri sürülmüştür [39] Bunun yerine, sosyal sürdürülebilirliğin iyi bilgilendirilmiş, teorik olarak sağlam, pragmatik ve sosyal çözümler talep eden bir sosyal zorunluluk olarak yeniden değerlendirilmesi gerektiği savunulmuştur.

3.2. Sosyal Sürdürülebilirlik ve Sosyal Eşitlik, Uyum Kavramları

Chiu [29], konut ve yapıları çevre perspektifinden sosyal sürdürülebilirliği incelerken, sosyal sürdürülebilirliğin sadece çevre odaklı olmadığını, aksine insanı merkeze alarak yorumlanması gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşımın, sosyal dışlanma ve çatışmaların azaltılmasıyla birlikte insanların refahını artırma ve kaynakların adil dağılımını iyileştirme konularında destekleyici olabileceğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, sosyal ön koşulların, sosyal ilişkilerin, konut kalitesinin ve konut kaynaklarının ve varlıklarının adil dağılımının, sürdürülebilir konut gelişiminin temel bileşenleri olduğunu özellikle vurgulamaktadır.

Littig & Grießler [3] sosyal sürdürülebilirlik, toplumların bir niteliği olarak doğa-toplum ilişkilerini ve toplulukların kendi içteki ilişkilerini ifade ettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, ücretli emeğin sosyal uyum için merkezi bir rol oynadığını ve yeni bir karma çalışma modelini önermektedir. Çalışma, sosyal ihtiyaçlar ile doğa arasındaki iletişimin önemine vurgu yapmaktadır. Sürdürülebilirliğin sosyal boyutunu değerlendirmek için üç temel gösterge önerilmektedir. İlk grup göstergeler, temel ihtiyaçların karşılanması ve yaşam kalitesiyle ilgilidir. Bu göstergeler, bireysel gelir, yoksulluk, gelir dağılımı, işsizlik, eğitim ve ileri eğitim, barınma koşulları, sağlık güvenliğinin yansısı; iş memnuniyeti, sağlık memnuniyeti, barınma memnuniyeti, gelir memnuniyeti ve çevresel faktörlere ilişkin öznel tatminleri içermektedir. Dar bir sosyal adalet kavramı, yalnızca ekonomik malların (örneğin gelir dağılımı) adaletli dağıtımını ifade etmez, aynı zamanda daha geniş tanıma göre yaşam kalitesi ve topluma katılım konusunda eşit fırsatları içerir. Bu bağlamda, eşit fırsatlar, eğitimde ve ileri eğitimde eşitlik, cinsiyet eşitliği ve göçmenlerle ilgili göstergeler önemli hale gelir. Üçüncü temel gösterge grubu ise sosyal tutarlılık boyutuyla ilgilenmekte olup, sosyal ağlara entegrasyon, gönüllü olarak faaliyetlere katılım gibi parametreleri ölçmeyi önermektedir.

Murphy [41] sosyal sürdürülebilirliğin net bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için kavramsal bir çerçeve geliştirmiştir. Bu kavramsal çerçeve, sosyal sürdürülebilirliğin dört ilkeli açıklamasına dayanmaktadır: eşitlik, katılım, sosyal uyum ve kamu bilinci. Ahman vd [9] eşitliği sosyal sürdürülebilirliğin odağına almış ve eşitlik için farklı uygulamaları şu şekilde sınıflandırmıştır: eğitim, yaşam kalitesi, sosyal sermaye, sosyal uyum, entegrasyon ve çeşitlilik, yer duygusu.

Berkeley Group'un [42] tanımına göre, sosyal sürdürülebilirlik, insanların mevcut ve gelecekteki yaşam kalitesiyle ilgilidir. Bu perspektife göre, sosyal sürdürülebilirlik, bir mahallenin hem bireysel hem de toplumsal refahı ne ölçüde desteklediğini tanımlanabilir. Bu yaklaşıma göre, fiziksel çevrenin tasarımını, bir alanda yaşayan ve alanı kullanan insanların birbirleriyle nasıl ilişki kurduğuna ve bir topluluk olarak nasıl davrandığına odaklanmalıdır. Sosyal ve kültürel yaşamı desteklemek için doğru altyapı sağlanmalı, insanların sosyal hayata dahil olması için fırsatlar sunulmalı, yerin ve toplumun gelişimi için kapsayıcı bir kalkınma sağlanmalıdır.

3.3. Sosyal Sürdürülebilirlik ve Erişilebilirlik- Yürünebilirlik Kavramları

Rashti [43], "Yerleşim Alanının Sosyal Sürdürülebilirliğinde Kolektif Alanların Rolü" adlı makalesinde, sosyal eşitlik ve yerel sosyal istikrarın sürdürülebilir bir topluluk ve sosyal sürdürülebilirlik için erişim eşitliğiyle ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Araştırmalarda genellikle açıkça belirtilmese de çevrelerin erişilebilirliği yaşanabilirliği ve sürdürülebilirliği destekleyen bir kavramdır [37] . Herkesin kaynaklara, hizmetlere aynı derecede erişim sağlaması ve bu kaynakların adaletli bir şekilde dağıtılması, yaşanılan çevreden memnuniyet ve yerel çevrenin kalitesi, kamusal alanlara ve hizmetlere erişim gibi faktörler sosyal sürdürülebilirliğin önemli göstergeleri olarak kabul edilebilir. Godschalk, günlük hizmet araçlarına erişim ve kültürel hizmetlere erişim gibi tesislerin/hizmetlerin erişilebilirliği şeklinde iki farklı kategoriye ayırmıştır [37].

Kamusal alanların konumu, sosyal donatıların yerleşimi ve mahalledeki konut yoğunlukları ve tipolojileri gibi fiziksel yapılanma biçimleri, erişilebilirliği etkileyen önemli faktörler arasındadır. Rashti,[43] araştırmasında 4 farklı konut tipolojisini inceler ve sosyal donatı alanlarına sahip olan bölgelerde sakinlerin birbirleri ile karşılaşacağı

alanlar olmasını, sosyal ilişkilerin başlatılmasının nedeni olarak tanımlamaktadır. Yer in fiziksel yapısı ve işlevsel bölümleri, etkileşim fırsatlarını sınırlayabilir veya geliştirebilir. Moulay vd. [44], sosyal etkileşimi teşvik etmek için mahalle parklarının okunabilirliğini (açık anlaşılır yapı, görsel engeller ve erişilebilirlik) araştıran bir çalışmada, mahalle parklarının okunabilirliğinin kullanım süresini etkilediğini ve bu durumun da mahalle sakinleri arasındaki sosyal etkileşim potansiyelini artırdığını ortaya koymuştur. Araştırma, görsel engellerin park sınırları ve park aktiviteleri arasındaki mesafelerle güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Moulay vd., mahalle parklarında etkileşimi artırırken ve nihayetinde sosyal sürdürülebilirliği sağladığını vurgulamış ve , sakinleri daha uzun süre parklarda vakit geçirmeye teşvik etmek için kamusal alanların planlanmasında ve tasarımında okunabilirliğin önemini vurgulamaktadır.

Cuthill [24, 45], toplum hizmetlerini ve sürdürülebilir bir topluluk yaratmak için birlikte çalışması gereken grupların geliştirmesini içeren “soft” sosyal altyapıyı da içerdiğini savunmaktadır. Buna karşılık, “hard” sosyal altyapı, topluluklara destek sağlamak için ihtiyaç duyulan ulaşım ve kentsel hizmetler (sağlık ve eğitim vb.) gibi yapıli çevredeki fiziksel varlıkları içerir. Hassas ve sert altyapı arasındaki ayırım, mahalle düzeyinde sosyal sürdürülebilirliğe ilişkin akademik söylemlerin çoğuna yansımıştır.

Araştırmalarda sosyal sürdürülebilirlik ve kentsel biçim, yoğunluk arasındaki ilişki sıklıkla incelenmiştir [46-48]. Burton [46], İngiltere'deki yüksek yoğunluklu konutlara sahip şehirleri incelediği çalışmasında, yüksek yoğunluklu kentsel biçimin sosyal eşitliği desteklediği ve düşük gelirli grupların yaşam şanslarını artırdığı iddialarının geçerliliğini araştırmıştır. Araştırma, yüksek yoğunluklu kentsel bölgelerin iyileştirilmiş toplu taşıma, azaltılmış sosyal ayırışma ve tesislere daha iyi erişim gibi potansiyel faydalarını ortaya koymaktadır. Bunun yanında, yüksek yoğunluklu kentsel

bölgelerin azaltılmış yaşam alanı ve uygun fiyatlı konut eksikliği gibi temel sorunlara da neden olabileceğini belirtmektedir. Bu çalışma, yüksek yoğunluklu kentsel yapılanma belirli iyileştirmelerle ve daha dengeli bir şekilde uygulanması durumunda sosyal sürdürülebilirlik açısından önemli bir rol oynayabileceğini vurgulamaktadır.

Kentsel morfoloji ve sosyal sürdürülebilirlik çalışmaları Pongsmas,[49] doktora tezinde kamusal alanlardaki mekânsal konfigürasyon ve sosyal sürdürülebilirlik ile ilişkilendirmiştir. Glen Bramley [47, 50] kentsel form ve morfoloji ile sosyal sürdürülebilirliğin ilişkisini araştırmıştır. Kentsel formun sosyal eşitlik, hizmetlere, fırsatlara erişilebilirlik üzerinde etkisi olduğunu vurgulamıştır. Birleşik Krallık'ta yoğunluk, yayılma açısından farklılık gösteren kentsel mekanların sosyal sürdürülebilirlik üzerindeki etkisini araştırılmıştır. Bramley ve Power'ın [47] araştırması yüksek yoğunluklu/merkezi yerlerde, konut memnuniyeti, istikrar, mahalle ortamı ve güvenlikle ilgili sonuçların tümünün daha düşük olduğu, ancak bu görünür etkinin büyük kısmının sosyal ve demografik faktörlerden kaynaklandığı da göstermiştir. Bu araştırmaya göre orta yoğunlukta, komşularla etkileşim ve gruplara katılım, diğer faktörler yüksek yoğunluklu yerlere göre daha iyi düzeydedir. Aynı zamanda, yerel hizmetlerin kullanımı, daha yoğun/merkezi yerlerde daha fazladır. Genel olarak, bağlanma, memnuniyet, güvenlik ve çevre ile ilgili sosyal sonuçlar daha düşük yoğunluktaki yerlerde ve daha az merkezi yerlerde daha olumluyken, yerel hizmetlerin kullanımına ilişkin sonuçlar tam tersi bir eğilim göstermektedir. Bramley vd [51], sosyal sürdürülebilirliğin iki ana boyutu içerdiğini öne sürmüştür. İlk olarak, sosyal eşitlik, özellikle hizmetler ve fırsatlar (mağazalar, okullar, sağlık merkezleri, ulaşım işleri ve barınma); ve ikincisi, bir mahalleye gurur ve aidiyet de dahil olmak üzere topluluğun sürdürülebilirliği; mahalle içinde sosyal etkileşim, emniyet, güvenlik ve çevrenin algılanan kalitesi ve toplu grup/yurttaşlık faaliyetlerine katılım şeklinde tanımlanmıştır.

Hamiduddin[52] ise demografik kompozisyonlar, mekânsal ölçekler ve sosyal sürdürülebilirlik yönleri arasındaki ilişkileri tartışır. Fiziksel kentsel form, sürdürülebilirlik, güvenlik ve sosyal açıdan çok önemlidir. Eizenberg, Jabareen [53] sosyal sürdürülebilirliğin ana bileşenlerini; kompaktlık, karma arazi kullanımları, çeşitlilik, temiz enerji, pasif güneş tasarımı, yeşillendirme, sürdürülebilir ulaşım, yenileme ve kullanım olarak sıralamaktadır [53].

Erişilebilirlik sadece mesafe olarak yakınlık anlamında değil, “satın alınabilirlik”, “bağlanabilirlik”, “yürünebilirlik” ve “anlaşılabilirlik” e bağlı olan bir bireyin kaynağa ilişkin öznel yorumunu içeren bir kavramdır. Yapılı çevrenin yönleri, özellikle yürünebilirlik ve sosyal sermaye arasındaki pozitif korelasyon, sürdürülebilirliğin sosyal bir yönünü ölçmenin, özellikle topluluk gelişimi bağlamında mümkün olabileceğini düşündürmektedir [54]. Kentsel yaya ortamlarının kalitesini iyileştirmeye yönelik yeni stratejiler, sürdürülebilir şehir planlamasında giderek daha önemli hale gelmektedir. Bunun nedeni aktif hareketliliğin sağlık, sosyal ve çevresel açılardan sağladığı avantajlardan kaynaklanmaktadır. Bu avantajlar toplulukların yaşam kalitesini iyileştirmek ile yakından bağlantılıdır [54].

Yürünebilirlik kavramı ilk olarak 1990'larda ortaya çıkmıştır (bkz: [55, 56]) ve mahalle ortamının nitelikleri yürünebilirlik ile ilişkilendirilmeye başlanmıştır. Yürünebilir kelimesi 18. yüzyıldan beri kullanılmışsa da yürünebilirlik kavramının yaygın olarak kullanılan daha yeni olduğu söylenilebilir [57]. Cubukcu vd.,[58] yürünebilirlik araştırmalarında kullanılan haritalamaların yetersiz olduğunu vurgulamış, bunu yerine kaldırımların genişliği, trafik güvenliği, çevre estetiği gibi sokak denetimleri yoluyla toplanan verilerin kullanılmamasının daha doğru sonuçlar doğuracağını belirtmişlerdir. Yürünebilir şehirlere ilgi araştırmalar ve çalışmalar son yıllarda artmıştır.

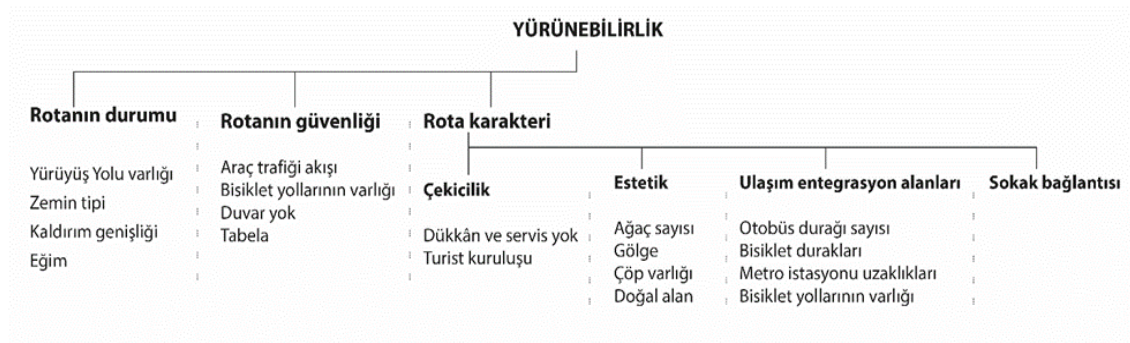
Örneğin daha yürünebilir çevreler planlamak üzere Londra, Toronto ve Stockholm gibi şehirler, yürünebilir eylem planları geliştirmişlerdir (bakınız: City of Toronto 2009; Stockholm City Planning Administration 2010; Transport for London 2005). Sonuç olarak, daha yürünebilir şehirler, sağlıklı yaşamı teşvik etmesinin yansıması, yerel ekonomiyi desteklerler [59] ve sosyal sermayeyi artırırlar[54, 60].

Mahallelerin ve bölgelerin arazi kullanım tasarımı ve fiziksel altyapısı, teorik olarak sosyal sermayeyi artırarak bireylerin birbirleriyle tanışması için kanallar sağlar [61]. Sakinlerine postaneler, şehir parkları ve oyun alanları, kafeler, restoranlar, berberler ve kulüp toplantı salonları gibi belediye altyapısına kolay erişim sağlayan bir mahalle teorik olarak yüksek sosyal sermaye değerlerine sahip olacaktır. Sosyal sermayeyi kullanma kapasiteleri ve bölge sakinlerinin etkileşimini destekleyen fiziksel altyapıya erişimleri varsa, topluluklar daha dayanıklı olabilir [54].

Rahiman, ve Naseer [62] yürünebilirlik parametrelerini D)yerleşik çevre özellikleri, II) yürüme ortamı, III) algı, IV) kentsel tasarım nitelikleri başlıklarında ele almışlardır. Bu başlıklar altında çok sayıda değerlendirme ölçütü kullanılmıştır. Kullanılan bu değerlendirme ölçütleri sınıflaması Tablo 2 ve Şekil 3 de izlenmektedir.

Tablo 2 Yürünebilirlik Parametreleri [62]

Yürünebilirlik Parametreleri			
Yerleşik Çevre Özellikleri	Yürüme Ortamı	Algı	Kentsel Tasarım Nitelikleri
<p>Arazi Kullanımının Çeşitliliği Konut, ticari ve ofis gelişiminin kare görüntülerinin dağılımının eşitliği</p> <p>Hanehalkı Yoğunluğu Yerleşim alanı başına düşen hane sayısı</p> <p>Sokak Bağlantısı Belirli bir alana düşen kavşak sayısı</p>	<p>Yürüyüş Yollarının Bakımı Caddelerin/Yolların Bakımı Yürüme Yolu Yüzeyinin Durumu Yaya Yollarının Sürekliliği Yağışlar sırasında drenaj sağlanması</p> <p>Geçit Özellikleri Yeterli genişliğin mevcudiyeti Araç Trafikinden Ayrılma Yaya hacmi cinsinden taşıma kapasitesi Geceleri yeterli düzeyde aydınlatma Gölge sağlanması ve mikro iklimlendirme</p> <p>Yürüme Engelleri Yürüme yolunda çukurların, durgun suyun ve dalgalanmaların varlığı Havai hatlar, direkler veya ağaçların varlığı Yol üzerindeki istifleme ve benzeri engeller Yol boyunca atık ve kir boşaltma mevcudiyeti Yürüyüş yollarının işgal edilmesi</p>	<p>Güvenlik Duygusu Araçların hızı ve yayaların manevra kolaylığı Araçlar karşıdan karşıya geçerken güvenli bir hızda hareket eder.</p> <p>Caddeye park etme yürüme kolaylığını etkilemiyor Yürüme yolları boyunca koruyucu korkuluklar Karşıdan karşıya geçmek için güvenli, yeterli yerler Gece boyunca uygun aydınlatma Yürüme yolları boyunca açık kanallar</p> <p>Güvenlik Duygusu Sokak etkinlikleri Yürüyüş yollarına bakan binalar Uzun görüş hatları Yol bulma tabelaları Başboş köpekler ve diğer zararlılar hayvanlar Antisosyal faaliyetler ve hırsızlık</p> <p>Konfor Çekicilik ağaçlar/çevre düzenlemesi Yayalar için uygun gölgeleme Kirlilik/kokusuz hava Sokaklarda kabul edilebilir gürültü Tıkanıklık olmadan yürüme kolaylığı</p> <p>Görsel İlgı Yürüme yolu boyunca mimari açıdan ilgi çekici binalar Yol bulucu olarak işaretler/tabelalar Görsel deneyim için kamusal sanat/sanat eserleri Görsel ortamı bozmayan Reklam Panoları/Bandırma Panoları</p>	<p>Görüntülenebilirlik Bir yerin onu farklı, tanınabilir ve akılda kalıcı kılan kalitesi.</p> <p>Görsel Çevreleme Çevreleme, caddelerin ve diğer kamusal alanların görsel olarak tanımlanma derecesidir.</p> <p>İnsan Ölçeği İnsanların boyutuna ve oranlarına uyan fiziksel öğelerin boyutuna, dokusuna ve eklenmesine karşılık gelir.</p> <p>Şeffaflık İnsanların insan faaliyetini veya bir sokağın veya başka bir kamu alanının fiziksel öğelerin boyutuna, dokusuna ve algılayabilme derecesi uzay</p> <p>Karmaşıklık Bir yerin görsel zenginliği fiziksel çevrenin çeşitliliğine bağlıdır.</p>

Şekil 3 Yürünebilirlikli etkileyen faktörler kaynak [63]

Manzoli vd., [63] tarafından yapılan araştırmada Lizbon'da caddeleri yürünebilirlik seviyelerini sıralamak için çok kriterli karar analizine dayalı bir metodoloji önermişlerdir. (Şekil 3). Bu araştırmada Rotanın durumu, güvenliği ve karakterini belirlenmiş daha sonra alt başlıklar incelenmiştir.

Bu tezde mahallenin yürünebilirlik ölçümleri için [58, 63, 64] ün araştırmalarında kullandıkları ölçütler kullanılacaktır. Farklı mahalle tasarımlarının yürünebilirliğini ölçmek için daha önce birçok yaklaşım kullanılmıştır [65-69].

Günümüzde yürünebilirlik kavramı araçlara olan bağlılığı azaltmak ve fiziksel hareketliliğe destek olmak için önem taşımaktadır. Yürünebilirliği etkileyen faktörleri belirlemek için Walk Score, Design for Walkability, Citylab, Project for Public Spaces gibi araştırmalar yürütülmüştür. Bu araştırmalarda yürünebilirliğin ölçülebilmesi için bölgenin çevresel, sosyal, kültürel ve fiziksel ihtiyaçları gibi birçok özelliğin nasıl etkileşim içinde olduğu araştırılmıştır. Bölgenin yürünebilirliğin kentsel algısı, fiziksel talepleri ve ihtiyaçları ile etkileşimini değerlendirmek için Global Walkability Index, Walk Score gibi sayısal yöntemler geliştirilmiştir [70-72]. Leslie vd., [70] yürüme davranışı ile ilişkili olan çevresel unsurların özelliklerini; konut yoğunluğu, bağlantı, arazi kullanımı erişilebilirliği ve kullanım çeşitliliği (arazi kullanım özellikleri), net perakende alanı (mal ve hizmetlerin satın alınabileceği yerler, yürüyerek ulaşılabilecek istihdam alanı) olarak sınıflandırmıştır.

Wood, Frank ve Giles-Cort [73] araştırmasında topluluk duygusu, yürüme ve mahalle tasarım özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Topluluk duygusunu ticari alanların varlığının, yavaş yürüyüş, ev sahipliği, yürürken komşuları görme ve dikkat çekici yerlerin varlığı ile pozitif olarak ilişkilendirildi [73]. Ewing ve Handy[74], Talen ve Koschinsky'nin [75] çalışmaları yürünebilirliğin doğru bir şekilde

değerlendirilebilmesi için, fiziksel ve çevresel faktörlerin yanı sıra kullanıcıların ihtiyaçları ve algıları da dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır[54, 74, 75].

Sonuç olarak, erişilebilirlik, insanların kolaylıkla çeşitli hizmetlere, tesislere ve olanaklara ulaşabilme yeteneğini ifade ederken, yürünebilirlik ise güvenli ve rahat bir şekilde yürüyerek çevredeki alanlara erişimi sağlar. Bu kavramları sosyal sürdürülebilirlikle ilişkilendirmek, toplumun eşit fırsatlar sağlama, sosyal adaleti destekleme ve sosyal etkileşimi teşvik etme açısından önemlidir. Erişilebilir ve yürünebilir bir çevre, insanların temel ihtiyaçlarına erişimlerini kolaylaştırırken aynı zamanda sosyal bağları güçlendirir. Toplum yaşanabilirliği, yerlerde deneyimlenen fiziksel ve sosyal özelliklerin toplamından oluşur. Doğal çevre ve yürünebilir ve karma kullanımlı bir inşa ortamı, çeşitli konut seçeneklerine yakın ekonomik potansiyel ve geniş bir hizmet, tesis ve olanak yelpazesine erişim gibi unsurlar bir araya gelerek bir toplumun yaşam kalitesini oluşturur. Erişilebilir ve yürünebilir çevreler yaratmak sosyal sürdürülebilirliğin hedeflerine katkıda bulunur.

3.4. Sosyal sürdürülebilirlik ve Yaşam kalitesi

Sürdürülebilir kentleşme, doğal olarak kentsel yaşam kalitesinin bir uzantısı olan “yaşanabilirlik” kavramını ortaya çıkarmıştır ve bu kavramın gelişmesi de çevresel, ekonomik ve toplumsal sorunları azaltmaya odaklanan yeni şehircilik anlayışlarını teşvik etmiştir [76]. Türkiye’de "Yaşanabilir Mekânlar" kavramı ilk kez 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı'nda ayrı bir eksen olarak yer almıştır. [77] Sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi birbirini tamamlayan kavramlardır. Sürdürülebilirlik, yaşam kalitesi prensibi içinde anlam kazanabilir. Yaşam kalitesi, bir yerleşimin başarılı

bir şekilde nitelendirilebilmesi için gereken kriterler olarak tanımlanabilir ve sosyal/toplumsal alanla ciddi bir ilişki içindedir. Bu nedene yaşam kalitesi parametrelili sosyal sürdürülebilirlik parametreleri gibi insan merkezlidir ve yerleşimlerin insanların yaşam standartlarını yansıtan göstergeler içermektedir. Kentsel tasarım alanında daha zengin etkileşimler sağlayacak ve yaşam kalitesini destekleyecek fonksiyonel çeşitliliği geliştirmek adına çalışmalar yapılmaktadır. Asha vd.[78] kentsel alanlarda yaşam kalitesi parametrelerini araştırdığı makalesinde koruma, rahatlık ve keyif duygusu yaşam kalitesi için birincil öneme sahip olduğunu ve kentsel alanların bunları arttıracak şekilde tasarlanması gerektiğini belirtmektedir. Araştırmaya göre, yer duygusu, güvenlik ve kontrol yaşam kalitesini geliştirmek için öneme sahiptir. [78]. İnsan ölçeği, kapalılık duygusu ve belirli bir karmaşıklık düzeyi gibi kentsel alanların görsel yönleri de önemlidir. Ashan vd [78] yaptığı araştırmada kentsel tasarım teorisyenleri tarafından geliştirilen yaşam kalitesi parametrelerini incelemiştir, okunabilirlik, emniyet ve güvenlik, çeşitli aktiviteler için fırsat, konfor, kapsayıcılık, temizlik gibi konularda yoğunlaştığı sonucuna ulaşmıştır (şekil-4).

İnsanların çoğunluğunun günlük yaşamını geçirdiği mahalleler, bireylerin yaşam kalitesi üzerinde doğrudan etkiye sahip önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, yaşam kalitesinin mahalle bazında incelenmesi, mahallelerin sağladığı ortamın ne kadar yaşanabilir olduğunu anlamamıza yardımcı olabilir. Yaşam kalitesinin mahalle düzeyinde nasıl analiz edilebildiği ve değerlendirilebileceği birçok araştırmacı tarafından araştırılmıştır. Hürol 'ın [79] yaptığı çalışmada bölge sakinleri yaşanabilir mahalleyi merkeze yakın ve ulaşım problemi olmayan yerler olarak tanımlamıştır. Oktay ve Rustemli [80], kentsel yaşamın genel kalitesi, mahalle memnuniyeti ve onu etkileyen faktörleri birlikte değerlendirmiştir. Memnuniyeti de kendi içinde sosyal kent/çevresel ve fiziksel özelliklerden memnuniyet olmak üzere üç alt başlıkta incelemiştir. Sosyal

özelliklerden memnuniyeti etkileyen faktörler: emniyet, sosyal destek, komşuların samimiyeti, başkalarının algılanan benzerliği, aitlik hissidir. Kent/çevreden memnuniyet öznitelikleri: ulaşılabilirlik, yerin çekiciliği, yeşillik, toplu taşıma, dinlenme tesisleridir. Fiziksel özelliklerden memnuniyeti etkileyen faktörler: trafik yoğunluğu, gürültü seviyesi, kalabalık, sokakların bakımındır [80].

Nikoofam ve Mobaraki. [81] kentsel çevrede yaşam kalitesinin değerlendirilmesi üzerine yazdığı makalede yaşam kalitesinin göstergelerini nesnel ve öznel boyutlara dayalı olarak tasarlamıştır ve yaygın görece göstergeler geliştirmiştir (Şekil 4). Nesnel olanlar; çevresel veya doğal özellikler, fiziksel özellikler, kentsel hareketliliğin kalitesi, kültürel özellikler, altyapı göstergeleri, demografi, ekonomik özellikler, politik özellikler, sosyal özelliklerdir. Öznel göstergeler ise; Sosyal özellikler, yer kimliği ve görsel özelliklerdir (Tablo-3).

Şekil 4 Kentsel çevrelerde yaşam kalitesinin göstergeleri[83]

Karma arazi kullanımları, tanıdık veya samimi çevre, çeşitlilik, farklı tesislere kolay erişim, farklı konut tipleri ve şehrin kültürel yönleri memnuniyet düzeyini artırmaya yardımcı olur [81]. Artan memnuniyet düzeyi yaşam kalitesini destekler ve

sosyal açıdan sürdürülebilirliğe de katkıda bulunur. Nikoofam ve Mobaraki.[81] Sürdürülebilir toplu taşımının, park alanlarının iyileştirilmesi, sürdürülebilir sokak ağlarının geliştirilmesi, sokak bakımının iyileştirilmesi ve trafik yoğunluğunun azaltılması, dış ortam sıcaklığını artırmak ve ses kirliliğini azaltmak için ağaç dikmek veya yeşil kuşaklar oluşturmanın yararlarını ifade etmiştir, İnsanların ihtiyaçlarını önceliklendirmek ve ele almak, (örn. uygun eğlence tesisleri, mevcut ve erişilebilir parklar, alışveriş tesisleri ve okullar gibi), daha sağlıklı yaşam alanları yaratan uzun vadeli karar alma ve problem çözme ile stratejik planlamanın yapılmasını sağlamak, yaşam kalitesini artırabilir[81] (Bkz. Tablo 3).

Tablo 3 Yaşam kalitesi göstergeleri kaynak Nikoofam & Mobaraki.[81]

Nesnel Göstergesi	
Çevresel veya Doğal Özellikler	Hava Kalitesi: Su Kalitesi: Arazi Kalitesi: , Biyolojik çeşitlilik, Ekolojik ayak izleri Malzeme Kalitesi: Kentsel Çevrenin Kalitesi: Enerji Kullanımı
Fiziksel özellikler	Arazi Kullanım Yönetimi: Kentsel Form: Yoğunluk Kent Düzeni: Ev ve Bina Kalitesi
Kentsel hareketlilik Kalitesi	Erişilebilirlik: Yürünebilirlik ve Bisiklete binme: Toplu Taşıma: Trafik Yoğunluğu
Kültürel Özellikler	Kültürel Faaliyetler: Kültürel Miras
Altyapı Göstergeleri	Sağlık merkezlerinin, kliniklerin, hastanelerin ve sanitasyonun mevcudiyeti
Demografi	Yaşlı ve genç insan sayısının ölçülmesi: Göç istatistikleri: Nüfus oranı
Ekonomik Özellikler	Ekonomik Konut: Enerji maliyeti
Politik Özellikler	Kentsel Stratejiler ve politikalar, Kentsel adil haklar, Duyarlı kentsel mevzuat, Güçlü kentsel yönetim Sürekli denetim
Sosyal Özellikler	Tüm hizmetlere eşit erişim: Kapsayıcı Topluluklar: Güvenlik Sosyal Katılım
Öznel Gösterge	
Sosyal Özellikler	Davranışsal Performans: Halkın farkındalığı, Kentsel istikrar, Kentsel canlılık
Yer Kimliği	Kent İmajı: Duyarlı Tasarım: Kişiselleştirme
Görsel Özellikler	Kentsel Çekicilik: Kentsel Ayırt Edicilik: Yönetim ve Bakım

Woodcraft vd.,[82] sosyal sürdürülebilirlik, insanların yaşadıkları ve çalıştıkları yerlerden neye ihtiyaç duyduklarını anlayarak refahı teşvik eden sürdürülebilir, başarılı yerler yaratma süreci olduğunu belirtmektedir. Sosyal sürdürülebilirlik, fiziksel mekân tasarımını sosyal dünyanın tasarımıyla birleştirerek, altyapı, sosyal imkanlar, vatandaş

katılımı sistemleri ve insanlar ile yerlerin gelişimi için alan sağlayarak sosyal ve kültürel yaşamı desteklemeyi amaçlar. Bunun yanında, fiziksel ve sosyal çevrenin durumu toplumun yaşam kalitesini etkileyen önemli bir etkidir. Yaşanabilirlik kavramı, ulaşım, mahallede yürünebilirlik ve park gibi kamusal alanlara erişim gibi olanakların yaşanabilirliğe etkisini analiz eden araştırmaların temelini oluşturur ve Khalil [83], Marshall [84], Miller, Witlox ve Tribby [85], Van Kamp ve diğerleri [86] tarafından belirtildiği gibi, toplumların "yaşanabilirlik" açısından karşılaştırılmasına olanak tanır [37].

Kamuya açık alanların kalitesi yaşam kalitesine katkıda bulunur[87]. Kamusal alan kalitesinin göstergelerinin neler olabileceği ve nasıl ölçülebileceği birçok araştırmaya konu olmuştur. Kamusal alanlar, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve kaliteli bir yaşam ortamı sunmak amacıyla tasarlanmalıdır. Carr vd, [88], insanların kamusal alanlardaki ihtiyaçlarını rahatlık, rahatlama, pasif katılım, aktif katılım, keşif ve bir yerle karşılaşma açısından tanımlamıştır. Smith vd., [89] tarafından kamusal alanlarda topluluk ihtiyaçları ve kalite kriterlerini; yaşanabilirlik, karakter, bağlantı, hareketlilik, kişisel özgürlük ve çeşitlilik olmak üzere altı ana kategori geliştirilmiştir. Ewing ve Clemente [90], kentsel tasarımın kamusal alanlar olarak sokaklara uygulanan beş somut olmayan niteliğini; görüntülenebilirlik, görsel çevreleme, insan ölçeği, şeffaflık ve karmaşıklık olarak sınıflandırmıştır. Mehta [91], kamusal alanların kalitesini değerlendirmek için kapsayıcılık, anlamlılık, güvenlik, rahatlık ve keyif olmak üzere kamusal alanların beş boyutunu tanımlamıştır. Mehta [91], Kamusal Alanlar Endeksi'ni (PSI) kullanarak, kamusal alanlardaki kaliteyi kamusal alanın beş boyutuna göre değerlendirmek için teorik bir çerçeve sağlamıştır; kapsayıcılık, anlamlılık, güvenlik, konfor ve memnuniyettir [92].

3.5. Sosyal sürdürülebilirlik ve Kentsel dönüşüm

Son yıllarda ülkemizde depremler, ekonomik zorluklar, sosyal değişimler, nüfus artışı ve göç gibi etkenlerin bir sonucu olarak kentsel dönüşüm süreci önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir. Bu süreç, mekânın ve mekâna yüklenen anlamların büyük bir değişkenlik içinde olduğu bir duruma neden olmaktadır. Bu tez, İstanbul odağında sosyal sürdürülebilirlik konusunu çalışmaktadır. Bu bağlamda kentsel yenileme ve gelişme, riskli alanların dönüştürülmesi, konut stokunun yenilenmesi, altyapı ve hizmetlerin iyileştirilmesi, sosyal ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi gibi birçok nedenle yürürlüğe giren kentsel dönüşüm yasası İstanbul'un birçok bölgesinin yapılanmasını etkilemektedir. Son dönemlerde ülke gündeminde çokça yer alan kentsel dönüşüm konusu İstanbul'u ve bölgelerindeki gelişmeleri incelemek daha geniş bir perspektif sunar. Bu tezin alan çalışması yapılan bölgenin de kentsel dönüşümden büyük ölçüde etkilendiği tespit edilmiştir. Mahalle bazında sosyal sürdürülebilirlik araştırmalarının kentsel dönüşüm çalışmalarıyla desteklenmesi önemlidir. Çünkü kentsel dönüşüm sürecindeki değişimler, mahallelerin sosyal yapısını, toplumsal ilişkilerini ve yaşam kalitesini etkileyebilir. Böylelikle, kentsel dönüşümün mahalle düzeyindeki sosyal etkilerini anlamak ve gelecekte daha sürdürülebilir kentsel dönüşüm politikaları geliştirmek için önemli bir perspektif sunmuş olursunuz.

Yök tez veri tabanından kentsel dönüşüm ve sosyal sürdürülebilirlik anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda 7 tane teze ulaşılmıştır. Bu tezlerde yöntem olarak araştırmacılar tarafından kabul edilmiş veya oluşturulmuş çeşitli ölçüm parametreleri kullanıldığı görülmüştür. Araştırmaların gecekondular, çöküntü ve deprem riski olan bölgelerde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Araştırmalardaki ortak görüş kentsel dönüşüm sürecinde sosyal boyutun yeterince göz önüne alınmadığıdır. Fakat kentsel

dönüşüm süreci bu süreç daha sürdürülebilir kentsel çevre oluşması için fırsatlar içermektedir [93, 94].

Hürol [79] tezinde, Bursa, Doğanbey’de yapılan kentsel dönüşüm üzerinden sosyal sürdürülebilirliği incelemiştir. Bu örnekte, mülk sahipleri evlerini değiştirmek istememiş ancak mahalle sakinlerinin çoğu dönüşüm sürecinden sonra evini satmak zorunda kalacağını ve mahalleyi terk edeceğini bildirmiştir. Çöküntü bölgelerindeki konut alanlarının yenilenmesi süreci diğer kentsel alanlardan daha farklı bir yaklaşımla ele alınmalıdır [79]. Çöküntü alanlarındaki yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen kentsel dönüşüm projelerinde genellikle fiziksel anlamda daha sağlıklı konut ve çevre oluşturulması yaşam kalitesi ile ilişkilendirilmektedir [79]. Ancak Hürol’un çalışmasında yaptığı görüşmeler, yenileme alanlarında mahalle sakinlerinin ilk aklına gelenin ekonomik koşullar olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, çöküntü alanı yenileme süreçlerinin insanların ekonomik durumunu dikkate alma ve hatta iyileştirmeyi içermesi gerektiğini göstermektedir.

Dilli Durand [95] Sulukule örneği üzerinden kentsel dönüşümü sosyal sürdürülebilirlik bağlamında incelemiştir. Kentsel dönüşümün ve sosyal sürdürülebilirliğin kesiştiği anahtar noktalar: yönetim; konut, altyapı ve imkânlar; sosyal, kültürel ve ekonomik politikalar olarak sıralanmış ve ilgili prensipler: dâhil edilebilirlik, eşitlik, erişilebilirlik ve çeşitlilik olarak belirlemiştir. [95]. Durand [95] kentsel dönüşümün sosyal sürdürülebilirlik parametreleri kapsamında nasıl yapılması gerektiğini 3 aşamalı bir model ile yorumlamıştır. Buna göre kentsel dönüşüm öncesinde ilk aşama mevcut sosyo-ekonomik ve fiziki çevreyi anlamak ve analiz etmek, kentsel dönüşüme hazırlık aşamasıdır. İkinci aşama sosyal ve fiziksel koşulların analizi ve katılım sonuçlarına göre unsurların ve tanımlanmasıdır. Buna noktada, sosyal sürdürülebilirliğe dahil edilmesi gereken üç temel kilit politika konusu: yerel özelliklerin

(sosyal değerler, fiziksel değerler ve kaynaklar) korunması; temel ihtiyaçlara erişim, sağlığın yaratılmasıdır. Üçüncü aşama, modelin kazanımlarını değerlendirmek ve alınan politikaları desteklemektir. Bu modelde hem yerel yönetim hem de bölge sakinleri sorumluluk alması sağlanmalıdır. Bunun yanında, kentsel dönüşüm projelerinde sosyal sürdürülebilirliği sağlamak için adil katılımın sağlanması hayatidir. Çatalcalı [94] Güngören Tozkoparan bölgesinde yaptığı çalışmada kentsel dönüşüm sürecinin topluluk refleksin, sosyal dayanışma ruhunu, öğrenme ve öğretme refleksinde artışı geliştirmede olumlu etkisinin olabileceğini vurgulamıştır.

Sonuç olarak, Araştırmalar, kentsel dönüşümün mahallelerin sosyal yapısını, toplumsal ilişkilerini ve yaşam kalitesini etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, sosyal sürdürülebilirlik araştırmalarının kentsel dönüşüm çalışmalarıyla desteklenmesi büyük bir önem taşımaktadır. Ancak, literatür taraması sonucunda, özellikle çöküntü bölgelerindeki kentsel dönüşüm projelerinin ekonomik koşullar dikkate alınarak ve ekonomik koşulları iyileştirme odaklı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalar, kentsel dönüşümün sürdürülebilir kentsel çevre oluşturma fırsatlarını sunarken, yönetim, konut, altyapı ve imkânlar gibi anahtar noktaların ve dâhil edilebilirlik, eşitlik, erişilebilirlik ve çeşitlilik gibi ilgili prensiplerin önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, İstanbul'da sosyal sürdürülebilirlik odaklı kentsel dönüşüm politikalarının geliştirilmesi için yerel yönetimlerin ve bölge sakinlerinin aktif katılımı büyük bir öneme sahiptir. Sonuç olarak, bu çalışmaların bulguları, kentsel dönüşüm sürecinde sosyal boyutun daha iyi anlaşılmasını ve gelecekte daha sürdürülebilir kentsel dönüşüm stratejilerinin oluşturulmasını sağlayarak İstanbul'da daha etkili ve kalıcı bir kentsel dönüşüm sağlanmasına katkıda bulunacaktır.

3.6. Sosyal sürdürülebilirlik ve aidiyet

Tez araştırmasının odaklandığı kavramlar olan sosyal sürdürülebilirlik ve aidiyet ile ilgili literatür taraması bu alt bölümde detaylı olarak yapılmaktadır. Bu alt bölümdeki literatür taraması I) Mahalle, aidiyet ve sosyal sürdürülebilirlik, II) Yer aidiyeti ve Kentsel dönüşüm-(kullanıcının sürekliliği), III) Yer Duygusu, Yer aidiyeti ve Sosyal sürdürülebilirlik ilişkisi, IV) Sosyal Sürdürülebilirlik için Mahalle Ölçeğinde Aidiyet Ölçüm parametrelerinin belirlenmesi başlıklarında ele alınmıştır.

3.6.1. Mahalle Tanımı

Mahalle, evler, sokaklar ve insanlar gibi unsurların bir araya gelmesiyle oluşan bir dokuyu ifade eder. Ancak mahallenin anlamı sadece fiziksel yapısıyla sınırlı değildir. Aynı zamanda evlerin, sokakların ve insanların mahalleye kattığı duygusal değerler, onu daha anlamlı hale getirir. Mahalleler, insanların kimliklerini geliştirdiği, sosyal ilişkilerini sürdürdüğü ve dayanışma kültürünü pekiştirdiği önemli yaşam alanlarıdır [96]. Mahalle, insanların kendilerini tanıtmaya ve kabul görme ihtiyaçlarını karşılayarak özbilincin ve kendiliğın temelini oluşturur. Mahalledeki nesnelere, insanların deneyimlerini zenginleştirir. Evler, anılarla dolu mekânlar haline gelir ve insanların yaşam hikâyelerini barındırır. Sokaklar, günlük rutinlerin yanı sıra sokak oyunları, komşu ziyaretleri gibi etkinliklere de ev sahipliği yapar. İnsanlar ise farklı kişilikleri, kültürleri ve yaşam tarzlarını bir arada bulundurarak mahalleye çeşitlilik ve renk katar. Bu nedenle, Mahalleli kavramı, birliği çağrıştıran bir unsur içerir. Mahalle bilincine sahip olan bireyler, mahallelerinin çeşitli sorunlarına duyarlılık gösterirler. Mahallenin düzeni, asayışı, günlük hayatın akışı ve sorunlarıyla yakından ilgilenerler. Mahalleli, mahallesinin işlerinin birinci derecede sorumluluğunu üstlenir. Cansever'in [97]de belirtildiği gibi, mahalleli, mahalle yönetiminden, emniyetinden, sokakların bakımından, temizliğinden

ve çocukların gözetiminden sorumlu tutulur. Bir bireyin kendini mahalle ile tanımlaması ve mahalle kimliğinin bir parçası olması, doğal olarak mahalle işleyişine duyarlı olmasını gerektirir.

Mahalleler fiziksel öğelerin yanı sıra sosyal ve toplumsal etkileşimleri de dikkate alınmalıdır. Mahalleler, insanların bir araya gelerek komşuluk ilişkilerini sürdürdüğü, günlük etkileşimlerde bulunduğu ve sosyal aktivitelere katıldığı mekânlardır. Mahallede uzun süre zaman geçiren, iyi komşulukları olan, yaşadığı mahalleden memnuniyet, mahallede ihtiyaçlarını karşılayabilen insan mahalleye aidiyet bağlılık duyar. İyi tasarlanmış ve düzenlenmiş mahalleler, insanların birbirleriyle etkileşime geçtiği ve dayanışma duygusunun geliştiği alanlar sağlar. Bu nedenle mahalle kent sakinlerinin yaşam kalitesini artırır ve toplumsal bütünleşmeyi destekler.

3.6.2. Mahalle, Aidiyet ve Sosyal Sürdürülebilirlik

Ölçeklerle ilişkili olarak sosyal sürdürülebilirliğin kapsamı da değişmektedir. Shirazi ve Keivani [98] 'in 29 yayını ayrıntılı olarak inceledikleri çalışmalarına göre son yıllarda sosyal sürdürülebilirlik araştırmalarında yerel topluluk ve mahalle ölçeğine daha fazla ağırlık verilmiştir. Yazarlar [98] mahalle ölçeğindeki sosyal sürdürülebilirlik araştırmalarının temalarının kültürel gelişim ve çeşitlilik, prosedürel kalite (bir koşuldan çok bir süreç olarak sosyal sürdürülebilirlik), kentsel politika için pratik araç, refah, eşitlik ve demokrasi, kapasite geliştirme konularını içerdiğini vurgulamışlar ve bu konuları fiziksel / fiziksel olmayan kümeler halinde kategorize etmişlerdir. Allen ve Lloyd-Jones'un [99] belirttiği gibi, "Sosyal sürdürülebilirliğin anlamı her mahalle için aynı değildir; sosyal sürdürülebilirlik fikrini her özel alan için açık hale getirmek gerekir". Bu,

mahalleler için sürdürülebilirliğin sosyal sonuçlarına odaklanan çalışmalarda ulaşılan sonuçların geçerliliği ve hesap verebilirliğinin dikkatli bir şekilde incelenmesi, yer ve durum için daha önce farklı yerler için verilen tavsiyelerin ve önerilen kılavuzların yeniden gözden geçirilmesi gerektiği anlamına gelir.

Mahalle aidiyeti, bireyin fiziksel ve sosyal çevresiyle duygusal bir bağ kurduğu sosyal ve psikolojik bir süreçtir [100]. Lewicka'nın [101] araştırmasına göre, insanların mahallelerine olan aidiyet duygusu, kent ve ülkeye bağlılık duygusuna göre daha güçlüdür. Öte yandan, Hidalgo ve Hernandez'in [102] çalışmasında, mahallenin aidiyet duygusunun en düşük olduğu yer olarak belirtilmektedir. Mahalle aidiyeti, insanların yerel yapıları çevrelerin potansiyelleri ve insanın çevreye bağlı algıları ile şekillenir. Göksoy ve Hacıhasanoğlu [103] sosyal sürdürülebilirlik ilkelerinin yere aidiyet parametresi ile birlikte değerlendirilmesi gerektiğini vurguladıkları makalesinde bu iki araştırma alanı arasındaki güçlü bağı ortaya koymuşlardır. Göksoy ve Hacıhasanoğlu'na [103] göre Yere bağlılığı-yer aidiyeti etkileyen sosyal etkileşim, sosyal katılım, güvenlik, mahalle memnuniyeti, erişilebilirlik, yaşam niteliği (kalitesi) gibi konular sosyal sürdürülebilirliğin kapsamını oluşturmaktadır.

Mahallelerin fiziksel ve sosyal yapılarının istikrarlı olması, katılımı teşvik etmesi hem mahalle sakinleri hem de özellikle dezavantajlı mahallelere büyük faydalar sağlar [104, 105]. Lewicka [106], yer aidiyetinin yerel işlere katılımı kolaylaştırdığını ve dolayısıyla mahalle için faydalı olduğunu vurgulamaktadır. Araştırmalar, yer aidiyetinin bireylerde ikamet ettikleri yer adına sürdürülebilir davranışlar, ekolojik davranışlar veya topraklarına yönelik müdahalelere tepkiler gibi sivil faaliyetlere katkıda bulunduğunu göstermektedir. Bu tür bir yer aidiyeti hem bireye hem de daha geniş topluluğa hizmet eder

Mahallede daha uzun süre ikamet etmek, mahalle istikrarını destekler ve bu durum mahalle aidiyetiyle pozitif bir şekilde ilişkilidir [100, 107-110]. Ancak, bu ilişki ikamet edenlerin sosyal ve demografik özelliklerine bağlı olarak değişebilir. Yer aidiyetini etkileyen bir diğer faktör ise ev sahipliğidir. Riger ve Lavrakas[111], bu ilişkinin doğrusal olduğunu ileri sürmüşlerdir. Mahalle sakinlerinin bir mahallede kalma veya ayrılma kararları, yapılan çevrenin algılanan kalitesi ve bakımı, temel hizmetlere ve tesislere erişim düzeyi ile mahalledeki konut türü ve büyüklüğü gibi faktörlere bağlı olabilir. Bununla birlikte, bir mahalledeki yeni sakinlerin aktif katılımları ve aktif vatandaşlıkları, sosyal sürdürülebilirliğe genel olarak katkıda bulunabilir [12, 112].

Bireyler, kendilerini rahat ve güvende hissettikleri belirli çevrelerle ve bir parçası olmaktan memnuniyet duydukları yerlerle duygusal bağlar kurarlar [102]. Çünkü bu yerler, kontrol imkânı sağlar ve mahremiyet, güvenlik ve huzur için uygun ortamlar sunarlar [113]. Mahallelerde algılanan güvenlik düzeyi, sakinlerin mahalleye aidiyeti ve bağlılığı ile doğru orantılı bir ilişki içindedir. Ancak, algılanan güvenlik hissi ile suç oranlarını birbirinden ayırmak önemlidir. Suç oranı yüksek olan bir mahallede bile, aidiyet düzeyi yüksek olabilir [114]. Ayrıca, yüksek mahalle aidiyetine sahip sakinler, mahalledeki suçlara karşı daha dikkatli olma eğilimindedirler [100, 115]. Dempsey, Bramley ve diğerleri [12], bir mahallede güvenliğin sağlanması ve güven duygusunun elde edilmesinin, toplumsal sürdürülebilirlik diğer boyutlarıyla yakından ilişkili olduğunu vurgulamışlardır. Spangenberg [28] ayrıca sosyal güvenliği, sürdürülebilir kalkınma perspektifinden sosyal sürdürülebilirliğin mikro göstergeleri arasında sınıflandırmıştır.

Low ve Altman [113] yer kavramını, içinde kişilerarası, topluluk ve kültürel ilişkilerin olduğu bağlamlar olarak tanımlar. Bu bağlamda yer, insanların kurduğu

sosyal ilişkilerle ilgilidir. Yani, komşuluk, arkadaşlık ilişkisi ve aktif sosyal hayat ile yere aidiyet ve bağlanma arasında güçlü bir ilişki vardır [102, 104]. Başka bir bakışla, yüksek komşuluk bağlılığı, genel olarak olumlu kabul edilmesine karşın, ekonomik büyümenin de az olduğu mahallelerde hareketliliği engelleyerek ve bireysel ilerlemeyi sınırlayabilir [106, 116]. İnsanların topluluk katılımına zemin oluşturacak alanların üretilmesi daha sürdürülebilir ve sağlıklı mahalleler için yaşamsaldır [116].

Yukarıda bahsedilen kavramlar sosyal sürdürülebilirliği etkileyen bir değişken olan sosyal sermaye, sosyal etkileşim ve eşitlik kavramları ile yakından ilişkilidir. Sosyal sermaye üzerine yapılan çalışmaların çoğu sosyal ağlar, güven ve karşılık kavramlarına işaret etmektedir. Bu bakışla, “sosyal ağlar”, sosyal sermayenin temel unsurunu; “güven”, mahalle ölçeğinde komşulara duyulan güveni; “karşılık beklememek”, kesin bir menfaat olmadığında bile ortak iyinin peşinden gitme eğilimini (acil bir durumda komşudan yardım beklentisi) ifade eder. Sosyal sürdürülebilirlik bir toplum içinde yaşayan bireyin; eşit şekilde sosyal servislere, kaynaklara erişimi, sosyal ilişkilerinin iyi olması, kendini o toplum parçası hissetmesi, kültürel kimliğini sürdürebilmesi, birinci çevresi üzerinde kontrol sağlanması gibi birden fazla parametre ve birbirleri ile ilişkilendirilmiştir. Komşuluk bağlılığı, komşular arasında sürdürülen alışverişler yoluyla günlük olarak inşa edilen yerel çevre ile olumlu tutumları ve geniş bir refah hissini yansıtır [35, 104]. Polese ve Stren [36] sosyal sürdürülebilirlik için sosyal dışlanma düzeyinin azaltılmasına vurgu yapmışlardır ve toplumsal sürdürülebilirliğe katkı sağlayan politikaların, insanları bir araya getirerek, kamu hizmetlerine ve istihdama erişimi artırarak bütünün kaynaşmasını sağlamaya çalışması gerektiğini belirtmişlerdir.

Raman [48] mahalle ölçeğinde yapılı çevrenin sosyal uyumunu ölçmek için beş gösterge önermiştir: güvenlik duygusu; katılım, bağlılık (aidiyet) duygusu ve topluluk duygusu; samimiyet, topluluk ruhu; sosyal ağ, ve sosyal etkileşim. Bu araştırma, kamusal alanların konumu, görünürlüğü, tipolojisi ve fiziksel gelişim biçiminin; yapılı çevrenin sosyal yönlerinde tek başına yoğunluktan daha önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Diğer teorik çalışmalar, sakinlerin hastanelere, restoranlara ve kafelere, bankalara ve toplum merkezlerine yerel erişiminin olmasının sürdürülebilirliği desteklediğini ileri sürmektedir [[117-119], aktaran [46]. Ahman [9] erişim etmenini (faktörünü) eşitlik ve temel gereksinimler kategorisinde sınıflandırmışlardır. Sosyal sürdürülebilirliğin bir diğer önemli boyutu ise, kentsel yerleşim, görsel ve fiziksel olarak bağlantılı sokak ağları, yayalar ve alanların diğer kullanıcıları için hareket olanakları olmak üzere dört maddeden oluşan geçirgenliktir [120].

Yer memnuniyeti ve bir ortamın algılanan kalitesi çok boyutlu bir kavramlardır [104]. Bir ortamın bilişsel değerlendirmesine ilişkin tutumlar, anlamlar ve bilgiler, yer memnuniyetinin belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır [121]. Feldman [122], Stokols ve Shumaker [123] gibi çoğu araştırmacı memnuniyet ve aidiyet arasındaki ilişkinin birbirini destekleyen yönde olduğunu belirtmişlerdir. Yer aidiyeti, yaşam kalitesi [124], yaşam memnuniyeti ve refahın, psikolojik faydanın [125] çeşitli boyutları ile pozitif ilişkilidir. Yere bağlılık ve refah arasındaki bağlantı, mahalle, topluluk ve şehir ölçeklerinde yaygın olarak araştırılmıştır ve özellikle de yaşlılar arasındaki bu ilişkiye odaklanılmıştır. Lee ve Jeong, [126] hızlı kentleşme sürecinin devam ettiği Seul'da yaptığı araştırmasında çevre memnuniyetinin yere bağlılık üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermiştir. Lee ve Jeong, [126] erişilebilirlik, konfor ve güvenlik gibi konut çevre memnuniyetinin çeşitli yönlerini içerir sonucuna ulaşmış ve tüm unsurların

karşılaştırılmasının yapıldığı araştırmada erişilebilirliğin yere bağlılık üzerinde en büyük etkiye sahip olduğunu gözlemlemiştir.

Stren ve Polese [36] tarafından belirtilen sosyal sürdürülebilirlik, çevrenin tüm sosyal ve kültürel grupların bir arada yaşamasına duyarlı bir şekilde gelişmesi, yaşam kalitesinin artırılması ve sosyal uyumun sağlanması için sivil toplumla uyumlu bir büyüme veya kalkınma sürecidir. Bazı araştırmalar, sosyal sürdürülebilirlik ile yer duygusu [127] ve yaşam kalitesi [23] arasındaki ilişkiyi birlikte ele almıştır. Chan ve Lee [23], yer duygusu ile sosyal sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi incelerken, yerleşik miras ve toplumun geleneklerini korumanın, insanların yer duygusunu olumlu yönde etkilediğini ve bölgedeki varlığın ve bu değerlerin mirasının korunmasına yönelik bir arzu olarak ortaya çıktığını vurgulamışlardır. Bu görüşe göre, sosyal sürdürülebilirliğin özü, yaşam kalitesini, sosyal bütünleşmeyi ve etkileşimi destekleyen bir toplum gelişiminin sürekliliğine dayanmaktadır [23].

Kamusal alan ve yeşil alanlar, mahalle memnuniyetine, topluluğa aidiyet duygusuna ve mahalleli ile sosyal ilişkilere katkıda bulunabilir, böylece sosyal ağları kuvvetlendirebilir [128]. Kentlerdeki kamusal alan, sosyal ve ekonomik insan etkinliklerinin gerçekleştiği alanlardır. Bu nedenle, kentsel mekânda gerçekleştirilen etkinliklerin sayısı arttıkça kentsel mekânların nitelikleri (kaliteleri) de artar [129]. Kamusal alana bağlı veya kamusal alandan bağımsız yeşil alanlar, kentsel nitelik (kalite) ögesi olarak görülmüştür. Sakinlerin varlığının sağlanmasında ve sosyal etkileşimlerin geliştirilmesinde her zaman özel bir role sahip olmuştur [130]. Yeşil alan, dinlenme ve sosyal etkileşimler için uygun bir ortamdır [131], diğer kentsel alanlarla birlikte fiziksel ve zihinsel sağlığı iyileştirebilir [132]. Yeşil alanlar; topluluk katılımını, çevresel eylemi

ve yerel olanaklara ve kaynaklara erişim için önemli olan insanlar ve yerel çevreleri arasındaki bağlantıları teşvik eder. Ramkisson vd., [133] park kullanıcısı ve sosyal katılımın ampirik araştırması doğadan parçalar içeren ortamların çevre yanlısı davranışlara daha zengin bir şekilde ulaşılır ve bu araştırmaya göre çevre yanlısı davranışların yere bağlılık-aidiyet ve yer memnuniyeti üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi vardır.

Tesisler ve hizmetlere erişimin, kişilerarası iletişim ve pazarlamayı da içeren daha fazla sosyal sürece yol açabileceği için sosyal sürdürülebilirlik ve yere bağlılık-aidiyet oluşturmada güçlü bir etkisi olduğu söylenebilir. Ortak kullanılan tesisler sosyalleşme ve toplanma yerleri olarak kullanılabilir. Araştırmalar, mahallelerde açık alanların varlığının komşular arasında daha iyi ilişkiler, şiddetin azalması ve kişinin evinden genel olarak artan memnuniyet ile ilişkili olduğunu göstermektedir [134]. Açık alanların varlığı ayrıca, fiziksel çevreye erişilebilirlik, ulaşılabilirlik, okunabilirlik, uyarlanabilirlik gibi kavramlar ile de ilişkilendirilmiştir. Dempsey, vd. [50] ve Bramley vd [51] kentsel biçim (form) ve morfoloji ile sosyal sürdürülebilirliğin ilişkisini araştırmıştır ve kentsel biçimin (formun) sosyal eşitlik, hizmetlere, fırsatlara erişilebilirlik üzerinde etkisi olduğunu vurgulamıştır. Araştırmalarda yeşil alanın varlığı, güvenlik ve bakım gibi algılanan çevre değişkenlerini kullanmıştır [135]. Ayrıca bireylerin fiziksel yetenekleri ve algısal erişilebilirlikleri farklılık gösterdiğinden, çevre etmenleri farklı kişiler tarafından farklı biçimlerde algılanabilmektedir. Bu nedenle, algılanan çevre olarak kamusal tesislere veya kamusal açık alanlara erişilebilirliği analiz etmek zorlayıcı ancak önemlidir.

Sim, [136] “Soft City” adlı kitabında sürdürülebilir ve dirençli bir toplum kentsel formun önemine dikkat çekmiştir. Sim’e [136] göre küçük mülklere bölünmüş, farklı bina

türü, tipoloji ve çeşitli aktiviteler için alanlara sahip araziler daha geniş mülkiyet anlayışına ve kontrole izin verir. Bu nedenle, bölgelerde küçük evler, apartmanlar, ofis binaları, büyük endüstriyel yapılar, üretim alanları ve spor salonları ve ibadethaneler gibi özel binalar dahil olmak üzere farklı tipolojiler olmalıdır. Kentsel form, özel konutların yanı sıra sosyal konutları, ticari girişimlerin yanı sıra kamu kurumlarını ve kooperatiflerin yanındaki şirketleri rahatça barındırabilmelidir. Bunların yanında, binaların tasarımlarının birbirlerine saygılı olması gerektiğini savunan Sim [136] binaların kamu veya ortak altyapıya erişime saygı duyarak birbirlerini gözden kaçırılmamalı veya gölgelememeli demektedir. Bir bina içindeki alan çeşitliliği ne kadar büyükse, komşuların çeşitliliğini barındırma olasılığı o kadar artar. Bağımsız bileşenler daha büyük bir bütün olarak işlev görmelidir. Binaların çeşitliliği mahalleyi daha akılda kalır hale getirir bu nedenle yürümeye teşvik eder ve mahallelinin kaynaşma sürecine katkı sağlayabilir. Bina çeşitliliği görsel çeşitlilik yaratır. İnsanların yere özgü hatırladıkları duygusal deneyimler kimlik hissini destekleyerek yer duygusuna katkıda bulunabilir.

3.6.3. Yer Aidiyeti ve Kentsel Dönüşüm

Kentsel dönüşümün amacı, sosyal sürdürülebilirliği artırmak, insanların yaşam kalitesini yükseltmek, çevrenin korunmasını sağlamak ve ekonomik kalkınmayı desteklemektir. Türkiye'de 1980'lerde uygulanan ekonomik liberalleşme politikaları, kentsel dönüşüm sürecinin ivme kazanmasına neden olmuştur. Bu süreç, yer aidiyeti kavramıyla da bağlantılıdır ve bu nedenle kentsel dönüşümün, bireylerin yaşadığı yerlere bağlılıklarını koruyarak yer aidiyetini güçlendirmeye yönelik bir strateji olarak da ele alınması gerekmektedir. Yerel çeşitliliğin yok olması, kiracıların göz ardı edilmesi, yeni yapılacak olan yapıların maliyetlerinin karşılamadaki zorluklar, burada yaşan insanların mülkiyet ve barınma hakkının ellerinden alınması gibi başlıklar kentsel dönüşüm için

yapılan temel eleştirileridir. Kentsel dönüşüm ötekileştirmeden bütüncül bir şekilde yapılmalıdır. Kentsel dönüşümün ardından, bireyler sosyoekonomik, kültürel ve fiziksel açıdan kentle tam anlamıyla bütünleşebilmelidir [137].

Başarılı bir kentsel dönüşüm uygulaması ile, kentteki okul, hastane gibi kamusal alanlara ulaşım kolaylaşır ve kentsel alanda yaşayan bireylerin günlük hayatlarına olumlu etkiler sağlayarak pozitif bir katkı sunar[138]. Mahalle bağlamında kentsel dönüşüm, kentsel alanların sürdürülebilirliğini artırmak ve yaşanabilir bir çevre yaratmak için önemli bir adımdır. Bu süreç, bölgedeki altyapı, bina yapıları, kamusal alanlar, ulaşım gibi çeşitli alanlarda değişiklikler yapmayı içerir.

Yer aidiyeti ve kentsel dönüşüm ilişkisi ise çoğunlukla kullanıcı sürekliliği bağlamında tartışılmaktadır. Uzun süreli kullanıcıların aidiyet duygusu ve kentsel kimlik algısı yüksektir [139]. Duygularıyla ve uzun zaman sonucu algılarında anlamlandırdığı yere bağlanan kişi de için yerinde ve kent kimliğine zarar vermem dönüşüm önemlidir. Bu nedenle özellikle de tanımlı bir kentsel kimliğe sahip yerlerde, örneğin tarihi alanlarda ve korunması gerektiği düşünülen diğer alanlarda sakinleri yerinden edici uygulamalardan kaçınılması gerekmektedir. Aidiyet ve kent kimliği arasındaki bu etkileşim de kentsel alanların korunmasını beraberinde getirmektedir [139].

Kentsel dönüşüm ve yer aidiyeti konularını Ankara “Gecekondudan Çağdaş Konuta Projesi” üzerinden araştıran Ünal [140] yaptığı çalışmada, kentsel dönüşüm olan bölgelerde yaşayan insanların sosyal veya ekonomik sebeplerle alışkın oldukları yaşam alanlarından uzaklaşmış olduklarını vurgulamıştır [140]. Çalışma ile proje uygulandıktan 13 yıl içinde bölgedeki gerçek hak sahiplerin yalnızca %21inin halen kendi mülklerinde oturduğu tespit edilmiştir. Bazı ekonomik nedenlere bağlı barınma sorunu ile

bu alana yerleşen gecekondü sahiplerinin, dönüşüm projesinden sonra taşınma sebepleri; bu bölgede ekonomik ve sosyal açıdan varlık sürdüremedikleri, bununda ötesinde projeden elde ettikleri geliri bir yatırım olarak görmeleri olarak sınırlanmıştır. Bu araştırmada kapsamında incelenen projede, dönüşümden önceki yerleşim alanlarına da aidiyetin düşük olduğunu vurgulamıştır.

Deringöz,[141] Kırşehir’de ikamet eden bireylerin, Kırşehir ilinde gerçekleştirilen kentsel dönüşüm uygulamaları sonucunda kentlilik bilinci ve kentsel aidiyet duygusu düzeylerini incelemiştir. Bu incelemede kentsel dönüşümün, Kırşehir ilinde ikamet eden bireylerin aidiyet duygusu düzeyleri üzerinde etkisinin sınırlı olduğu görülmüştür. Ayrıca bu araştırma, doğum yerinin şehirden ayrılma düşüncesi üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Doğum yeri Kırşehir olanların şehirlerini terk etme düşüncesi, sonradan Kırşehir’e gelenlere göre daha azdır [141].

İstanbul Gaziosmanpaşa’nın Sarıgöl ve Yıldıztabya mahallelerinde yapılan araştırmada ise sosyo-kültürel anlamda da değişimin yaşandığı kentsel dönüşüm uygulamalarında, özellikle eski mahalle sakinlerinin dönüşen yeni mekânlara maddi ve manevi anlamda alışmakta zorluk çektikleri görülmüştür. Araştırmacın yaptığı ankette her iki mahallede de kendini yere ait hissetme oranları yüksektir. Kendini yere ait hissedenlerin çoğu uzun süre bu mahallede oturanlardır. Her iki mahallede de %40 - %50 kişi yerlerini terk etmemiştir. Dönüşüm projelerin oturan kişilerin çoğunluğu evlerinden ve çevrelerindeki değişimden memnundurlardır [142].

3.6.4. Yer Duygusu, Yer Aidiyeti ve Sosyal Sürdürülebilirlik İlişkisi

Bu bölümde, birlikte kapsamlı bir anlayış sağlamak için kavramların teorik bir düzlemi olarak sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti konuları tartışılmaktadır. Bu

kavramsal çerçeve, yalnızca bir kavramlar topluluğu değil, daha ziyade, her birinin ayrılmaz bir rol oynadığı ve özünde diğerine bağlı olduğu tutarlı kavramlardan oluşan bir yapıdır. Sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti çevre ve insanın çevre algısı merkezinde ele alınmıştır.

“Yer” kavramı insanın mekâna kattığı anlam ile var olabilir. Lewicka[143], kent, mahalle, konut gibi ikamet edilen alanları ve eğlence, dinlenme amacıyla yapılandırılmış veya doğal çevreleri yer olarak tanımlar. Yer, yere bağlanmanın vazgeçilmez bir parçasıdır [144]. İnsanın bölgeye bağlılığı o bölge ile kurduğu duygusal bağlarla güçlü bir ilişki içindedir. Maslow [145] aidiyet duygusunu insanın temel gereksinimlerinden biri olarak ele almış ve bu duygunun yoksunluğunda yalnızlık hissedildiği ve toplum içinde davranış bozukluklarının gözlemlenebileceğini belirtmiştir. Hidalgo ve Hernandez [102] insanları süreç boyunca mekâna yüklediği anlamı, mekânsal aidiyet olarak tanımlamıştır. Aidiyetin yer ile kurduğu ilişkinin boyutu fiziksel ve sosyal yer bağlılığı olmak üzere iki grupta incelenebilir [113, 146]. Yerler fiziksel ortamı, insan faaliyetlerini ve insanın sosyal ve psikolojik süreçler içerir [147, 148].

Hernández vd. [149], Lewicka [150] , Scannell ve Gifford [151], Giuliani ve Feldman [152] Lalli [153] ve Unger ve Wandersman [154] gibi birçok araştırmacılar yer aidiyeti ile ilgili tanımlama girişimlerinin terminolojik ve kavramsal belirsizliğe dönüştüğünü ve bu durumun alanda ilerleme üzerinde olumsuz etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Yer aidiyeti araştırmacılar tarafından farklı türde kavramsallaştırılmıştır;

- Giuliani vd., [155], Brown ve Werner [156] yer aidiyetini; yer kimliği, yer bağımlılığı veya yer duygusu kavramları ile aynı düzeyde ilişkili bir kavram olarak tanımlamıştır.

- Hesari vd.,[157],Kyle vd., [158]; Raymond vd., [110] ;Williams ve Vaske[159] yer aidiyeti çok boyutlu bir yapı olarak ikincil bir kavram olarak tanımlamıştır.
- Droseltis ve Vignoles [160] ; Jorgensen ve Stedman [161] ; Lalli [153]. yer aidiyeti, yer duygusu gibi daha genel bir kavramın alt boyutu olarak tanımlamışlardır.

Lalli'e göre [153] , yer aidiyeti yer kimliğinin bir bileşenidir. Brown ve Werner, ise [156] , yer aidiyeti ve kimliğini ayırt etmez. Antonsich'in [162] yer temelli kavramların terminolojik karışıklığına dikkat çektiği araştırmasında: bazen de yer bağlılığının, yer kimliğinin eşanlamlısı olarak ele alındığını, onunla ilişkili veya onun içinde yer aldığını veya bazen de bir ön koşul olarak ele alındığını özetlemiştir. Yer kimliği ve yer aidiyeti, bazen yer duygusunun bileşenleri olarak ele alınmıştır [161]. Buna karşın, Altman ve Low,[113] insanların çevre deneyimlerini yer aidiyeti üst başlığında değerlendirilmesini önermiştir. Scannell ve Gifford [144] yer aidiyetini; kişi, yer ve psikolojik süreç ile bağlantılı olarak ele almıştır. Genel olarak, yer duygusu, yer aidiyeti, yer bağlılığı, yer kimliği ile ilgili kavramlar insan ve çevre ilişkisi bağlamında incelemiştir. Fakat insanlarla ilgili değişkenler ve fiziksel bağlam daha az dikkate alınmıştır.

1992'de Williams, Patterson, Roggenbuck ve Watson [163], yer kimliği ve yer bağlılığını tanımlamışlardır ve bu tanımları yer aidiyetini araştırmak için iki boyutlu bir kavramsal model oluşturulmasında kullanmışlardır. Bu modelde; kimliği, kim olduğumuzu tanımlayan belirli fiziksel ortamlar ve yerle sembolik bağlantılar hakkındaki duyguların karışımını ifade eder. Yer bağlılığı ise, bir ortama işlevsel veya amaca yönelik bağlantıları ifade eder [163]. Jorgensen ve Stedman [164] yer aidiyetinin ölçümü için davranış, tutum (attitude-based) temelli Three-Factor modelini geliştirdiler; biliş, etki (affect) ve davranış gibi yerle ilişkilendirdikleri bileşenleri listelerler. Bu bileşenler

kimlik, bağlanma ve bağımlılık değişkenlerini etkileyen psikolojik tutumlardır. Bu nedenle, “yer kimliği”, yer ile ilişkilendirilen benlik duygusunun bilişsel bir yer aidiyeti tutumu olarak tanımlarlar.

Bu görüşlere karşı, Raymond vd., [110] gibi yer-kimliği, yer bağımlılığı ve yer aidiyeti insan-mekân ilişkilerini anlamak için yeterli değişkenler/kavramlar olarak kabul etmeyen bazı 'yer' araştırmacıları da vardır. Bu çalışmada, doğaya bağlılık ve sosyal bağ gibi kavramları, yere bağlılığı incelerken dikkate alınması gereken önemli konular olarak önerirler. Ayrıca, birey, toplum ve doğal çevre bağlamında yer kimliği, doğa bağı, yer bağlılığı (dependence), aile bağı ve arkadaşlık bağı olmak üzere 5’li ölçüm modeli geliştirmiştir. Raymond vd., [110] yer kimliğini ve yer bağımlılığını kişisel bağlamlarla ilişkilendirirken, sosyal bağ ve doğa bağı sırasıyla topluluk ve doğal çevre bağlamlarında belirgin olduğunu iddia etmişlerdir. Hay [165] , yer aidiyetinin yoğunluğunu ölçmek için aidiyet boyutunun yanısıra, “içeriden gelen duygular”, “soy” ve “motivasyon” (“insider feelings,” “ancestry,” and “motivation”) da önemli parametreler olarak dahil etmiştir. Alternatif olarak, Seamon [166], fenomenolojik bir açıdan yer bağlılığını tamamen detaylandırmak için farklı bir yaklaşım benimsemiştir. Buna göre, insan yaşamının bütünlüleyici yapısının bir parçası olarak insan-mekân ilişkilerinin üç boyut açısından incelenir: coğrafi topluluğun maddi ve çevresel nitelikleri, coğrafi toplulukta ortaya çıkan insan dünyalarıyla (people-in-place) ilgilidir. Bireylerin ve grupların yerleriyle ilgili olarak bilinçli veya bilinçsiz dahil oldukları, eylemler, rutinler, olaylar ve anlayışlar ile birlikte yerin yaşam dünyaları ve doğal tutumları ve (genius loci) yerin eşsiz ambiyansının, atmosferinin ve karakterinin araştırılabileceğini öne sürülmektedir. Kapsamlı bir diyalektik yer anlayışı için yerin hem iç hem de dış boyutlarının tanınmasını ve incelenmesini gerektiğini savunan Seamon [166] fenomenolojik yaklaşımında yere

bağlılığı altı konu [yer etkileşimi, yer kimliği, yeri serbest bırakma , yer gerçekleştirme, yer yaratma, yer yoğunlaştırma (place interaction, place identity, place release, place realization, place creation, place intensification)] ile ilişkilendirmiştir. Bu ilişkide hiçbir kavramın birbirinden üstün olmadığını ancak belirli yerler ve tarihsel anlar için bu kavramların özel dinamiği farklı üretici kombinasyonları ve farklı yoğunluk, kalite ve süre derecelerini içerebileceğini vurgulamıştır. Yer aidiyetinin olumlu etkilerine karşın bağlılığın bozulmasının yerel sakinler için yarattığı sonuçları araştıran Fried [167], bağlılığın hareketliliği ve bireysel ilerlemeyi engelleyen bir faktör olabileceğine dair argümanlar sunmuştur. Bu, toplumda yüksek konumları koruyan ve daha iyi eğitilmiş kişilerin coğrafi olarak daha hareketli olacakları ve dolayısıyla belirli bir "yere" daha az bağımlı olacakları anlamına gelir [106].

Yer aidiyeti, yer duygusu ve yer bağlılığı gibi kavramlar çoğunlukla, insanların yaşadığı fiziksel ve sosyal çevrelerin insan davranışları ve duyguları üzerindeki etkisini araştıran çevresel psikoloji alanında incelenmiştir [168]. Diğer yandan, güncel araştırmalarda mahalle aidiyeti yeşil alan ve insan sağlığı üzerindeki etkileri de araştırmalara konu olmuştur. Son yıllarda, dünyayı tehdit eden çevresel ve sosyal küresel sorunların yer duygusu-bağlılığı-aidiyeti konularında yapılan akademik çalışmalar yoğunluk da kazanmıştır. Yer duygusu ise sosyal-ekolojik etkileri elde etmek için yeni bir yaklaşım olarak araştırmalara konu olduğunu görmekteyiz [169, 170]. Kibler, Li, ve Chan [169], çevresel risk ile yere bağlılığın ilişkisini riskli bölgeler üzerinde çalışmıştır. Bu araştırmada, katılımcıların, seçim yapmaları istendiğinde, duygusal olarak anlamlı olmayan bir tahliye yerine, duygusal açıdan anlamlı bir tahliye yerine gitmeyi tercih ettiklerini vurgulamıştır.

3.6.5. Sosyal Sürdürülebilirlik için Mahalle Ölçeğinde Aidiyet Ölçüm Parametrelerinin Belirlenmesi

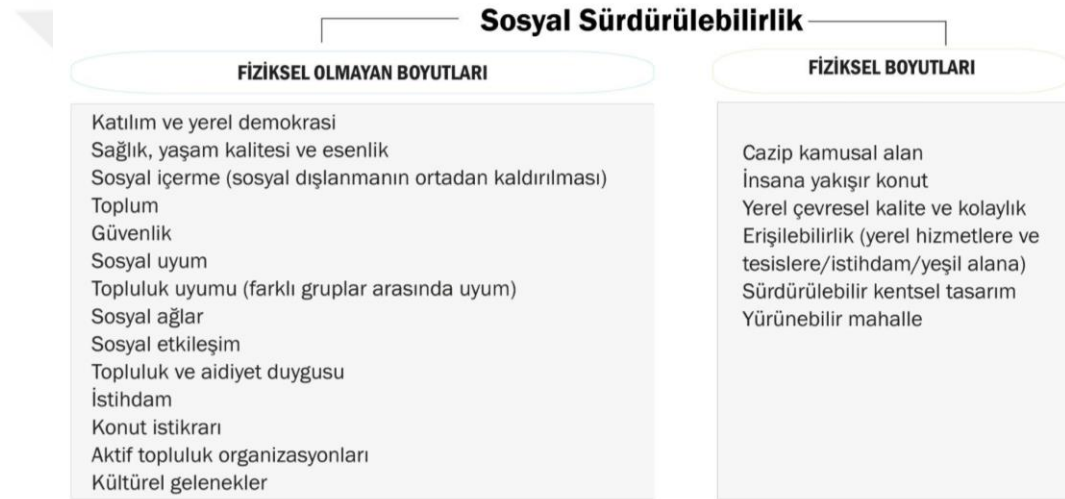
Colantonia [16] makalesinde sosyal sürdürülebilirliğin ölçümünün nasıl farklılaştığını şu şekilde açıklanmıştır “sosyal sürdürülebilirlik kavramlarında ortaya çıkan değişimler sürdürülebilirlik ölçüm biçimlerinde farklılaşmaya sebep olmuştur.” Bu farklılıkları kısaca açıklığa kavuşturmak ve örneklemek için, yoksulluğun bir sosyal sürdürülebilirlik perspektifi yerine geleneksel bir perspektiften nasıl ölçüleceğine inceleyebiliriz. *Yoksulluğu ölçmeye yönelik geleneksel yaklaşım, bir gelir eşiği oluşturmayı ve bunun altında kaç kişi, aile veya hanenin düştüğünü hesaplamayı içerir. Yoksulluk bağımsız bir şekilde ölçülür. Buna karşılık, sosyal sürdürülebilirlik perspektifinden bakıldığında, yoksulluk ana tezahürleriyle birlikte ölçülecektir – örn. kötü sağlık, yetersiz barınma, eğitime erişememe, temel hizmetlere sınırlı erişim gibi yoksulluğa neden olan süreçleri ve faktörleri bütünleştiren çok boyutlu bir endeks ile ölçülür.* Sonuç olarak sosyal sürdürülebilirlik, sağlık ve eşitlik gibi geleneksel sosyal alanları ve ilkeleri; çevre, ihtiyaçlar, katılım, sosyal sermaye, ekonomi, ve daha yakın zamanda mutluluk, esenlik ve kalite kavramları ile harmanlanmaktadır. Colantonia [16] göre araştırmacılar, sosyal sürdürülebilirliğin “soft” kavramlarının içlerinde gömülü olan bilgi zenginliğini kaybetmeden, bu öğeleri izleme yeteneğine sahip basit ve kullanıcı dostu yöntemler kullanılarak bunların nasıl nicelleştirilebileceğini araştırmak zorunda kalacaktır.”

Sosyal sürdürülebilirlik kriterleri soft- hard (fiziksel olan – fiziksel olmayan, geleneksel olan) ikilikleri ile sınıflandırılmaktadır [12, 16, 171]. Colantonia [16] geleneksel ve yeni ortaya çıkan temaların ve değerlendirme yöntemlerinin gözden geçirilmesi ve eleştirisi içeren araştırmasında, geleneksel sosyal göstergelerini ve yeni trendde sosyal

sürdürülebilirlik göstergelerini karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Bu araştırmaya göre, geleneksel sosyal göstergelerin statik, ağırlıklı olarak nicel, ürüne önem veren, tanımlayıcı, tek boyutlu, hedef odaklı iken yükselen trendde sosyal sürdürülebilirlik göstergelerinin daha kuşaklar arası ve belirsizlik içeren, hibrit, stratejik, sürece önem veren, çok boyutlu, ilkeler ve hedef odaklı, yukarıdan aşağıya seçim, müzakereci ve tekrarlayan seçim odaklı olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında, Colantonia'a [16] göre "Araştırmacılar, Sosyal sürdürülebilirliğin "soft" kavramları; sosyal uyum, kimlik, yer duygusu, mekânsal ve kültürel aidiyet; yetkilendirme, katılım ve erişim; sağlık ve güvenlik gibi sosyal ağırlıklı kavramlardır. Ayrıca, istihdam ve yoksulluğun azaltılması gibi geleneksel "hard" sosyal sürdürülebilirlik temalarının giderek yeri gibi daha az ölçülebilir "soft" kavramlarla bıraktığına dikkat çekmiştir. Shirazi ve Keivani'nın [171] gözlemi de araştırmanın odak noktası fiziksel, ölçülebilir yönlerden yer duygusu veya refah gibi daha nitel yönlerle kaydığını yönündedir. Kavramlarının içlerinde gömülü olan bilgi zenginliğini kaybetmeden, bu öğeleri izleme yeteneğine sahip basit ve kullanıcı dostu yöntemler kullanılarak bunların nasıl "nicelleştirilebileceğini" araştırmak gerekmektedir [16]. Dempsey, Bramley, Power ve Brown[12] ise kentsel sosyal sürdürülebilirliğe ve sosyal olarak sürdürülebilir kentsel yerleşimlere katkıda bulunan faktörleri fiziksel olan ve fiziksel olmayan olmak üzere ikiye ayırmıştır. Sosyal sürdürülebilirlik alanında yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak, sosyal sürdürülebilirliğin. Fiziksel faktörlerini; kentsellik, uygun konut, erişilebilirlik ve yaya dostu olma gibi sosyal sürdürülebilirliğin fiziksel olmayan faktörleri ise; eğitim ve öğretim, sosyal adalet, katılım ve yerel demokrasi, sağlık, yaşam kalitesi ve esenlik, sosyal içerme (ve sosyal dışlanmanın ortadan kaldırılması), sosyal sermaye, toplum, güvenlik, adil gelir dağılımı, sosyal düzen, sosyal uyum, topluluk uyumu (farklı gruplar arasında ve arasında uyum), sosyal ağlar, sosyal etkileşim, topluluk ve aidiyet duygusu,

istihdam, konut istikrarı, aktif topluluk organizasyonları, kültürel gelenekler olarak sınıflandırılmıştır [tablo-4].

Tablo 4 Kentsel sosyal sürdürülebilirliğe katkısı olan fiziksel ve fiziksel olmayan faktörler Kaynak: Chan ve Lee [23], Meegan ve Mitchell [172], Turkington ve Sangster [173], Bramley v.d [51], Yiftachel ve Hedgcock [174], Force [175], Hopwood vd,[176], Littig ve Griessler, [3]; Burton [46]’den aktaran; Dempsey vd.[12]

Colantonia, hükümetlerin ve politika yapıcıların tutumlarının da etkisi ile sürdürülebilirlik söyleminde 'hard' (fiziksel olan) temalardan 'soft' (fiziksel olmayan) kavramlara doğru değişim gösterdiğini vurgulamıştır [172, 173]. Littig ve Griessler [3], sosyal sürdürülebilirlik kavramına yönelik yaklaşımların teoriye değil, daha ziyade pratik bir akla yatkınlık anlayışına ve mevcut siyasi gündemlere dayandığını iddia etmektedir. Bu kavramın pratikte nasıl ele alınması gerektiği teorik çalışmanın ışığında yapılacak pratik çalışmalar ile mümkündür.

Ulusal ve uluslararası araştırmalarda sosyal sürdürülebilirlik kavramının; eşitlik, güvenli, yaşam kalitesi, erişilebilirlik, yaşanabilirlik, morfoloji, yere bağlılık ve yer

kimliği, çeşitlilik, kentsel koruma, katılım, yoksulluk, sosyal sermaye ile ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Rashidfarokhi vd. [174] arazi kullanım planlama sürecini değerlendirmek için kullanılabilir sosyal sürdürülebilirlik unsurlarını indirgemeci bir yaklaşımla eşitlik, sosyal içerme, sosyal uyum, sosyal sermaye, topluluk katılımı ve güvenlik olmak üzere altı nihai tema da aşağıdaki gibi toplamıştır (Tablo 5). Shirazi, ve Keivani [98] yaptığı literatür taramasında sosyal sürdürülebilirlik prensiplerini ve belirleyici özelliklerini eşitlik; demokrasi, katılım, sivil toplum; sosyal içerme ve karışım; sosyal ağ ve etkileşim uygulanabilirliği; geçim ve yer duygusu; emniyet ve güvenlik; insan refahı ve yaşam kalitesi olarak belirlemiştir. Bramley vd. [51] sosyal sürdürülebilirliğin sosyal eşitlik ve sürdürülebilir toplum olmak üzere iki ana boyuttan oluştuğunun görülmesi gerektiğini önermektedir. Kefayati ve Moztaarzadeh'e göre [175], mimaride sosyal sürdürülebilirlik göstergeleri sırasıyla yaşam kalitesi ve sosyal adalet, sosyal güvenlik, sosyal katılım, mimari kimlik, popüler inançlar ve son olarak esneklik kavramlarından oluşmaktadır.

Tablo 5 Sosyal sürdürülebilirlik göstergeleri

Gösterge / tema	İçerik
Eşitlik	Fırsatlar ve kaynaklara erişim, temel hizmetlere erişimde eşitlik, nesiller arası ve nesiller arası eşitlik, eşit öğrenme fırsatları; sosyal adalet, istihdamda eşitlik, eğitim, sağlık vb., cinsiyet eşitliği, azınlıklar ve dezavantajlı gruplar için eşitlik, orantılı sosyal altyapı, çevresel eşitlik, nüfusun tüm kesimleri için yaşam kalitesi, hak eşitliği; eğlence fırsatları, açık alan, toplu taşıma, iş fırsatları, uygun fiyatlı konut.
Erişilebilirlik	Eğitim, sağlık, toplu taşıma, alışveriş yerleri, acil durum servisleri, eğlence hizmetleri, hizmetlere erişilebilirlik, kamusal

	alan, yürünebilirlik. Dave [135], [Cuthill[24], Dempsey vd.[12], McKenzie [13]
Sosyal İçerme ve Karışım	Çeşitlilik; sosyal bütünleşme, sosyal karışım; çatışma azaltma, mekânsal ayrışmanın azalması, kültürel ve sosyal olarak çeşitli grupların bir arada yaşaması, sosyal entegrasyon; kültürel çeşitlilik, etkili kültürel ilişkiler ve kültürel değerlerin korunması; mahalle içindeki sosyal etkileşim. Sachs[40], Bramley ve Power [47].
Sosyal uyum	Topluluk canlılığı, insan etkileşiminin canlılığı, iletişim ve kültürel gelişim, aktif toplum kuruluşları, kurumlara erişilebilirlik, yenilik ve süreç, devlet performansının yurttaş algısı, sosyal dayanışma, sivil katılım ve gönüllülük.
Yer duygusu, yer bağlılığı ve aidiyet	Canlılık, dayanışma ve vatandaşlar arasında ortak bir yer duygusu, tüm insanlar için iyi bir yaşam kalitesi veya geçim kaynağı, mahallede gurur ve bağlılık, yer aidiyeti, yaşamdan memnuniyet, mahalle sorumluluğu; mahalle özlemi, mahallede yaşamak tercih etmek. Dempsey vd. [12], Bramley ve Power [47]
Emniyet ve güvenlik	Gruplar arası çatışma olmaması, özgürlük, dayanıklılık. Geceleyin açık alanlarda kadın ve çocuk için güvenlik, güvenlik duygusu. Dempsey vd. [12], Bramley ve Power[47], Colanto ve Dixon[127], Hagen vd. [119]
Topluluk katılımı	Bilgi yönetimi; Topluluğun güçlendirilmesi, Ortaklık ve iş birliği; vatandaşlık faaliyetlerine katılım. Gönüllülük (NGO),

	bölgesel etkinliklere, Dempsey [12], Bramley and Power [47], Cuthill [24]
--	---

Sosyal sürdürülebilirlik kavramı yer odağında ele alındığında daha çok bireyin ve topluluğun yer ile kurduğu ilişkiyi incelemiştir. Kentlerin insan etkileşimi, iletişim ve kültürel gelişim için uzun vadeli işlev görme yeteneğine odaklanmıştır. Geniş (Makro) ölçekte sosyal sürdürülebilirlik, insanların barınma, yiyecek ve giyinme gibi temel ihtiyaçlarını ve fiziksel refahını ifade ederken, dar (mikro) ölçekte yaşam kalitesi ve eşitliği örneğin, sosyal ve kültürel yaşam, entegrasyon, çeşitlilik, yer duygusu, iletişim ve katılım, sosyal kolaylık ve güvenlik konularını içerir[8].

Stren ve Polese [36] sosyal sürdürülebilirliği yaşam kalitesini iyileştirerek, farklı grupların birlikte yaşayabileceği, entegrasyonu yüksek, duyarlı, sivil toplumlarla uyumlu büyümeye ve kalkınmaya elverişli bir çevre oluşturabilmek olarak tanımlar. Sosyal açıdan sürdürülebilir şehirler ise canlılığı, danışmayı ve sakinleri arasında ortak yer duygusunu üretebilen şehirlerdir [169]. Sosyal olarak sürdürülebilir bir çevre, insanların yaşadıkları ve çalıştıkları yerlerde neye ihtiyaç duyduklarını anlayarak, refahı teşvik eden çevreler olarak tanımlanabilir. İnsanların mekanlarla kurduğu duygusal ilişkileri yüksek yaşam kalitesinin önemli bir temasıdır. Kentlinin yaşadığı yerden memnuniyeti, kaynaklara ve sosyalleşme alanlarına erişimi, kendini mekânın ve sosyal çevrenin bir parçası hissetmesi, sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti çalışmalarının ortak çalışma alanlarıdır. Sosyal sürdürülebilirliğin özünün, yer duygusunu (Colantonio ve Dixon,[127]; Chan ve Lee, [23]); kent belleğini, yere bağlılığı ve yerin ruhunu (Hussein, Stephens, Tiwari [176]);yaşam kalitesini (Enyedi[177]; Chan ve Lee,[22]) refah ve yaşam kalitesinin korunması ve iyileştirilmesini (Yiftachel ve Hedgcock [178]; Polese ve

Stren,[36]); uyum ve içermeyi (Yiftachel ve Hedgcock, [174]; Polese ve Stren, [35]; Chiu, [29]); yer ve kimlik duygusunun geliştirilmesini (Stubbs [179]; Tweed ve Sutherland [180]);ve sosyal etkileşimi, topluluk katılımı ve erişimi (Sachs[40]; Bramley ve Power,[47]) destekleyen bir toplumun gelişiminin sürekliliğinde yattığı görülmektedir.

3.7. Literatür Analizi ve Bulguları

3. bölümde ayrı ayrı başlıklar altında ortaya koyulan literatür araştırması bulguları Şekil 5'te kronolojik bir izlek ile bir arada görselleştirilmiştir.

1898... Neotraditionalism Ebenezer Howard (green belts)	1970... Neo-gelenekselcilik, kentsel tarihi koruma hareketi	2000, Sosyal Sürdürülebilirlik Modeli, WACOS, Western Australian Council of Social Services	2012 Rio+20	2015 BM Genel Kurulu, Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'ni (Transforming Our World: The 2030 Agenda for S.D.				
1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
	Daly, (1992) eşitlik yetkilendirme erişilebilirlik katılım kültürel kimlik kurumsal istikrar	Sachs (1999) Sosyal homojenlik, Adil gelir Mallara, hizmetlere ve istihdama erişim. siyasal sürdürülebilirlik Kültürel sürdürülebilirlik	1987 Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu "Ortak Geleceğimiz" raporunda yapılmıştır.	Barton, (2000) güvenlik	Partridge, (2005) kapsayıcılık	Cuthill (2010) sosyal sermaye sosyal adalet sosyal alt yapı eşitlik Katıllımlı yönetim	Opp (2016) Açık alanlara/rekreasyona erişim; iş fırsatlarına eşit erişim; prosedür adaleti; bağlantı ve ulaşım da eşit erişim; eşit eğitim erişimi ve fırsat; sağlık riski ve refah; çevresel adalet endeksi Nüfus sayımı sistemi; Sosyal sermaye; sosyal ayırım; uygun fiyatlı konut; adil gelir dağılımı; Emniyet ve güvenlik	Mensah (2019) iklim değişikliği riski ile başa çıkmanın bir yolu olarak sosyal sürdürülebilirlik.
	Chempell (1996) sürdürülebilirlik gelişme	Chiu (2002, 2003) sosyal sınırlar Ekolojik sınırlar eşitlik	1992 Rio Dünya zirvesi Kalkınma Konferansı	Hans-Boeckler-Foundation (2001) eşit fırsatlar sosyal güvenlik sistemi temel ihtiyaçların karşılanması tam istihdam	Littig & Griefler, (2005) yoksulluğu azaltmak sosyal kalite	Dempsey vd, (2011). öğretim ve eğitim sosyal eşitlik katılım ve yerel demokrasi refah sosyal kapsayıcılık (ve sosyal dışlanmanın azaltılması) sosyal sermaye topluluk güvenlik karma görevler adil gelir dağılımı sosyal uyum toplumsal uyum (topluluk içinde ve farklı gruplar arasında) sosyal ağlar sosyal etkileşim toplum duygusu ve bağlılık iş olanakları konut istikrarı (veya devri) aktif toplumsal organizasyonlar	Shirazi ve Keivani (2017) Karma arazi kullanımı, kentsel doku ve bağlantı, Yoğunluk, merkezî kalitesi, Sosyal sermaye, mahallenin kalitesi	Shirazi ve Keivani (2019) yoğunluk karma arazi kullanımı kentsel doku ve ilişkileri bina tipolojisi servislere, olanaklara erişim sosyal bağlantılar ve katılım mahallenin kalitesi konutların kalitesi
	1970... Neo-gelenekselcilik, kentsel tarihi koruma hareketi	1970... yaşam kalitesi Van Kaysen (2003), M	1970... yaşam kalitesi Van Kaysen (2003), M	2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Chan ve Lee, (2008) güvenlik	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
	Evrensel tasarım (1980) Ronald Mace	Insan Ölçeği (2003) Max Neef	Insan Ölçeği (2003) Max Neef	2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Colantonio (2008) Eşitlik: sosyal eşitsizlikler temel ihtiyaçlar: sağlık, barınma ve gıda gibi toplumun ve insan yaşamının fiziksel yönleri	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
	City Beautiful hareketi, 1890'lar ve 1920	1995 "yavaş yaşam" yaklaşımı	1995 "yavaş yaşam" yaklaşımı	2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Colantonio ve Dixon, (2009). / Eşitlik güvenlik	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
	Kapsayıcı tasarım	Herkes için tasarım	Herkes için tasarım	2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Cameron ve diğerleri (2007) sosyal ve politik sınırları ortadan kaldırmak için "biyobölge" "bioregion"	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
	Pearce, Barbier ve Markandya	"kuşaklararası eşitlik"	"kuşaklararası eşitlik"	2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Bramley ve Power (2009) sosyal sermaye sosyal dayanışma toplumdaki dışlanma sosyal etkileşim yerel çevrenin algılanan kalitesi eşitlik Topluluğun sürdürülebilirliği	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
				2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Woodcraft vd. (2011) çeşitlilik güvenlik	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
				2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Valence vd., (2011) eşitlik	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
				2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Caistor-Arendar (2011) sosyal ve kültürel yaşam sosyal olanaklar vatandaş katılım sistemleri	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
				2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Áhman vd, (2013) eşitlik eğitim yaşam kalitesi, sosyal sermaye sosyal uyum entegrasyon ve çeşitlilik yer duygusu	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
				2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Berkeley Group (2013) yerel kimlik komşularla bağlantı refah güvenlik duygusu yerel olanaklar uyandırabilir mekanlar sokak dokusu yerel bütünleşme ayırt edici özellikler ulaşım olanakları kamusal mekan olanakları eylem yapma isteği etkileme becerisi	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
				2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Yung, E. H. K., Chan, E. H. W., & Xu, Y. (2014). Eğitim için fiziksel kondisyon Halkın katılımı Yer duygusunu ve yerel kültürü Kültürel kimliği ve kolektif hafıza Topluluk için önemli anlamlar ve çağrışımları	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
				2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Kumar, Raizada ve Biswas, (2014) yoksulluğu azaltmak	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	
				2003 yılında onaylanan Birleşik Krallık Sürdürülebilir Toplumlar Belgesi (Dempsey ve ark. gözden geçirdiğinde, bu belgenin "ishahatini" bendü ile içinde yaşayan insanlar arasındaki yakın ilişkiyi" ifade eden	Weingaertner ve Moberg (2014) Refah sosyal sermaye	2012 yılında, BM-Habitat III	2015 yılında, BM-Habitat III	

Şekil 5 Sosyal sürdürülebilirlik çalışmalarının kronolojik analizi

Böylece sosyal sürdürülebilirliğin 1987'den 2020'lere kadar araştırmacılar tarafından, hangi alanlara, kavramlara yoğunlaşarak incelendiği gösterilmiştir. Buna göre;

Sosyal sürdürülebilirlik, bir yerde zaman içinde değişme olasılığı yüksek olan dinamik bir kavramdır [51]. Sosyal sürdürülebilirliğin tanımı ve uygulaması hakkında büyük bir belirsizliğin olması dağınık bir kavramsal alan yaratmıştır. Bu sebeple çok ve çeşitli çalışma grupları ortaya çıkmıştır. Bu çeşitlilik konunun kapsamını genişletilmesi ve çok yönlü ele alınması açısından pozitif bir durum olmasına karşın, sınırları belirlenememiş sosyal sürdürülebilirlik tanımının oluşmasına neden olmaktadır. Bu kavramla ilgili araştırmacıların, kendi aralarında devam eden bir sosyal iletişim süreci olduğunu söylemek mümkün olabilir. Sosyal sürdürülebilirliğin, sadece ekonomik veya ekolojik sürdürülebilirlik ile sınırlandırmamak ve sürdürülebilirliğin farklı boyutları arasında bir denge kurmak gerekli olabilir.

Dünya üzerinde artan çevre bilinci sürdürülebilirliğin sosyal boyutunun incelenmesinde itici bir güç olurken, özel kuruluşların, üniversitelerin, devletlerin bu konuya verdiği önem gün geçtikçe artmaktadır. Fakat, Çoğu çalışma gelişmiş ülkelerin kentsel bağlarıyla ilgili olarak yapıldığından, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerdeki sosyal sürdürülebilirlik çalışmaları ile ilgili ciddi bir şekilde tartışılması gereken bir boşluk vardır.

Sosyal sürdürülebilirlik üzerine kentsel bağlantılı tartışmalarda ana odak, topluluk üzerindedir. Ancak son zamanlarda kavramın yer temelli yaklaşımı giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Ülke ve şehir veya kentsel bölge, mahalle, bina kentsel birimlere dayalı olarak, sosyal sürdürülebilirlik üzerine yapılan çalışmaların çoğu şehir ve mahalleye odaklanmıştır ve genellikle toplulukla ilgili tartışmaları içerir. Son zamanlarda,

yer temelli, yere özgü yaklaşımlarla bağlantılı sosyal sürdürülebilirlik tartışmaları ve çalışmalarının sayıları artmaktadır. Bu nedenle, kentsel mekanların, özellikle de kamusal alanların ve kentsel dönüşüm bölgelerinin sosyal sürdürülebilirliğinin tartışılması ileride yapılacak araştırmalarda yoğunluk kazanabilir.

Sürdürülebilirlik kavramının önümüzdeki yıllarda da popülerliğini koruyacağı kanaati yaygınlık kazanmıştır. 2019 dünya genelinde ortaya çıkan covid-19 salgını ile erişim, eşitlik, adalet gibi konular tekrar gündeme gelmiştir. Covid-19 süreci ile sosyal sürdürülebilirliğin odağında olan sosyal ve fiziksel alan tanımları yeniden yapılmaya başlamıştır. Dezavantajlı ülkelerin aşya erişimindeki zorluklar sosyal sürdürülebilirliğin konuları olan erişim, eşitlik, adalet gibi konuların üzerinde durulacağına göstergesi olabilir. Bunun yanı sıra işsizlik, ekonomik kriz, gelir adaletsizliği, istikrarsızlık gibi problemler günümüz kentlerinin baş etmeye çalıştığı olumsuz koşullar olarak sıralanabilir. Geleceğin kentlerinde, bu problemler ile baş etme yöntemi için geliştirilecek yeni yönlerinde sosyal ve fiziksel olarak sürdürülebilir olması gerekmektedir. Ülkemizde 2023 yılında meydana gelen depremler de afetlere karşı dirençli kentler, erişilebilir konut, afet sonrası toplanma alanlarının nitelikleri, yaşam kalitesi ve memnuniyeti, kentsel dönüşüm, güvenlik ve yaşam alanlarından memnuniyet tartışmalarını gündeme getirmiştir. Bu dönem insanların yaşadıkları yerlerin depreme karşı dayanıklı olup olmadıklarını sorgulamasına, kendini yaşam çevresinde güvenliksiz hisseden insanların evlerini terk etmelerine sebep olmuştur. Bazı insanlar şehir içinde göç etmişlerdir bazıları ise farklı şehirlere yerleşmişlerdir.

3.8. Bölümün Sonuçları

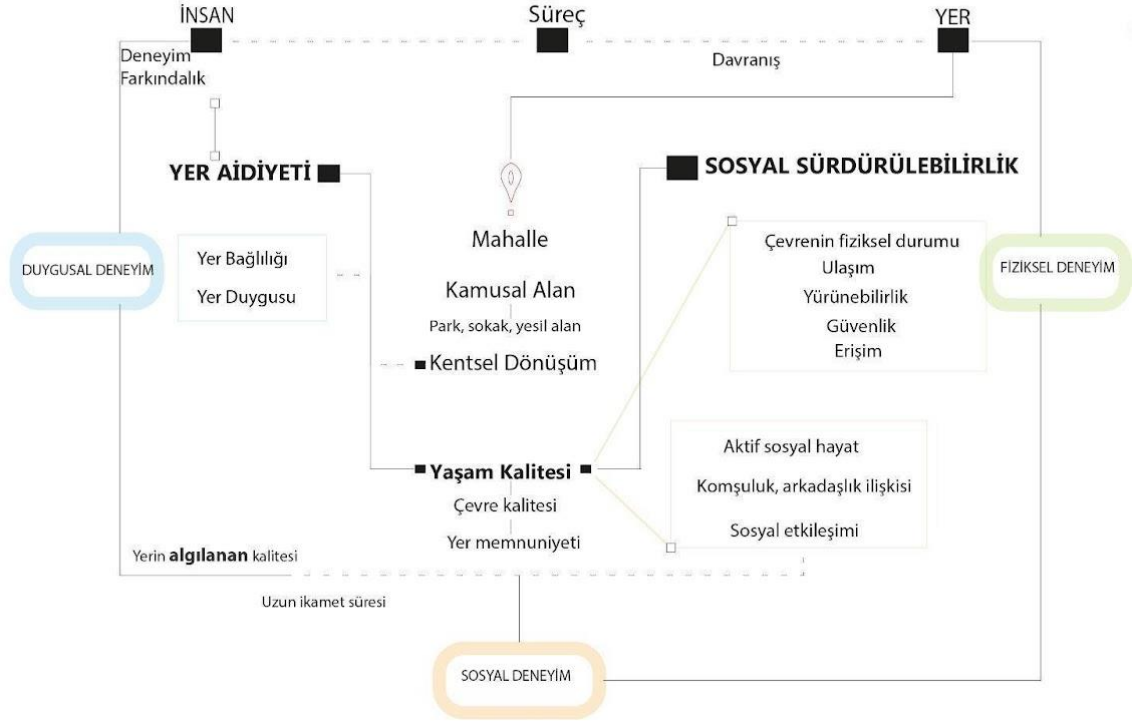
Sosyal sürdürülebilirlik: tanımlar, kuramsal yaklaşımlar ve değerlendirmeler başlığını taşıyan bu bölümde tez araştırma alanında yapılmış olan tanımlar, kuramsal, deneysel, uygulamalı çalışmalar ve değerlendirmeler literatür taraması ile incelenmiştir. Bu bölüm kaynak taraması ile araştırma sorularına yanıt aramak, hipotezleri kanıtlamak üzere oluşturulacak modelin temel kurgusunu tarif edecek olan kavramsal çerçevenin çatkısının kurulmasında yardımcı olacak temel kavramlar ve kavramların etkileşimini tespit etmektir. Kaynaklar detaylı olarak incelenmiş, temel konularına göre gruplanmış ve grafik olarak analizleri yapılmıştır. Bu bölümde yapılan çalışmalar sonraki metodoloji bölümünün ilk alt bölümü olan kavramsal çerçeveye tema oluşturmaktadır.

BÖLÜM IV

METODOLOJİ

4.1. *Kavramsal Çerçeve: Çalışmanın Sosyal Sürdürülebilirlik Yaklaşımı*

İnsanların barınmak için tercih ettiği mekân, yer ile kurduğu ilişkiyi anlamak için ipuçları taşır. İnsan, yaşadıkları yerleri algılar ve duygusal ilişki kurmaya başlarlar. Birey, bir yere süreç içerisinde bağlanır kendini o yerin bir parçası olarak hisseder ve aidiyet duygusu geliştirir. Oluşabilecek aidiyet duygusu biçimi ölçeksel olarak değişiklik gösterebilir. Mahalle ölçeğinde sosyal etkileşimin varlığı, çevreden memnuniyet, yapı ve doğal çevrenin kalitesi, fiziksel çevrenin ve güvende hissetmek yer aidiyetinin oluşumuna destek olabileceği gibi mahallenin sosyal sürdürülebilirliğini destekler. Mahallelerin fiziksel yapılarının aktif sosyal yaşama ve sosyal etkileşime teşvik etmesi mahalle sakinlerinin yaşam kalitesini destekleyen faktörlerdir. Mahallelerin kamusal açık alanlarının yürünebilirlik seviyelerinin yüksek olması sosyal ve çevresel açılardan avantajlar sağlamaktadır (Şekil 6). Mahalle sakinlerinin mahalle içinde bulunan kamusal açık alanlardaki davranışları mahallenin kalitesi, fiziksel erişim, kamusal mekân olanakları, komşuluk ilişkileri, toplumsal uyumun değerlendirilmesi için birçok ipucu taşır. Bu sebepten mahalle sakinlerinin kamusal alanlardaki davranışlarının gözlemlenmesi ve tespit edilmesi bu tezde kullanılacak yöntemlerden biridir.

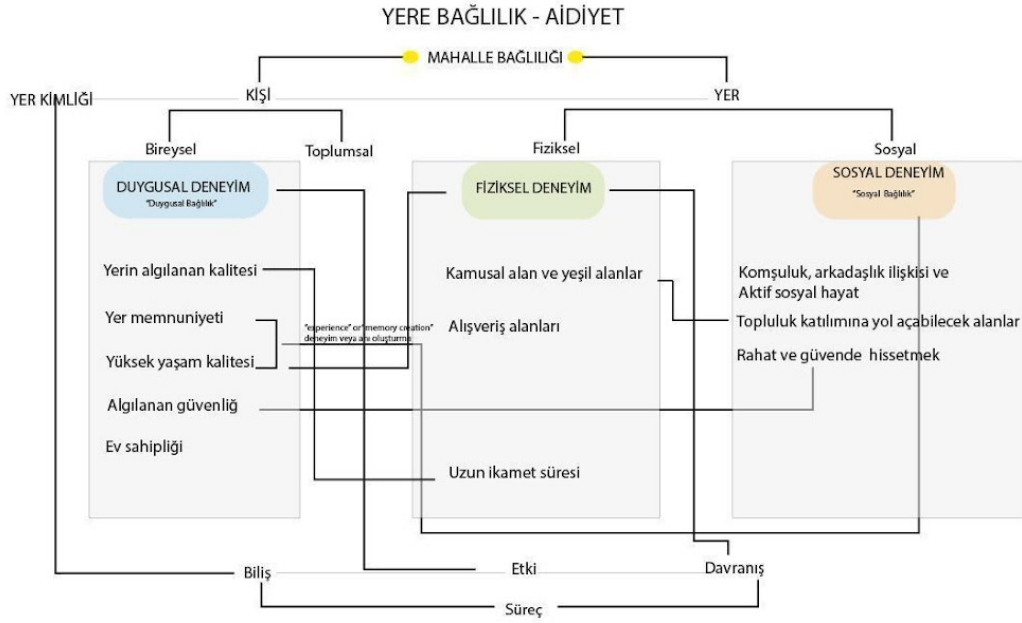

Şekil 6 Mahalle ölçeğinde kamusal alanlarda, yer aidiyeti ve sosyal sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi arasındaki kavramsal ilişki şeması.

Sosyal sürdürülebilirlik ve ilişkili olduğu kavramlar açısından literatür üzerinden yapılan bu çalışmada sosyal sürdürülebilirliğin çok geniş bir kapsamının olduğu ortaya konulmuştur. Sosyal sürdürülebilirlik araştırmalarında yer aidiyeti öncelikli bir faktör olarak ele alınmıştır. Bu tezin çalışma alanında sosyal sürdürülebilirlik ve duygusal deneyim olarak yer aidiyeti etkileşimi, mahalle ölçeğinde sosyal etkileşim olarak yaşam kalitesi, fiziksel deneyim olarak kamusal alanlara erişim ölçütleri değerlendirilmektedir. Bu etkileşim ve ilişkiler şeması Şekil 6 de izlenmektedir.

4.1.1. Yer Aidiyeti, Kentsel Dönüşüm, Yaşam Kalitesi, Sosyal Sürdürülebilirlik, Yürünebilirlik Kriterlerinin Belirlenmesi

Herhangi bir mekânı duyguları, bilinci, algıları ile anlamlandıran insan kendini bir yere ait hisseder. Bu nedenle, “yer” kavramı insanın mekâna kattığı anlam ile var olabilir. Yer aidiyeti, yer duygusu, yer bağlılığının araştırma alanları, içinde yaşadığımız, farklı yollarla deneyimlediğimiz fiziksel ve sosyal çevrelerin insan davranışları, duyguları üzerindeki etkisini araştıran alanlardır [168]. Yer aidiyeti kavramı araştırmalarında, deneyimleri ile mekâna anlam veren insan, fiziksel özellikler ile insanın bilincinde yer duygusunun oluşumuna destek olan mekân ve bu etkileşim oluşurken geçen zaman önemsenmiştir. Seamon [166] , Jorgensen & Stedman [164] ,Scannell ve Gifford [144] , Raymond, Brown ve Weber [110] gibi yer ve insan ilişkisini araştıran ve kavramlaştıran araştırmacıların yukarıda bahsedilen kabullerinden yola çıkarak araştırmanın amacına uygun olarak duygusal, fiziksel ve sosyal deneyimler bağlamında yer aidiyetini etkileyen faktörler bütüncül bir yaklaşımla Şekil 7 de belirtilmiştir.

Şekil 7 Yer aidiyetinin çalışma alanı olan insan ve doğal ve yapay çevre arasındaki ilişkiyi duygusal, sosyal ve fiziksel insan deneyimleri ile ilişkisi

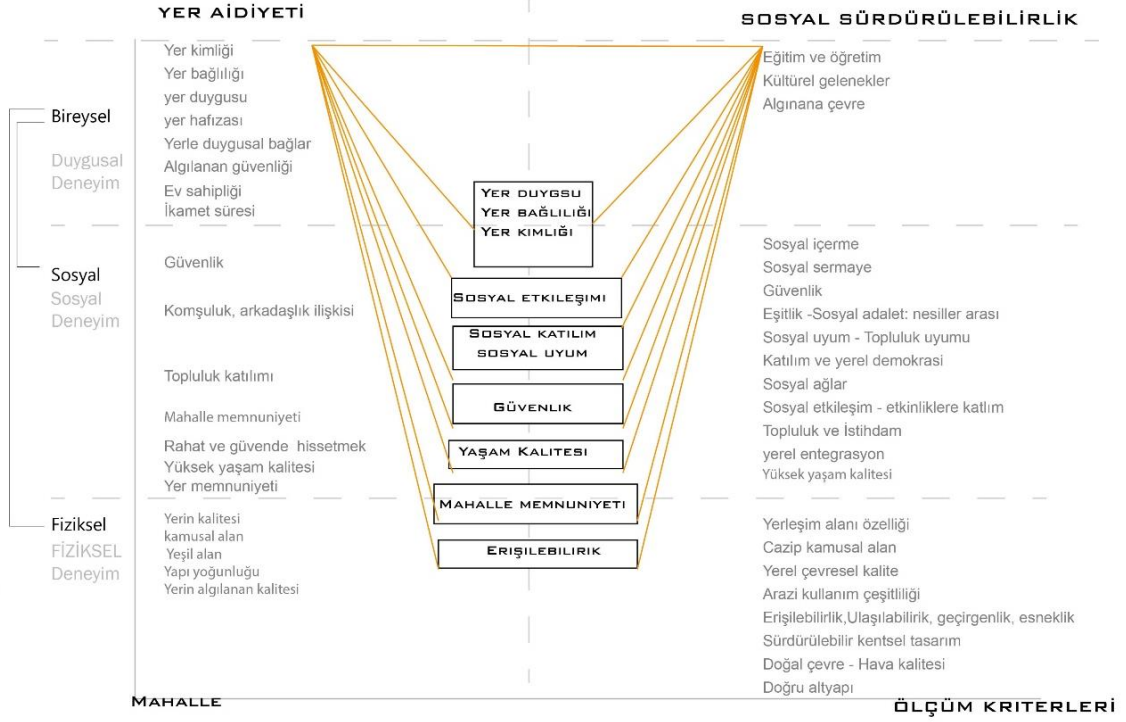
Sosyal sürdürülebilirlik, insanların ihtiyaçlarını anlayarak, refahı teşvik eden sürdürülebilir ve başarılı yerlerin oluşturulmasına yönelik bir süreçtir. Sosyal sürdürülebilirlik, fiziksel alanı sosyal çevre ile birleştirecek sistemler geliştirerek sosyal ve kültürel hayatı teşvik etmeyi hedefler [181]. Bu nedenle sosyal sürdürülebilirlik yer ve insanla doğrudan ilişki içindedir. Son zamanlarda yer ile ilgili tanımların çoğunda yer, insan bilinci ve anlamı olmadan var olamaz, insan deneyimine ve niyetine kaçınılmaz bir şekilde bağlı ortamlardır. İnsanlar, altyapı, peyzaj öğeleri ve sosyal-kültürel süreçlerin birleşimiyle yerlerin oluşumuna katkıda bulunurlar. Bir yere deneyimleriyle anlam kazandıran insanın yer ile ilişkisini sosyal sürdürülebilirlik perspektifinden değerlendirmek doğal ve yapılı çevreyi daha iyi anlamamızı ve yapılandırmanıza fırsat tanır. Sosyal sürdürülebilirlik ile ilişkilendirilmiş daha çok insan deneyimlerine bağlanan “soft” temaları duygusal, sosyal deneyimlerle ilişkilendirebilirler. Sosyal sürdürülebilirliğin “hard” daha çok fiziksel olarak ele alınan temalarını ise insanın fiziksel

deneyimleriyle ilişkilendirilebilir (Şekil 8). Bossel [182], sürdürülebilirliği teşvik etmek için sadece toplumun ilişkisel yönlerine değil, aynı zamanda bireysel ve kişisel yönlere de odaklanmalıyız vurgusunu yapmıştır. Kişisel yönler duygusal deneyim ve sosyal deneyim yoluyla ortaya çıkar. Sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyetinin çalışma alanı olan insan ve doğal ve yapay çevre arasındaki ilişkiyi **duygusal, sosyal ve fiziksel** insan deneyimlerinin üst başlığında sınıflandırabiliriz.

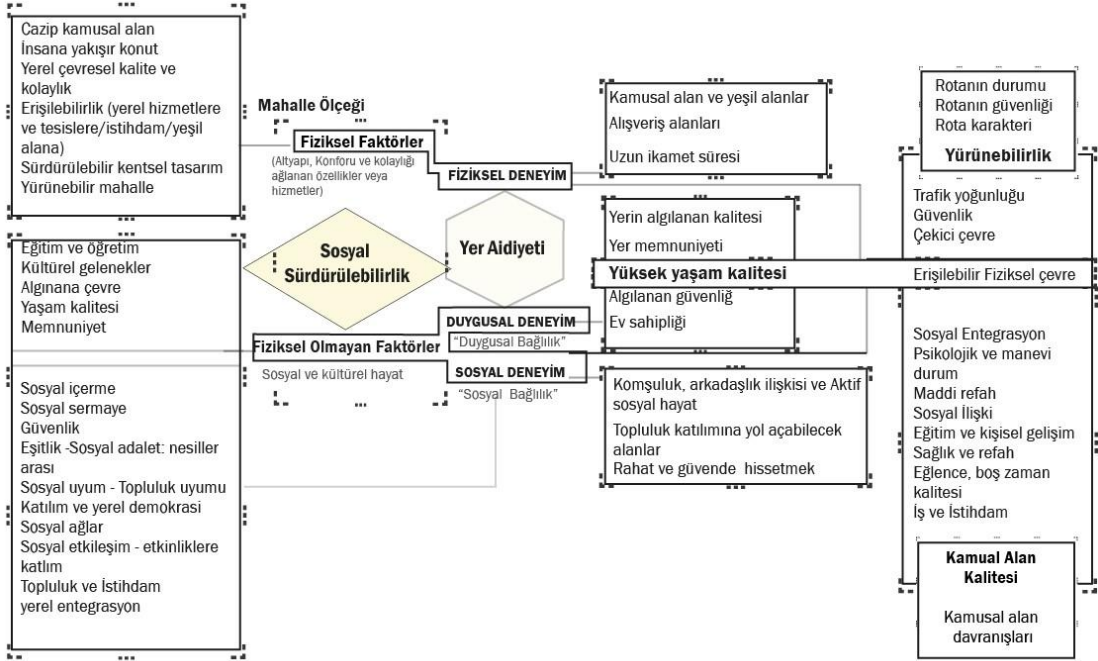

Şekil 8 Sosyal sürdürülebilirlik kavramının başlıklarının sosyal , duygusal ve fiziksel deneyim altında sınıflandırılması

Yer ve insan ilişkisinin sosyal sürdürülebilirlik bağlamında yeniden kavramsallaştırılması ve bu kavramsallaştırmanın hem nicel hem de nitel araştırmalar için yer aidiyeti konusundaki çalışmalardan beslenerek, disiplinler arası ve bütüncül bir şekilde ilerlemelidir. Sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti araştırmanın yet duygusu yer kimliği, yer bağlılığı, sosyal eşitlik, sosyal uyum, güvenlik, mahalle memnuniyeti, erişilebilirlik kavramlarını ile keşiştiği söylenebilir. Sosyal sürdürülebilirliğin fiziksel olmayan temaları.

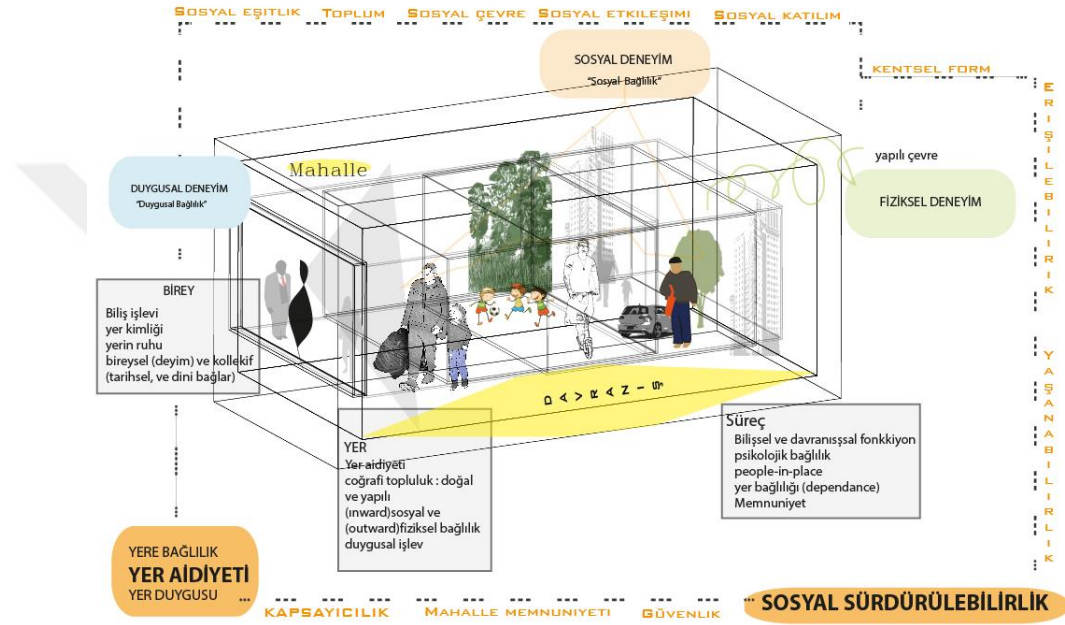

Şekil 9 Sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyetinin ölçüm kriterleri kesişim alanı

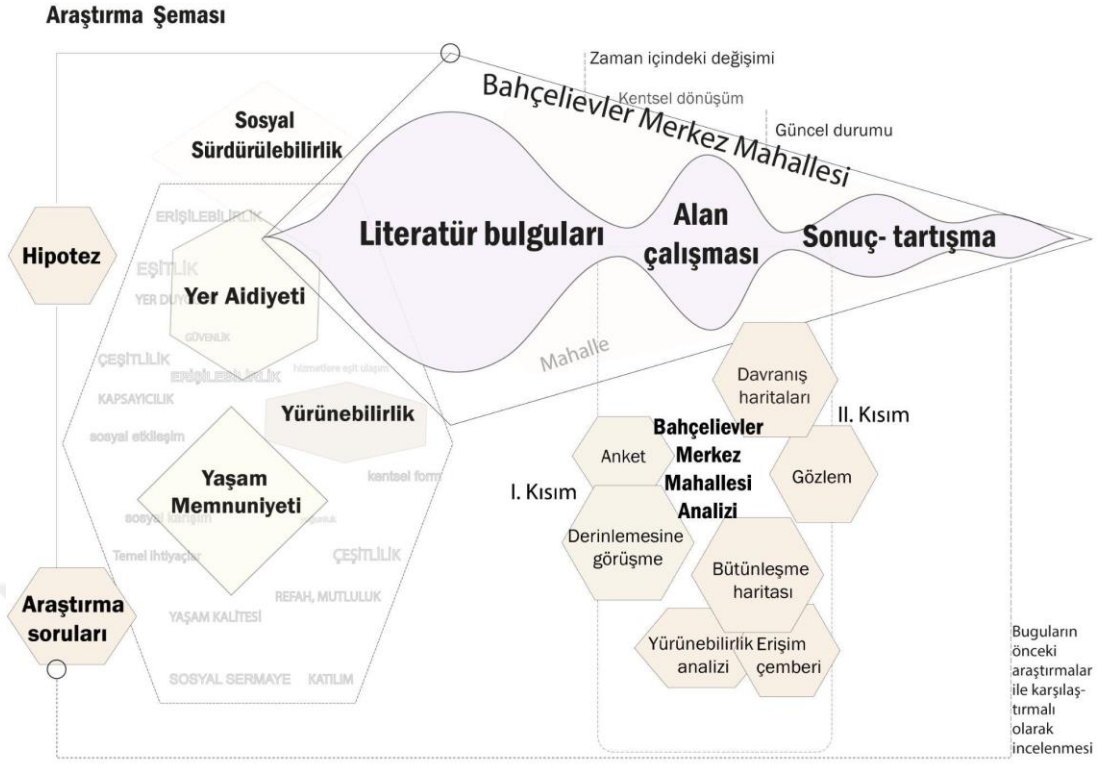
Şekil 10 Mahalle ölçeğinde aidiyet sosyal sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi etkileşim şeması ve ölçütler

Sosyal sürdürülebilirlik, yerden memnuniyet, yaşam kalitesi, sosyal etkileşim, sosyal sermaye, topluluğa katılma gibi temalar yer aidiyeti araştırmalarında çokça işlenmektedir. Sosyal sürdürülebilirlik kentsel planlama, yoğunluk, hizmetlere ve tesislere erişilebilirlik gibi fiziksel temaları da yer aidiyeti konusu altında işlenmiştir.

Şekil 11 Sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti kavramsal şeması

Yer aidiyeti ve sosyal sürdürülebilirlik etkileşimi Şekil 11 de açıklanmaktadır. Duygusal deneyim kapsamında duygusal bağlılığa etki eden yer kimliği, yerin ruhu, bireysel ve kolektif bağlanma ve bireyin bilişsel özellikleri ile ilişkilendirilmiştir. Sosyal deneyim kapsamında mahalleye sosyal bağlılık yer ve süreçlerle ilişkili olarak da yerin özellikleri ve yaşam kalitesi memnuniyeti fiziksel deneyimle ilişkilendirilmiştir.

Şekil 12 Araştırma şeması

Bu tez, hipotezler ve araştırma soruları doğrultusunda sosyal sürdürülebilirlik ve yere bağlılık(-aidiyet) gibi kavramsal olarak birbiriyle oldukça bağlantılı iki konuyu mahalle ölçeğinde ele almıştır. Literatür araştırması ile elde edilen verilerle araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuş ve keşfedilen kavramların kesişiminde bir ölçek belirlenmiştir. Anket, derinlemesine görüşme ve çalışma alanının analizine bağlı olarak elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Son bölümde ise elde edilen bulgular tartışılmıştır. (Şekil 12)

4.1.2. Kamusal açık alanlardaki davranışların sınıflandırılması

Miller'in [183] tartışmasındaki birincil kaygısı, mekanların "gerçekliklerinin" "kamusal alan gibi görünüşte basit bir terimin öne sürebileceğinden "çok daha karmaşık" olduğunu belirtirken, yerlerin tarihsel, politik ve sosyal bağlamının dikkate alınmasının

önemini vurgulamaktır. Fiziksel ve somut olana odaklanarak, hepsi bir kamusal alanı etkileyen yasal, ekonomik, politik, estetik gibi fiziksel olmayan nitelikleri genellikle göz ardı ederiz. Kamusal alanlar statik fiziksel varlıklar olarak var olmazlar, fikirlerin, eylemlerin ve çevrelerin takımıydırlardır [183].

Sokaklar, arka sokaklar, binalar, meydanlar, direkler: yapılı çevrenin parçası sayılabilecek her şey, kamusal yaşam aynı zamanda en geniş anlamıyla, binalar arasında, okula gidip gelirken, balkonlarda, otururken, 'ayakta durmak, yürümek, bisiklete binmek vb.' olan her şey olarak anlaşılmalıdır. Ayrıntılar, kamusal alandaki yaşamın ardışıklıklar ve süreçler olarak nasıl geliştiğine dair anlayışımıza hayati katkılar sağlayabilir. Ayrıntı ekleminin bir yolu günlük tutmaktır. Ayrıntıları ve nüansları not etmek, bireysel projeler için kamusal alandaki insan davranışı hakkındaki bilgileri artırabilir ve ayrıca alanı geliştirmek için daha temel anlayışımıza katkıda bulunabilir. Yöntem, somut verileri açıklamak ve aydınlatmak için genellikle daha nicel materyale nitel bir ek olarak kullanılır. Gözlemleri gerçek zamanlı ve sistematik olarak, nicel 'örnek' çalışmalardan daha ayrıntılı bir şekilde not etme yöntemi kullanılmıştır. Gözlemci ilgili her şeyi not edebilir [184]. Bu tezde mahallenin davranışlarının gözleneceği kamusal alanlar parklar olarak belirlenmiştir. Gözlemleri gerçek zamanlı ve sistematik olarak, nicel 'örnek' çalışmalardan daha ayrıntılı bir şekilde not etme yöntemi kullanılmıştır.

Davranış haritalaması için yöntem belirlenirken faaliyetlerin sınıflandırılmasından yararlanılmıştır. Faaliyetler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır:

Zorunlu faaliyetler, az ya da çok zorunlu olanları içerir- okula ya da işe gitmek, alışveriş yapmak, otobüs ya da *insan beklemek, ayak işlerini yapmak, posta dağıtmak- başka bir deyişle, ilgililerin az ya da çok* dahil olduğu tüm faaliyetler.

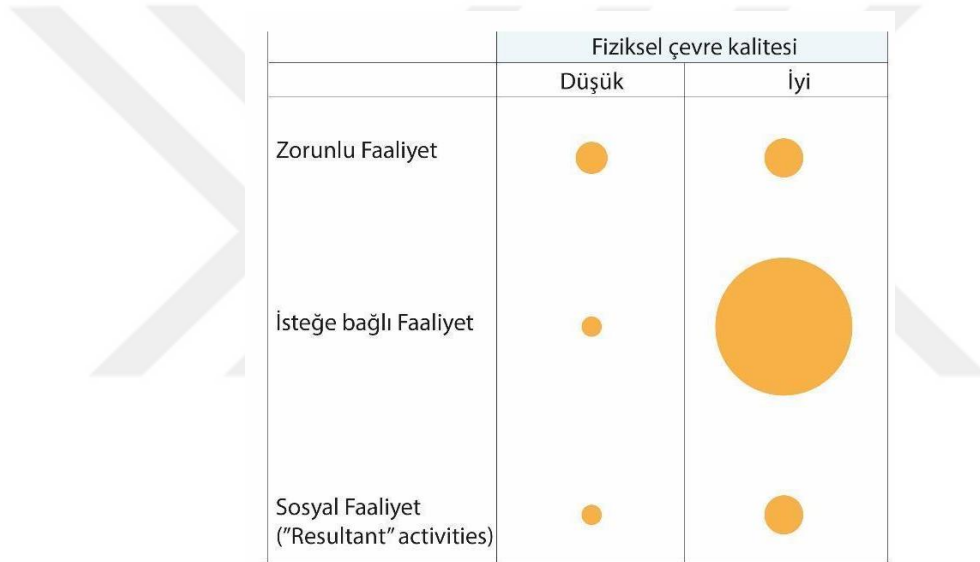
Genel olarak, günlük görevler ve eğlenceler bu gruba aittir. Diğer etkinlikler arasında bu grup, yürüyüşle ilgili etkinliklerin büyük çoğunluğunu içermektedir. Bu gruptaki faaliyetler gerekli olduğundan, bunların sıklığı fiziksel çerçeveden çok az etkilenir. Bu faaliyetler yıl boyunca, hemen hemen her koşulda gerçekleşecek ve az çok dış ortamdan bağımsız olacak. Katılımcıların başka seçeneği yoktur.

İsteğe bağlı etkinlikler, yani istek varsa, zaman ve yer elveriyorsa yapılan uğraşlar olarak sınıflandırılabilir. Bu kategori, *temiz hava almak için yürüyüşe çıkmak, hayattan zevk almak için ayakta durmak veya oturup güneşlenmek* gibi aktiviteleri içerir. Bu faaliyetler ancak hava ve yer gibi dış koşullar uygun olduğunda gerçekleşebilir. Bu faaliyetler fiziksel planlama ile bağlantılı olarak önemlidir, çünkü açık havada takip edilmesi özellikle *keyifli olan rekreasyon aktivitelerinin çoğu* tam olarak bu aktivite kategorisinde bulunur. Bu faaliyetler özellikle dış fiziksel koşullara bağlıdır.

Dış alanlar kalitesiz olduğunda, sadece kesinlikle gerekli faaliyetler gerçekleşir. Açık alanlar yüksek kalitede olduğunda, gerekli faaliyetler yaklaşık olarak aynı sıklıkta gerçekleştirilir. Bununla birlikte, eğer yer ve durum insanları durmaya, oturmaya, yemek yemeye, oynamaya vb. teşvik ederse, çok çeşitli isteğe bağlı etkinlikler de gerçekleşebilir. Kalitesiz sokaklarda ve şehir alanlarında, yalnızca asgari düzeyde etkinlik gerçekleşir. İnsanlar eve gitmek için acele edebilir. Fakat, İyi bir ortamlar birçok insan faaliyetini mümkün kılar. Açık alanların kalitesi iyi olduğunda, isteğe bağlı faaliyetler artan sıklıkta gerçekleşir (Şekil 13-14).

ZORUNLU FAALİYET	İşe gitmek Okula gitmek Alışverişe çıkmak Otobüs veya birini beklemek Araba ile geçip gitmek
İSTEĞE BAĞLI FAALİYET	Yürüyüşe çıkmak Ayakta durmak Oturmak Güneşlenmek
SOSYAL FAALİYET (RESULTANT)	Pasif temaslar Oyun Oynamak Sohbet Etmek

Şekil 13 Zorunlu, isteğe bağlı, sosyal Faaliyet sınıflandırması kaynak [188, 189]

Şekil 14 İsteğe bağlı aktivite seviyeleri yükseldikçe, sosyal aktivitelerin sayısı genellikle önemli ölçüde artar [189].

Sosyal faaliyetler, neredeyse tüm durumlarda diğer iki faaliyet kategorisine bağlı faaliyetlerden gelişirler. Bu faaliyetler kamusal alanlarda başkalarının varlığına bağlı olan tüm faaliyetlerdir. Sosyal aktiviteler arasında oyun oynayan çocuklar, selamlaşmalar ve sohbetler, çeşitli türden ortak aktivitelerdir. Sosyal faaliyetler, insanların hareket etmesinin ve aynı mekanlarda bulunmasının doğrudan bir sonucu olarak kendiliğinden ortaya çıkar. Bu, sosyal faaliyetlerin gerektiğinde dolaylı olarak desteklenmesi ve isteğe

bağlı faaliyetlere kamusal alanların daha iyi koşullara sahip olması anlamına gelebilir. En yaygın sosyal aktivite olarak- pasif temaslar, yani sadece diğer insanları görmek ve duymak yer alır. Pek çok yerde farklı türde sosyal faaliyetler meydana gelir: meskenlerde; özel dış mekanlarda, bahçelerde ve balkonlarda; kamu binalarında, iş yerlerinde ve benzeri; ancak bu araştırmada bağlamda yalnızca halka açık alanlarda meydana gelen faaliyetler incelenmektedir.

Sosyal aktivite biçimleri, meydana geldikleri bağlama bağlı olarak değişir. Sokaklarda, okulların yakınında, iş yerlerinin yakınında, ortak ilgi alanlarına veya geçmişe sahip sınırlı sayıda insanın bulunduğu yerlerde, kamusal alanlardaki sosyal etkinlikler oldukça kapsamlı olabilir: selamlaşmalar, sohbetler, tartışmalar ve ortak ilgi alanlarından kaynaklanan oyunlar ve çünkü insanlar birbirlerini "tanıdıkları" için, başka bir sebep olmasa bile, birbirlerini sık sık görmelerindedir. Şehir sokaklarında ve şehir merkezlerinde, sosyal aktiviteler genellikle daha yüzeysel olabilir, çoğunluğu tanımadığın birini görüp duyma gibi pasif temaslardır. Ancak bu mütevazı faaliyet türü bile çok çekici olabilir.

Birbirimizi görmek, duymak, tanışmak başlı başına bir temas biçimi, sosyal bir faaliyettir. Bu bağlantı fiziksel planlama önemlidir. Fiziksel çevrenin sosyal temasların kalitesi, içeriği ve yoğunluğu üzerinde doğrudan bir etkisi olmasa da, planlanmış fiziksel çevre insanlarla tanışma, görme ve duyma olasılıklarını etkileyebilir ve diğer iletişim biçimleri için arka plan ve başlangıç noktası olarak önem taşır [185].

4.1.3. Ölçeğin Belirlenmesi

Önerilen ölçeğin uygulanma alanı belirlenirken sosyal sürdürülebilirliğin, sosyo ekonomik duruma göre göreceli mahalle çeşitliliğinin durumunu gösteren ve farklı katmanlarından bireylerin ve ailelerin karışımına atıfta bulunan, 'sosyal karışım' kavramına dikkat edilmiştir. Yaş/cinsiyet dağılımı, etnik köken karışımı, ikamet süresi, hane halkı büyüklüğü, hane tipi, ev sahipliği, hane geliri, istihdam durumu, konaklama türü ve özellikleri ve eğitimi de içermek üzere, sakinlerin sosyal karışımı hakkında bilgi edinmek için güçlü göstergelerdir [171]. Bu nedenle, araştırmanın örneklem grubunu oluştururken sosyal statü, ekonomik durum, etnik köken, ırk, yaş, cinsiyet, eğitim, meslek vb. ayırım yapılmamıştır ve yaş/cinsiyet, ikamet süresi, ev sahipliği, istihdam durumu, meslek gibi bilgileri ortaya çıkarmayı hedefleyen sorular sorulmuştur. Bunun yanında sosyal sürdürülebilirlik araştırmalarında, Shirazi ve Keivani'nın [98] yerel topluluk ve mahalle düzeyinde kullanılmasını önerdiği; mikro ölçekli anketler kullanılmış ve küçük kentsel alanlarda daha kolaylıkla uygulanabilir olan derinlemesine çok yönlü nitel araştırmalar yürütülmüştür.

Tablo 6 Sosyal sürdürülebilirlik ölçüm parametreleri

Dempsey vd 2011, Dixon Woodcraft 2013	öğretim ve eğitim	Shirazi ve Kheirani 2019	yoğunluk	Missimer vd (2017)	temel ihtiyaçların tatmini ve yaşam kalitesi
	sosyal eşitlik		karma arazi kullanımı		bireysel gelir
	katılım ve yerel demokrasi		kentsel doku ve ilişkileri		yoksulluk
	sağlık, yaşam kalitesi ve refah		bina tipolojisi		gelir dağılımı
	sosyal kapsayıcılık (ve sosyal dışlanmanın azaltılması)		merkezin kalitesi		işsizlik,
	sosyal sermaye		servislere, olanaklara erişim		edilim ve ileri eğitim
	topluluk		sosyal bağlantılar ve etkileşim		barınma koşulları
	güvenlik		güvenlik/ emniyet		sağlık (hem özel hem de işyerinde)
	karma görevler		aidiyet duygusu,		güvenlik
	adil gelir dağılımı		katılım		sosyal adalet
	sosyal uyum		mahallenin kalitesi		edilimde ve ileri eğitimde eşit fırsatlar
	toplumsal uyum (topluluk içinde ve farklı gruplar arasında)		konutların kalitesi		cinsiyet eşitliği ve göçmenlerle ilgili göstergeler
	sosyal ağlar		yerel kimlik		sosyal tutarlılık
	sosyal etkileşim		komşularla bağlantı		sosyal ağlara entegrasyon
	toplum duygusu ve bağlılık		refah		gönüllü olarak faaliyetlere katılım
	iş olanakları	güvenlik duygusu	dayanışma ve hoşgörülü tutumlar		
	konut istikrarı (veya devri)	yerel olanaklar	Topluluk duygusu; Bir mahallenin topluluk üyesi olarak aidiyet duygusu		
	aktif toplumsal organizasyonlar	uyarlanabilir mekanlar	Topluluk istikrarı: Mahallede yaşamaya devam etme niyeti		
	kültürel gelenekler	sokak dokusu	katılım ; Mahalle işlerine katılım		
	kentleşme	yerel bütünleşme			
	etkili kamusal alan	ayırt edici özellikler			
	konut kalitesi	ulaşım olanakları			
	yerel çevresel kalite ve kolaylıklar,	kamusal mekan olanakları			
	erişilebilirlik (yerel servislere/donatılara/iş olanaklarına/yeşil alanlara),	eylem yapma isteği			
	sürdürülebilir kentsel tasarım	etkileme becerisi			
	komşuluk,				
	yürünebilir yaya dostu komşuluk				

Sosyal sürdürülebilirlik değerlendirmesinin 13 bileşeni Berkeley Group [42] tarafından üç ana grup altında: 1) Sosyal ve kültürel yaşam: a) yerel kimlik, b) **komşularla bağlantı**, c) refah, d) güvenlik duygusu, e) yerel olanaklar; 2) Olanaklar ve altyapı: f) uyarlanabilir mekanlar, g) sokak dokusu, h) yerel bütünleşme, i) ayırt edici özellikler, j) ulaşım olanakları, k) kamusal mekân olanakları; 3) Etki, etkileşim: l) eylem yapma isteği, m) etkileme becerisi şeklinde sıralanmıştır. Berkeley Grup'un yaptığı araştırmada, konut sakinleri anketinden ve saha anketinden ortaya çıkan 45 farklı sorunun sonuçlarından bir sosyal sürdürülebilirlik ölçütü oluşturulmuştur. Yoo ve Lee [186] anket yoluyla araştırma yaptığı çalışmada mahalle fiziksel çevre, sosyal sermaye ve sosyal sürdürülebilirlik ilişkisini bütünleştirici bir model önermiş ve modeli ampirik olarak incelemiştir. Mahalle ölçeğinde aidiyet ve ilişkili kavramların araştırmasında uygun araştırma tekniği anket yapılması olarak tespit edilmiştir. Anketle beraber belirli sayıda mahallede daha uzun süreli bulunmuş kişilerle derinlemesine görüşme yapma anketi desteklemek açısından yararlı bulunmaktadır.

4.2. Tez Araştırması Metodolojisi

4.2.1. Mahallede Yaşamakta Olanların Anket ve Derinlemesine Görüşme İle Görüşlerinin Alınması

Yer aidiyeti için araştırması için Comstock vd., [130] Lewicka [143] , Williams ve Roggenbuck [187], Kyle vd. [158]; Jorgensen ve Stedman [164] araştırmalarında kullandıkları ölçekler göz önünde bulundurularak anket soruları oluşturulmuştur. Oluşturan anket soruları ile yer aidiyeti- bağlanma, Sosyal etkileşim ve sermaye, güvenlik, emniyet, memnuniyet, dönüşüme karşı uyum, erişilebilirlik, hakkında veri toplamak hedeflenmiştir.

Tablo 7 Tez araştırma modeli için önerilen anket soruları ve ölçüm parametrelerinin sınıflandırılması

Ölçüm parametreleri	Sorular
Yer Aidiyeti - bağlılığı	<p>Mahallede kaç senedir oturuyorsunuz?</p> <p>Oturduğunuz ev kendinize mi ait?</p> <p>Kendinizi yaşadığınız mahalleye ne kadar ait hissediyorsunuz?</p> <p>Mahalleme geldiğimde kendimi mutlu ve rahat hissediyorum</p> <p>Uzun süre mahallemden ayrı kalınca özlem duyuyorum</p> <p>Bu bölge en çok yaşamak istediğim yer</p> <p>Mahallemin dışında tercih edebileceğim daha iyi yerler var</p> <p>İstanbul'da yaşamayı isteyeceğiniz başka bir ilçe veya mahalle var mı? Var ise neresi olduğunu ve sebebini kısaca açıklar mısınız?</p>
Sosyal etkileşim Sosyal Sermaye	<p>Bu bölgede oturan akrabalarım/ arkadaşlarım var</p> <p>Mahalledeki komşuluk ilişkileri istediğim gibi</p> <p>Kendimi mahalleimde doğal ve fiziksel hayatın bir parçası hissediyorum</p> <p>Mahallenizde sosyalleşme alanlarının ne derece yeterli olduğunu düşünüyorsunuz</p>
Güvenlik Emniyet	Kendimi mahalleimde güvende hissediyorum
Memnuniyet	Mahalledeki kullanıcı profilinin değişmesinden memnunum
Değişimlere karşı uyum <i>Kentsel dönüşüm</i>	Mahallemin mevcut dokusundan memnunum
Değişimi istekliliği	Mahalleimde dönüşüm projelerinden memnunum
	Mahalle çok karışık oldu, bozuldu son yıllarda çok değişti
	Bizim binamız da dönüşüme girsin isterim
Erişilebilirlik	Mahalleimde tüm ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum
	Covid-19 döneminde bulunduğum çevreden uzaklaşmadan ihtiyaçlarımı karşılayabildim
	Açık uçlu sorular
	<p>Serbest zamanlarınızı en çok nerede geçirirsiniz?</p> <p>Bu mahallede oturmayı neden tercih ediyorsunuz?</p> <p>Bulduğunuz mahallede en çok vakit geçirmekten hoşlandığınız yer / yerler nerelerdir? Sebebini kısaca açıklar mısınız?</p> <p>Mahallenizde eksikliğini hissettiğiniz bir mekân var mı? Var ise sebebini kısaca açıklar mısınız?</p>

Kentlerdeki kamusal alan, sosyal, ekonomik, rekreasyonel gibi insan faaliyetlerinin gerçekleştiği bir bağlam olduğundan, kamusal alanların incelenmesi ve yorumlanması bölge hakkında ipuçları taşır. Bu nedenle çalışmanın araştırma teknikleri içinde kamusal alanlara erişim ve yürünebilirlikle ilgili davranış haritaları yapılması uygun bulunmuştur. Açık kamusal alanlardan yararlanmak için oluşturulmuş haritaların fiziksel çevre verileri ve özellikle yoğun kentsel bölgelerle entegrasyonun karşılaştırılması için mekân dizimi ile mahallenin entegrasyon haritaları oluşturularak kamusal alanlardaki davranış haritaları ve kamusal mahalle donatısını erişim yürünebilir haritaları ile değerlendirilmesi araştırmanın metodoloji içinde yer almaktadır.

4.2.2. Kamusal Açık Alanlardaki Davranışların Tespiti ve Haritalama ile Değerlendirilmesi

Mahalle kamusal açık alanları olarak parkların kullanıcılarının profilleri, davranış şekilleri, gözlemlerle tespit edilmesi ve haritalanması metodoloji içine kullanılacak yöntemler olarak tespit edilmiştir. Bu şekilde elde edilen kullanıcı davranış haritaları, anket bulguları, entegrasyon haritaları ile karşılaştırılarak değerlendirilmektedir.

4.2.3. Kentsel Alanlarda Entegrasyon ile Davranışsal Haritalar Karşılaştırılmasının Yapılması

Mahalle ölçeğinde yolların düzeni üzerine kurgulanan entegrasyon haritaları mekân dizimi teknikleri içinde kullanımı yaygın olan kentsel dokunun yol düzeni açısından analiz edilmesi ve başka verilerle karşılaştırılması açısından önemlidir. Tez araştırma metodolojisi içinde entegrasyon haritaları mahalle ölçeğinde oluşturulan kamusal açık alan kullanımı davranış haritaları ve mahalle ölçeğinde kamusal donatı

alanlarına erişim amaçlı oluşturulan haritalar karşılatılarak kullanılması önerilmektedir. Kentsel yol yoğunluğuna göre biçimlenen entegrasyon haritaları ile kamusal açık alanlar olarak tanımlanan park alanlarının etkileşim ve kamusal alanlara erişim için yürüme mesafelerini içerecek şekilde tanımlanan haritalar birlikte değerlendirilerek yaşam kalitesi, erişebilirlik-yürünebilirlik değerlendirilmesi yapılmaktadır.

4.3. Bölümün Sonucu

Tez araştırması için önerilen metodolojisinin odak noktasını sosyal sürdürülebilirliğe yönelik mahallelerde yaşayanlara uygulanması önerilen aidiyet ve ilgili diğer kavramları içeren anket oluşturmaktadır. Anket mahallerde uzun süre yerleşik olan kişilerle derinlemesine görüşme ile desteklenmektedir. Sosyal sürdürülebilirlik aidiyet etkileşimini mahalle ölçeğinde araştırmasını yaparken yaşayanların mahallede kalma veya mahalleden ayrılma nedenlerinden birisi kullandıkları konutların afetlere dayanıklı olup olmadığıdır. Olumsuz sonuçlar mahalleden ayrılma gerekçesi olabilir. Kentsel dönüşüm kullanıcıların yerinde yapılacak konutları kullanmaları şeklinde ise yerinde kentsel dönüşüm olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım mahalle ölçeğinde aidiyeti ve bu yolla sosyal sürdürülebilirliği sağlamakta faydalı olmaktadır. Bu gerekçe ile kentsel dönüşüm konusu hem anket sorularında hem de derinlemesine görüşmelerde araştırılmıştır.

Tez metodolojisinin ikinci bölümü kamusal açık alanlar olarak mahallede bulunan parklarda gözlem yapılarak davranış haritaları elde etmektir. İkinci bölümde yaşam kalitesi ve erişilebilirlik-yürünebilirlik değerlendirmesi yapılmak üzere kamusal olanakların erişilebilmesinin ölçülmesi amacıyla kamusal alanlar merkez alınarak yürüme mesafesi için çemberler çizilmesi ve bu çemberlerin mahalledeki konut

dokusunun ne kadarını kapsadığının araştırılmasını içermektedir. İkinci bölümde ele alınan üçüncü haritalama yöntemi ise entegrasyon haritalarıdır. Entegrasyon haritaları ilk iki haritalamadaki sonuçların kentsel ulaşım ağlarının yoğunluğu ile test edilmesini amaçlamaktadır.

Bu tezin kavramsal çerçevesi bağlamında sosyal sürdürülebilirlik araştırmaları için kullanılması önerilen yöntemler ve yöntemlerle ölçülmesi hedeflenen kriterler tablo 8 de gösterilmiştir. Tablo 9 kullanılan yöntemlerde hangi değişkenlerin incelendiği gösterilmiştir. Bu tezin alan çalışması bu tablolarda gösterilen yöntemler ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 8 Sosyal sürdürülebilirlik ve ilişkili olduğu kavramlar için önerilen yöntemleri

Sosyal Sürdürülebilirlik Göstergeleri/ Ölçüm Yöntemleri		Anket	Derinlemesine Görüşme	Bütünleşme Haritaları	Parklar için Davranış Haritaları	Yürünebilirlik Analizi	Fiziksel Yapı Analizi (Yolların/ Parkların özellikleri)	Erişebilirlik Çemberleri
Yer aidiyeti		X						
Memnuniyet		X	X					
kentsel dönüşüm		X	X				X	
KAMUSAL ALAN KALİTESİ	Park kullanımı	X		X	X		X	X
	Yürünebilirlik	X		X		X	X	X
	Erişilebilirlik	X		X		X	X	X
Yaşam kalitesi		X	X					

Tablo 9 Sosyal sürdürülebilirlik ve ilişkili olduğu kavramların önerilen ölçüm yöntemleri ve ölçme biçimleri

Sosyal Sürdürülebilirlik Göstergeleri/ Ölçüm Yöntemleri	Anket	Derinlemesine Görüşme	Bütünleşme Haritaları	Parklar için Davranış Haritaları	Yürünebilirlik Analizi	Fiziksel Yapı Analizi (Yolların/ Parkların özellikleri)	Erişebilirlik Çemberleri
Yer aidiyeti	Yaşam süresi, yaş ve cinsiyet, ayrı kalındığında yaşadığı yere özlem, mah. ait hissetmek, ev sahipliği ile ilgili anket soruları	Bahçelievler'deki değişimi nasıl değerlendirirsiniz? Eksikliğini hissettiğiniz alanlar neler?					
Memnuniyet	mahalle profilinden, komşuluk ve sosyal ilişkilerinden, hizmetlere erişimden, kentsel dönüşüm projelerinden memnuniyet ile ilgili anket soruları	Bahçelievler'deki değişimi nasıl değerlendirirsiniz? Eksikliğini hissettiğiniz alanlar neler?					
kentsel dönüşüm	kentsel dönüşüme isteklilik, kentsel dönüşüm projelerinden memnuniyet ve mah. değişen profilinden memnuniyet ile ilgili anket soruları	Bahçelievler'deki değişimi nasıl değerlendirirsiniz? Eksikliğini hissettiğiniz alanlar neler?	Bütünleşme değeri yüksek işlek caddelerde kentsel dönüşüm projeleri			işlek caddelerde kaç adet kentsel dönüşüm projesinin devam ettiği	
KAMUSAL ALAN KALİTESİ	Park kullanımı	Mah. en çok vakit geçirdikleri yer, parkları kullanım sıklığı, serbest zamanlarda vakit geçirmekten keyif alınan yer ile ilgili anket soruları	Bütünleşme değeri yüksek işlek caddelere komşu parkların tespiti	Yaş, cinsiyet ve yapılan aktivite tespiti		Parkların tasarımı analizleri	250 yarıçaplı çemberler ile parkların birbirine olan mesafelerin tespiti
	Yürünebilirlik	COVID döneminde hizmetlere erişim ile ilgili anket sorusu	Bütünleşme değeri yüksek işlek caddelerin tespiti		İşlek caddelerin rotanın durumu, güvenliği ve karakterinin tespiti	Caddelerin kullanım amaçları, yoğunlukları, sosyal donatıları ve hizmet alanlarının tespiti	250 yarıçaplı çemberler ile sosyal donatıların birbirine olan mesafelerin tespiti
	Erişilebilirlik	Mah. tüm ihtiyaçların karşılanıp karşılanmadığı ve COVID döneminde hizmetlere erişim ile ilgili anket sorusu	Bütünleşme değeri yüksek işlek caddelerin tespiti		İşlek caddelerin rotanın durumu, güvenliği ve karakterinin tespiti	Caddelerin kullanım amaçları, yoğunlukları, sosyal donatıları ve hizmet alanlarının tespiti	250 yarıçaplı çemberler ile sosyal donatıların birbirine olan mesafelerin tespiti
Yaşam kalitesi	Mah. memnuniyeti ile ilgili anket soruları	Bahçelievler'deki değişimi nasıl değerlendirirsiniz? Eksikliğini hissettiğiniz alanlar neler?					

BÖLÜM V

ALAN ARAŞTIRMASI

Mahalle ölçeğinde aidiyetin sosyal sürdürülebilirliğe etkisini yaşam kalitesi, erişilebilirlik-yürünebilirlik, kamusal alan kullanımı ve kentsel dönüşüm kapsamında incelemeyi amaçlayan bu tezin bir önceki bölümde kurgulanan metodolojisi bu bölümde alan çalışması ile sınanmaktadır. Alan çalışmasının yapılacağı İstanbul Bahçelievler ilçesi Merkez Mahallesi tezin araştırma metodolojisinde öne çıkan kentsel dönüşüm ve yaşam kalitesinin etkilerinin ölçülmesi açısından uygun bulunarak belirlenmiştir. Alan çalışmasının temel hedefi tezin metodolojisi ile kurgulanan araştırma tekniklerinin tezin araştırma sorularına yanıt verip vermediğinin sınanması ve bu alanda kurgulanan hipotezlerin geçerli olup olmadığının tespitidir.

5.1. Bahçelievler Merkez Mahallesi tarihsel gelişimi ve değişimi

Bahçelievler, M.S. 324 yılında Büyük Konstantin'in surları dışında Via Egnatia (Via Egnatia yolu Romalılar tarafından yapılan Arnavutluk kıyılarından başlayıp İstanbul'a kadar uzanan bir güzergâhı üzerine yerleşmiştir.) adında yol üzerinde yeni bir yerleşim yeri olarak kurulmuştur [131]. Bahçelievler bölgesinde önceleri en az bir askeri yerleşme kurulduğu tahmin edilmektedir.

Bizans döneminde Hepdemon diye anılan bu çevre tarım ve bağcılık etkinliklerinin yoğunlaştığı verimli bir bölgeydi. Bahçelievler bölgesi Rumeli'den gelen kervan ve askeri konvoyların Konstantinopolis'e geçiş güzergahı üzerinde bulunmaktaydı

[188]. Bu nedenle bu bölgede imparator sarayları, kiliseleri ve konutlar inşa edilmiştir[189].

Tarih boyunca Rum Ortodoksların tarım alanı olan ilçe toprakları, İstanbul'un fethiyle zaman içinde terk edilmiştir [192]. Büyük İstanbul depremlerinde halkın Bahçelievler'e yerleştirildiği söylenmektedir. Surların inşası için ise Bahçelievler'de bulunan taş ocaklarından yararlanıldığı iddia edilmektedir [193].

Şekil 15 Bahçelievler Merkez Mahallesi konumu

Bahçelievler bölgesi Osmanlı devleti döneminde verimli topraklarından dolayı tarım ve bağcılık yapılan araziler Rum ve Ermenilere bırakılmıştır. Osmanlı zamanında İstanbul'un fethi için Bahçelievler yönünden akınlar düzenlenmiştir. Bahçelievler'deki araziler, devlet adamlarına veya sultanlara tahsis edilmiştir. Bunlara, Haznedar çiftliği, Aleko ve Saranti Çorbacı çiftliği, Siyavuş Paşa'nın genellikle yazlık olarak kullandığı havuzlu köşkü örnek verilebilir. Siyavuş paşa köşkü bugün Milli egemenlik parkı içinde bulunmaktadır. Bahçelievler bölgesi içinde bulunan Yenibosna'nın bölgenin gelişmesinde önemli etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Şekil 16 (a)Havuzlu Köşk (Siyavuşpaşa Kasrı), (b) Çobançeşme Köprüsü, (c)Viran Saray

Bahçelievler ilçesinde bulunan ve bugüne kadar ulaşan tarihi yapıları Havuzlu Köşk (Siyavuşpaşa Kasrı), Çobançeşme Köprüsü ve günümüze sadece kalıntılarının kaldığı Viran Saray'ı sayabiliriz (Şekil 16).

5.2. Bahçelievler Merkez Mahallesi Nüfusu ve Demografik Yapısı

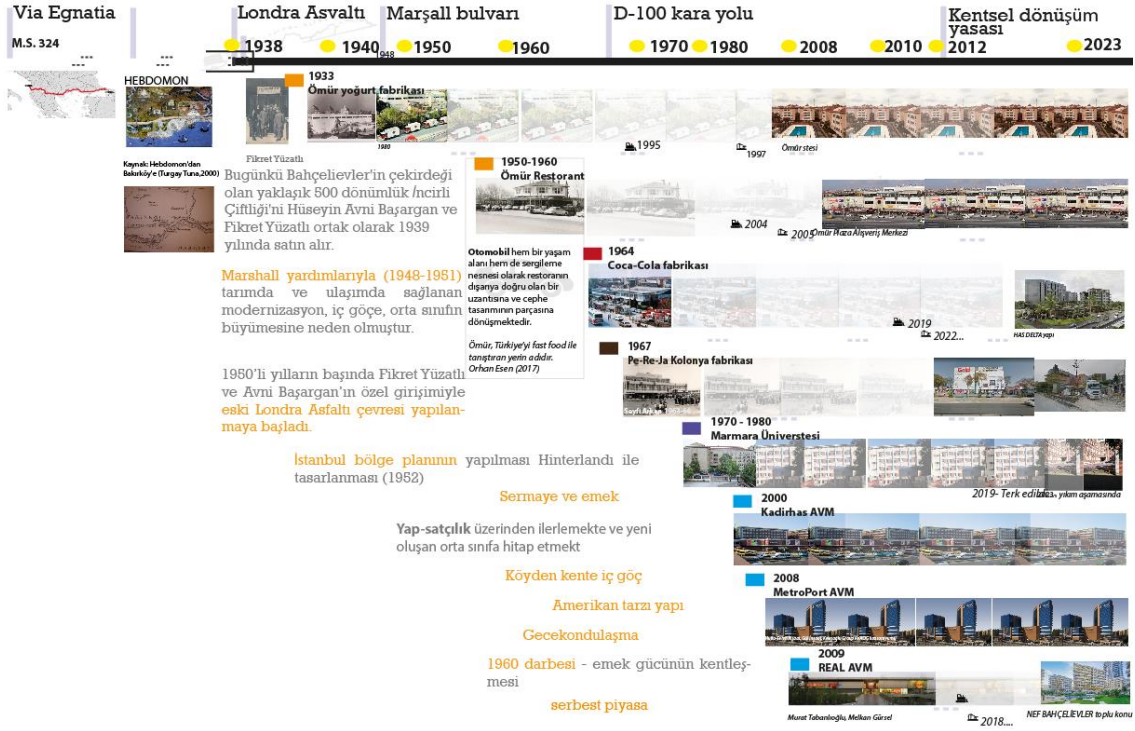
2018 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanına göre Bahçelievler'in toplam nüfusu 594.053'dür . Bu nüfus, 298.243 erkek ve 296.107 kadından oluşmaktadır [189]. Bunların %31'i genç, % 51'i orta yaşı ve % 18 yaşlı. Kadın nüfusu %53 ve erkek nüfusu %47'dur. Bahçelievler Merkez Mahallesi'nin nüfusu ise 61.60'tır[189].

1912'den sonra, Bahçelievler ve çevresi değer biçilme yoluyla satılmıştır[190]. 1939 yılında yıllarda Hüseyin Avni Başaran ve Fikret Yüzatlı tarafından 500 dönümlük İncirli Çiftliği'nin satın alınması ile 1950'li yıllarda bugünkü Bahçelievler'in çekirdeği olan Bahçelievler Merkez mahallesi oluşmaya başlamıştır [190]. Fikret Yüzatlı bu bölgeyi tasarlarken Ankara'daki Bahçeli Evler'i örnek almıştır ve bahçesi olan evler inşa etme fikri ile bölgenin projesini Atatürk'ün yurt dışından davet ettiği Profesör Henri Prost'a çizdirmiştir [190]. Bölgenin yapılaşma biçimi yap satıcılık üzerinden ilerlemekte ve yeni oluşan orta sınıfa hitap etmektedir [190]. Bugün bakıldığında Bahçelievler Merkez mahallesi'nin Bahçelievler ilçesinde bulunan bölgelerden daha az yoğunluklu ve

daha organik forma sahip olduğu söylenebilir. 1955-1960 dönemlerinde İstanbul da oluşan hareketli yapım ve yıkımlardan Bahçelievler bölgesi de nasiplenmiştir. Bahçelievler bölgesinde yer alan 1938 yılında yapılan Londra asfaltının etrafında yapılanmalar başlamış bu yapılanmalar emek gücünün kentleşmesi ile fabrika yoğunluklu olmuştur. 1936'da yapılan Londra Asfaltı yerleşme ve sanayi kendine çeken yeni bir aksı olmuştur[190]. Ömür yoğurt fabrikasından sonra Coca-Cola meşrubat fabrikası, PeReJa fabrikası gibi birçok fabrika kurulmuş Londra asfaltının yetersizliği sonucu 1960'larda D-100 karayolunun yapımı ile Bahçelievler bugünkü silüetini almaya başlamıştır. 1980 öncesinde hisseli tapu ifrazının en yoğun olduğu yerlerden ikincisi, Bahçelievler ve çevresini de içine alan Bakırköy olmuştur[190]. 2000'li yıllardan sonra bölgenin E-5 karayolunun üzerinde Ömür plaza, Kadir Has AVM, Real AVM, MetroPort Avm olmak üzere yapılmış 4 tane AVM den 3 tanesi hizmet vermektedir. Bahçelievler Merkez Mahallesi'nin zaman içindeki gelişimi ve gelişmesinde etkili olaylar Şekil 17 de tarihsel kronoloji içinde gösterilmiştir.

5.3. Bahçelievler Merkez Mahallesi'ne Güncel Bakış

Bahçelievler, 1969 yılına kadar köy olarak kabul edilen bir yerleşim alanı olmuştur. Ancak, 1984 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yetki alanına dahil edilmiş ve 3030 sayılı yasa ile Bakırköy İlçe Belediyesi'ne bağlanmıştır. Bugünkü Bahçelievler ise 1992 yılında Bakırköy ilçesinden ayrılarak Bahçelievler ilçesi oluşmuştur [189]. Bu dönemde, ilçenin altyapısı hızla gelişmeye başlamış yeni yollar, alışveriş merkezleri, okullar ve hastaneler inşa edilmiştir. Bahçelievler'in hızlı gelişimi D-100 karayoluna ve Atatürk Havalimanına yakınlığı ile de açıklanabilir.

Şekil 17 Bahçelievler Merkez Mahallesi zaman içindeki değişimi

Bahçelievler Merkez Mahallesi ise Bahçelievler ilçesinde bulunan 11 mahalleden biridir. 2012 yılında Kentsel dönüşümle ilişkin yaşanan yasal düzenleme ile Bahçelievler bölgesinde de kentsel dönüşüm projeleri başlamıştır. Son yıllarda kentsel dönüşüm proje yoğunluğu artan Bahçelievler Merkez Mahallesinde belediye tarafından birçok mahalleye kentsel dönüşüm için inşa izni vermek, yasal olan katların tekrar yapılabileceğinin garantisi, yeni kat çıkma ve ada birleşimi gibi teşvikler verilmiştir. Bahçelievler ilçesinin diğer mahallerine kıyasla bu çalışmanın odaklandığı Bahçelievler Merkez Mahallesi için cezbedici bir kentsel dönüşüm teşvikinin olmadığı söylemek mümkündür. Buna karşın son 4 yıldır kentsel dönüşüm projelerinde yüksek oranda bir artış görülmektedir. Yeni yapılan projelerde çatı katı olmayan binalara çatı katı yapıldığı gözlenmiştir. İşlev değişikliği olmamakla birlikte otoparklar giriş katı alt kotuna taşınmıştır fakat bahçe tasarımına gereken önemin verilmediği gözlemlenmiştir. Belediye tarafından kentsel dönüşüm projeleri hakkında halkı bilgilendirmek ve görüşlerini almak için sosyal medya

anketleri yapmaktadır. 2020 yılında Bahçelievler belediyesinin sunduğu rapora göre Yeni Yapı Ruhsatlarının Mahalle Bazlı Dağılım en çok Bahçelievler Merkez mahallesinde olduğunu görülmektedir [191]. Bu gelişmede 2022 de yapımı devam eden 3 karma kullanımlı kapalı yerleşke projesinin ve kentsel dönüşüm projelerinin etkileri vardır.

Bahçelievler Merkez Mahallesinde sakinlerinin sosyalleşebileceği, komşuları ile karşılaşabileceği; yeşil alanlar, kütüphane, kültür merkezi gibi açık ve kapalı kamusal alanların eksikliği gözlemlenmiştir. Bunun yanında uzun süredir inşaat halinde olan iki tane metro projesi çalışması mahallenin fiziksel biçimlenmesinde değişikliklere neden olmuştur. Metro projesinin bölgeye ulaşımı güçlendireceğinden mahallenin çekiciliğini arttırabilir. Çalışlar Caddesi ve Adnan Kahveci Bulvarı üzerindeki yapıların zemin katları market, bakkal, kafe, giyim dükkanları gibi alışveriş etkinliklerinin yoğunlaştığı alanlardır (Şekil-20). Bu iki aks Bakırköy ve D-100 karayolları ile bağlantıyı sağladığı için çoğunlukla yoğunluğu yüksek olan bölgelerdir.

5.4. *Alana Ait Bulgular*

Bu bölümde, Bahçelievler Merkez Mahallesi sakinleri ile yapılan anketler ve derinlemesine görüşmeler, kamusal alanların analizi, entegrasyon, bütünleşme, yürünebilirlik haritaları, kamusal açık alanlarda davranış haritalarından elde edilen veriler ile alan ait bulgular tartışılacaktır.

5.4.1. Anket ve Derinlemesine Görüşme

Anket yöntemi ve derinlemesine görüşme yöntemi, sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti araştırmalarında kullanılan veri toplama yöntemleridir. Araştırmalar, anketlerin

sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti konularında veri toplamak için uygun bir yöntem olduğunu göstermiştir. Ayrıca yer aidiyeti çalışmalarında, kişinin yaşadığı bölgedeki günlük yaşantısını, vakit geçirdiği çevreyi, deneyimlerini ve davranışlarını kapsamlı bir şekilde anlamak için derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır [192]. Derinlemesine görüşme, mahallede 30 yıldan fazla süre yaşamış ve mahalleli ile etkileşim içinde bu bölgedeki fiziksel ve sosyal değişimden etkilenmiş insanlar ile yapılmıştır. Anket ve derinlemesine görüşme yapılan kişilerin hepsi apartmanda ikamet etmektedir. Bu tezde, Göksoy ve Hacıhasanoğlu'nun [103] 2023 yılında sosyal sürdürülebilirlik ilkelerinin yere aidiyet parametresi ile inceledikleri çalışmalarında Bahçelievler Merkez Mahallesi sakinlerin ile yapılan anket çalışması ve derinlemesine görüşmelerden yararlanılmıştır. Göksoy ve Hacıhasanoğlu'nun [103] sosyal sürdürülebilirlik ilkelerinin yere aidiyet parametresi değerlendirmesinde kullandıkları yöntemler ve ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Anket soruları oluşturulurken, sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti araştırmalarının kesiştiği kavramlar ve bu kavramları ölçme biçimleri kendi içlerinde ayrı ayrı incelenmiştir. Yer aidiyeti ve bağlantılı olduğu alt araştırma alanları için ölçeğin hazırlanmasında önceki yapılmış araştırmalardan Comstock vd.[130], Lewicka [143], Williams ve Roggenbuck[187], Kyle vd.[158], Jorgensen ve Stedman[164] çalışmalarında kullanılan ölçekler anket sorularının belirlenmesinde kullanılmıştır. Araştırmalarda yer aidiyeti ile çokça ilişkilendirilen yer kimliği ve bağlılığını ortaya çıkarmaya ilişkin anket sorularına yer verilmiştir. Yer kimliği, yer bağlılığı; yer aidiyeti üst başlığı içerisinde ele alınmıştır. Yer aidiyeti araştırmalarında değerlendirme çoğunlukla Likert ölçeğine dayanmaktadır. Araştırmada sosyal sürdürülebilirlik değerlendirmelerin geniş kapsamlı yapısı göz önünde bulundurularak 10 puanlık ölçek kullanılması uygun görülmüştür. Uygun bir sosyal sürdürülebilirlik tanımı veya

modelinin hem “gelecekteki odak” hem de “süreç” özelliklerini içermesi gerekir [13, [193]. Bu sebepten, açık uçlu soruların anket içinde kullanılması anketin kendi içindeki tutarlılığını kontrol etmek açısından araştırmayı destekleyicidir ve sürecin takibi için daha uygun olmaktadır. Ölçeğin belirlenmesinde, Chan ve Lee [23], Dixon vd., Yoo ve Lee [186], Larimian ve Sadeghi [194] araştırmalarında kullandıkları ölçütlerden yararlanılmıştır ve araştırmacıların anket çalışmasında kullandıkları sorular araştırmaya uyarlanmıştır. Alan çalışmasında tezin metodoloji bölümünde oluşturulan ve Tablo 7 de izlenen anket soruları orada verildiği şekilde kullanılmıştır.

Bahçelievler Merkez mahallesinin sosyal ve fiziksel açıdan güncel durumu yapılan gözlemler yardımı ile değerlendirilmiştir. Daha sonra, Bahçelievler Merkez mahallesinde ikamet eden 53 kadın, 56 erkek ve 1 cinsiyetini belirtmek istemeyen kişi olmak üzere toplam 110 mahalle sakini ile Google formlar tez yazarı tarafından oluşturulan anket ve mahalleliye elden dağıtılan anket soruları ile veriler toplanmıştır. Anket yapılan mahalle sakinlerine basit tesadüfi örneklem yolu ile ulaşılmıştır. Anket çalışmasına ek olarak Bahçelievler Merkez mahallesinde 30 yıldan daha uzun süre yaşayan 2 kişi ile derinlemesine görüşme yapılmıştır.

Tablo 10 Anket Sonuçları

Araştırmaya katılanları yaş aralıkları %				
18-29	30-39	40-49	50-59	60 ve üstü
25,5	17,3	19,1	21	16,4
Aidiyet düzeyi ankete katılanların yüzdesi				
Aidiyet duygusu yüksek (9-10 puan) %		Kararsız (3-8 puan arası)	Aidiyet duygusu düşük (1-2 puan) %	
52,7		45,3	2	

Kendini güvende hissetmek		
Güvende hisseden %	Kararsız	Güvende hissetmeyen
%60,5 (65 kişi)	%38,1 (42 kişi)	%0,9 (1 kişi)
Kendini güvende hissedenlerin mahalleye bağlılık düzeyi		
Güvende hisseden ve mahalle bağlılığı yüksek		
83%		

Araştırmaya katılanların %25,5' i 18-29 yaş aralığında, %17,3'ü 30-39 yaş arası katılmıştır, %19,1'i 40-49 yaş aralığında, %21'i 50- 59 yaş aralığında ve %16,4'ü 60 yaş ve üzerindedir. Kadın (%48,2) ve erkek (%50,9) katılımcıların sayıları birbirine yakındır. Anket çalışmasına katılanların %52,7'si (9-10 puan) kendini mahallesine yüksek derecede ait hissederken %2'sinin (1-2 puan) aidiyet duygusu düşük çıkmıştır. Ankete katılan kişilerin 65 kişi/ %60,5 (9-10 puan) güvende hissetmektedir. Kendini güvende hisseden 65 kişiden 54 ü mahalleye bağlılığı yüksektir. Ankete katılan mahallelinin %20'si (en büyük yüzdesini oluşturur) 20-30 yıldır bu mahallede ikamet etmektedir (Tablo-8).

Yaşam süresi ve aidiyet hissi açısından değerlendirme yapıldığında. 40 ve daha uzun süredir mahallede yaşayan 13 kişinin 9'u/ %69'ü "kendinizi yaşadığınız mahalleye ne kadar ait hissediyorsunuz?" sorusuna yanıtla (9-10 puan) mahallerine yüksek derecede bağlı olduklarını belirtmişlerdir. Söz konusu 13 kişinin yalnızca 1 tanesinin (1-2 puan) mahalle aidiyeti düşüktür. 30-40 sene yaşayanlar ise 20 kişiden 14'si/%70 mahalleye güçlü bir şekilde bağlı (9-10 puan), 1-5 sene yaşayanlar 13 kişiden 6 sının, 5-10 sene yaşayan 21 kişiden 5' unun aidiyeti yüksektir (9-10 puan) bunların arasından 2 kişinin mahalle aidiyeti düşüktür (2-3 puan). Çoğunlukla uzun yıllar bu mahallede yaşayan

kişilerin mahallenin değişiminden memnun olmadığı söylenebilir. Sosyal bağlar ve etkileşim açısından yapılan değerlendirmelerde, kendini bu mahalleye güçlü derecede ait hisseden 58 katılımcıdan yalnızca 43’ü “Kendimi mahalleimde doğal ve fiziksel hayatın bir parçası hissediyorum” puanlamasına 9-10 puan verdiği tespit edilmiştir. Kendini bu mahalleye güçlü derecede ait hisseden 58 katılımcıdan hiçbiri 1-2 puan vermemiştir. (Tablo-9).

Tablo 11 Ankete katılanların mahallede oturma süreleri

Ankete katılanların mahallede oturma süreleri					
1 / 5 yıl	5 / 10 yıl	10/ 20 yıl	20 / 30 yıl	30 / 40 yıl	40 yıl +
11,80%	19%	19%	20%	18,10%	11,80%
Mahallede 40 yıldan fazla yaşayanların (13 kişi) aidiyet düzeyleri					
Aidiyet düzeyi yüksek (9-10 puan)		Kararsız	Aidiyet düzeyi düşük (1-2 puan)		
69%		24%	7%		
Mahallede 30-40 yıl yaşayanların (20 kişi) aidiyet düzeyleri					
Aidiyet düzeyi yüksek (9-10 puan)		Kararsız	Aidiyet düzeyi düşük (1-2 puan)		
70%		30%	0%		
Mahallede 20-30 yıl yaşayanların (21 kişi) aidiyet düzeyleri					
Aidiyet düzeyi yüksek (9-10 puan)		Kararsız	Aidiyet düzeyi düşük (1-2 puan)		
%66,6		%35	0%		

Mahallede 10-20 yıl yaşayanların (21 kişi) aidiyet düzeyleri		
Aidiyet düzeyi yüksek (9-10 puan)	Kararsız	Aidiyet düzeyi düşük (1- 2 puan)
47,61%	52,30%	0%
Mahallede 5-10 yıl yaşayanların (21 kişi) aidiyet düzeyleri		
Aidiyet düzeyi yüksek (9-10 puan)	Kararsız	Aidiyet düzeyi düşük (1- 2 puan)
23,80%	76,10%	0%
Mahallede 1-5 yıl yaşayanların (13 kişi) aidiyet düzeyleri		
Aidiyet düzeyi yüksek (9-10 puan)	Kararsız	Aidiyet düzeyi düşük (1- 2 puan)
46,30%	46,30%	7,60%

Yer aidyeti yüksek olanların komşuluk ilişkilerinin de yüksek olduğu sonucu çıkartılabilir. Ankete katılan 18 kişi mahalledeki komşuluk ilişkilerinin istediklerinden çok düşük olduğunu belirtmiştir. Buna karşın bunların içinden, yer aidyeti yüksek 7 dekişinin “Mahalledeki komşuluk ilişkileri istediği gibi olmadığı” sonucu çıkarılmıştır.

Sosyalleşmenin fiziksel tasarlanmış ortak kullanım alanlarından soyutlandığı Covid-19 süresince ve karantina döneminde Bahçelievler Merkez mahallesinde ankete katılan 110 kişiden 96’sının bölgelerinden ayrılmadan yakın çevrelerinde ihtiyaçlarını karşılayabildikleri sonucu çıkmıştır. Bu durum mevcut market, bakkal, fırın gibi yapıların alışveriş alanlarının mahalleli için ulaşılabilir olduğunu ve mahallelinin temel ihtiyaçlarını buldukları bölgeden uzaklaşmadan karşılayabildiğini göstermektedir.

Bunun yanında “mahalle içinde tüm ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum” değerlendirmesine çoğunluk yüksek puan vermiştir. “Mahallede tüm ihtiyaçlarımı

karşılatabiliyorum” değerlendirmesine 64 kişi/%57,2 (9-10 puan) çok katıldığını ifade ederken 2 kişi/%1,8’i bu ifadeye hiç katılmamaktadır. Buna karşın “Mahallenizde sosyalleşme alanlarının ne derece yeterli olduğunu düşünüyorsunuz? “Sorusuna 6 kişi/%5,4’ü (1-2 puan) yetersiz olduğunu düşünürken, 30 kişi/%27’si (9-10 puan) sosyalleşme alanlarının yeterli olduğunu düşünmektedir (Tablo-10).

Tablo 12 Mahalle olanaklarından yaşam kalitesinden memnuniyet.

Mahallede tüm ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum	Kararsız	Mahallede tüm ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum
57,20%	41%	1,80%
Mahallenizde sosyalleşme alanlarının yeterli olduğunu düşünenler	Kararsız	Mahallenizde sosyalleşme alanlarının yetersiz olduğunu düşünenler
27,20%	67,40%	5,40%
“Bahçelievler Mahallesi’nde tüm ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum” 9-10 puan verenlerin içinden (64 kişi %57,2)		
Mahallenizde sosyalleşme alanlarının yeterli olduğunu düşünenler	Kararsız	Mahallenizde sosyalleşme alanlarının yeterli olduğunu düşünenler
37,50%	62,50%	0%

Ankette kullanılan 10’lık puan sistemini 1-2 verenler olumsuz, 3-4-5-6-7-8 verenler kararsız, 9-10 verenler olumlu olarak gruplandırırız, ankete katılanların mahalledeki dönüşüm projelerinden %41,8’i memnun, %56,30’u kararsız, %1,8’i memnun değildir. Ankete katılan 62 kişi/ %57,4 binalarının kentsel dönüşüme girmesini istemektedir. Bunların içinden 31’i/ %50 bölgedeki dönüşüm projelerinden memnun (9-

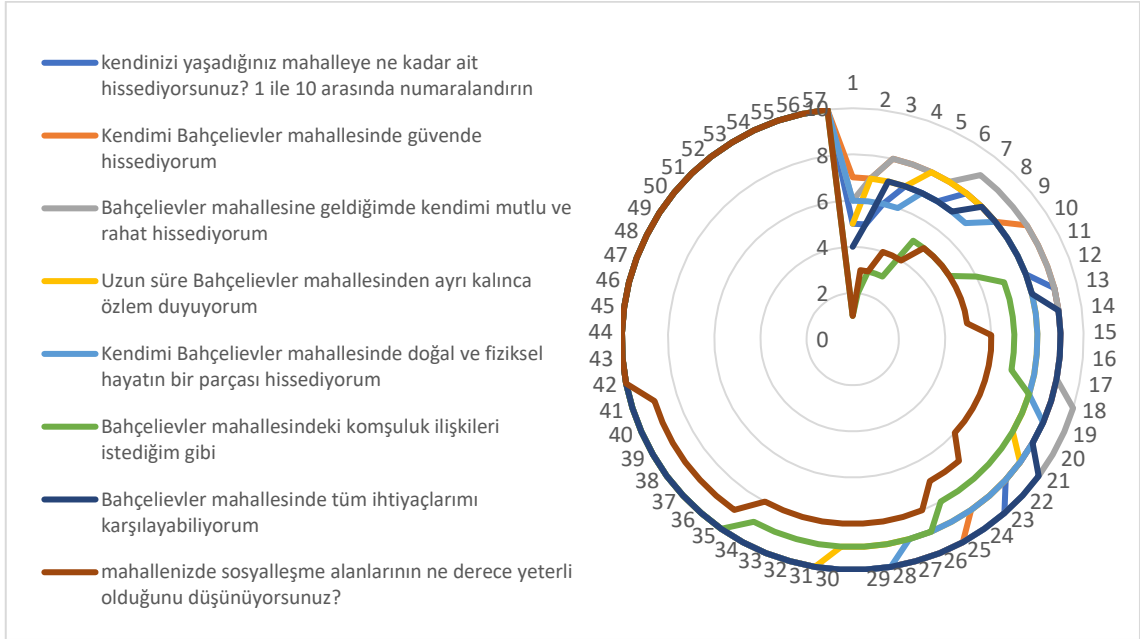
10 puan), diğer 31'i/ %50 ise kararsızdır. Dönüşümden memnun olanların %15,21 i Bahçelievler mahallesi son yıllarda çok karışık olduğunu, bozulduğunu, çok değiştiğini düşünmektedir (Tablo-11)

Tablo 13 Kentsel dönüşümden memnuniyet

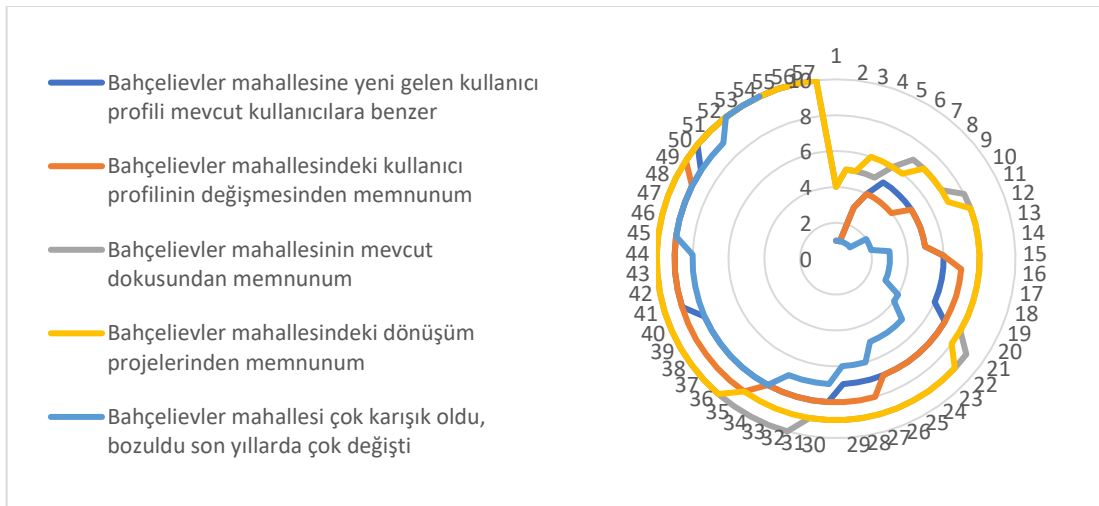
Bahçelievler mahallesindeki dönüşüm projelerinden memnunum		
9-10 Puan	8-7-6-5-4-3 puan	1-2 puan
41,8%	56,30%	1,8%
Bizim binamız da dönüşüme girsin isterim		
Evet	Kararsız	Hayır
56,3%	1,8%	42,72 %
Bizim binamız da dönüşüme girmesini isteyen 62 kişi		
Bahçelievler mahallesindeki dönüşüm projelerinden memnunum	Kararsız	Bahçelievler mahallesindeki dönüşüm projelerinden memnun değilim
50 %	50%	0%

Katılıncılarının 57 kişi/ %52,3'ü "Bahçelievler Merkez Mahallesi en çok yaşamak istediğim yer" yargısına anket evet cevabını vermişlerdir. Bunların içinden yalnızca 10 tanesi "Bahçelievler mahallesi çok karışık oldu, bozuldu son yıllarda çok değişti" ibaresine yüksek oranda (9-10 puan) katılmıştır. Evet cevabı veren 43 kişi /%75,4'tü (9-10 puan) bu bölgede tüm ihtiyaçlarını karşıladığını belirtmiştir ve beklendiği gibi 44 kişi/%77'i (9-10 puan) bu bölgeye yüksek derecede aidiyet duymaktadırlar. %56,14'tü kendi binalarının değişime girmesini istemektedir (Bknz: Grafik -1,2). Ankete katılan %64,2 si Bahçelievler dışında tercih edebileceği daha iyi yerler olmasına karşın bunların

içinden 20 kişi en çok yaşamak istedikleri yerin Bahçelievler mahallesi olduğunu belirtmiştir.

Şekil 18 “Bahçelievler Merkez Mahallesi en çok yaşamak istediğim yer” sorusuna evet cevabı veren 57 kişinin yer aidiyeti ve memnuniyetini ölçen sorulara verdikleri cevapların karşılaştırmalı grafiği.

Şekil 19 “Bahçelievler Merkez Mahallesi en çok yaşamak istediğim yer” sorusuna evet cevabı veren 57 kişinin bölgedeki değişime karşı yaklaşımlarını ölçen sorulara verdikleri cevapların karşılaştırmalı grafiği.

Ankete katılanların %40 boş zamanların çoğunun evde geçirmeyi tercih etmektedir. Evde geçirilen boş zamanlardan sonra ankete katılan mahallelinin boş zamanlarının çoğunu ormanlık alanlarda (%20) ve kent parklarında (%20) geçirmeyi tercih etmektedir. İnsanların dışarıda geçirdikleri boş zamanlar genellikle mahalle dışındaki bulunan ormanlık alanlardır.

Tablo 14 Mahallede ikamet etme tercihleri

Merkezi- Ulaşım- İşime yakın	Ailemle yaşıyorum- ailevi sebepler	Çevrem burada	Huzurlu-nezih- sakin- güvenli-rahat hissediyorum- seviyorum-mutluyum	Çevresi güzel- otoparklı- az katlı binalar- yeşil- düzenli yapılaşma
20%	27,2%	10%	26,3%	10,9

“Bu mahallede oturmayı neden tercih ediyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar Tablo-12’de sınıflandırılmıştır. Verilen cevaplarda, mahallenin sosyal çevre ve fiziksel konumun önemi dikkat çekmektedir.

Tablo 15 “İstanbul’da yaşamayı isteyeceğiniz başka bir ilçe veya mahalle var mı?”

Var ise neresi olduğunu ve sebebini kısaca açıklar mısınız?” Sorusuna verilen cevapların yoğunluğa göre sınıflandırılması.

Yer	Bahçeşehir	Bebek	Fatih	Sarıyer	Suadiye	Üsküdar	Ataköy	Başak şehir
Kişi sayısı	2	2	2	2	2	2	3	3
Yer	Beylikdüzü	Bakırköy	Etiler	Kadıköy	Florya	YOK	Açıklama	Diğer
Kişi sayısı	3	4	4	6	7	37	19	22

İstanbul'da yaşamayı isteyeceğiniz başka bir ilçe veya mahalle var mı? Var ise neresi olduğunu ve sebebini kısaca açıklar mısınız? (Tablo 15) 35 kişi yok cevabını vermiştir. Yok cevabı veren 37 kişinin 15'i "Bahçelievler mahallesi dışında tercih edebileceğim daha iyi yerler var" a evet demiştir. 26'sı mahallede tüm ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum yargısına 9-10 puan vermişken bunlardan yalnızca 10 tanesi mahalledeki sosyalleşme alanlarını yeterli bulmaktadır. Bunların içinden 8'i "Bahçelievler mahallesi çok karışık oldu, bozuldu son yıllarda çok değişti" 9-10 puan vermiştir. Bu kişilerin mahallede eksikliğini hissettikleri yerler ise çocuk parkları, yeşil alanlar, aile parkı, sosyal tesisler olduğunu belirtmiştir. Bunlardan 16'sı ise eksikliğini hissettikleri yerlerin yok olduğunu belirtmişlerdir.

Anket katılımcılarının Bahçelievler Merkez Mahallesi'nde en çok vakit geçirdiği yerler kafeler, parklar, yürüyüş yolları ve alışveriş mekanlarında yoğunlaşmaktadır. Katılımcılar mahallede park, yeşil alan, kültür merkezi gibi sosyal aktiviteyi destekleyici mekanların yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

5.4.2. Kamusal Alanların Analiz Edilmesi-Entegrasyon, Bütünleşme, Yürünebilirlik Haritaları

Bahçelievler Merkez Mahallesi' ne ilişkin donatı, fonksiyon, kentsel dönüşüme giren binaları gösterir çalışmalar yerinde gözlem ve tespitlerle yapılmıştır. Merkez Mahallesi'nde söz konusu tespitler aşağıdaki Şekil 20 de görülmektedir.

Kentsel kamusal alanlara ve kentsel kamusal donatı alanlarına yürüyerek erişim sosyal sürdürülebilirlik için önemli bir ölçüttür. Bu amaçla Merkez Mahallesi için okullar, parklar, sağlık yapılarının erişilebilirlik haritaları hazırlanmıştır. Erişilebilirlik haritaları donatı alanını merkez alan ve uygun yürüyüş mesafesi olarak belirlenen 250 metre yarıçapı olan bir çemberler belirlenmiştir. Donatıların hangi alanlara etkisi olduğu ve bu alanların mahalle içindeki konumları yol düzenleri ile ilgili hazırlanan entegrasyon haritaları ile karşılaştırılarak değerlendirilmektedir.

Okul donatı alanlarının dağılımı incelendiğinde üç ana bölgede yoğunlaştığı görülmektedir (Şekil 21). Okulların yerleşimi mahallenin iki ana ulaşım aksının çevresinde olmuştur. Daha yüksek yoğunluğun bulunduğu mahallenin doğu bölgesinde daha çok sayıda okul bulunmakta olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 21 Bahçelievler Merkez Mahallesi içinde okulların dağılımı ve erişim çemberleri

Şekil 22 Mahalle içinde parkların konumları ve erişim çemberleri

Bahçelievler Merkez Mahallesi park dağılımları incelendiğinde mahalle sınırlarının Kuzey bölümünde yoğunlaştığı ana ulaşım aksları ile ilişkilendiği gözlenmektedir. Özellikle mahallenin az katlı yerleşmesinin olduğu bölge parkların yoğunluğu ile dikkat çekmektedir

Şekil 23 Bahçelievler Merkez Mahallesi dini yapıların konumu ve erişilebilirlik

haritası

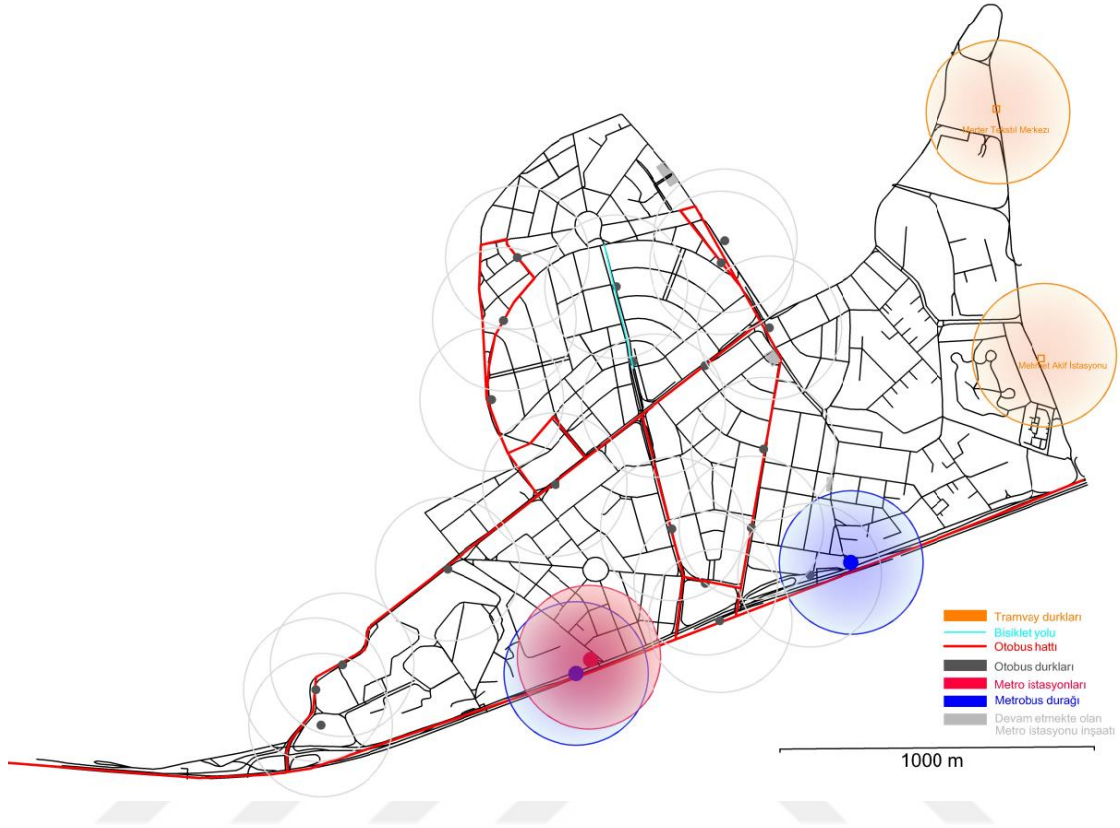
Bahçelievler Merkez Mahallesi' nde dini yapıların konumları ve bu yapılara yürüyerek erişim ile ilgili harita Şekil 23 de görülmektedir. Dini yapılar da parklar gibi mahallenin Kuzey bölümünde yoğunlaşmaktadır. Yürüyerek erişilebilirlik açısından bu bölge diğer bölgelerden daha avantajlı görünmektedir.

Şekil 24 Bahçelievler Merkez Mahallesi sağlık yapılarının konumları ve erişilebilirlik haritası.

Bahçelievler Merkez Mahallesi sağlık yapılarının konumları ve erişilebilirlik haritası sağlık donatılarının mahallenin Batı bölgesinde ve orta bölgesinde yoğunlaştığını göstermektedir. Sağlık yapıları diğer donatıların daha homojan dağılımlarının aksine bu iki bölgede çok yoğunlaşmıştır. Mahallenin Batı ve orta bölgeleri dışında yürüyerek

erişebilirlik açısından mahallenin park ve okul dağılımlarına göre sınırlı olanakları olduğu görülmektedir.

Şekil 25 Bahçelievler Merkez Mahallesi Metro, metrobüs, tramvay ve otobüs duraklarının konumu ve erişilebilirlik haritası

Bahçelievler Merkez Mahallesi metro, metrobüs, tramvay ve otobüs duraklarının konumu ve erişilebilirlik haritası toplu taşımaya erişimin mahallenin işlek caddelerinde yoğunlaşmaktadır. Mahalle sınırlarında kalan 2 metrobüs durağı mahallenin doğu ve batısı için ulaşılabilirliği desteklemektedir. Mahallenin doğusuna yapılacak yeni metro istasyonlarının da ulaşılabilirliği destekleyeceği düşünülmektedir.

İzzettin Çalışlar Caddesi Bakırköy'e ve D-100 ile bağlantısı bulunan ve mahallenin en yoğun kullanılan alışveriş caddesidir. Yoğun araç trafiği olan 7 m yol genişliğindedir. Kaynaklara göre kaldırım genişliği, yoğun yaya hareketlerini ve cadde

elemanlarını taşıyabilmek için ideal olarak en az 3 metre eninde olmalıdır [195]. Kaldırım genişliği 2- 2.5 m bazı yerlerde 1 m inmektedir. Binalar karışık kullanıma sahip ve genellikle 4 katlıdır. Otobüs ve minibüs hattı yoğun olarak kullanılmaktadır. Tüm cadde boyunca ticaret fonksiyonu bulunan giriş katlarda kafe, restoran, market ve kadın giyim mağazaları yoğunluktadır. Bahçelievler Merkez mahallesinde çok katlı yapılar mahallenin doğusunda Koza Evleri, Ağaoğlu Sitesi ve kuzeyinde Basın Sitesi yoğunluk göstermektedir. Bu bölgelerde yükseklik 12 kata kadar çıkmaktadır.

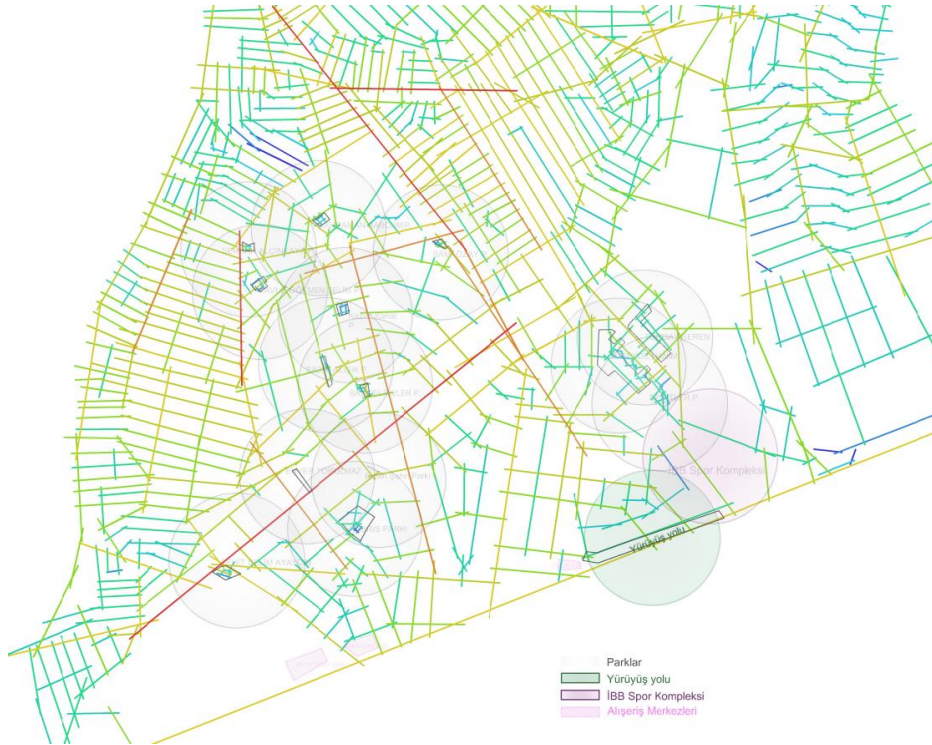
Şekil 26 Global bütünleşme (integration) haritaları

Bahçelievler Merkez Mahallesi komsu mahallelerle kıyaslandığında daha organik bir yapısı olduğunu söylemek mümkün. Adnan kahveci bulvarı, Bağcılar caddesi, Talatpaşa caddesi, Naci kasım caddesi Mahallenin global entegrasyonu yüksek bölgeleridir. Bu bölgelerde ticaret ve konut fonksiyonu yoğundur. Araba trafiği için potansiyel ana merkezlerin buralar olması beklenir. Fakat izzettin çalışmalar caddesinin entegrasyon değeri diğerleri kadar yüksek olmasa da bu caddenin trafik ve insan yoğunluğu, Adnan kahveci bulvarına benzemektedir.

Eksenel hatlarda gözlemlenen doğrudan akışlar ve derinlik, dokunun en önemli şekillendirme parametresi olan " global bütünleşme (integrasyon)" kavramını ifade eder.

Doğrudan akışın yoğun olduğu hatların bulunduğu alanlar "bütünleşik" olarak tanımlanırken, daha az olduğu alanlar ise "ayrışmış" olarak adlandırılır. Yüksek bütünleşme değerine sahip hatlar, bir yerde yaşayan veya orada herhangi bir nedenle bulunan tüm insanları bir araya getirme potansiyeline sahiptir. Bütünleşme değerinin en yüksek olduğu mekanlar ise kentsel hareketlilik içinde birçok alana bağlanabilme yeteneğine sahiptir.

Özbil vd.[196] çalışması ise, yürüme için uygun sokakların kesişim noktalarının artmasıyla birlikte, o bölgedeki erişilebilirliğin de arttığını göstermektedir. Bu sonuçlar, yaya trafiği için uygun bir yol ağı planlamasının, erişilebilirliği arttırmak için önemli bir faktör olduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanında, yol ağlarının bağlantılığı ile yürünebilirlik ve erişilebilirlik arasında bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Southworth[197] tarafından yapılan çalışmaya göre, daha fazla bağlantılılık, daha yüksek bir yürünebilirlik ve erişilebilirlik anlamına gelir. Bu nedenle, yolların bağlantılılığı erişilebilirlik için önemli bir ölçüttür.

Şekil 27 Bahçelievler Merkez Mahallesi (entegrasyon) haritası ve Parkların

konumları

Enver yorulmaz, Şehit Selim Ayaydın, Sami Özey, Serkan Alçinkaya parkları entegrasyon değeri yüksek olan caddelerin üzerinde kurulmuştur. Sonraki bölümlerde kullanımın yoğun olması beklenen caddelere komşu olan parklarda, bu bölgelere daha uzak yerlere konumlanmış parklar karşılaştırılacaktır.

5.4.3. Bahçelievler Merkez Mahallesi Kamusal Açık Alanlarda Davranış Haritaları

İnsan davranışı kentlerin anlamının anahtarıdır; gündelik şehrin nüanslarını, sosyal yapısını, insanların yer ile kurduğu anlamsal bağın peşine düşmek şehrin sıradanlıklarındaki ilginçliği keşfetmemize katkıda bulunur. Birçok medeniyete, sosyal ve kültürel yapıya ev sahipliği yapmış olan İstanbul kentinin sosyal bağlarının yerle ilişkilendirilerek ele alınması şehrin ihtiyaçlarının ve kapasitesinin anlaşılma ve gelecek çalışmalarda yol gösterici olacağı açıktır. Bu bağlamda parkların fiziksel durumları, genel özellikleri incelenmiştir.

Mahalledeki mekânsal ve mekânsal olmayan faktörlerin, sosyal sürdürülebilirliği etkileyen sosyal sermayenin oluşumunu etkileyebileceğini göstermektedir. Ayrıca, bu sonuç, kentsel mekansal planlamanın sosyal konularda kritik bir rol oynayabileceği olasılığını göstermektedir. Sonuçlar, sosyal sermayenin artırılmasının daha sürdürülebilir bir toplumla sonuçlanacağını göstermektedir. Algılanan çevrenin kalitesi veya parklara ve halka açık spor tesislerine erişilebilirlik gibi mahalle ortamının da sosyal sürdürülebilirlik üzerinde önemli bir etkisi vardır. Yerleşik katılım politikalarla sağlanabilir, ancak sosyal etkileşimi veya sosyal sermayeyi artırmak için daha elverişli mahalle ortamları tasarlanarak da teşvik edilebilir [187].

Kentsel mekânın kalitesi ne kadar yüksekse, gerçekleşen aktivite sayısı da o kadar yüksek olur [198]. Kentsel kalite göstergesi olarak yeşil alan, ister kamusal alan olarak bağımsız olsun, isterse kamusal alanlarla birleştirilmiş olsun, sakinlerin varlığının sağlanmasında ve sosyal etkileşimlerin geliştirilmesinde her zaman özel bir role sahip olmuştur [130, 199, 200]. Yeşil alan, boş zaman, dinlenme ve sosyal etkileşimler için uygun bir ortamdır [32, 107, 185] ve diğer kentsel alanlarla birlikte fiziksel ve zihinsel sağlığı iyileştirir [132, 201].

Tablo 16 Bahçelievler Merkez Mahallesi parklarına ait genel bilgiler

PARKLAR	Alan M2	İşlek cadde üzerinde	Fiziksel yapı												Etrafında AKTİF kentsel dönüşüm Alanı	
			Oyun Sahası (Basketbol-Futbol v.b.)	Çocuk oyun alanı	Kafe - hizmet alanı	Spor ekipmanları	Park içinde Eğimli alan	Yürüyüş yolu	2 Sokağı birbirine bağlayan	Çoklu oturma alanı	Park giriş çıkışı sayısı	Engelli giriş-çıkış kullanımına uygun	Yol kotundaki farklı kotta girişi	Kamera		
Zübeyde hanım	12.122 m ²			X		X	X		X			5	X			
	10.031 m ²	İpek sokak		X		X	X	X	X			6	X			
Turgay Şeren			X	X	X	X			X			4	X		X	Çalışmıyor
Kıbrıs	6.666 m ²			X	X				X			4	X			
Şehitler Parkı	5.744 m ²			X	X				X			4	X			
Yavuz Gökmen	2.608 m ²			X	X	X			X			2	X			
Şehit Selim Ayaydın	2.312 m ²	Adnan Kahveci		X	X				X			2	X	X		
Orhangazi parkı	2.172 m ²		X						X			2	X		X	Çalışmıyor
Sadri Alışık	1.880 m ²			X	X	X			X	X		3	X		X	
Bahçelievler	1.551 m ²			X					X	X		3	X			X
Kazım Kanat	1.225 m ²			X		X			X			2	X			
Kahraman Babcum	1.184 m ²			X		X			X			3	X			
Enver yorulmaz parkı	919 m ²	Adnan Kahveci		X		X			X			2	X			
Sami Özey	573 m ²	Ödül sokak		X								2	X			
Şehit Serkan Alçinkaya	468 m ²	Ferit Selimpaşa Caddesi		X								2	X			
Ercan Şahin Parkı	389 m ²			X					X			2	X			X

X	VAR
	ÇOK YOĞUN
	YOĞUN
	YOĞUN DEĞİL

Parkların temel özelliklerinin Tablo 14 de olduğu bir sınıflama ile tespit edilmesi parklarla ilgili davranışsal haritalar ile elde edilmeye çalışılan mahalleye bağlanma ölçülmesinde faydalı olması düşünülmektedir. Bu özellikler a) alan, b) bulunduğu caddenin yoğunluğu, c) Oyun Sahası (Basketbol-Futbol v.b.), d) çocuk oyun alanı, e) kafe – hizmet alanı, f) spor ekipmanları, g) eğimli alan, h) yürüyüş yolu, i) 2 Sokağı birbirine bağlayan, j) çoklu oturma alanı, k) giriş çıkış sayısı, l) Engelli giriş-çıkış kullanımına

uygunluk, m) yol kotundan farklı kotta bulunması n) kamera şeklinde sıralanmaktadır (Tablo 14).

Tablo 17 Bahçelievler Merkez Mahallesi yolların yoğunluğu ve özellikleri

Fonksiyon ve fiziksel yapı										
Keşişinin yoğun olduğu caddeler	Bisiklet yolu	Sosyal donatı	Park (Adet)	Kat adedi	Fonksiyon	Araba yoğunluğu saat aralıkları 17.30 (en yoğun)	Kentsel dönüşüm İnşaat Alanı (Adet)	Kafe		Hizmet veren alanlar
								Dışa açılan alan	Kapalı alan	
İzzettin Çalışlar caddesi				3+1,5	Ticaret (Kafe restoran, giyim, market, bankası) + Konut		5	X	X	
Talatpaşa caddesi	X			4+1(ticaret bodrum) 3+1,5 4+1 (1 2 adet)	Ticaret (perakende, otomobil satım, öğretmen evi, polis ofisi, market, okul) + Konut		7			Okul, polis merkezi
Adnan Kahveci Bulvarı (Eski Londra Asfaltı)		2 adet park, 1 dini yapı	2	3 + 1,5 6+1 7+1 8+1	Ticaret (kafe, lokanta, market hastane, eczane)+ Konut		7	X	X	Hastane, emniyet müdürlüğü, sağlık ocağı
Naci Kasım-Bağcılar Caddesi				4+1 (bodrum)	Ticaret (market, hastan, + Konut (metro çalışması nedeni ile bir bölümü kapalı)		5			Hastane
Ferit Selim Paşa Caddesi		Dini yapı		3+1 4+1	Ticaret (giyim, pastane, kuaför, market, züccaciye, beyaz eşya)+ Konut		2		X	Sağlık ocağı
Delî Hüseyin Paşa Caddesi - lale 1 sokak		Dini yapı	1		Ticaret (market, bakkal, kasap,eczane) + Konut		6			

LEJANT	
	YOK
X	VAR
	Çok yoğun
	Yoğun
	Az yoğun

Kesişmenin yoğun olduğu caddeler için a) bisiklet yolu, b) sosyal donatı, c) park, d) kat adedi, e) fonksiyon, f) araba yoğunluğu, g) inşaat alanı, h) Kafe dışarı açılan alan, i) kafe kapalı alan, j) hizmet donatıları sağlık ocağı, k) hizmet donatıları kütüphane ölçütleri kullanılarak tespit yapılmıştır (Tablo-15).

Tablo 18 Kamusal alanlar ve donatılar için yürünebilirlik erişebilirlik değerlendirmesi

Kesişimin yoğun olduğu caddeler	Rotanın durumu		Rotanın güvenliği					Yürünebilirlik										
	Yürüyüş Yolu varlığı	Zemin tipi	Kaldırım genişliği	Eğim	Araç trafiği akışı	Bisiklet yollarının varlığı	Duvar yok	Tabela	Rota karakteri									
									Çekicilik	Estetik	Çöp varlığı	Dogal alan	Bisiklet durakları	Metro istasyonu uzaklıkları	Bisiklet yollarının varlığı	Sokak bağlantısı		
Ezzettin Çalışlar caddesi		Kaldırım taşı	300 - 420	X				X	Dükkan ve servis alanları	Turist kuruluşu	Ağaç sayısı	Gölge		Eğim < %8	Metro 1.1 km 14 dk / metrobüs 1.7 km 17 dk		14	
Talatpasa caddesi		Kaldırım taşı	300- 450			X		X	Perakende, otomobil satım, öğretmen evi, polis ofisi, market, okul					Eğim < %8	Metro 1.9 km 23 dk/ Metrobüs 1.8 km 25 dk	X	20	
Adnan Kahveci Bulvarı (Eski Londra Asfaltı)		Kaldırım taşı	120 -360-420-660	X				X	Kafe, lokanta, market hastane, eczane					Eğim < %8	Metro 1.3 km 18 dk/ metrobüs 1.7 km 17 dk		26	
Naci Kasım - Bağelar Caddesi		Kaldırım taşı	120- 240					X	Market, hastane, kargo toplama ve dağıtım					Eğim < %8	Metro 2.4 km 34 dk/ metrobüs 1.1 km 14 dk		< 14	
Ferit Selim Pasa Caddesi		Kaldırım taşı	120-180					X	Giyim, pastane, kuaför, market, züccaciye, beyaz eşya Mağazaları					Eğim < %8	Metro 1.4 km 17dk/ metrobüs 1.5 km 18 dk		< 14	
Deli Hüseyin Pasa Caddesi - Lale 1 sokak		Kaldırım taşı						X	market, bakkal, kasap,eczane					Eğim < %8	Metro 1.9km 23dk/ metrobüs 1.9 km 23dk		< 14	

LEJANT	
	YOK
X	VAR
	Çok yoğun trafik
	Yoğun trafik
	Az yoğun trafik
	Çok yoğun ağaç
	Yoğun ağaç
	Az yoğun ağaç
	Çok yoğun gölge
	Yoğun gölge
	Az yoğun gölge

Tablo 16 da yürünebilirlik değerlendirmesi yürüyüş yolunun varlığı, rotanın güvenliği kapsamında: zemin tipi, kaldırım genişliği, eğim, araç trafiği akışı, bisiklet yollarının varlığı, duvar olmaması, tabela ile işaretleme, değerlendirilmektedir. Diğer iki parametre tabloda çekicilik ve estetik olarak belirlenmiştir. Araç trafik akışı yoğunluğu saat 16.30- 18.00 arasında Google Maps üzerinden trafik durumu gözlemlenerek elde edilmiştir. Ağaç sayısı caddelerin belirlenen bölgelerinden çekilen fotoğrafa giren yeşillik

oranına göre belirlenmiştir. Gölge yoğunluğunun tespiti öğleden sonra çekilmiş fotoğrafların gölge bölgelerin yoğunluğu tespit edilmiştir. Çöp varlığında cadde üzerinde bulunan çöplerin gözlemi sonucunda elde edilmiştir.

Doğal yapı Güzergâh alanında doğal alanların varlığı çoğunlukla iki farklı şekilde ele alınmıştır. Biri parklar, meydanlar varlığı; diğeri ise eğim, rüzgâr yönü, sıcaklık doğal yapı özellikleridir. Bosselmann vd. [202], güneş ve rüzgar eğim gibi doğal koşulların sokakların yürünebilirliğini etkilediği görüşündedirler. Bu araştırmada parkların konumları kendi içinde özel olarak değerlendirme konusu olduğu için doğal yapı caddelerin eğimi açısından incelenecektir. Bunun yanında, yol gösterme levhaları, cadde isimleri ve yönlendirme tabelaları gibi unsurlar, yürünebilirlik açısından kritik öneme sahiptir. Doğru yönlendirme, vakit kaybını engellerken gerçek amaca odaklanmayı ve yürüme faaliyetini güçlendirir.

Görsel Bağlantı: Donatıların ve özellikle kamusal açık alanların çevre ile görsel bağının olması güvenlik açısından ve kullanıcının algılaması açısından önemlidir. Davranış haritalama sistematigi içinde görsel bağlantının kuruluyor olup olmadığının tespitinin yapılması güvenlik ve özellikle görsel algıda katkısı nedeniyle önem kazanmaktadır. Bir çocuğun oyun arkadaşlarının komşu oyun alanında olup olmadığını görebilmesi için iyi bir görsel bağlantı önemlidir. Bunun yanında ebeveynlerin çocuklarını gözlemleyebileceği bir alan park kullanımını daha güvenli hale getirebilir. Bahçelievler merkez mahallesinde bulunan parkların çocuk oyun alanlarının çevrelerine yerleştirilen banklar ebeveynlere otururken de çocukları ile görsel bağlantı kurmak için olanak sağlar.

Günümüzde görsel bağlantı eş zamanlı olarak mekândan bağımsız da gerçekleşebilmektedir. İnsanlar evlerinin balkonlarından veya camlarından sokakta olup biteni gözlemlene eğilimindedir [185]. Bu nedenle gözlemlenebilen sokakta bulunan insanlar kendilerini daha güvende hissedebilir. Site ve benzeri etrafında duvarlar örülü alanlar sokağın gözlemlenebilirliğini sınırlayabileceği için bölgenin güvenliği içinde olumsuz sonuçlara neden olabilir. İnsanlar kendilerini bu tür kamusal alanları kullanmaktan çekinebilir.

İşlek cadde Otomobil trafiği olan bir cadde: Otomobil sesinden uzak caddelerde diğer insanları duymak daha kolaydır. Arabaların gürültüsünün yerini adım sesleri, insan sesleri, akan su vb. alır. Sohbet etmek, müzik dinlemek, konuşan insanlar, oynayan çocuklar yine mümkün olur. Bu trafiğe kapalı sokaklarda ve eski yaya kentlerinde, genel ortam, fiziksel ve psikolojik iyilik için işitme fırsatının ne kadar değerli ve önemli olduğunu incelemek mümkündür. Arka plan gürültüsü yaklaşık 60 desibeli aştığında, ki bu genellikle karışık trafiğe sahip sokaklarda olur, sıradan konuşmalar yapmak neredeyse imkansızdır [185]. Bu nedenle, işlek caddelerde sohbet eden insanları görmek nispeten nadirdir ve sohbetlerin yapıldığı yerlerde, bunu büyük zorluklarla yaparlar. Bu koşullar altında sohbet edebilmek için, insanların tek başlarına yan yana durmaları ve 5 ila 15 santimetre (2 ila 6 inç) kadar kısa mesafelerde konuşmaları gerekir. Yetişkinler ve çocuklar bu koşullar altında ancak yetişkin çocuğa doğru eğildiğinde birbirleriyle konuşabilirler, bu durum aslında yetişkin-çocuk iletişiminin gürültü seviyesi çok yüksek olduğunda neredeyse tamamen ortadan kalktığı anlamına gelir. Çocuklar gördüklerini sormazlar ve cevaplanamazlar. Bu nedenle yüksek sesli ortamlar iletişimin kalitesinin düşmesine sebep olur. Mahallerde oluşan bu seslere inşaat sesinde dahil edilebilir.

Bank oturma düzeni: Oturma ve ayakta durma yerlerinin tasarımı ve konumu, konuşma fırsatları üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olabilir. Edward T. Hall, bank düzenlemeleri ve konuşma olasılıkları ile ilgili bir dizi çalışma ve gözlemi tartışmıştır. Tren istasyonlarında sıraların sırt sırta dizildiği veya aralarında geniş boşluklar bırakıldığı bekleme salonlarında olduğu gibi bir bank yerleşimi, konuşmayı engeller veya imkânsız hale getirir. Tersine, masanın etrafına yakın yerleştirilmiş sandalyeler sohbetlerin başlamasına yardımcı olur. Kavisli banklar veya birbirine açılı olarak yerleştirilmiş banklar, genellikle esnek bir hareket seçimine izin verir. Karşılıklı bir açıyla otururken karşılıklı çıkar varsa sohbet başlatmak biraz daha kolay, sohbet istenmiyorsa istenmeyen bir durumdan kurtulmak da biraz daha kolay olabilir.

Bunun yanında park tasarımlarında dikkat edilmesi gereken bir başka durum ise açık anlaşılır yapı, görsel engeller ve erişilebilirliktir. Peters vd., [203], park tasarımındaki farklılıkların çeşitli kullanımlara ve dolayısıyla farklı karakterlere, atmosfere yol açtığını iddia etmektedir. Bu nedenle, planlı yerleşim bölgelerinde görünüşte iyi tasarlanmış parkların sağlanmasına rağmen, parkın okunabilirliğinin (açık anlaşılır yapı, görsel engeller ve erişilebilirlik) olmaması, mahalle parklarındaki sosyal etkileşim eksikliği ile ilişkilendirilebilir [203].

İletişim şekilleri: Ortak faaliyetler ve deneyimler ile beklenmedik veya olağandışı olaylar, konuşmayı başlatmaya ve oluşturmaya hizmet eder. Küçük Kentsel Alanların Sosyal Yaşam adlı kitabında, William H. Whyte [204], iletişimin sağlanması için örneğin sokak sanatçıları ve izleyiciler arasındaki karşılıklı ilişki etkili olabilir. Parklarda çocuklarını gözlemleme sırasında çocuklarla birlikte parka gelen yetişkinlerin

sosyal bir ortam oluşturdukları, bu yolla kamusal açık alanların kullanımında sosyal sürdürülebilirliği ve mahalleye bağlanmayı etkileyecek sosyal sermayenin elde edilmesi mümkün olabilmektedir. Park düzenleri bu özelliği teşvik edici şekilde olması durumu davranışsal haritalar ile tespit edilebilir. Bu tespitlerin yerinde gözlemlerle yapılması tezin metodolojisi için önemlidir.

Parklarda bulunan kafe gibi hizmet alanlarının park kullanımına etkisi

Ticaret faktörü kentin sosyal ve fiziksel yapısını doğrudan etkiler ve ticaret kentsel değişi gözlemek için iyi bir araştırma alanıdır. İnsanlar bir ihtiyaç karşılamak için kamusal alanlara giderler. Alışverişe katılım gibi bu gereksinimlerden bazıları önemlidir ve alan işlevselliğinden etkilenir. Diğerleri vrenin kalitesine bağlıdır; yani, mekânın kalitesi ve olanakları dikkate alındığında, gereksinimler karşılanabilir veya karşılamayabilir [184, 198]. Kafeler sosyalleşmenin yoğun olduğu buluşma, bekleme, dinlenme, çalışma aktivitelerin gerçekleşebildiği mekanlardır. Bu mekanların parklar, geniş meydanlar, bulvarlar, caddeler gibi kamusal alanlara açılan veya bu alanlardan görülebilmesi sosyalleşmeyi destekleyen bir faktör olabilir [184, 198].

Haftanın belli bir zamanında kurulan pazarlar, insanların yoğun ve sürekli olarak bulunduğu ve farklı etnik ve yaş gruplarının etkileşimde bulunduğu şehirlerde bir tür kamusal alandır. Carr, Francis, Rivlin ve Stone [88], kamusal yaşamı oluşturan ve bireylerin kamusal alanlardaki varlığını belirleyen kültürel gler hakkında da tahminlerde bulundular. İlki, çok amaçlı kamusal alanlarda ortaya çıkan toplumsal güçtür ve ayrıca toplumsal yaşam odaklı etkinliklerin çeşitliliğidir. İkinci g, toplumun temel ihtiyaçlarının karşılanması, kamusal yaşama zemin hazırlanması ve ihtiyaçların karşılanması için iş birliklerinin oluşturulması ile ilişkilidir. Bu pazarlar mimari bir

alandan yoksundur, ancak bazı durumlarda, hafif ve ucuz malzemeler kullanılarak, mallar güneş ışığına veya yağmura karşı korunmak için tutulurlar. Pazarların küçük ve yerel bir ölçeğe sahip olmaları ve ilişkilerin daha sıcak ve daha yakın olması nedeniyle faaliyet türü açısından da farklılık gösterirler [205]. Bir gelenek olan semt pazarlarının sürdürülmesi sosyalleşmeye ve nesiller boyu süregelen kültürün kuvvetlenmesine destek olabilir.

Bu bölümde parkların konumları tanımlanacak harita üzerindeki yerleri erişim haritaları üzerinde gösterilen parklar için park kullanıcılarının davranışsal haritaları, yerinde yapılan gözlemlerle oluşturulmuştur. Haritalarda kullanıcı özellikleri; kadın-erkek, çocuk-yetişkin şeklinde tanımlanmış, etkinlikler ise; oturup tembellik yapmak, birbirlerini tanımayan kişilerin sohbetleri, bisiklet kullanımı, hafif koşu-yürüyüş, egzersiz yapmak, topla oynamak, paten-scooter kullanma, satış, grup aktiviteleri –ayakta konuşma, geçip gitme, oynayan çocuklara göz-kulak olma, oyun oynayan çocuklar şeklinde sınıflanmıştır. Bu sınıflamaya göre Merkez Mahallesi parklarında davranışsal haritalama gerçekleştirilmiştir.

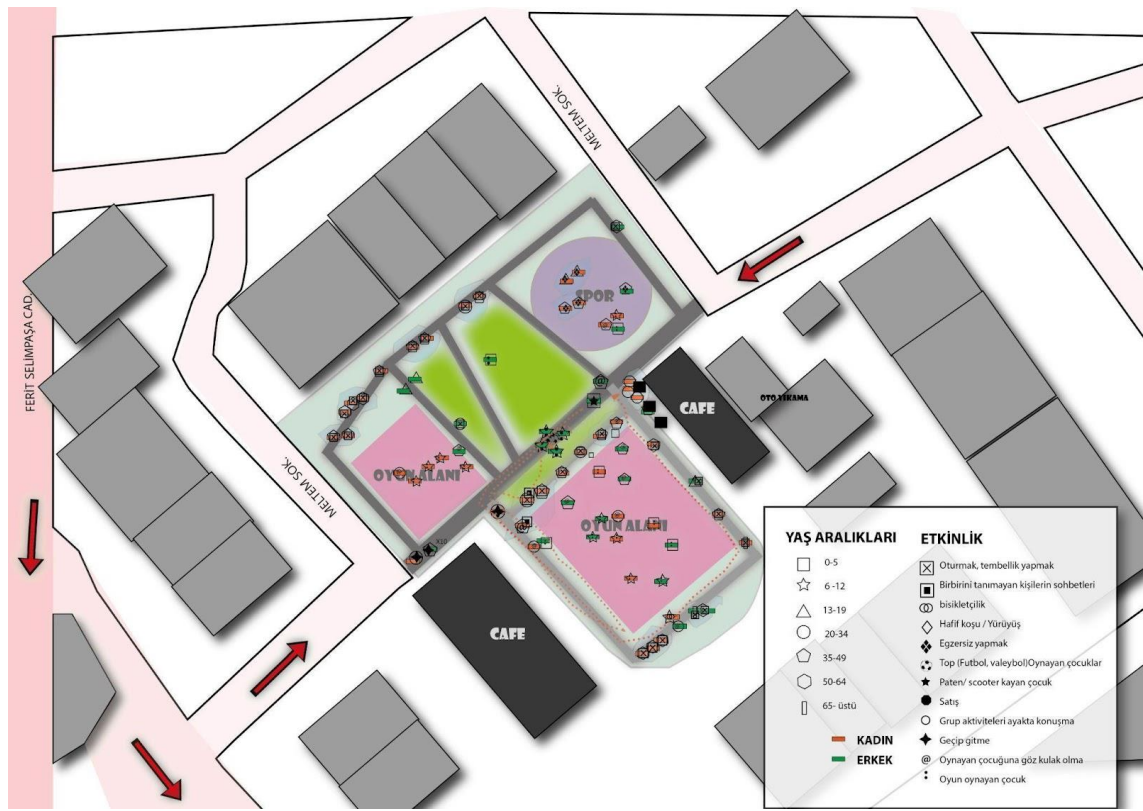

Şekil 28 Bahçelievler Merkez Mahallesi parkların konumları

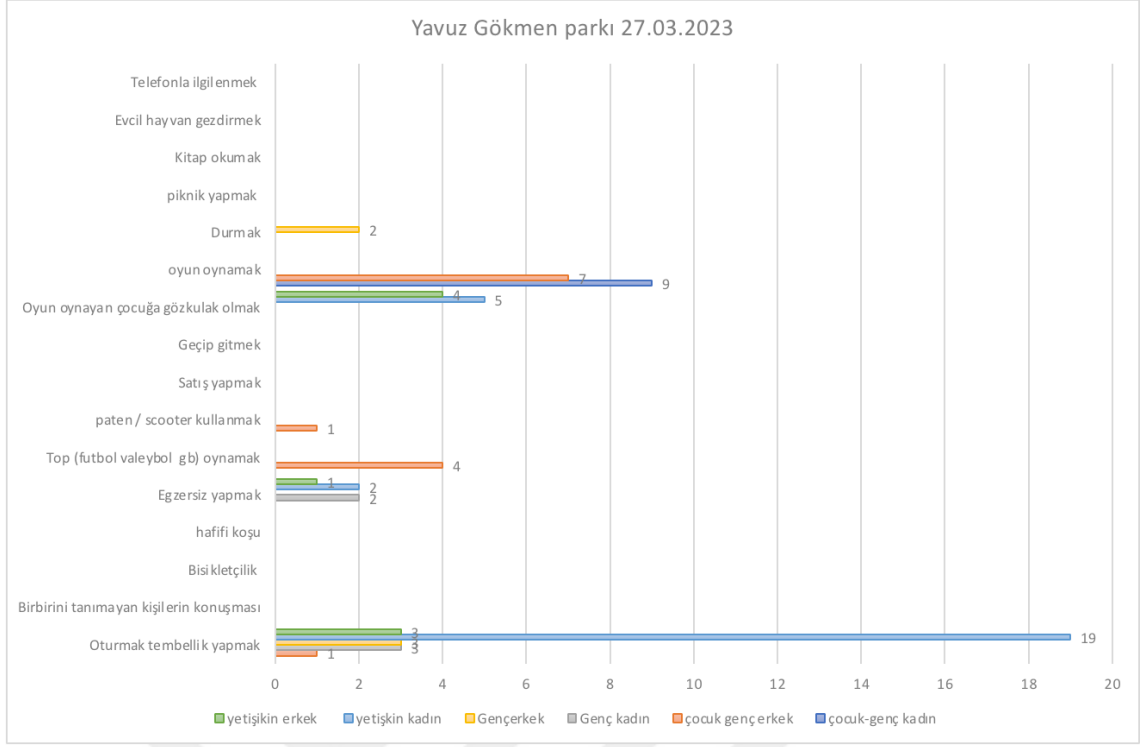
Parkların konumları Şekil 27 de belirtilmiştir. Parklarla ilgili çalışmada yerinde gözlem tekniği ile tespitler iki ayrı zaman diliminde saat 15.30 ve 16:30 arasında yapılmıştır. İlk zaman dilimi hafta içi bir iş günü olan 27.03.2023 / 26.04.2023 sıcaklık 17-18 C / 18 C derece olduğunda yapılmıştır. Hafta sonu park gözlemle tespit tarihi: 25.03.2023 / 30.04.2023 hava sıcaklığı: 20 C / 16 C derece olduğunda yapılmıştır. Her park için önce hafta içi sonra hafta sonu tespitlerden elde edilen davranışsal haritalar yer almaktadır.

Davranış haritaları değerlendirme yöntemi: İnsanların için 3 yaş grubu oluşturulmuştur. Bunun bir nedeni ise yapılan kesif odaklı gözlemlerde ebeveyn kontrolünde olmayanlar ile ebeveyn kontrolünde olan kişileri ayırımı mekân kullanımında

oluşturabileceği farklardır. Ebeveynlerinin gözetiminde olması gereken kişiler çocuk, tek başına parkı kullanabilecek olan okul çağındakiler genç ve 18 yaş üstü olanlar yetişkin olarak gruplandırılmıştır. Gözlem sırasında 0-5,6-12,13-19,20-34,35-49,50-64,65 ve üstü olarak ayrıntılı gözlemlemeye imkân sağlayacak bir yaş ayrımı yapılmıştır daha sonra verilerin netliği için bu ayrım 3'e düşürülmüştür. Gözlem yolu ile yaşların tespiti muğlak sonuçlar doğurabilir. Araştırmacı bu durumun farkındadır.

Şekil 29 Yavuz Gökmen Selim parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023

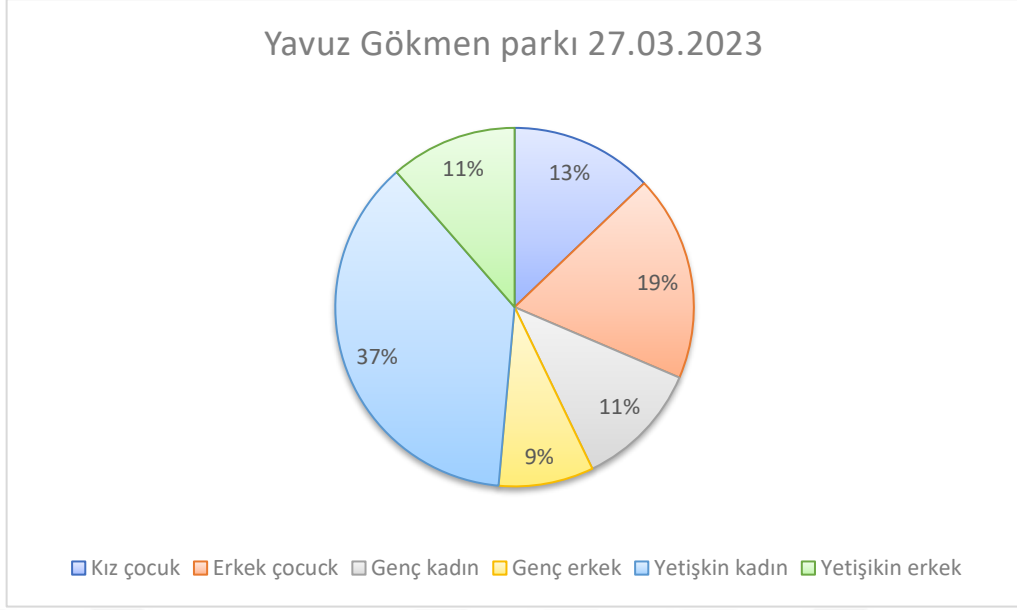

Şekil 29a Yavuz Gökmen Selim Parkı hafta içi değerlendirmeleri

Yavuz Gökmen Selim parkı, İşlek olan ve Şirinevler Mahallesi ile Bahçelievler mahallesini ayıran Ferit Selim caddesinin bir arka sokağındadır fakat bu cadde oluşan trafikten ve kalabalıktan etkilenmemektedir. 2.608 m² alana sahip Yavuz Gökmen parkı iki kafe ile açık park alanının bir kısmını desteklemektedir. İki oyun alanı ve bir spor alanı bulunmaktadır. Gözlem yapılan günler parkın batı tarafında bulunan kafe tadilatıdır. Bazı Ebeveynlerin Oyun alanı çevresinde oturarak çocuklarını gözlemlediği görülmüştür.

Yavuz Gökmen Selim parkında kafenin yanınızda bulunan elektrikle çalışan oyun makinaları çocukların yoğunlaştığı alanlardır. Gözlem yapılan hafta içi yoğunluk daha az iken hafta sonu yoğunluk artmıştır. Yapılan gözlemler sonucu çocukların güneydeki oyun alanı çevresinde fiziksel hareket gerektirecek aktiviteler yaptığı gözlemlenmiştir. Hafta içi gelip geçen 10 kişi bulunurken hafta sonu bu sayı azalmaktadır. Parkın sınırları dışına yayılan bir sosyalleşme gözlemlenmemiştir.

Yavuz Gökmen parkı 27.03.2023

Şekil 29b Yavuz Gökmen Selim Parkı hafta içi kullanıcıları

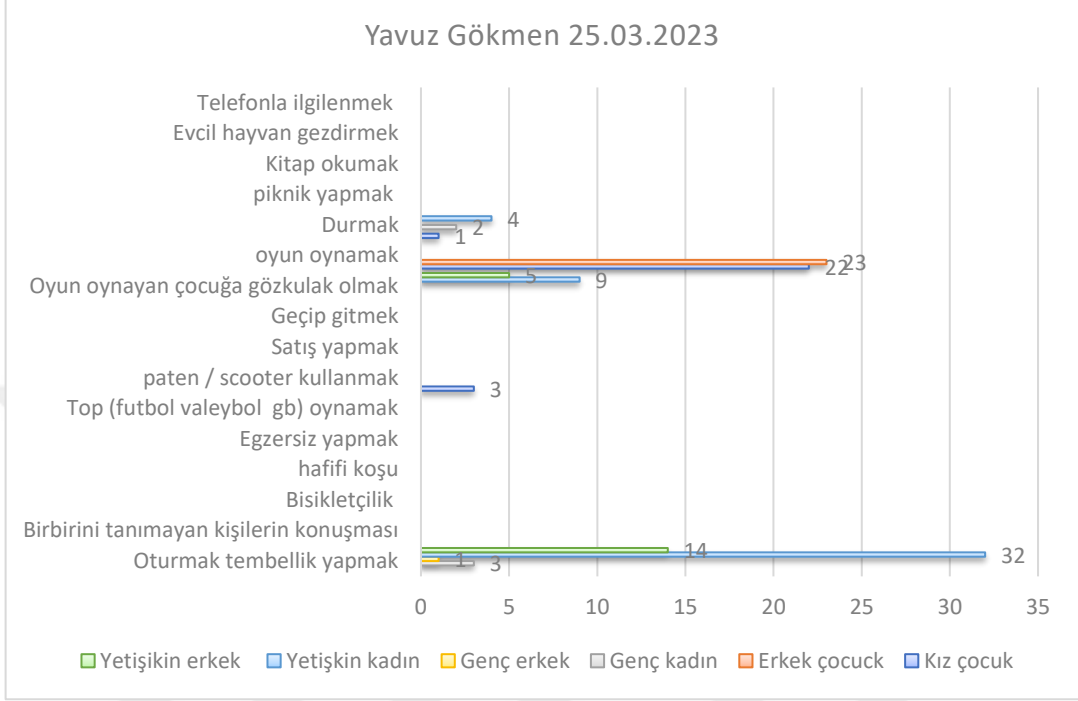
Parkın içinde bulunana kafedestin parka açık bölgesinde 4 yetişkin oturmaktadır. Hafta içi parkı kullanan 84 kişi vardır. Bunlardan %37 sini yetişkin kadınlar oluşturmaktadır.

Şekil 30 Yavuz Gökmen Selim parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası

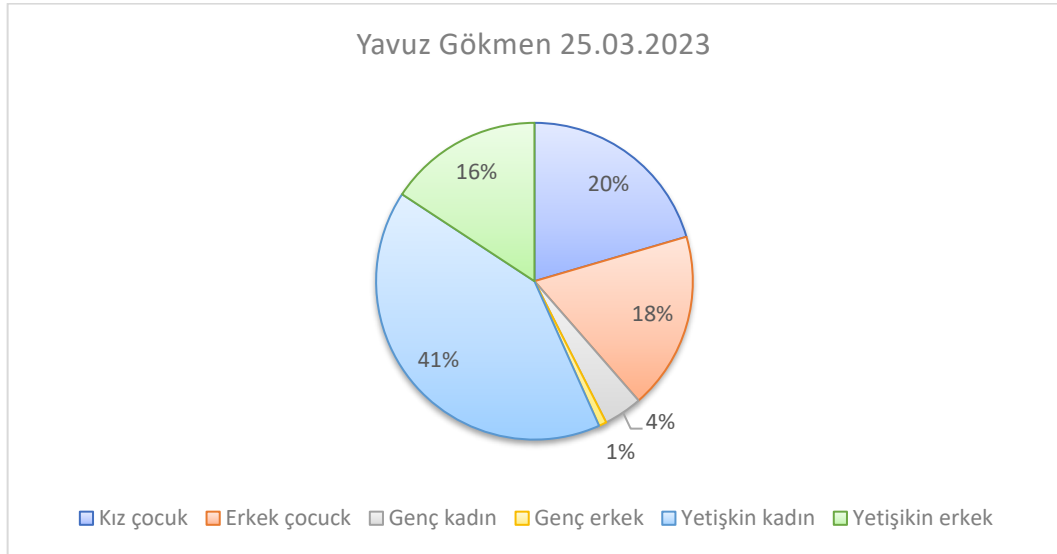
25.03.2023

Yavuz Gökmen Selim parkında scooter paten gibi hareketlilik gerektiren faaliyetlerin tercih edildiği görülmektedir.

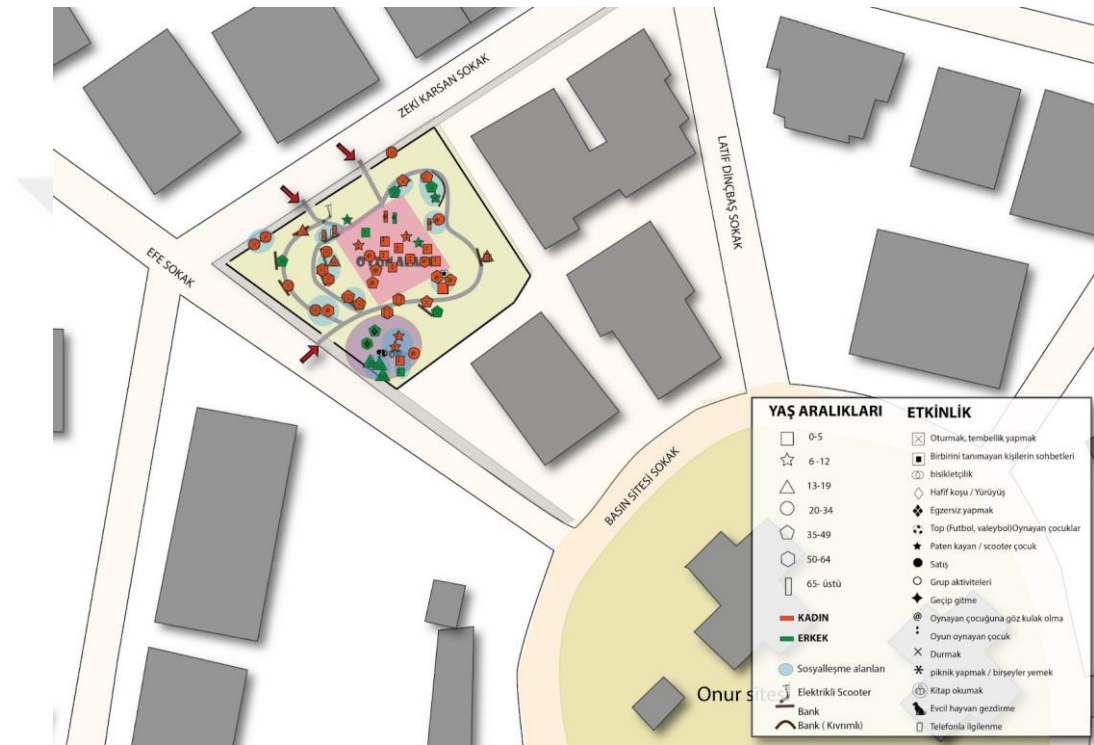
Şekil 30a Yavuz Gökmen Selim Parkı hafta sonu değerlendirmeleri

Hafta sonu Yavuz Gökmen parkı çoğunlukla yetişkin kadınlar tarafından tercih edilmiştir. Kadınların en çok yaptığı aktivite oturmaktır. Çocukların bu parkı yoğun olarak tercih ettiği görülmektedir.

Şekil 30b Yavuz Gökmen Parkı hafta sonu kullanıcıları

Hafta sonu Yavuz Gökmen Selim parkını kullanan 127 kişinin %41'i yetişkin kadınlardır. En az kullanan %1 ile genç erkeklerdir. En çok kullanım ise yetişkin kadınlardır. Erkek ve kız çocukları toplam ise %38 dir. Genç kullanımı % 5 ile en düşük oranı oluşturmaktadır.

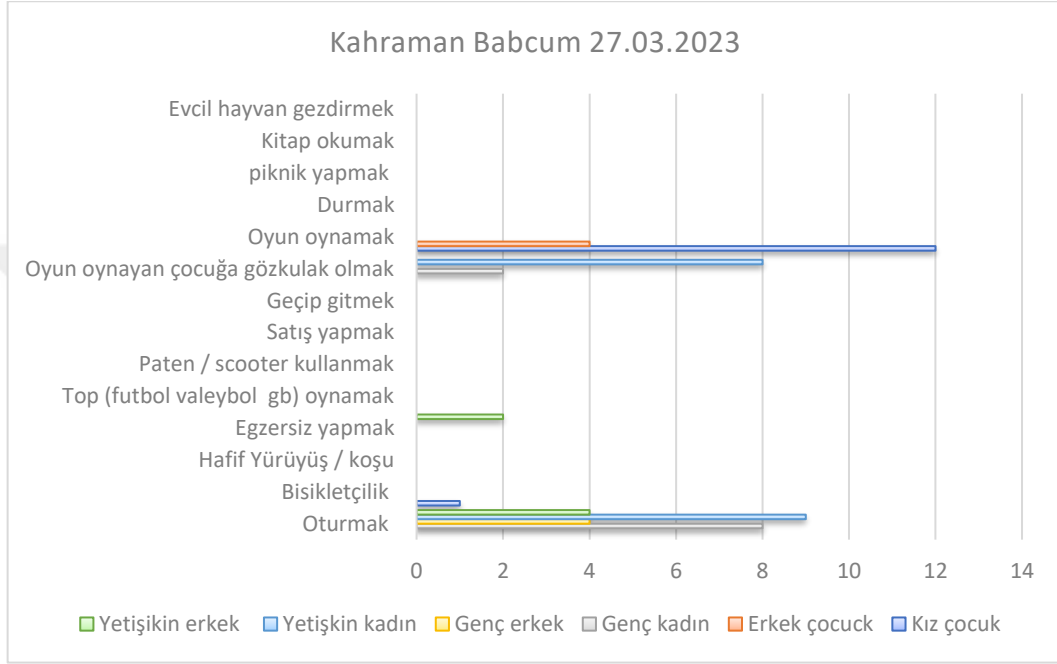

Şekil 31 Kahraman Babcum parkı haftaiçi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023

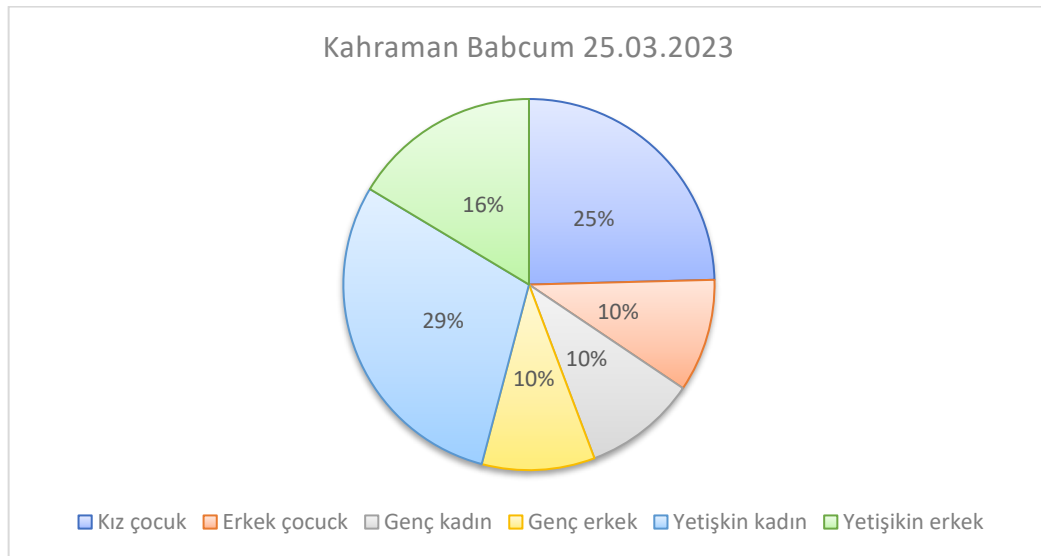
Ortalama 1.184 m² alana sahip olan Kahraman Babcum parkı bir oyun alanı ve bir spor alanına sahiptir. Kullanıcı davranış haritaları her iki alanın da yoğun olarak çocuklar tarafından kullanıldığını göstermektedir.

Sosyalleşen insanların parkın sınırlarında veya sınırlarının dışında olduğu gözlemlenmiştir. Parkın sınırı 55- 60 cm yüksekliğinde bir duvarla çevrelenmiştir ve insanların oturması için uygundur. Spor aletlerinin bulunduğu alanlarda egzersiz yapan 2

yetişkin erkek bulunmaktadır. Hasta sonu ise 1 kadın egzersiz yapılmaktadır. Bu bölgeyi kullanan çocukların oyun oynadığı gençlerin ise, oturup muhabbet ettiği gözlenmiştir. Kahraman Babcum parkında kiralanabilir elektrikli scooterler vardır. Hafta içi 54 kişi bu parkları kullanmaktadır. Kullanıcıların %31 yetişkin kadınlardan oluşmaktadır. Çocukların kullanımı genel kullanıcıyı %37 sini oluşturmaktadır

Şekil 31a Kahraman Babcum parkı hafta içi değerlendirmeleri

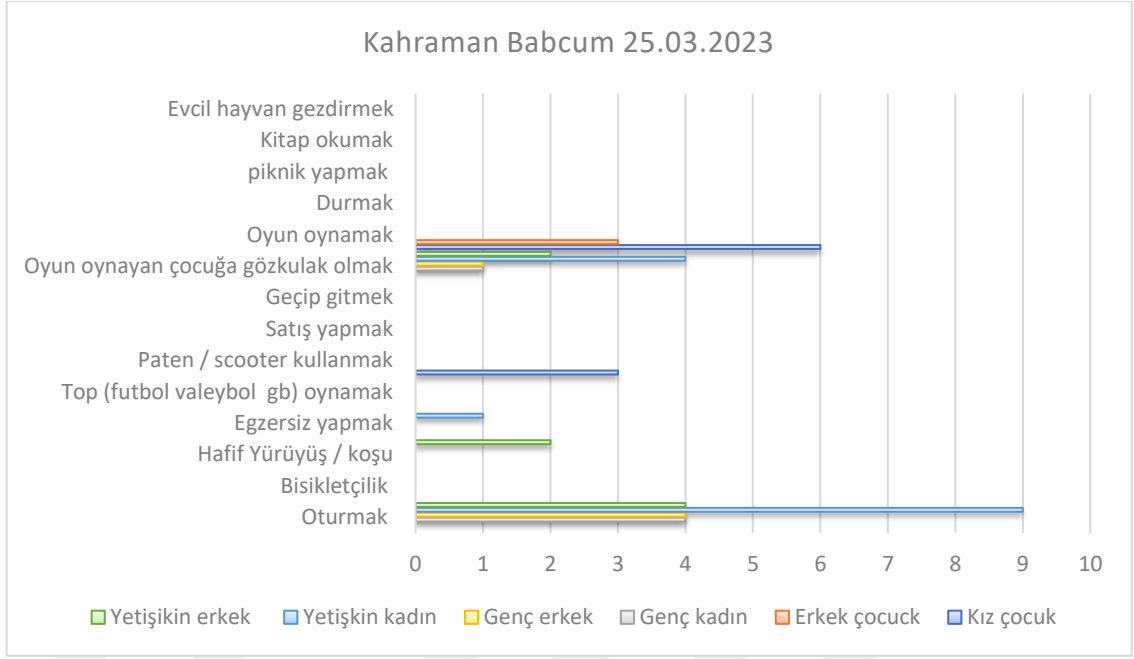

Şekil 31b Kahraman Babcum parkı hafta içi kullanıcıları

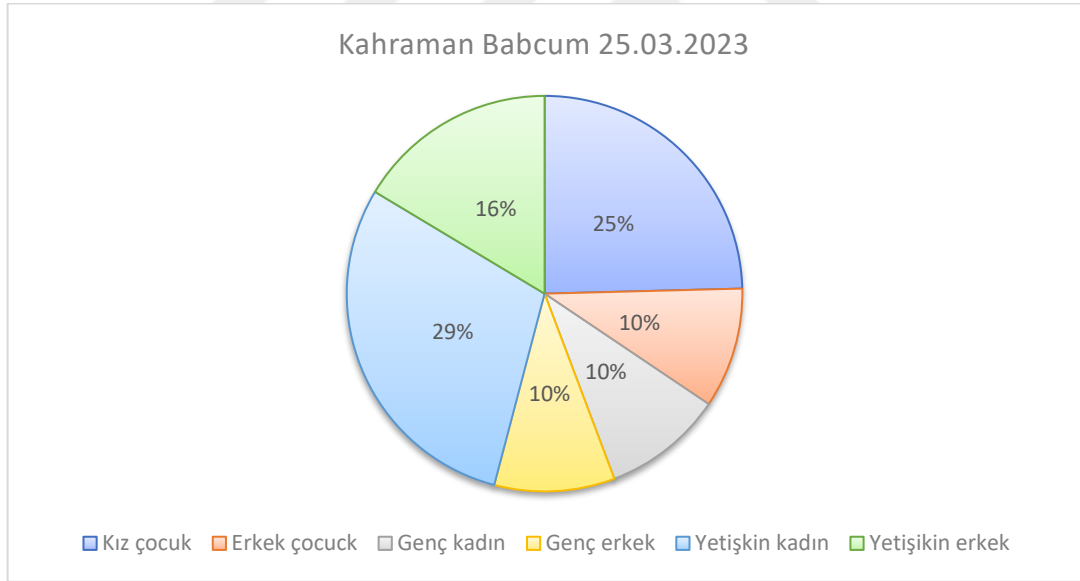

Şekil 32 Kahraman Babcum parkı haftasonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023

Hafta sonu kullanıcılarından 3'ü çimlerin üzerinde taşınabilir sandalyelerinde oturmaktadır. Hafta sonu en fazla yapılan aktivite oturmaktır. Parkın sınırlarında ve çevresinde, ayakta veya oturarak birbirleri ile iletişim kuran 2 yetişkin kadın ve 2 yetişkin erkek 4 kişi vardır.

Şekil 32a Kahraman Babcum parkı hafta sonu değerlendirmeleri

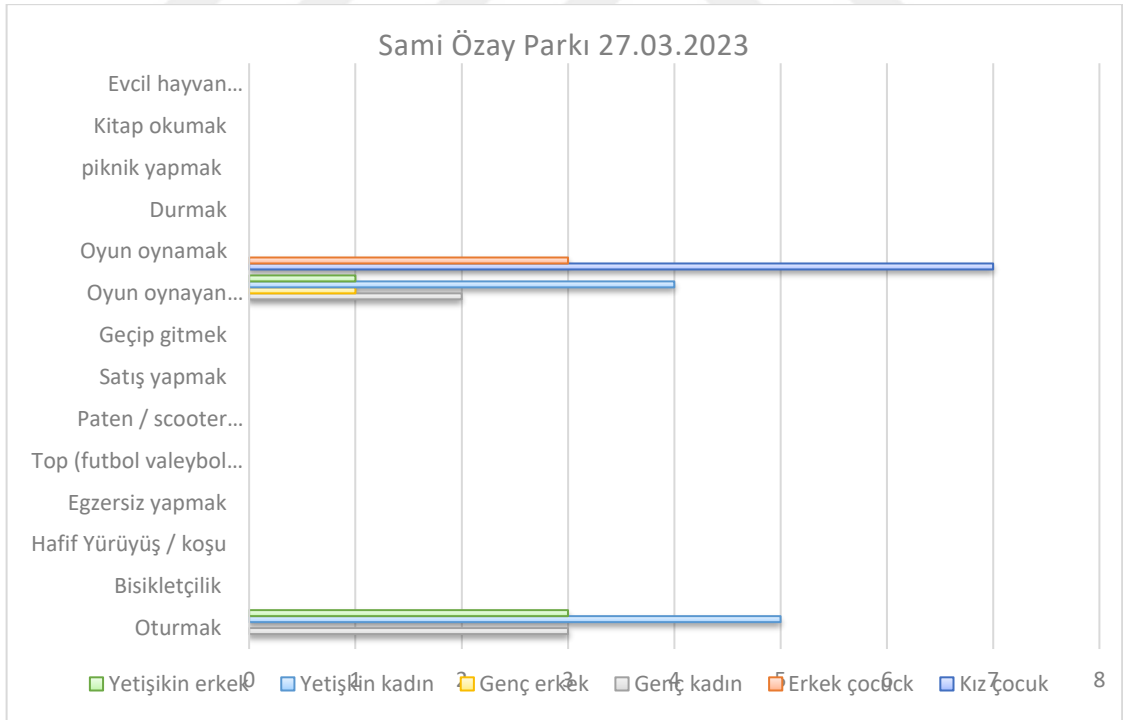

Şekil 32b Kahraman Babcum parkı hafta sonu kullanıcıları

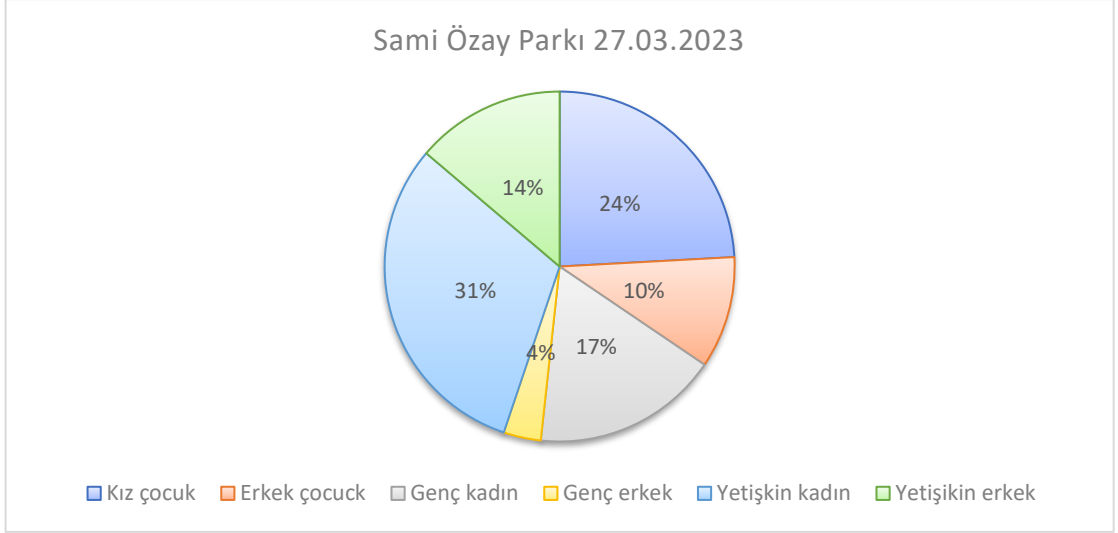
Hafta sonu toplam 44 kişi parkı kullanmaktadır. Bunların içinden en yoğun kullanım %29 ile yetişkin kadınlardır.

Şekil 33 Sami Özey parkı haftaiçi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023

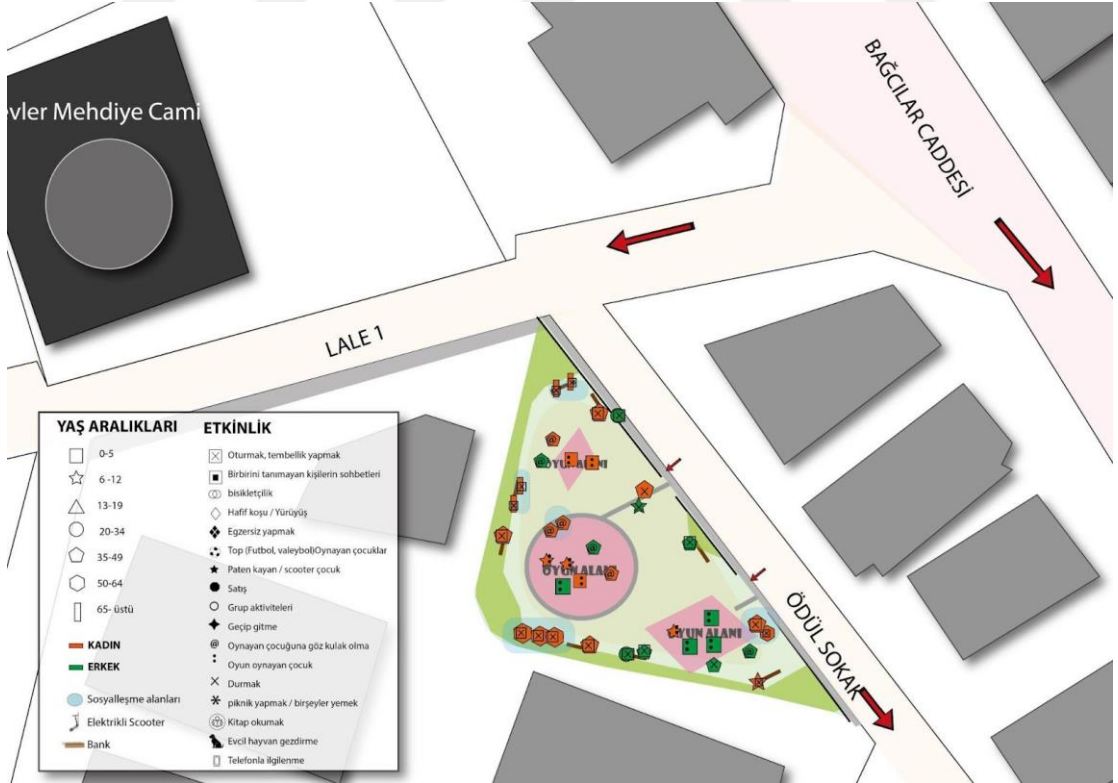

Şekil 33a Sami Özey parkı hafta içi değerlendirmeleri

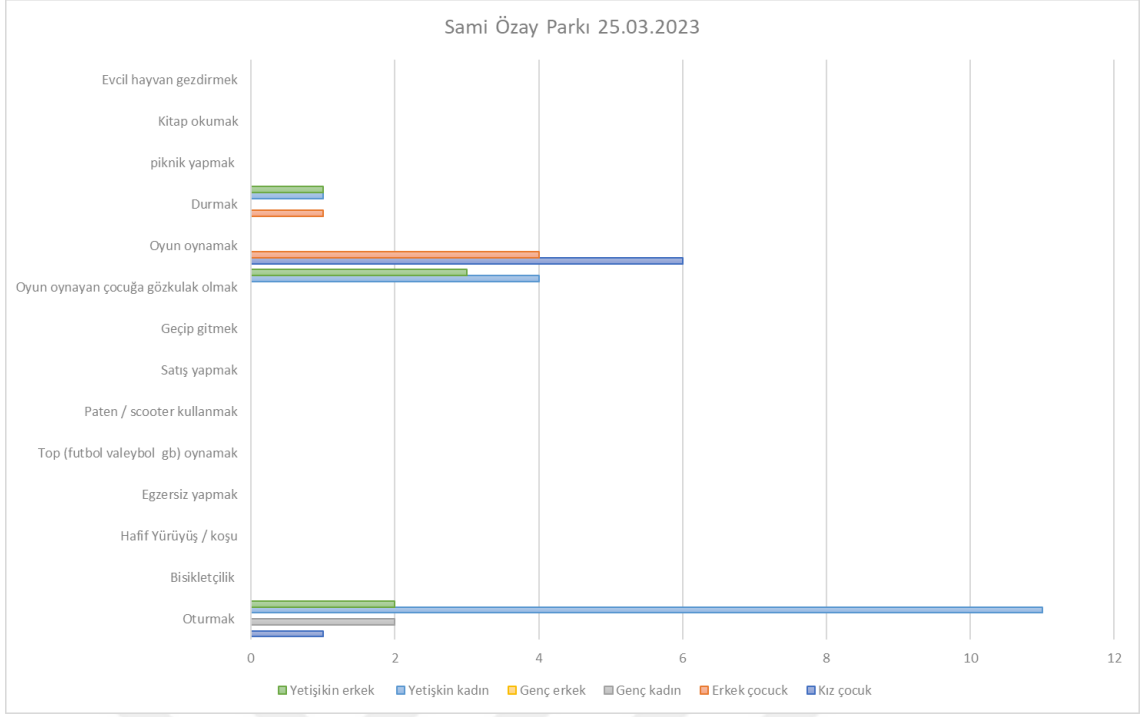

Şekil 33b Sami Özay parkı hafta içi kullanıcısı

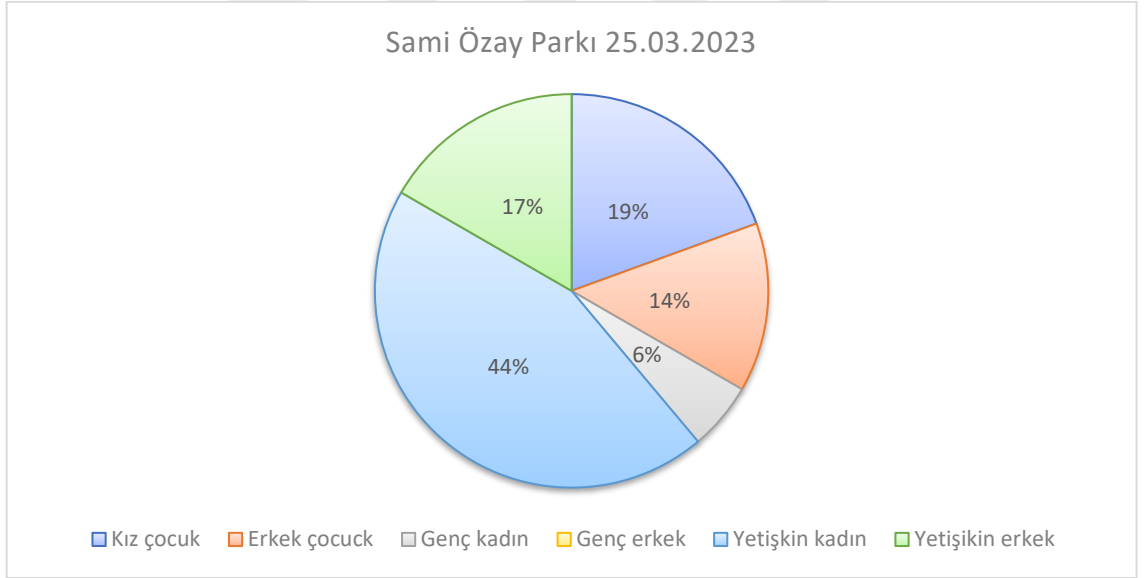
Sami Özay parkı iki oyun alanına sahiptir. Alanına göre kullanıcı yoğunluğu daha az görülmektedir. Oturma yerleri parkın çevresinde yer almakta ve oyun alanlarını izleme işlevine göre yönlendirilmiştir. Kullanım şekli de bu durumu yansıtmaktadır. 29 kişinin parkı kullandığı gözlemlenmiştir.

Şekil 34 Sami Özay Parkı haftasonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023

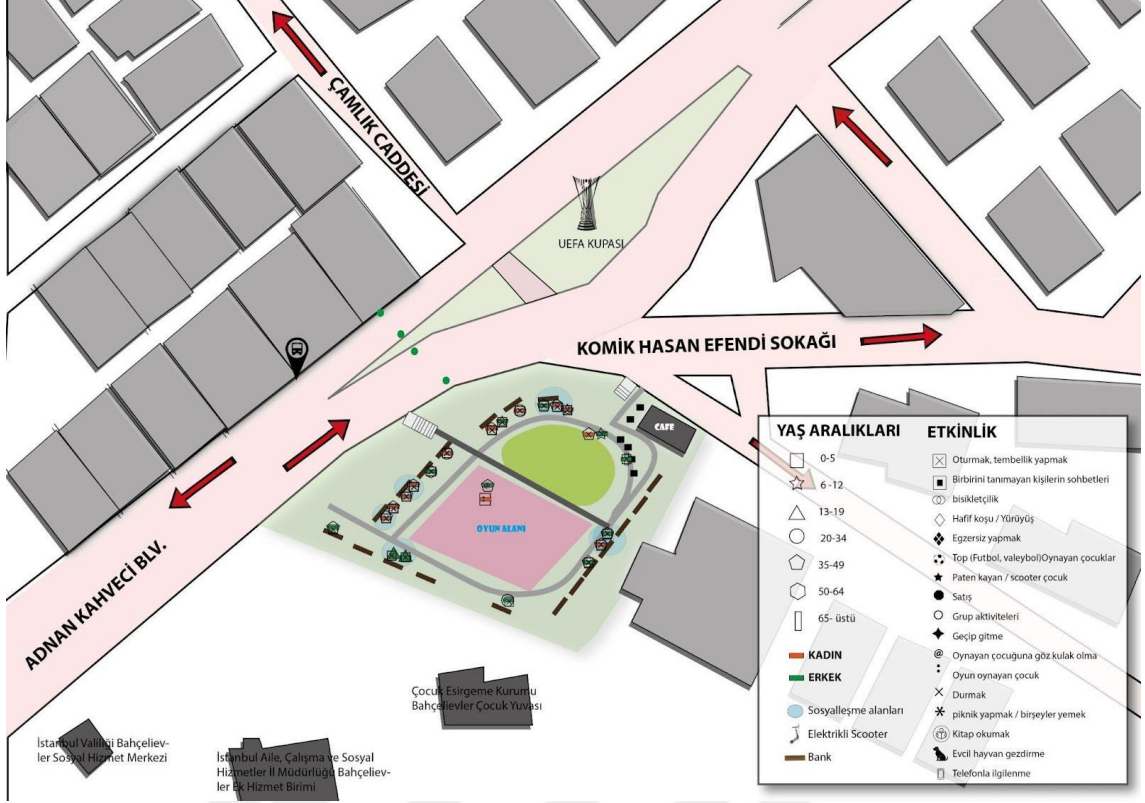

Şekil 34a Sami Özay Parkı hafta sonu değerlendirmeleri

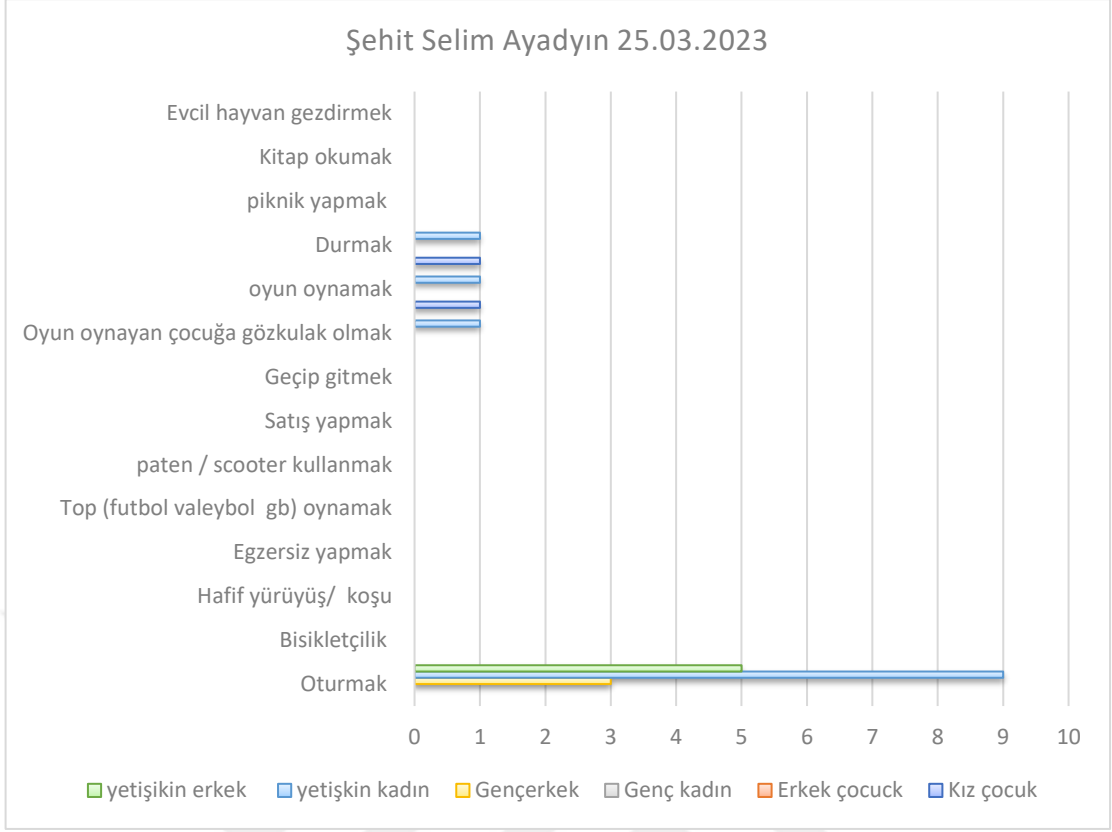
Şekil 34b Sami Özay Parkı hafta sonu kullanıcı

36 kişinin parkı kullandığını gözlemlenmiştir. Çoğunluğu yetişkin kadınlardır. Endokrin yapılan aktivite oturmaktır.

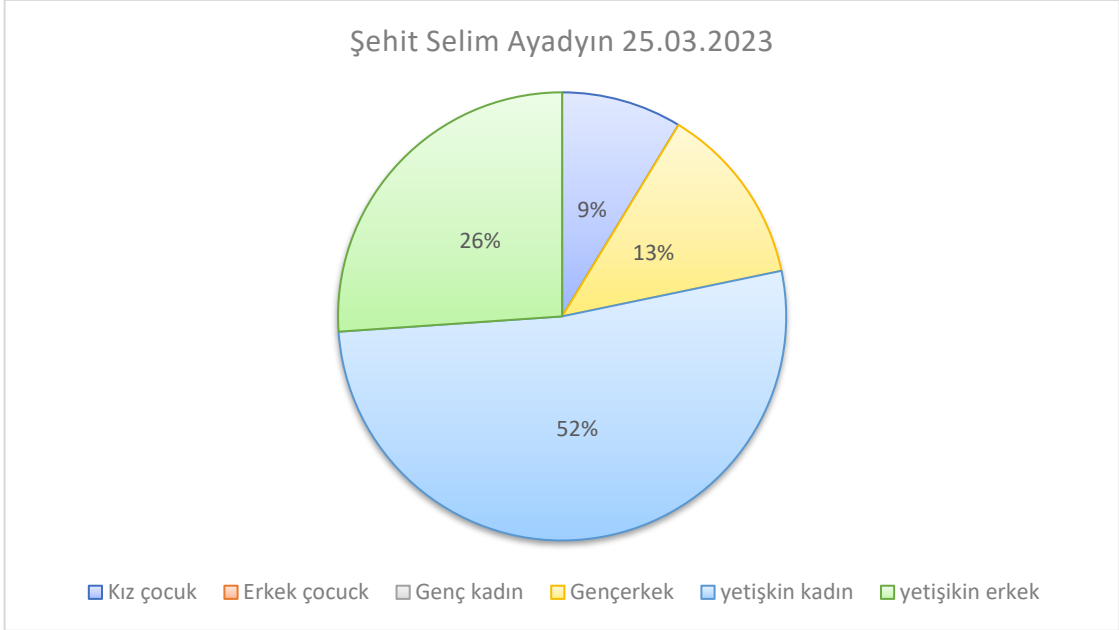

Şekil 35 Şehit Selim Ayaydın Parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023

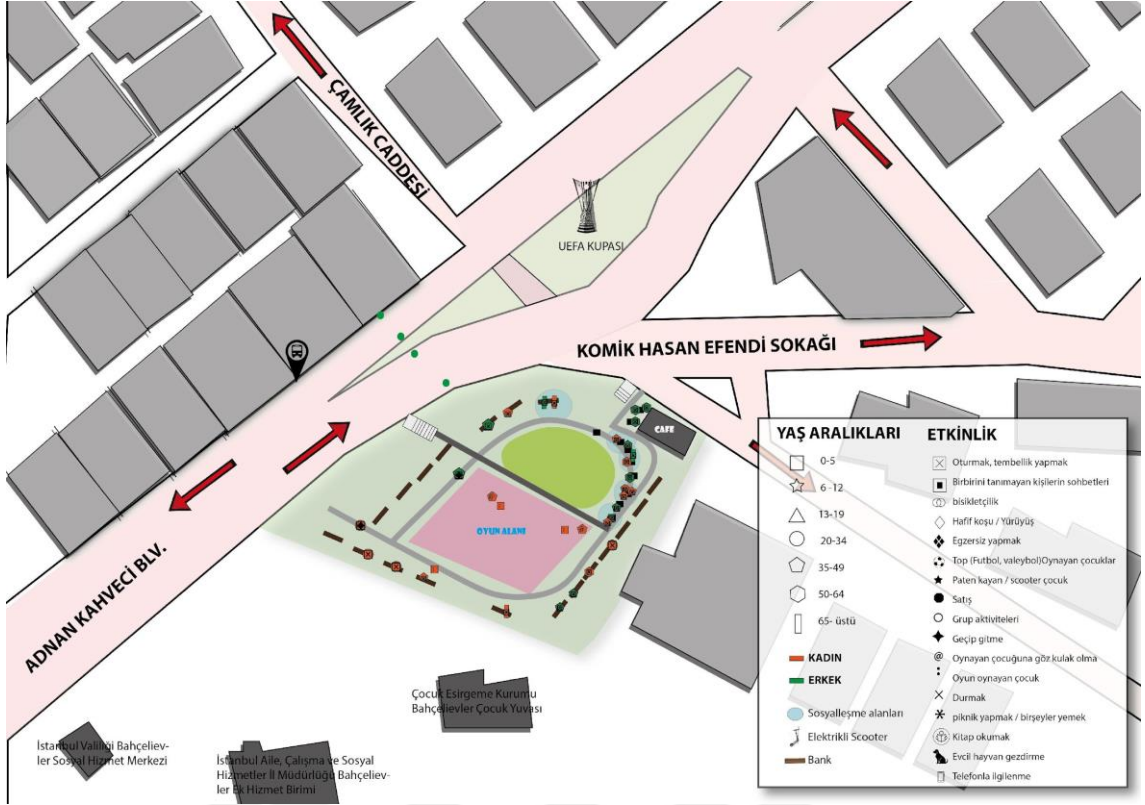
Şehit Selim Ayaydın parkı bir oyun alanı ve bir kafeye sahiptir. Yol düzlemlerine göre farklı bir kotta yer almaktadır. Giriş çıkış yapılabilecek 3 yer vardır. Bağlantısallığı yüksek bir cadde üzerinde bulunmaktadır. Kafe ve oturma alanları merkezi konumdaki oyun alanına bakmaktadır. Şehit Selim Ayaydın parkı çok işlek iki caddeyi birbirine bağlamasına rağmen giriş ve çıkışları yol kotundan farklı olduğu için gelip geçmek için kullanılmamaktadır.

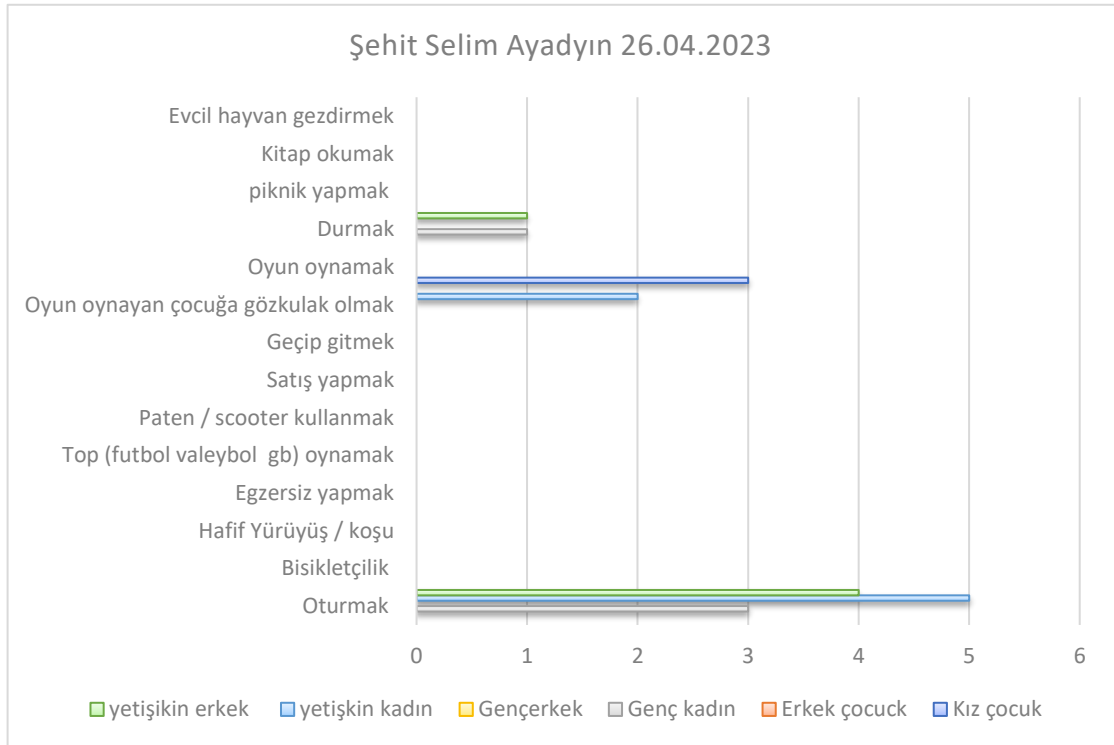
Şekil 35a Şehit Selim Ayadyın Parkı hafta sonu kullanıcı davranış 25.03.2023

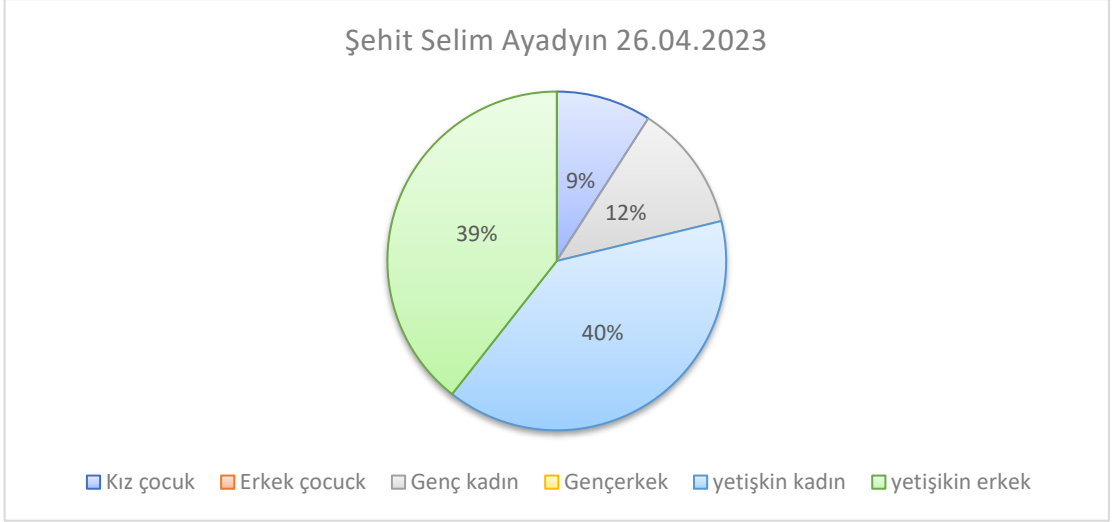
Şekil 35b Şehit Selim Ayadyın Parkı hafta sonu kullanıcı

Şekil36 Şehit Selim Ayaydın Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 26.04.2023

Şekil 36a Şehit Selim Ayaydın Parkı hafta içi değerlendirme

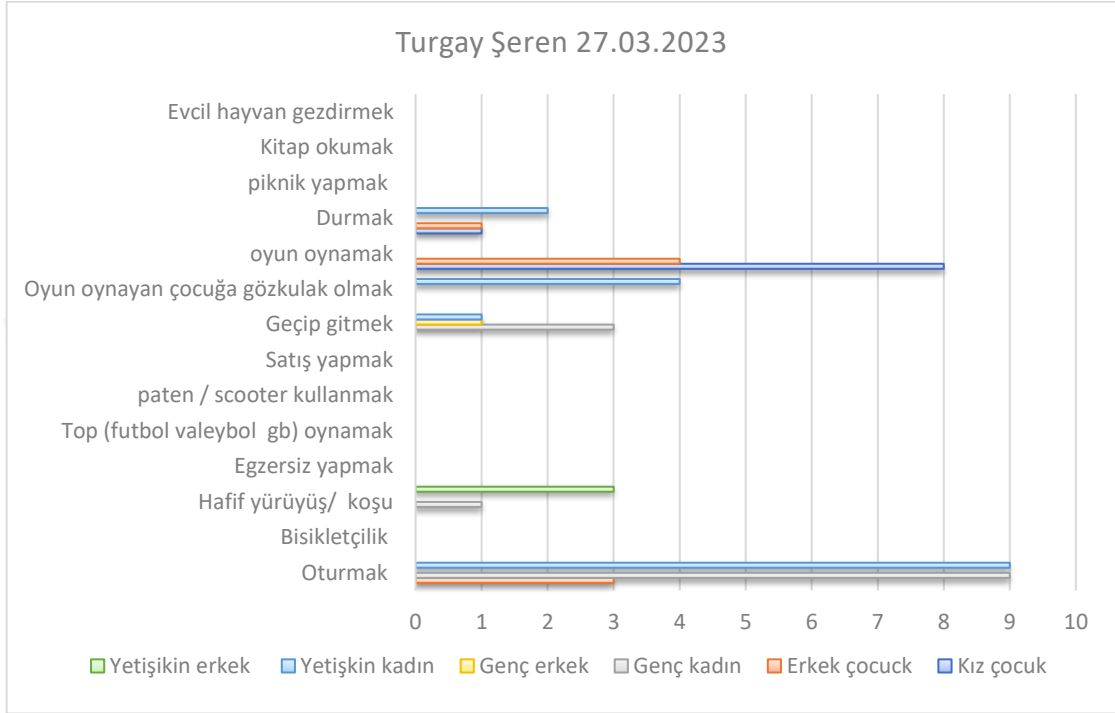
Şekil 36b Şehit Selim Ayadın Parkı hafta içi kullanıcı

Hafta içi parkı kullanan 23 kişi vardır. Hafta içi yetişkinler tarafından tercih edilmektedir. Çocuk kullanıcı oranı diğer parklara göre oldukça azdır.

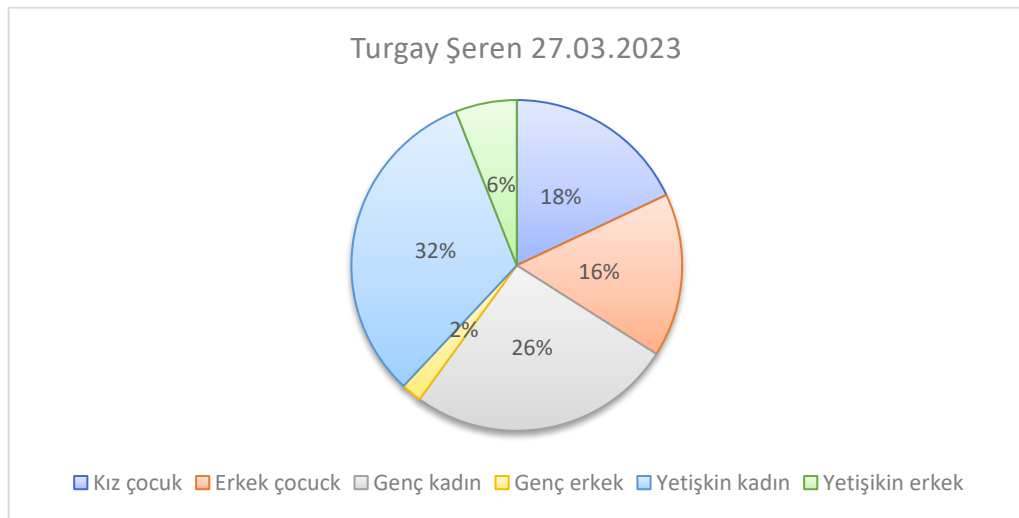
Şekil 37 Turgay Şeren parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023

Turgay Şeren parkı lineer biçimlenmiş ve iki yolu bağlayan şekilde yerleşime sahip olması nedeniyle bir bağlantı parkı şeklinde işlemektedir. İki adet oyun alanı ve bir spor alanı bulunmaktadır. Kullanıcı yoğunluğu oyun alanlarında ve çevrelerinde oluşmaktadır. Kiralanabilir elektrikli scooterlerin varlığı gözlemlenmiştir.

Şekil 37a Turgay Şeren parkı hafta içi değerlendirme

Hafta içi yapılan gözlemlerde ebeveynlerinin çocuklarını oturduğu banktan gözlemlemektedir. Parkı gelip gitmek için kullanan 5 kişi vardır. Bunların 4'tü gençtir.

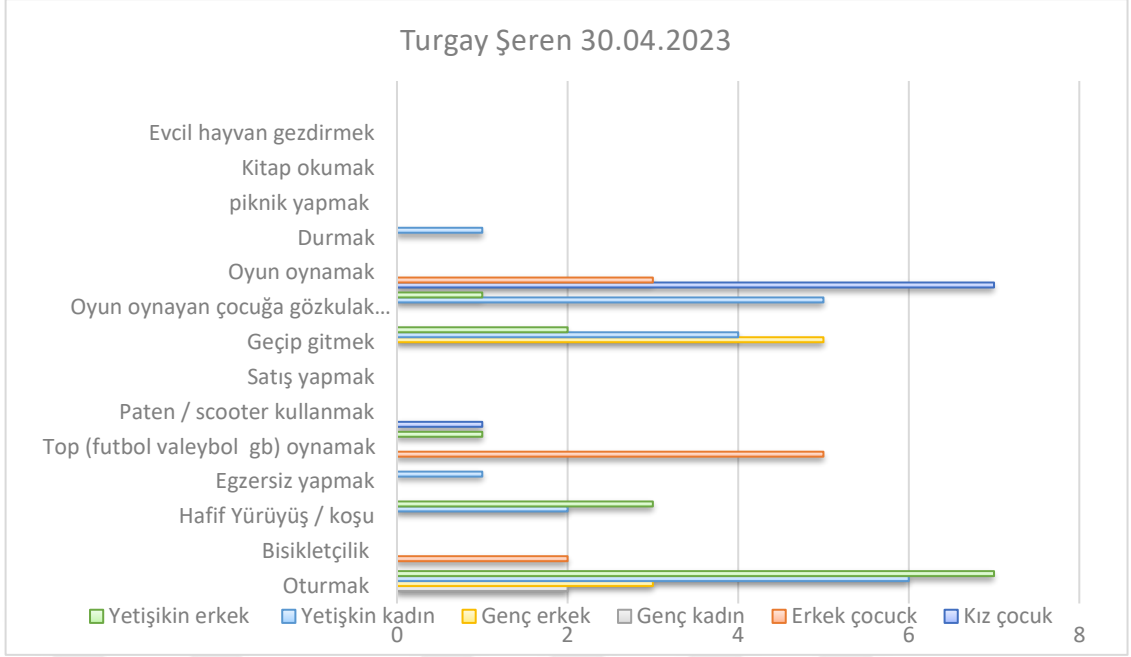

Şekil 37b Turgay Şeren parkı hafta içi kullanıcısı

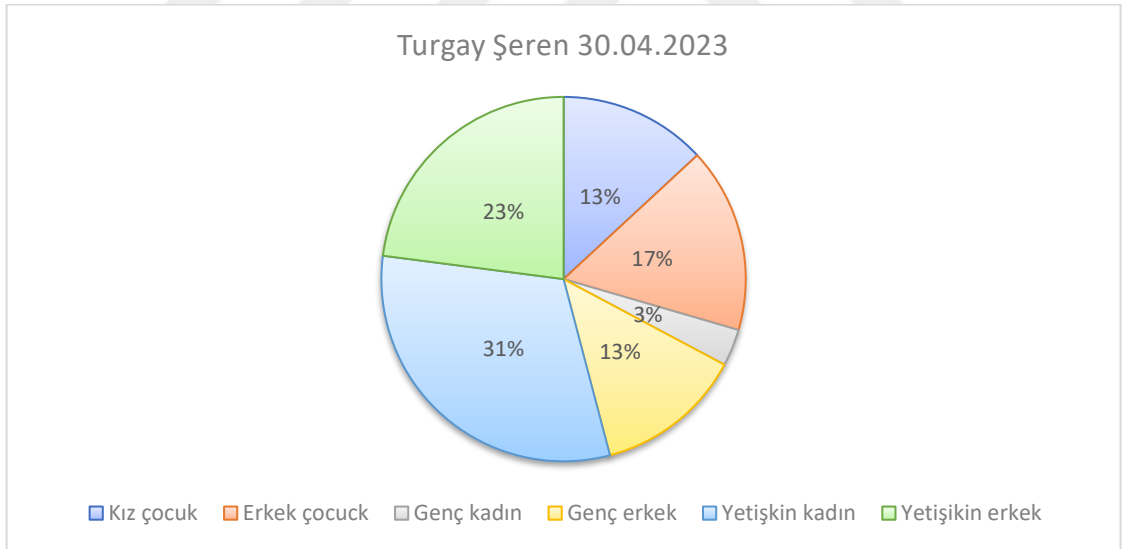
Hafta içi yetişkin kadınların ve genç kadınların tercih ettiği bir parktır. Parkı en az kullananlar genç erkeklerdir. Hafta içi kullanıcıların % 42 si gençlerden oluşmaktadır.

Şekil 38 Turgay Şeren parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 30.04.2023

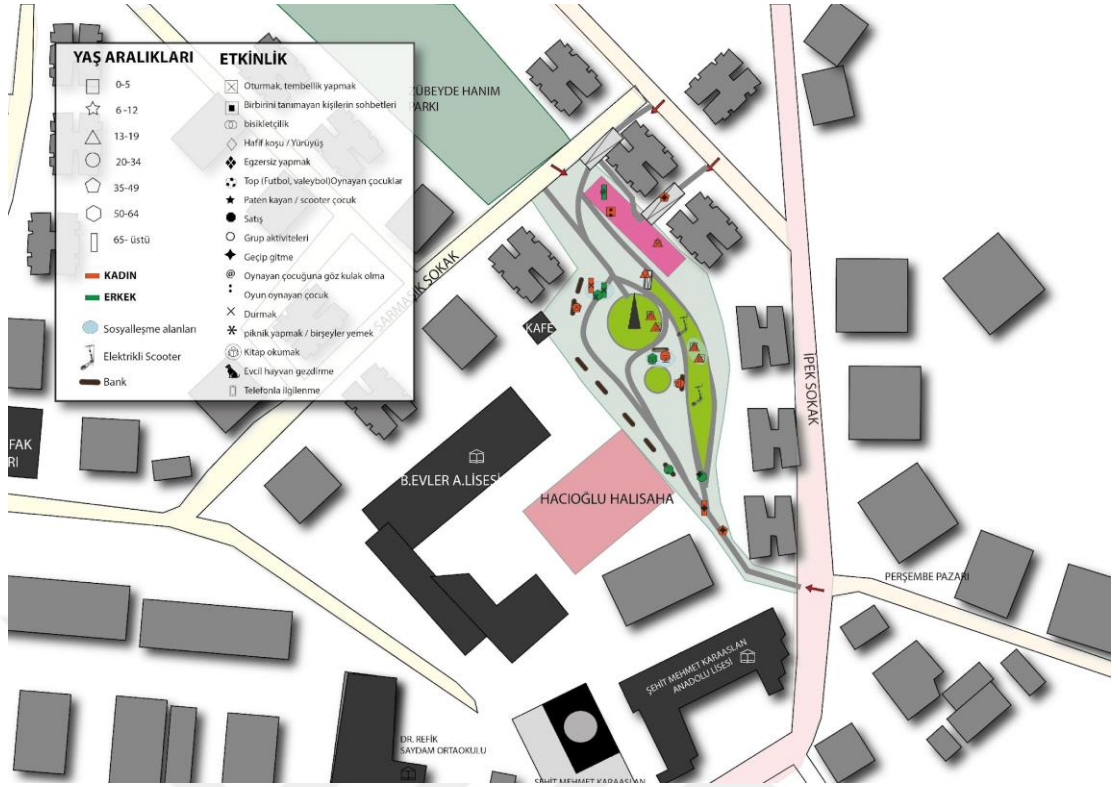

Şekil 38a Turgay Şeren parkı hafta sonu değerlendirme

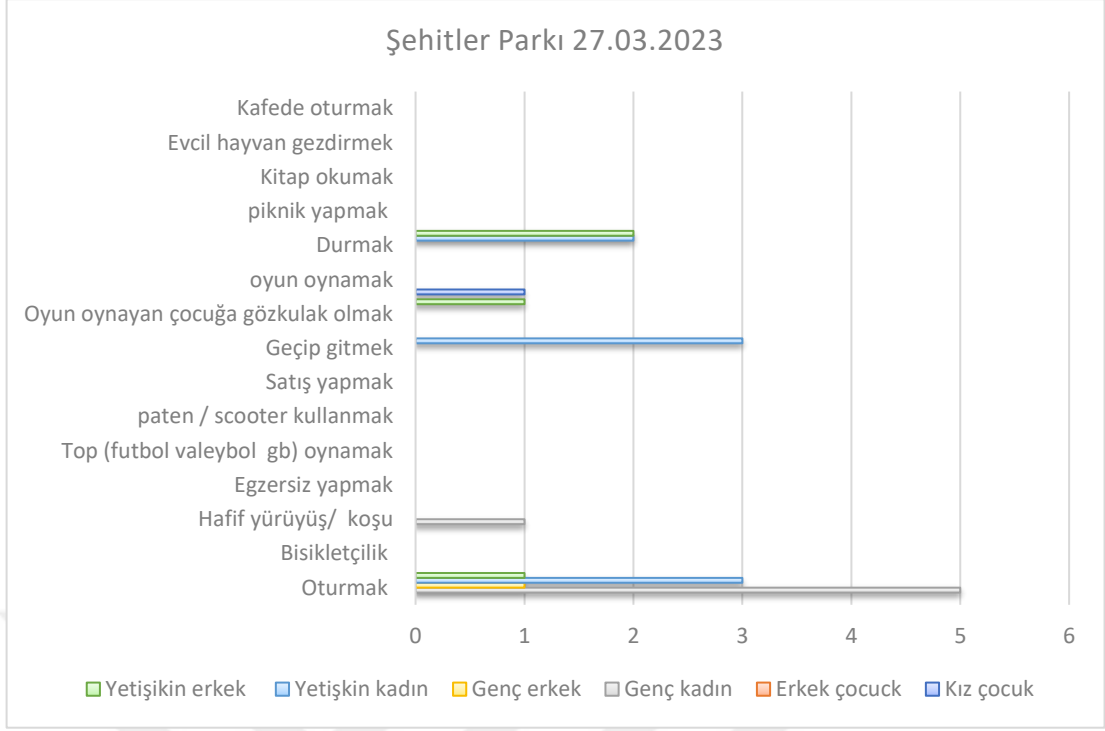
Şekil 38b Turgay Şeren parkı hafta sonu kullanıcıları

Hafta sonu Turgay Şeren parkını yoğun olarak yetişkinler tercih etmektedir. Tercih edenlerin %31'i yetişkin kadınlardır. Genç kadınlar parkı en az tercih etmektedir. Hafta içi kullanımı yoğunlukla

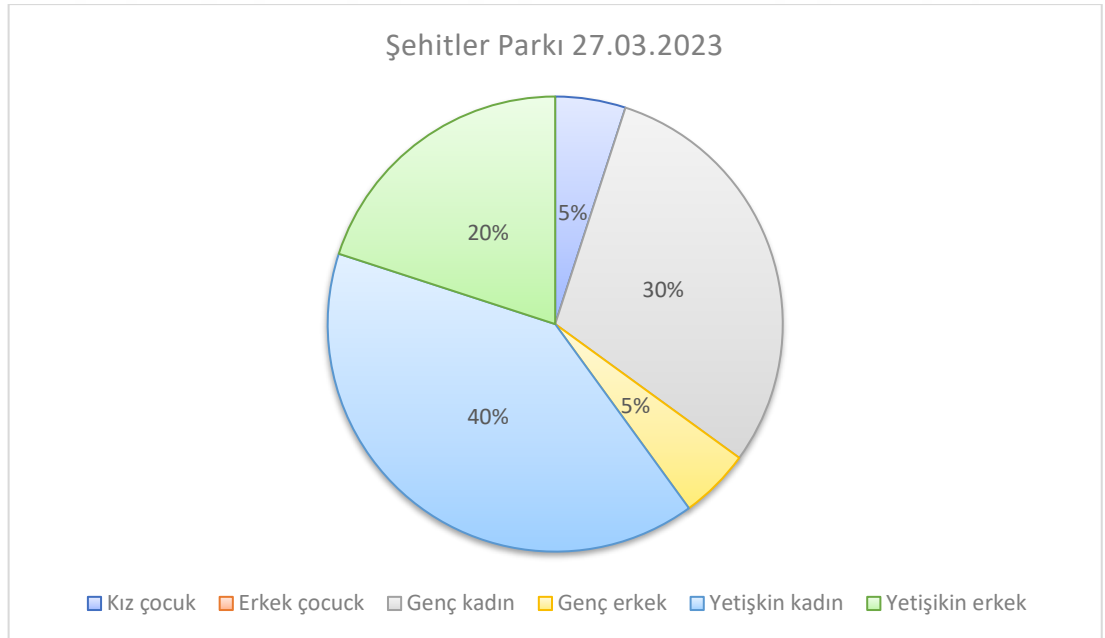
Şekil 39 Şehitler parkı kullanıcı davranış haritası hafta içi 27.03.2023

Şehitler parkı 5.744 m2 alana sahiptir. Parkın 3 farklı sokaktan giriş çıkışı bulunmaktadır. Parkın içinde kot farkı olan bölgeler vardır. Şehitler Anıtı bulunmaktadır. İpek sokak kotunda 1 oyun alanı bulunmaktadır. Parkın içinde kafe bulunmaktadır. Hafta içi yapılan gözlem gününde kafe kapalı durumdadır. Hafta sonu gözlemlerinde kafe açıktır. Şehitler parkı yakınlarında semt haftalık pazarı kurulmaktadır. Pazar kurulduğu günler kullanımının artması yer aidiyetini güçlendiren bir göstergedir. Ayrıca çevresinde okul ve halı sahanın bulunması parkın kullanıcı davranışsal haritasındaki kullanıcı profiline etki etmektedir. Hafta içi Parkta 2 tane kiralanabilen elektrikli scooter bulunduğu gözlemlenmiştir. Perşembe pazarı kurulan 23.03.2023 yapılan 3 dakikalık gözlemlerde 24 kadın 9 erkek Şehitler parkını geçip gitmek amacı ile kullandığı. Bu kişilerin ellerinde pazardan yaptıkları alışveriş torbaları bulunmaktadır.

Şekil 39a Şehitler Parkı hafta içi değerlendirme

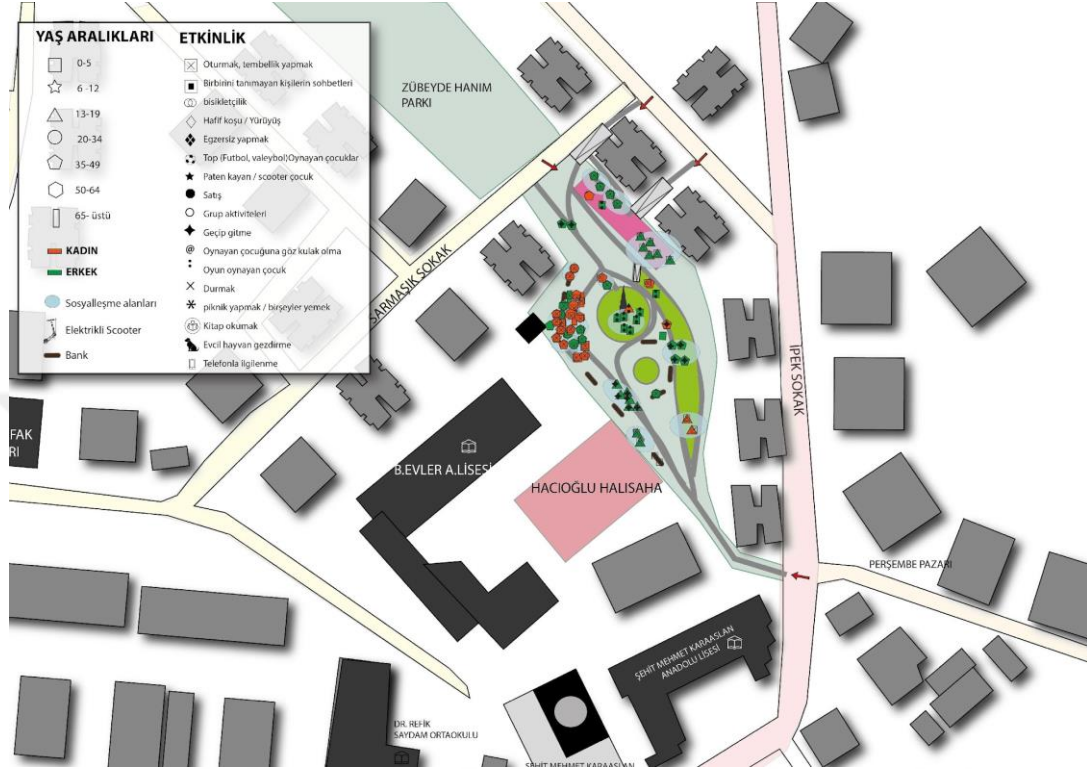
Şehitler parkında 4 genç kadının çimlerde oturduğu gözlemlenmiştir. Gelip geçmek için 3 yetişkin kadın tarafından kullanılmaktadır.

Şekil 39b Şehitler Parkı hafta içi kullanıcı

Yapılan gözlemlerde hafta içi Şehitler Parkında bulunan kullanıcı sayısı 20dir. En çok tercih edenler yetişkin kadınlardır. Hafta içi kullanıcıların yalnızca %5 i genç erkekler

tarafından kız çocukları tarafından kullanılmıştır. Bu parkın hafta içi ebeveyn gözetiminde olması gereken çocuk kullanıcıları diğer parklara göre daha azdır.

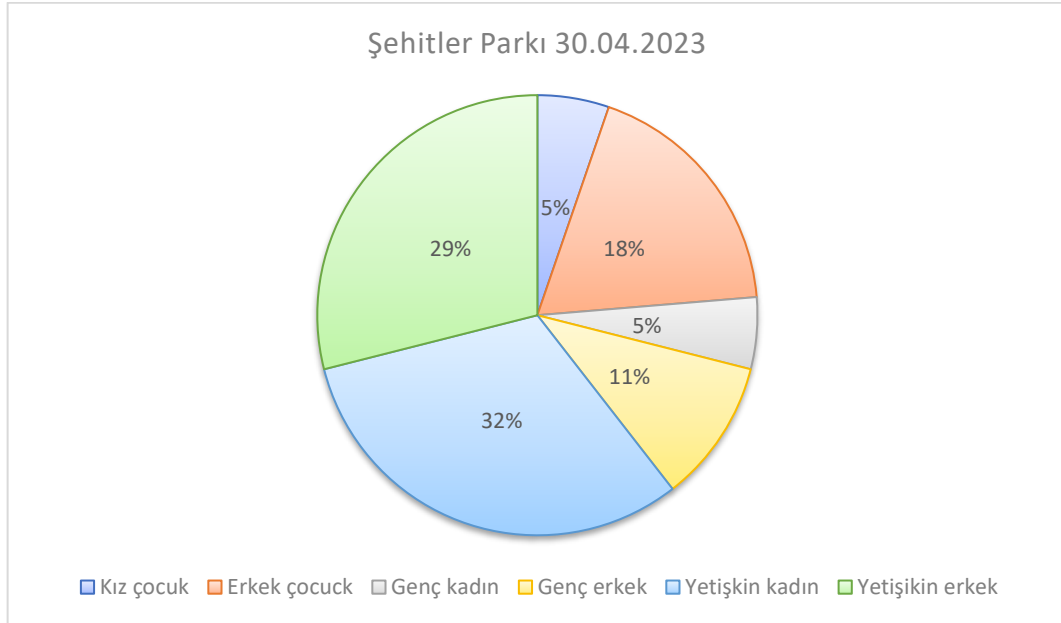
Şekil 40 Şehirler parkı kullanıcı davranış haritası hafta sonu 30.04.2023

Hafta sonu kullanımı kullanımında içinde bulunan kafe açılmıştır. Parkın en yoğun bölgesi bu kafe olmuştur. Parkta bulunan Şehirler Anıtının etrafı çocukların oyun için tercih ettikleri bir alan oluşturmaktadır.

Şekil 40a Şehitler parkı haritası hafta sonu değerlendirilmesi

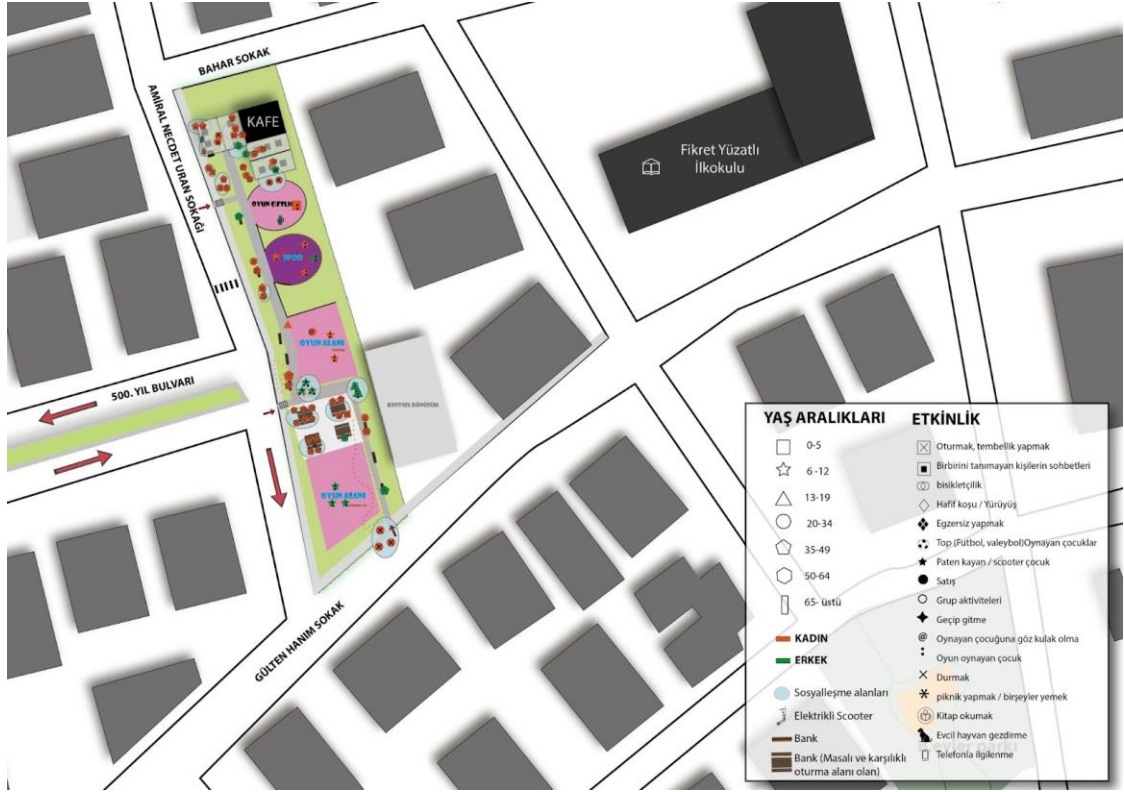
Hafta sonu parkı yoğunlukla kafede vakit geçirmek için kullanıldığı gözlemlenmiştir. Kafeyi kullananların çoğunluğu yetişkinlerden oluşmaktadır. Bu park hafta sonu da geçip gitmek için tercih edilmektedir.

Şekil 40b Şehitler parkı haritası hafta sonu kullanıcısı

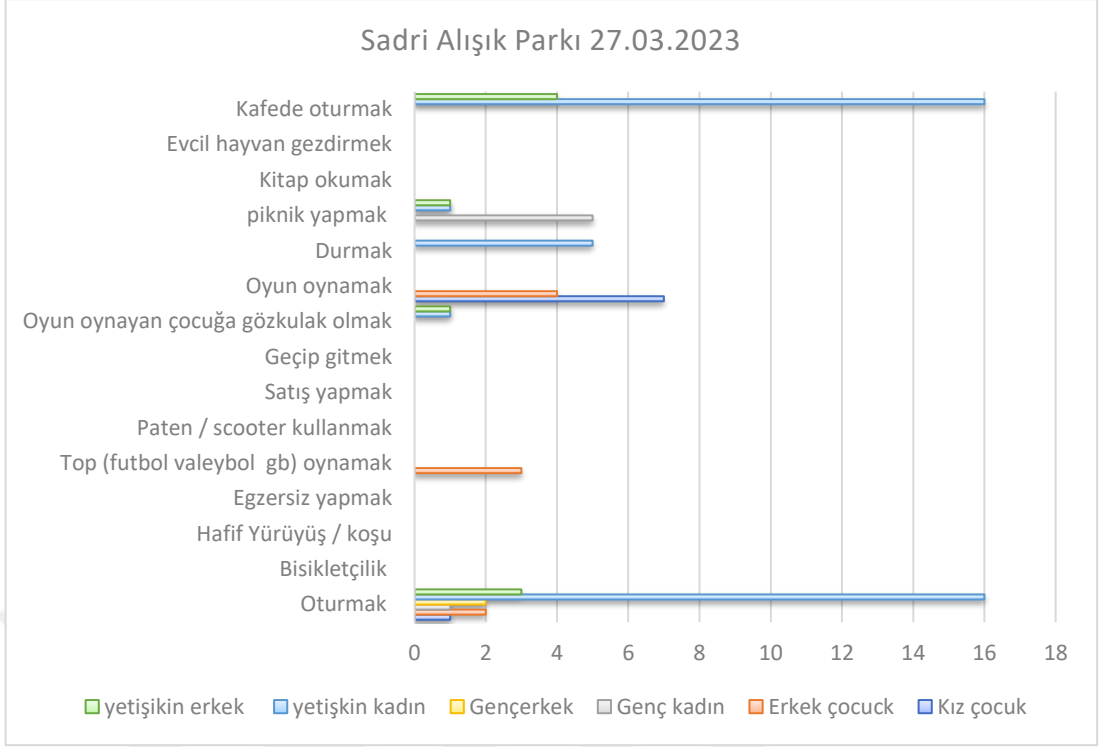
Hafta sonu yapılan gözlem sırasında Şehitler parkını 76 kişi kullanmaktadır.

Bunların %32 si yetişkin kadınlardan oluşmaktadır.

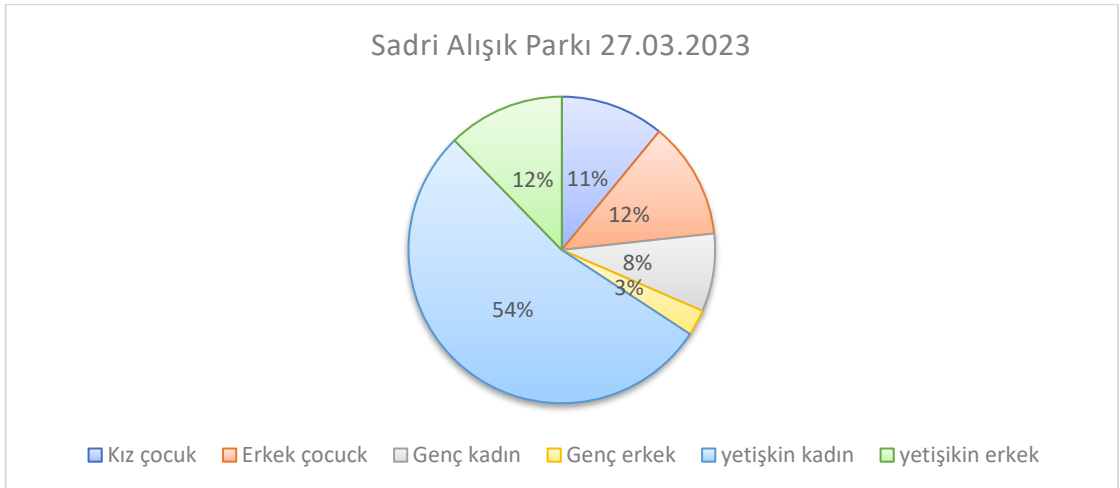
Şekil 41 Sadri Alışık Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023

Sadri Alışık Parkında 3 tane oyun alanı bulunmaktadır. Bunlarda biri daha küçük yaşlı çocukların kullanımına uygun olan oyun çiftliği olarak adlandırılan alandır. Diğer alanların birinde salıncak, diğerinde ise kaydırak bulunur. Parkta bir tane kafe bulunmaktadır. Kafenin park sınırını içinde kalan dışarıdaki masalı oturma alanı genellikle yoğun kullanılmaktadır ve sosyalleşmenin yoğun olarak görüldüğü bölgedir. Piknik yapmaya izin veren masalı ve karşılıklı banklar bulunmaktadır.

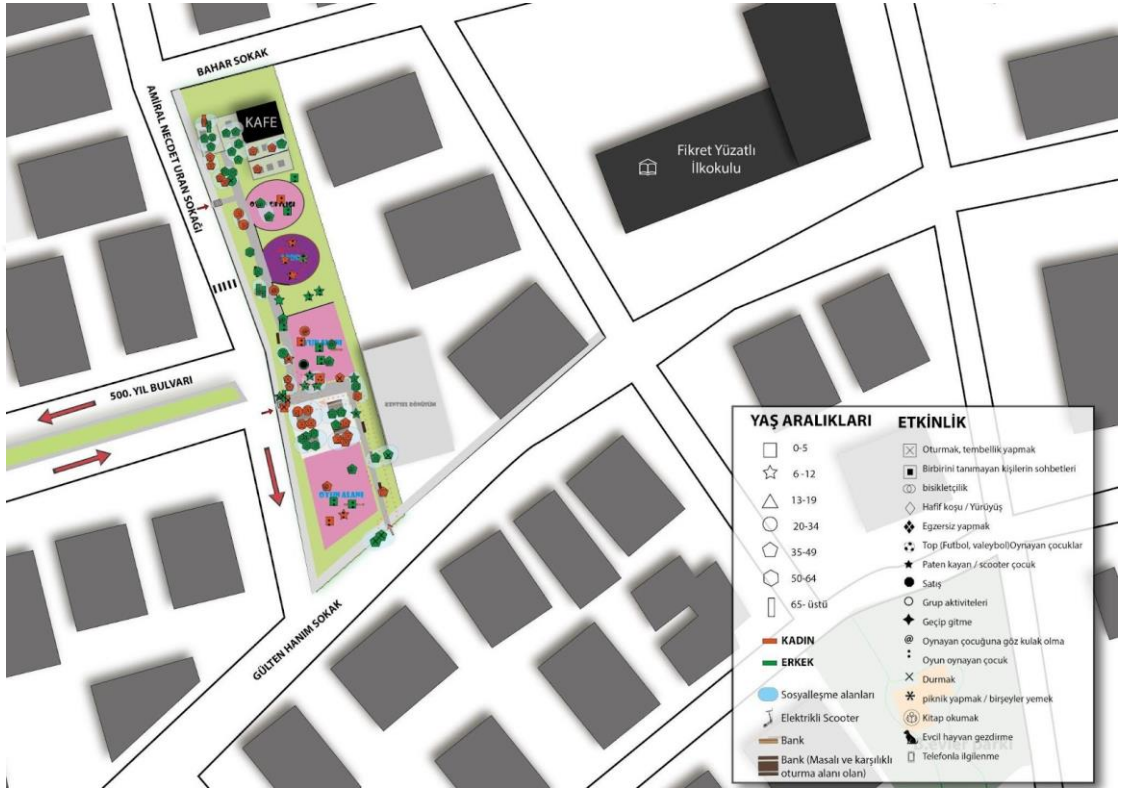
Şekil 41a Sadri Alışık parkı hafta içi değerlendirmeleri

Sadri Alışık Parkı 5 tane yetişkin kadının bu parkı dışarıdan getirdikleri yiyecekler ve sofrta örtüleri ile piknik yapmak için tercih etmektedir. Parkta en çok yapılan aktivite oturmaktır. Kafenin parka açık alanında oturmak en çok yapılan 2. Aktivitedir. Hafta içi kaşılıklı oturma alanı bulunan ve masa bulunan parklar sosyalleşmenin yoğun olduğu alanlardır. Sadri Alışık parkının Gülten Hanım sokağında giriş kısmında insanların ayakta sohbet ettikleri gözlemlenmiştir. Bu alanda tesadüfi karşılaşmaların olduğu söylenebilir.

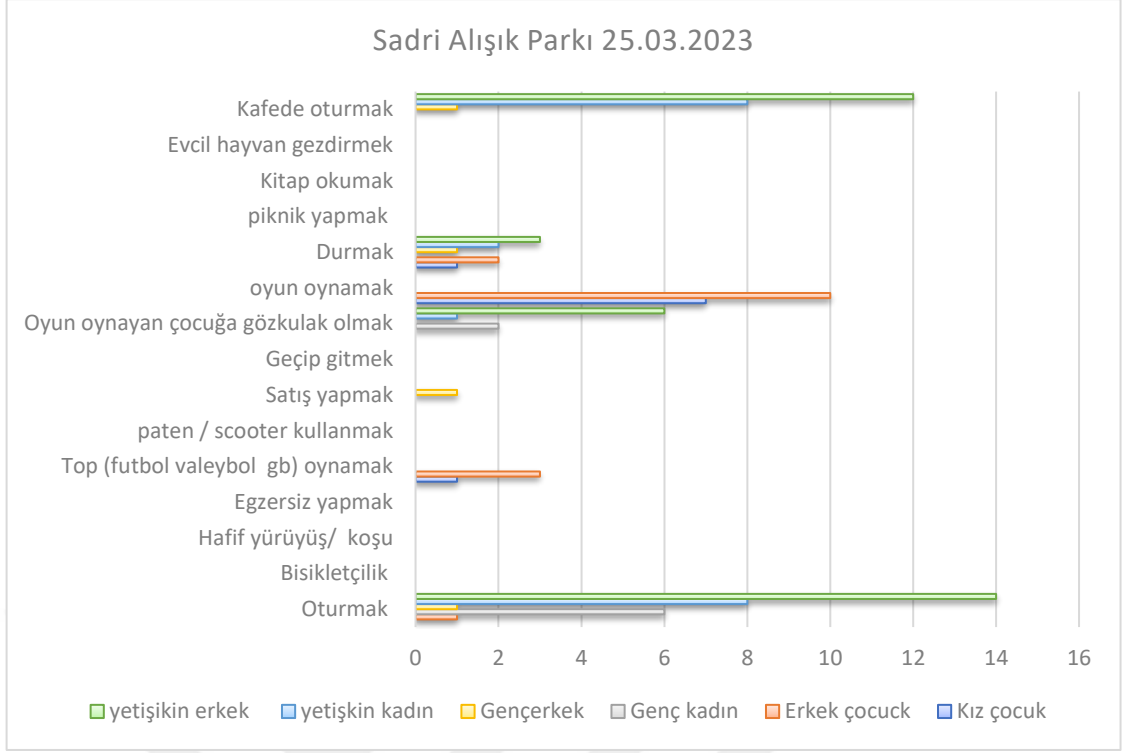
Şekil 41b Sadri Alışık parkı hafta içi kullanıcısı

Sadri Alışık parkını hafta içi 73 kişi kullandığı gözlemlenmiştir. Parkı kullananların %54'tü yetişkin kadınlardır. Genç erkekler tarafından daha az tercih edilmektedir.

Şekil 42 Sadri Alışık parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023

Hafta sonu Sadri Alışık parkının iki oyun alanı arasında kalan karşılıklı oturma alanlarının bulunduğu bölge ve kafe bölümü daha yoğun olarak kullanılmaktadır. Parktaki spor alanı çocuklar tarafından oyun oynamak için kullanılmaktadır.

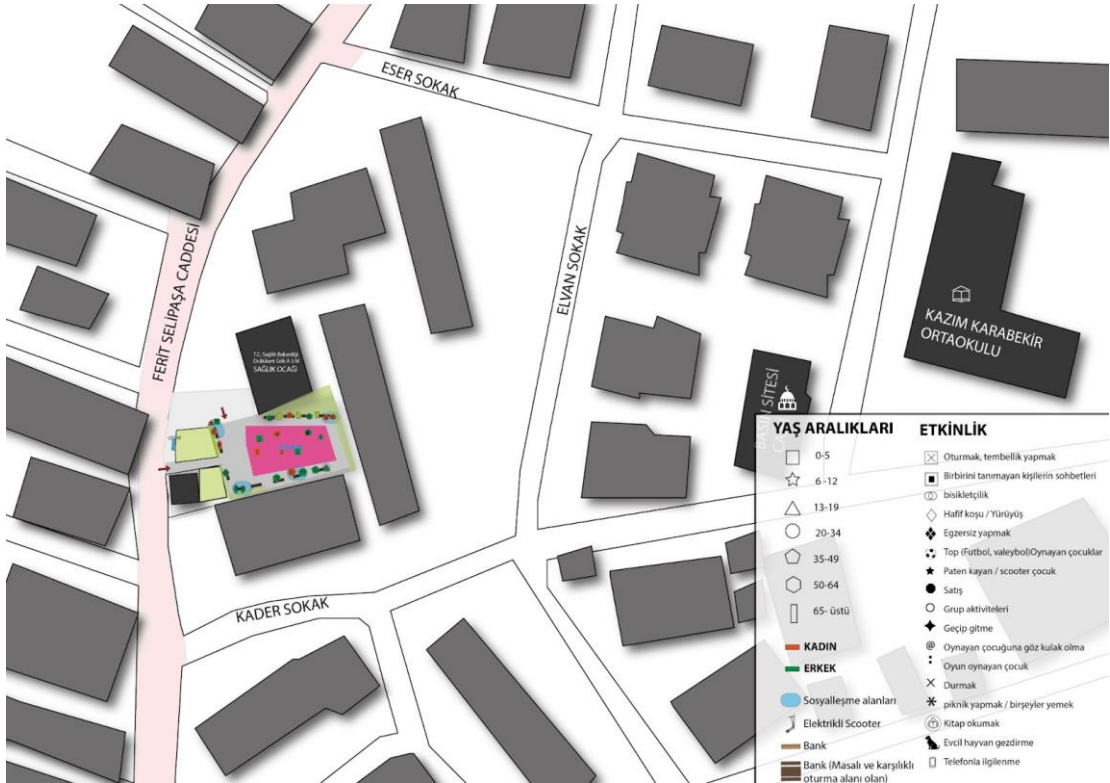
Şekil 42a Sadri Alışık parkı hafta sonu değerlendirmeleri

Sadri Alışık parkında hafta sonu en çok yapılan aktiviteler oturmak ve oyun oynamaktır. Parkta çocukların top oynamak gibi fiziksel aktivitelerde bulunduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanında bisiklete binmek, paten veya scooter kullanmak gibi aktivitelerin tercih edilmediği söylenebilir.

Şekil 42b Sadri Alışık parkı hafta sonu kullanıcısı

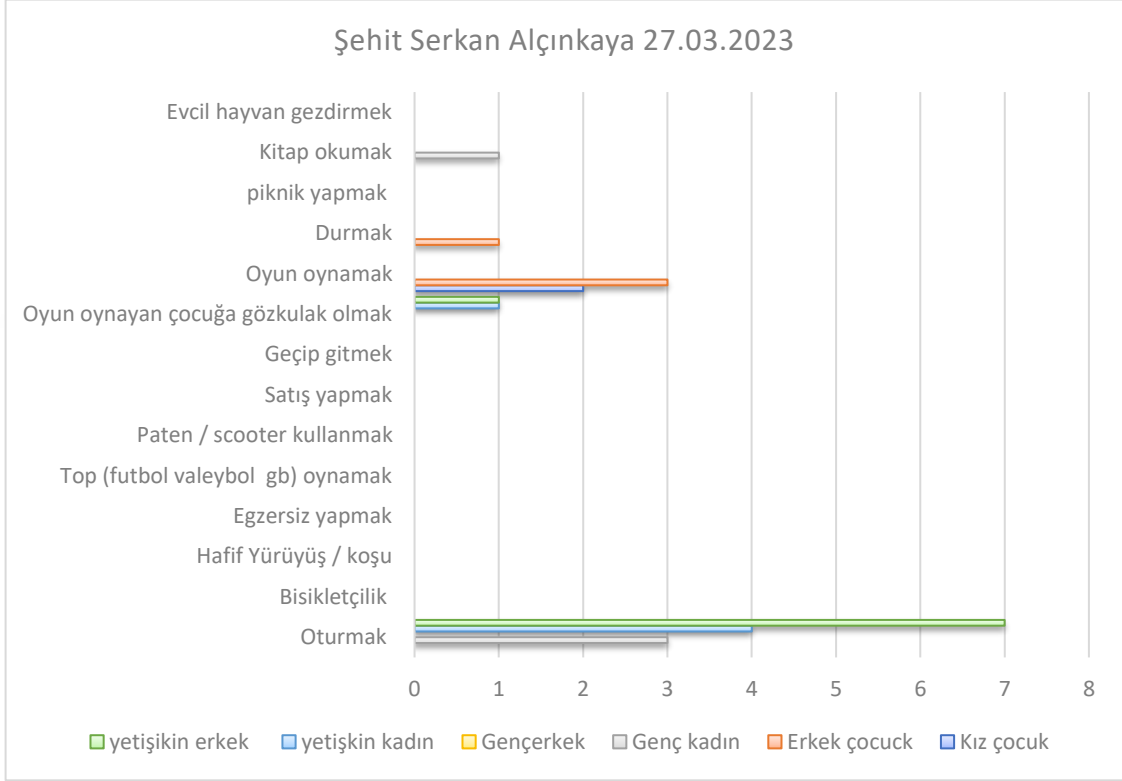
Sadri Alışık parkı hafta sonu 91 kişi tarafından kullanılmaktadır. Yetişkin erkeklerin (%38) kullanım oranı diğer kullanıcılara göre daha fazladır. Çocukların toplam kullanımı %28 iken yetişkinlerin kullanımını % 59'dur. Bu durum bu parkın sadece yetişkinlerin çocuklarına göz kulak olmak için parkı tercih etmediklerinin göstergesi olabilir.

Şekil 43 Şehit Serkan Alçinkaya parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023

Yoğun bir caddenin üzerinde yer alan park 468 m², mahallenin en küçük 2.

Parkıdır. Şehit Serkan Alçinkaya Parkının yanında sağlık ocağı bulunmaktadır.

Şekil 43a Şehit Serkan Alçinkaya hafta içi değerlendirmeleri

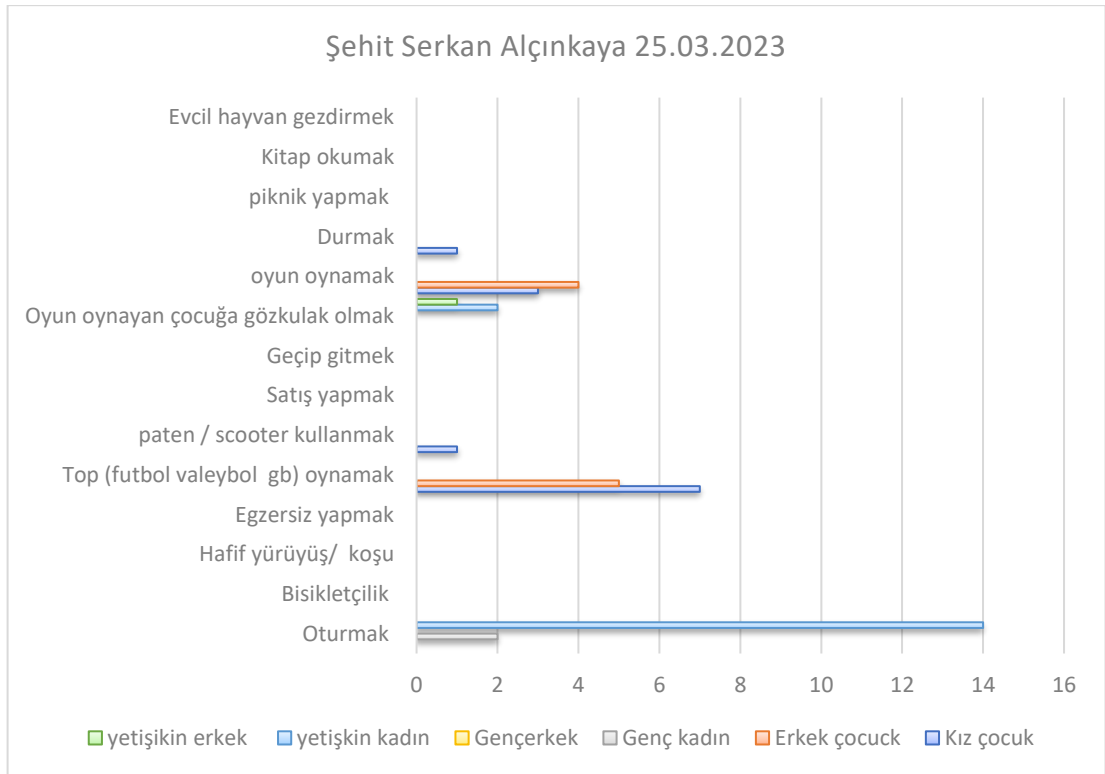

Şekil 43b Şehit Serkan Alçinkaya hafta içi kullanıcı

Şehit Serkan Alçinkaya hafta içi 23 kişi kullanmaktadır.

Şekil 44 Şehit Serkan Alçinkaya haftasonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023

Şekil 44a Şehit Serkan Alçinkaya parkı hafta sonu değerlendirmeleri

Şehit Serkan Alçinkaya 25.03.2023

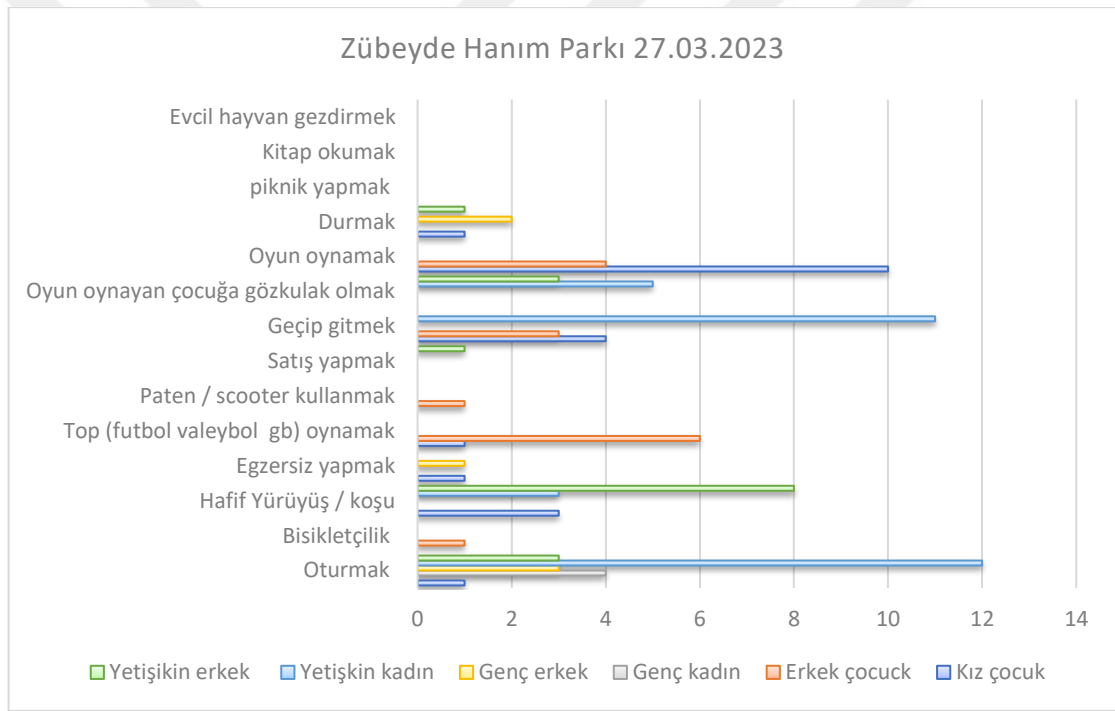
Şekil 44b Şehit Serkan Alçinkaya parkı hafta sonu kullanıcı

Hafta sonu 40 kişi Şehit Serkan Alçinkaya parkını kullanmaktadır. Hafta içi yetişkin erkekler daha çok parkı tercih ederken hafta sonu yetişkin kadınların oranı erkeklere göre daha fazladır

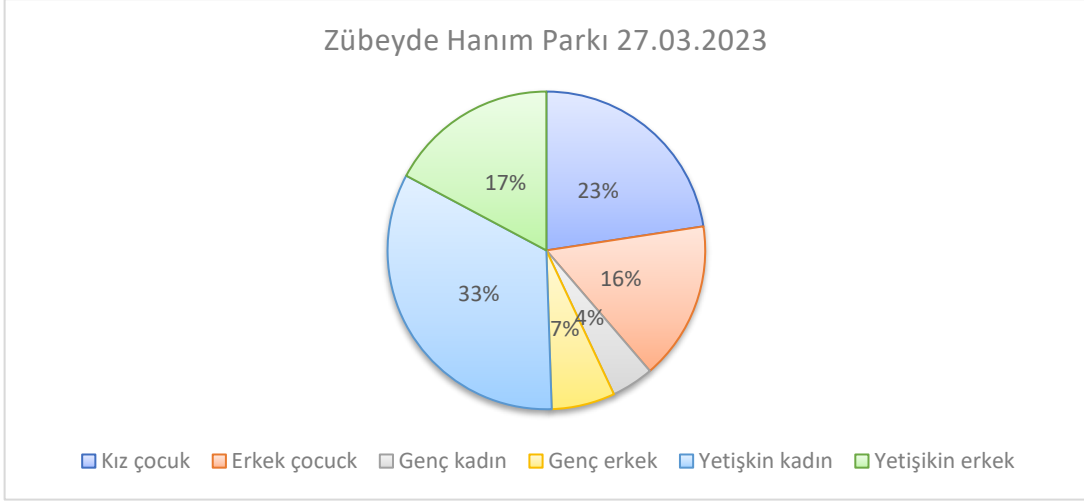
Şekil 45 Zübeyde hanım parkı hafta içi davranış haritaları 27.03.2023

Zübeyde hanım parkı 12.122 m² alana sahip Bahçelievler Merkez Mahallesi'nin en büyük alana sahip parkıdır. Parkta kot parkı vardır. 4 farklı sokaktan giriş ve çıkışı vardır. Mustafa Keman Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın büstü bulunmaktadır. Alt kotta 2 oyun alanı Üst kotta 1 oyun alanı bulunmaktadır. Hafta sonu ve hafta içi kullanım yoğunudur. Etrafında Koza ilk ve orta okulu vardır. Zübeyde Hanım parkına komşu 2 Turgut Şeren ve Şehitler parkı bulunmaktadır.

Şekil 45a Zübeyde Hanım parkı hafta içi değerlendirmeleri

Hafta içi Zübeyde Hanım parkını kullanan 93 kişi vardır. Parkta 2 genç kadın ve bir genç erkeğin çim alanda oturmayı tercih ettiği gözlemlenmiştir. Çim alanlar 6 kişi tarafından egzersiz yapmak ve oyun oynamak için kullanılmaktadır. Bu parkı geçip gitmek için kullanan 18 kişi vardır. Bu parkta en çok yapılan aktivite oturmaktır.

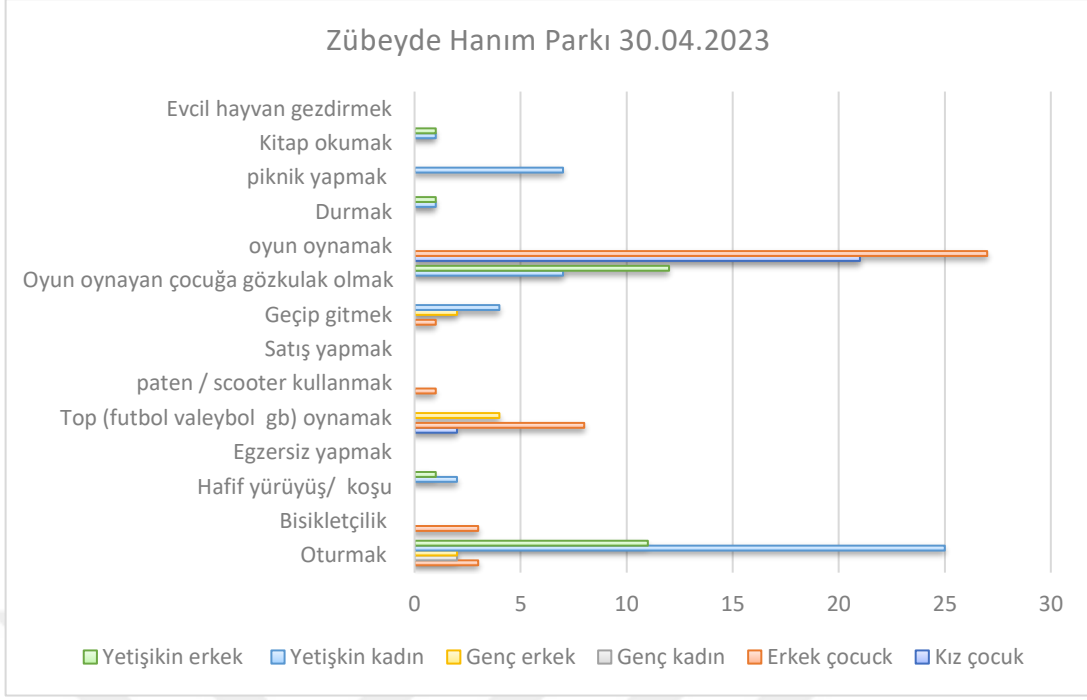

Şekil 45b Zübeyde Hanım parkı hafta içi kullanıcıları

Kullanıcıların %33 ü yetişkin kadınlardan oluşmaktadır. Zübeyde hanım parkını yetişkin kadın ve kız çocukları daha çok tercih etmektedir

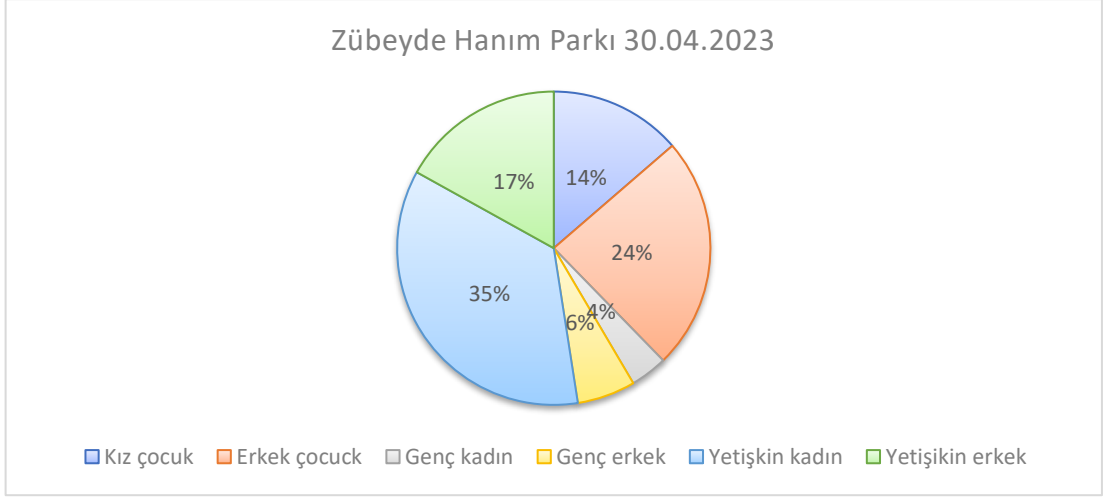

Şekil 46 Zübeyde Hanım parkı hafta sonu 30.04.2023

Şekil 46a Zübeyde Hanım parkı hafta sonu değerlendirmeleri

Hafta sonunda Zübeyde Hanım parkını 183 kişi kullanmıştır. Hafta sonu Zübeyde Hanım parkın çim alanlarda 8 kız 7 erkek çocuğun oynadığı gözlemlenmiştir. Çimlerde oturan toplam 34 kişi vardır bunların içinden 8 yetişkin kadın 3 yetişkin erkek ve 2 genç kadın ve 2 genç adamın kamp (portatif) sandalyesi getirdiği gözlemlenmiştir. Bunların içinden 5 yetişkin kadın, 1 yetişkin erkeğin piknik yaptığı gözlemlenmiştir. Çim alanda oturan 7 kadın piknik yapmaktadır (Sandalyesiz). Spor alanında egzersiz yapan kimse bulunmamaktadır. Fakat 2 kız çocuk ve 4 erkek çocuk bu alanda oyun oynamaktadır.

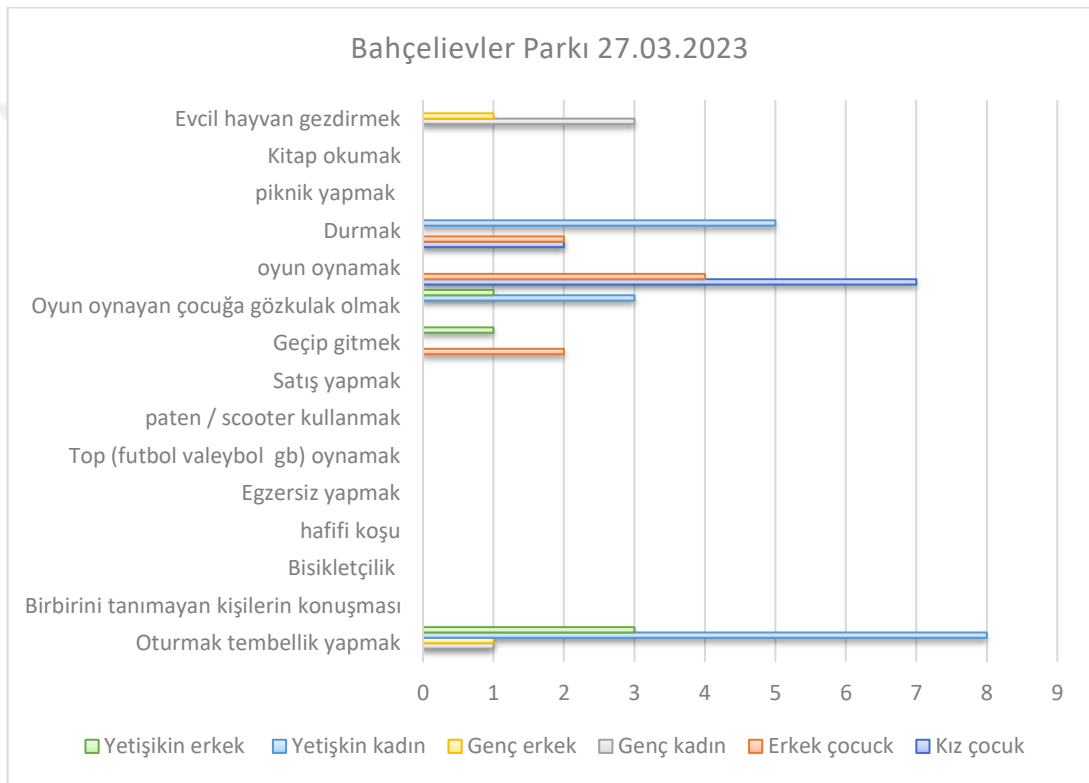
Şekil 46b Zübeyde Hanım parkı hafta sonu kullanıcıları

Hafta içi geçip gitme faaliyeti (%18,7) yoğun olsa da hafta sonu bu yoğunluk (%3,8) düşmüştür. Hafta sonu ve hafta sonu kullanıcılarını büyük bir kısmı bu parkı oturmak için tercih etmektedir.

Şekil 47 Bahçelievler parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023

Bahçelievler parkı nispeten düşük yoğunlukta trafik akışının olduğu bir bölgede bulunmasına rağmen trafik bakımından yoğun olan caddelere yakındır. Güneyinde bulunan Mahalle muhtarlığına komşudur. Bahçelievler parkı birbiri ile dik kesişen 2 yolu bağladığı ve kaldırım ile kot farkı bulunmadığı için geçip gitmek için tercih edilmektedir. Evcil hayvanını gezdirmeye çıkan gençlerin bu parkı kullandıkları gözlemlenmiştir. Birbirini tanımayan evcil hayvan gezdiren gençlerin iletişim kurduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 47a Bahçelievler parkı hafta içi değerlendirmesi 27.03.2023

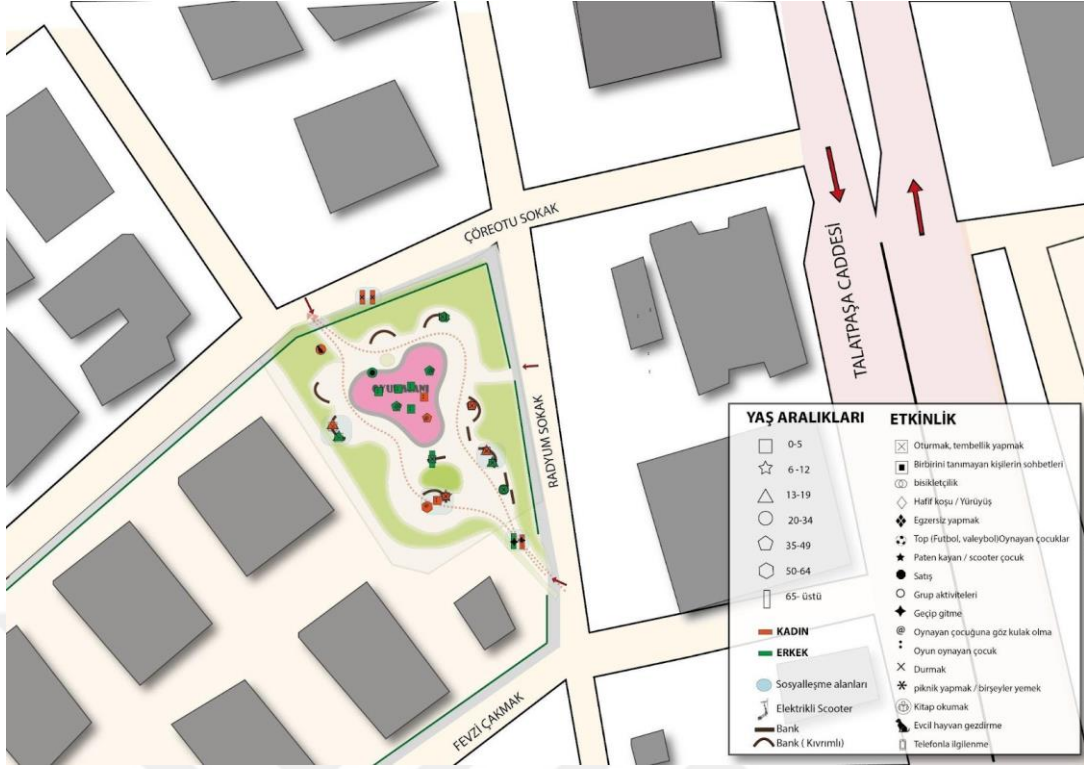
Hafta içi Bahçelievler Parkında en çok tercihe dilen aktivite oturmaktır. Diğer parklardan farklı olarak gençler bu parkı evcil hayvan gezdirmek içinde kullanmaktadır. Hafta içi Bahçelievler parkını gelip geçmek için kullanan 3 kişi olduğu gözlemlenmiştir. Parkta duran ise 7 kişi vardır. Duran insanların genellikle birbiri ile konuştuğu

söylenbilir. Bu nedenle, park tesadüfi sosyal karşılaşmalara olanak sağlayabilir ve bu durum, parkın sosyal etkileşim için önemli bir potansiyel ortam olduğunu göstermektedir.

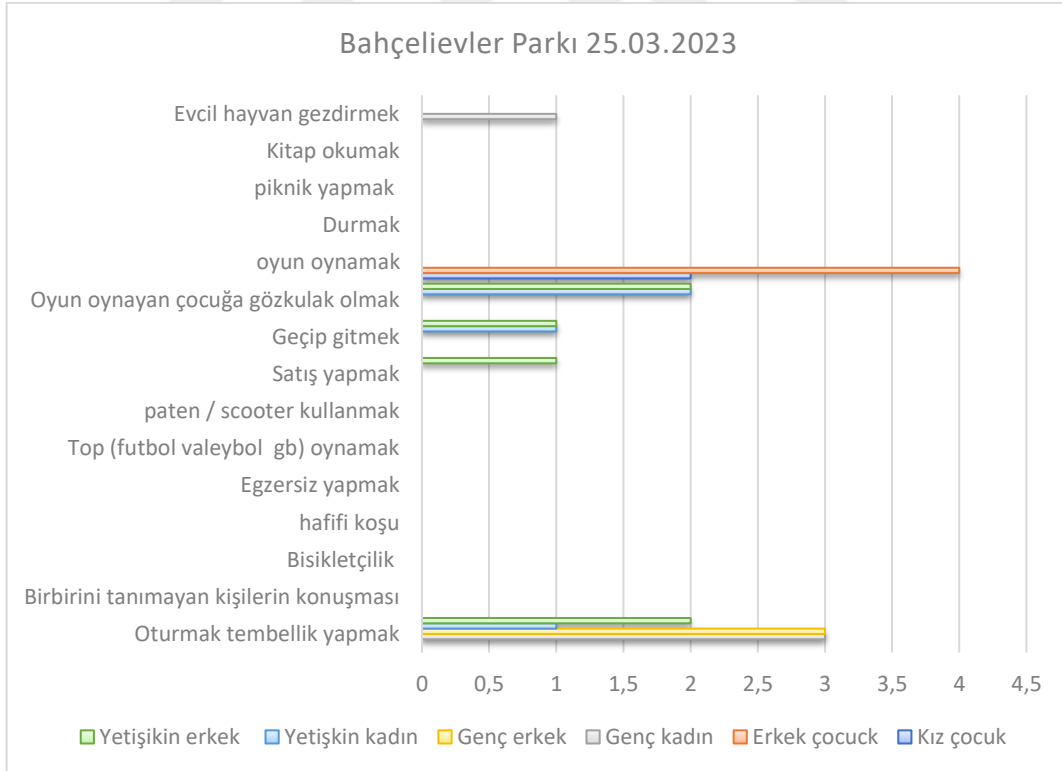

Şekil 47b Bahçelievler parkı hafta içi kullanıcıları

Bahçelievler Parkı hafta içi 36 kişi kullanmaktadır. Bu parkı kullanmaların % 61'i yetişkindir. Gençler ise % 17'ü nü oluşturmaktadır. Çocuklar % 22'i sini oluşturmaktadır.

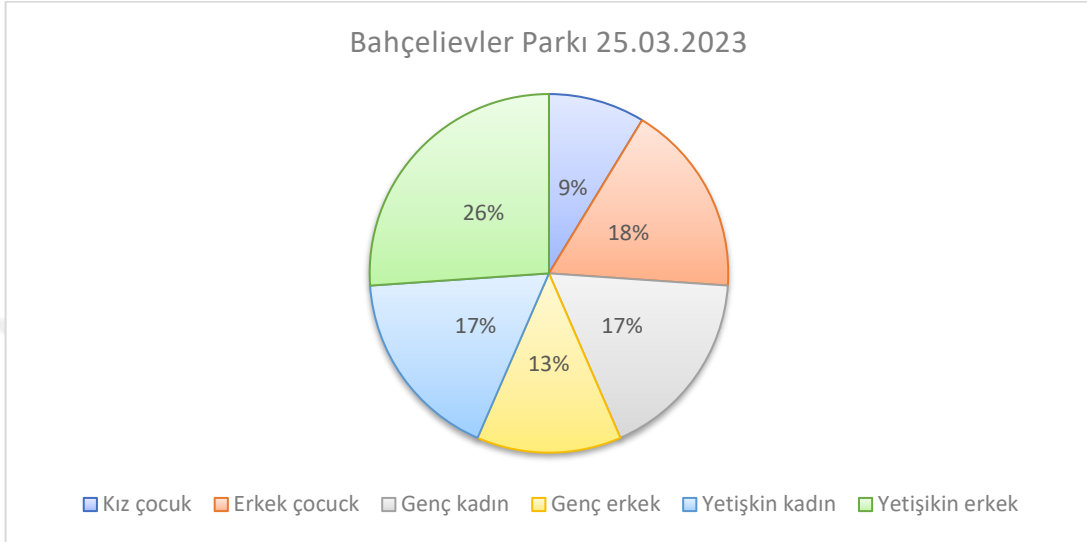

Şekil 48 Bahçelievler Parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023

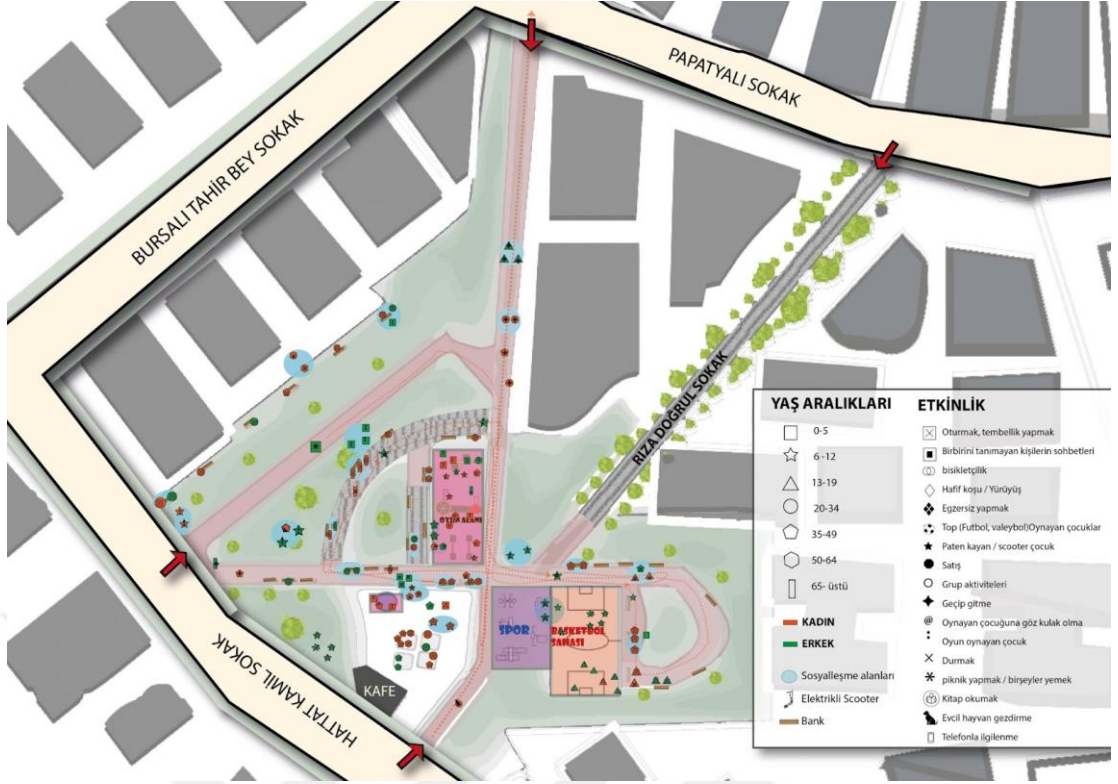
Şekil 48a Bahçelievler Parkı hafta sonu değerlendirmesi 25.03.2023

Bahçelievler parkı çevresinde de sosyalleşme aktivitesi oluşturmaktadır. Parkın etrafında ayakta durup konuşma insanlar vardır. Bu durum, parkın etrafında rastgele karşılaşmaların olduğunun göstergesidir.

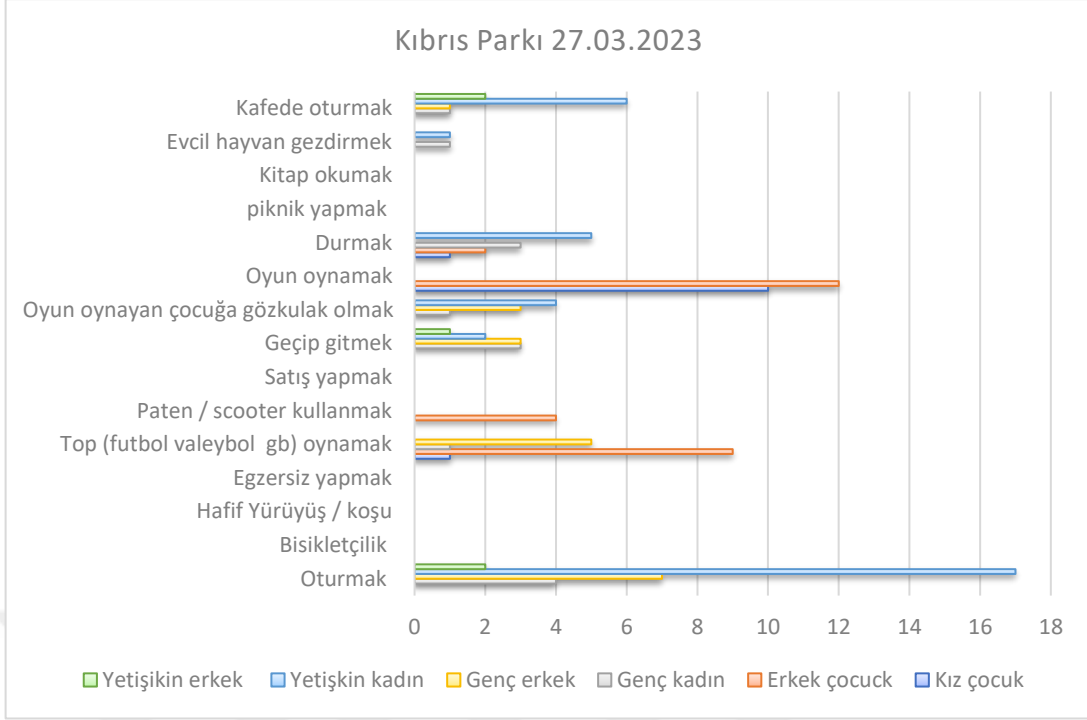
Şekil 48b Bahçelievler Parkı hafta sonu kullanıcıları

Hafta sonu Bahçelievler parkını kullanan 23 kişi vardır. Kullanıcıların yaşlarına ve cinsiyetleri göz önünde bulundurularak yapılan sayımda homojen bir kullanıcı profiline sahip olduğu söylenebilir.

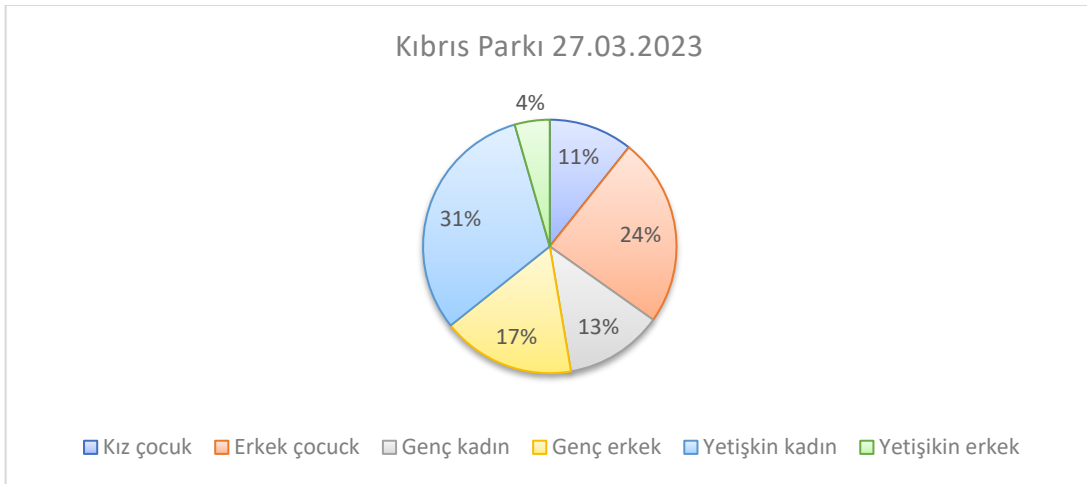
Şekil 49 Kıbrıs Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023

Kıbrıs parkı Bahçelievler Merkez Mahallesi'nin en büyük 3. Parkı olarak ortalama 6.666 m² alana sahiptir. 4 giriş- çıkışa sahip Kıbrıs parkı karşılıklı 2 sokağı birbirine bağlamaktadır. Bu nedenle geçip gitmek için kullanıldığı gözlemlenmiştir. Park 1 oyun alanı, 1 basketbol sahası, 1 spor alan ve kafeye sahiptir. Park içi hareketlilik basketbol sahası ve çevresinde olduğu söylenebilir. Yeşil alanlarda çocukların oynadığı gözlemlenmiştir. Hafta içi en çok sosyalleşmenin olduğu yer parkın önüdür. Bunun yanında diğer parklarda olduğu gibi bankta yan yana oturan insanların birbiriyle iletişim içindedir.

Şekil 49a Kıbrıs Parkı hafta içi kullanıcı davranışları değerlendirmeleri

Hafta içi Kıbrıs parkında yetişkin kadınlar tarafından en çok yapılan faaliyet oturmaktır. Parkta paten, scooter gibi hareketlilik gerektiren aktiviteleri yapan 4 erkek çocuk vardır. Parkı geçip gitmek için kullanan 9 kişi vardır. Parkta durup birbiriyle konuşan insanların tesadüfi karşılaşmaların yaşandığının göstergesi olabilir. Evcil hayvan gezdirmek için tercih edilmektedir.

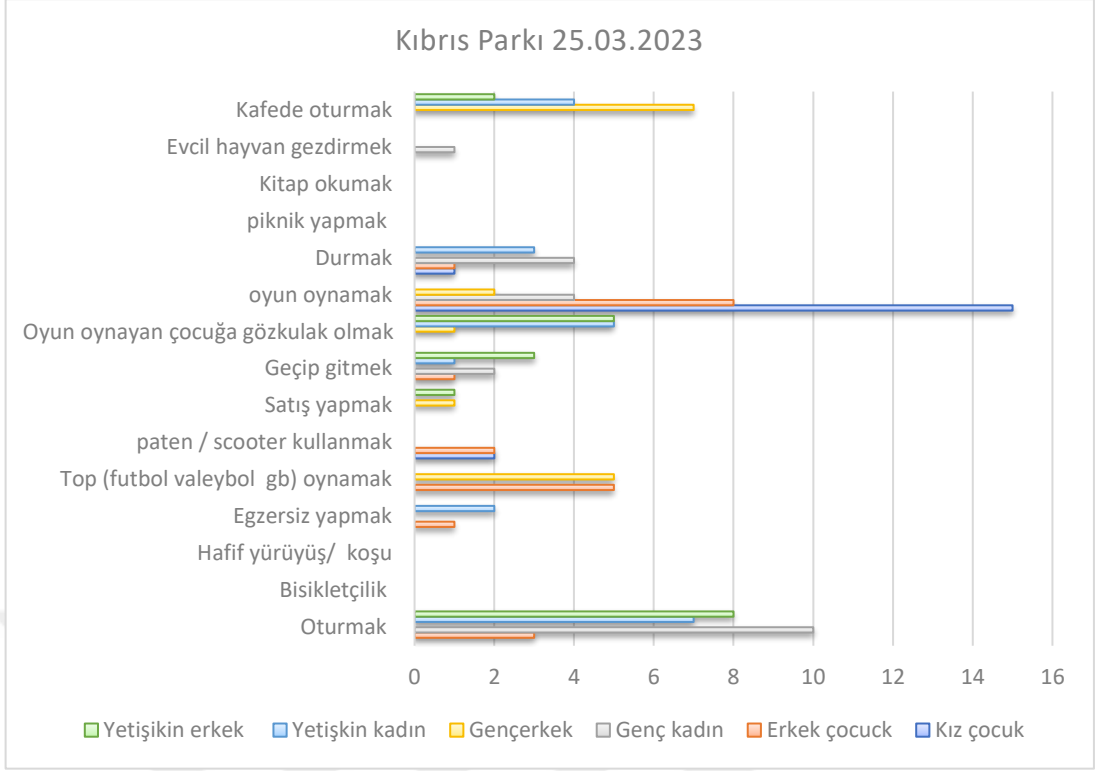
Şekil 49b Kıbrıs Parkı hafta içi kullanıcı dağılımı

Hafta içi gözlem yapılan zaman dilimi içinde 112 kişinin parkı kullandığı gözlemlenmiştir. Bunların %31 i yetişkin kadınlardır. Çocuk kullanımı toplamda %35'dir. Hafta içi Kıbrıs Parkını en az yetişkin erkekler kullanmaktadır. Gençlerin kullanım yoğunluğu yüksektir.

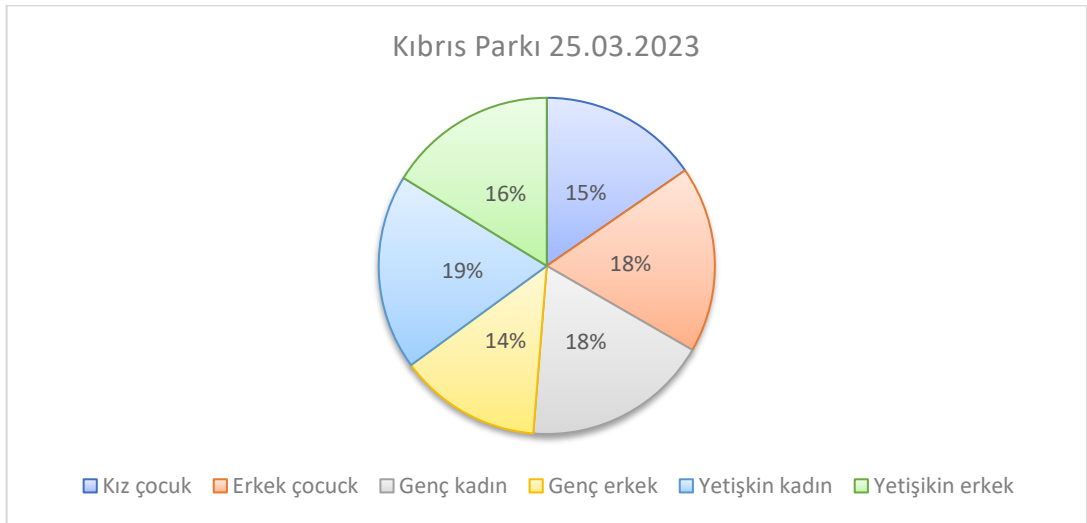
Şekil 50 Kıbrıs parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023

Hafta sonu Kıbrıs parkının en yoğun kullanıldığı yerler oyun alanı ve basketbol sahası ve çevresidir. Kafe ve çevresi sosyalleşmenin yoğun olduğu bölgelerdir. Spor alanında hafta içine göre yoğunluk fazladır.

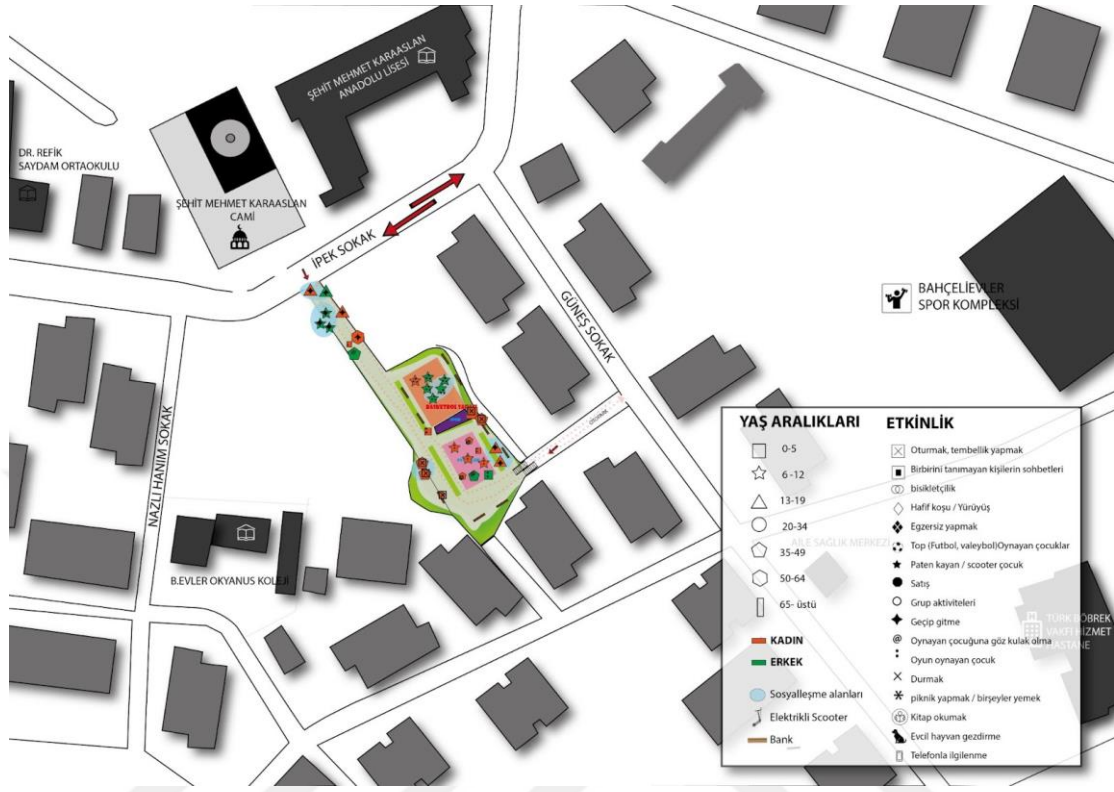
Şekil 50a Kıbrıs parkı hafta sonu kullanıcı değerlendirilmesi

Hafta sonu kullanıcılarının çoğunlukla oyun alanında oyun oynayan çocuklardan oluşmaktadır. Paten veya scooter gibi hareketlilik gerektiren aktiviteleri yapan 4 çocuk bulunmaktadır.

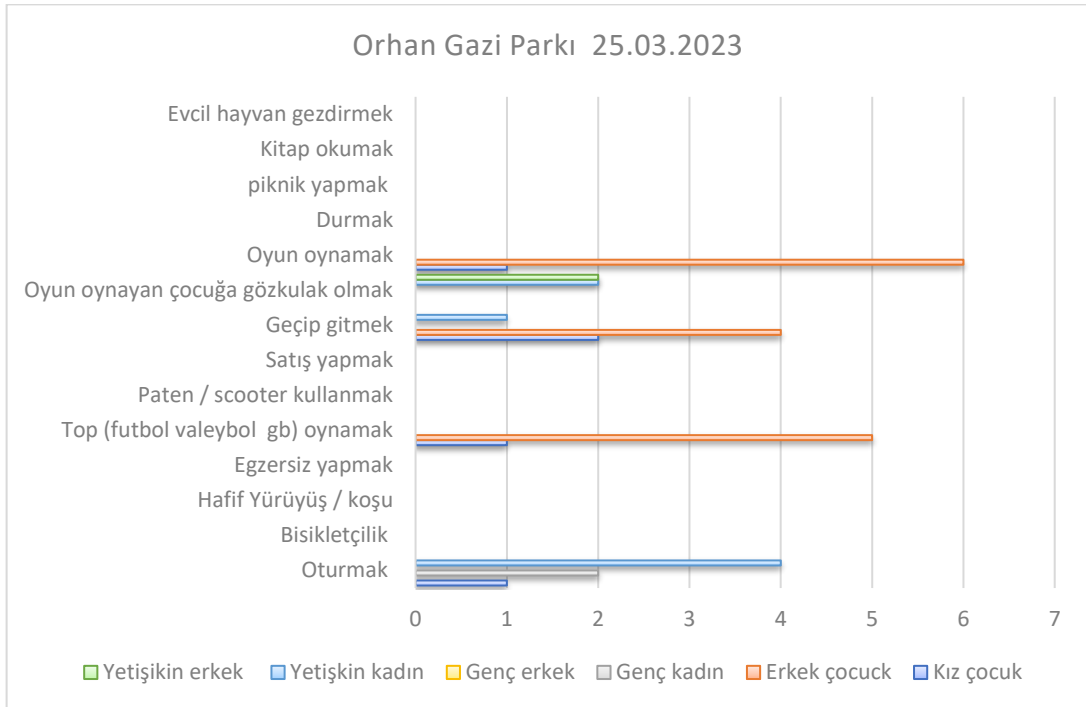

Şekil 50b Kıbrıs Parkı hafta sonu kullanıcı dağılımı

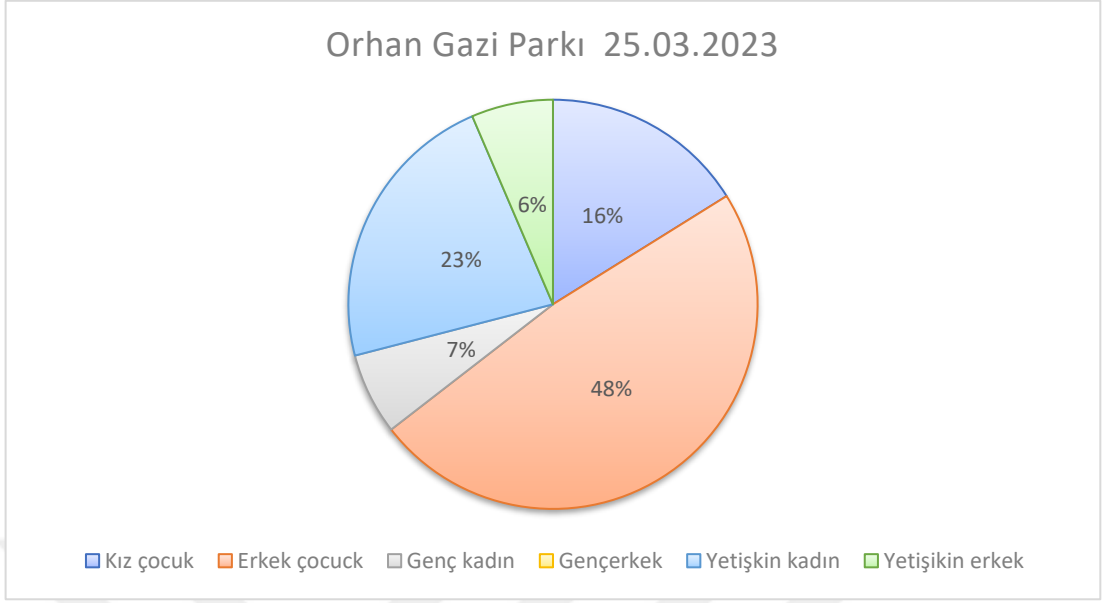
Hafta sonu gözlem süresi içinde parkı kullanan 117 kişi bulunmaktadır. Kıbrıs Parkının hafta sonu kullanıcı profiline daha homojen olduğu söylenebilir.

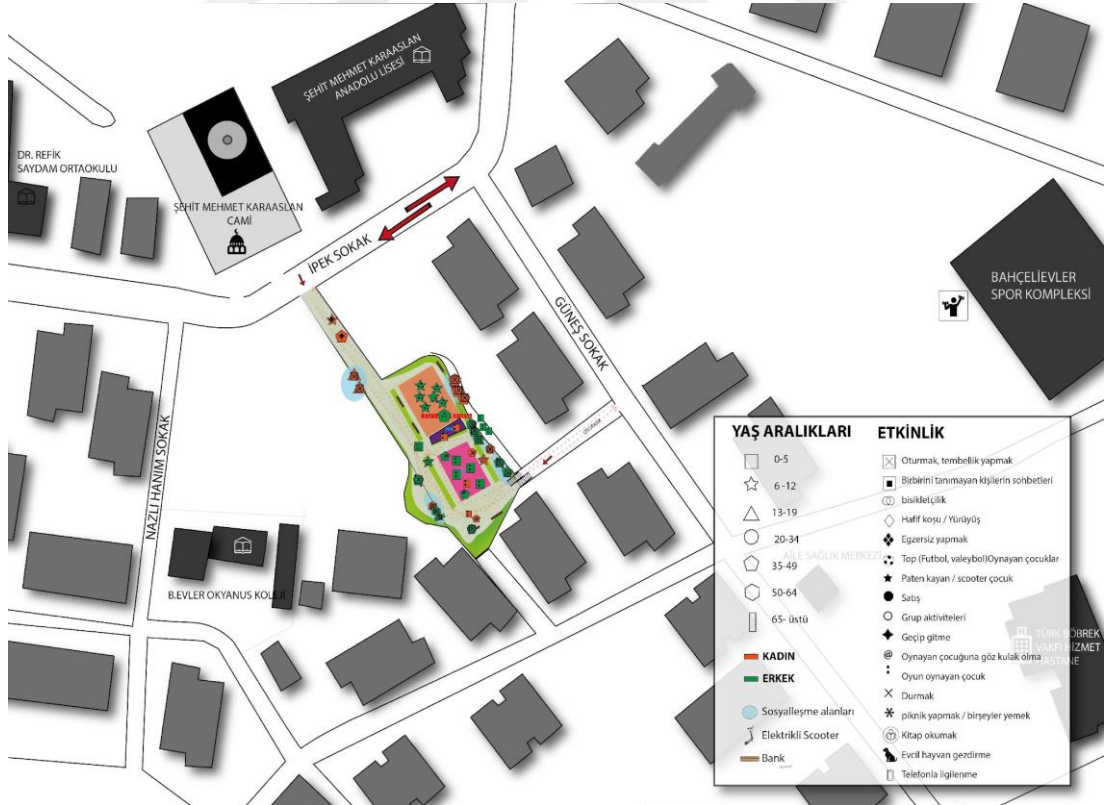
Şekil 51 Orhan Gazi Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023

Şekil 51a Orhan Gazi Parkı hafta içi kullanıcı değerleri 25.03.2023

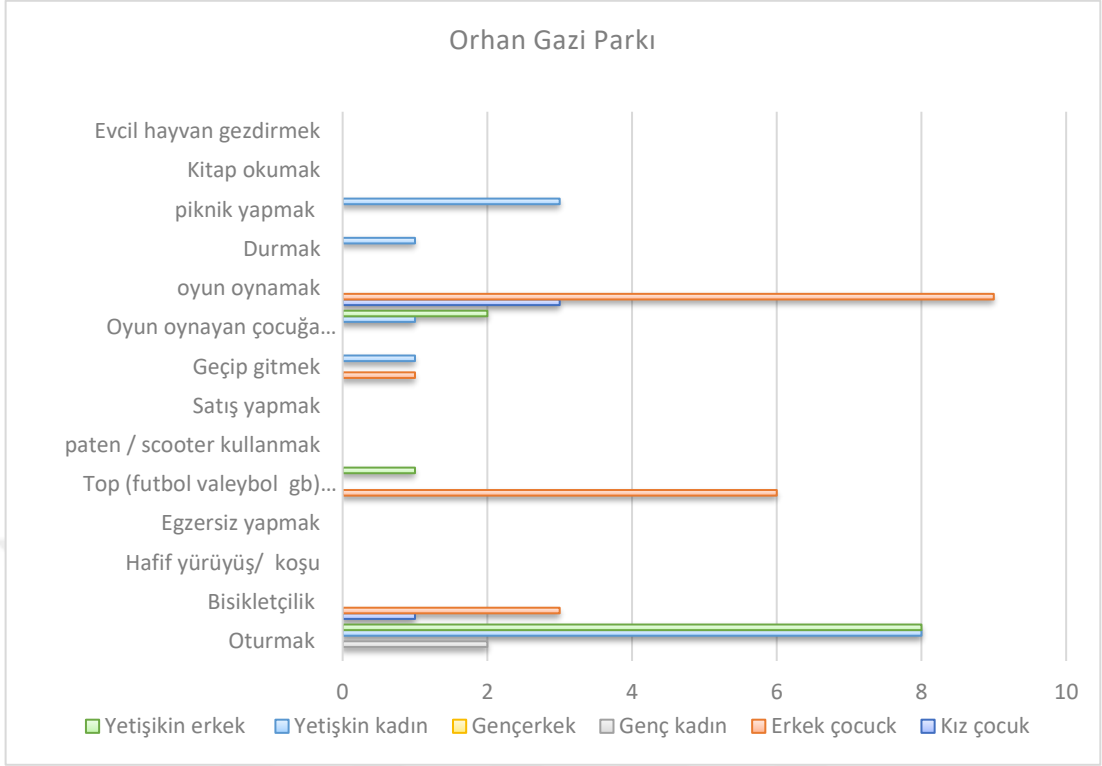

Şekil 51b Orhan Gazi Parkı hafta içi kullanıcı

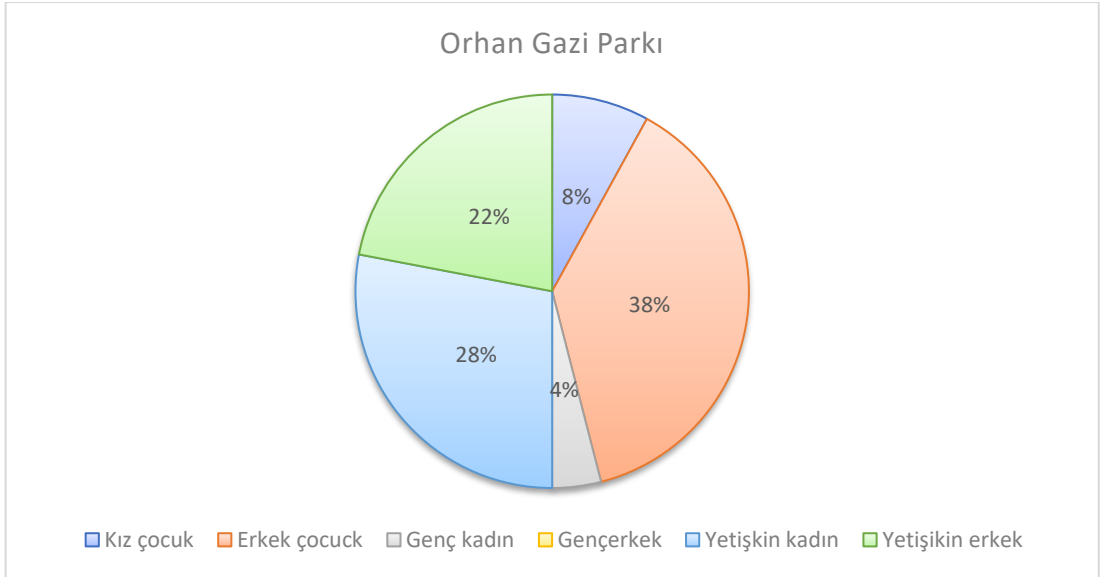

Şekil 52 Orhan Gazi Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası 30.04.2023

Kamp (portatif) sandalye getiren 2 tane yetişkin kadın vardır.

Şekil 52a Orhan Gazi Parkı hafta sonu kullanıcı değerleri 30.04.2023

Şekil 52b Orhan Gazi Parkı hafta sonu kullanıcı

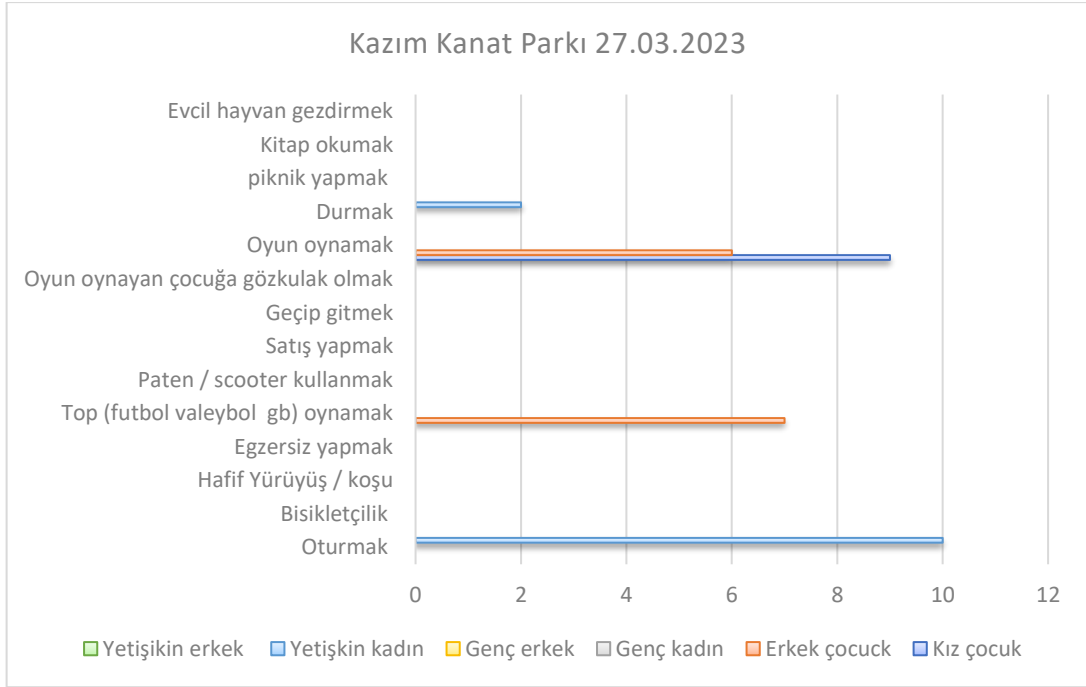
Şekil 53 Enver Yorulmaz parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023

Enver Yorulmaz parkı İki caddeyi birbirine bağlar. Bağlantısalılığı yüksek olan yolla cephesi vardır. Önünde çeşme ve otobüs durağı bulunmaktadır. 1 Oyun alanı ve spor alanı bulunmaktadır. 3 dk da 10 kişinin parktan gelip geçtiği gözlemlenmiştir.

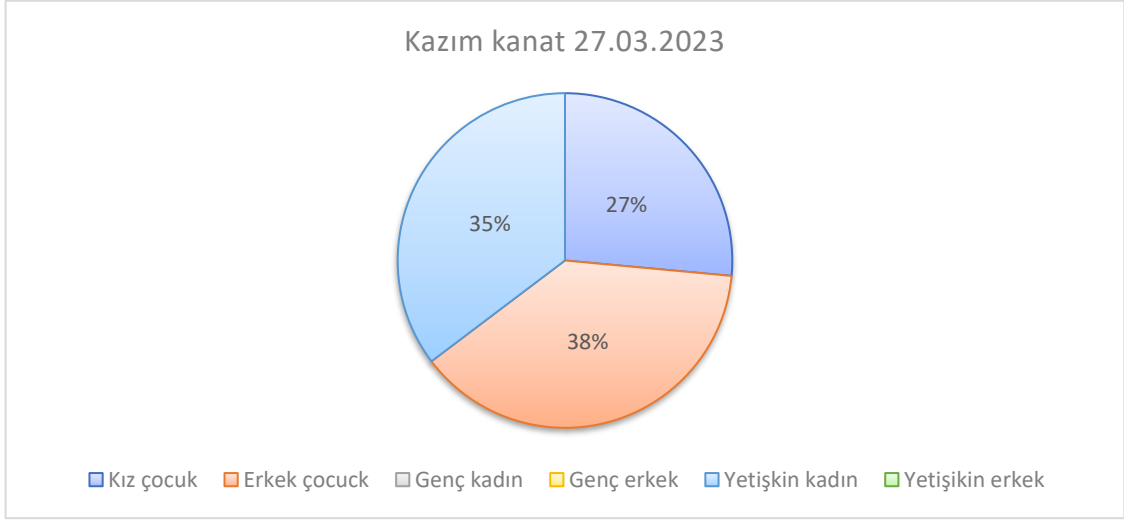
Şekil 54 Kazım Kanat hafta içi kullanıcı davranış haritası 27.03.2023

Kazım Kanat parkı bir tane oyun ve spor alanına sahiptir. Banklar oyun alanını görecek şekilde konumlanmıştır

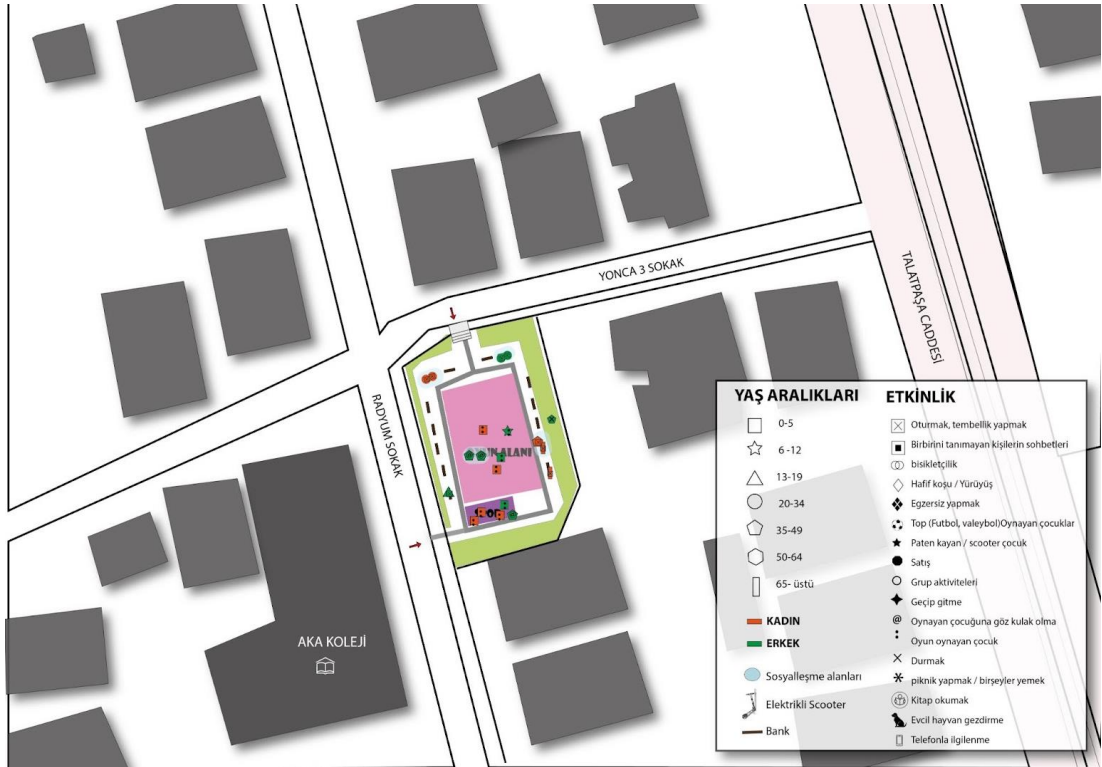
Şekil 54a Kazım Kanat hafta içi kullanıcı değerlendirilmesi

Parkın yoğun olarak gözlemlenen aktivite oyun oynamak ve oturmaktır.

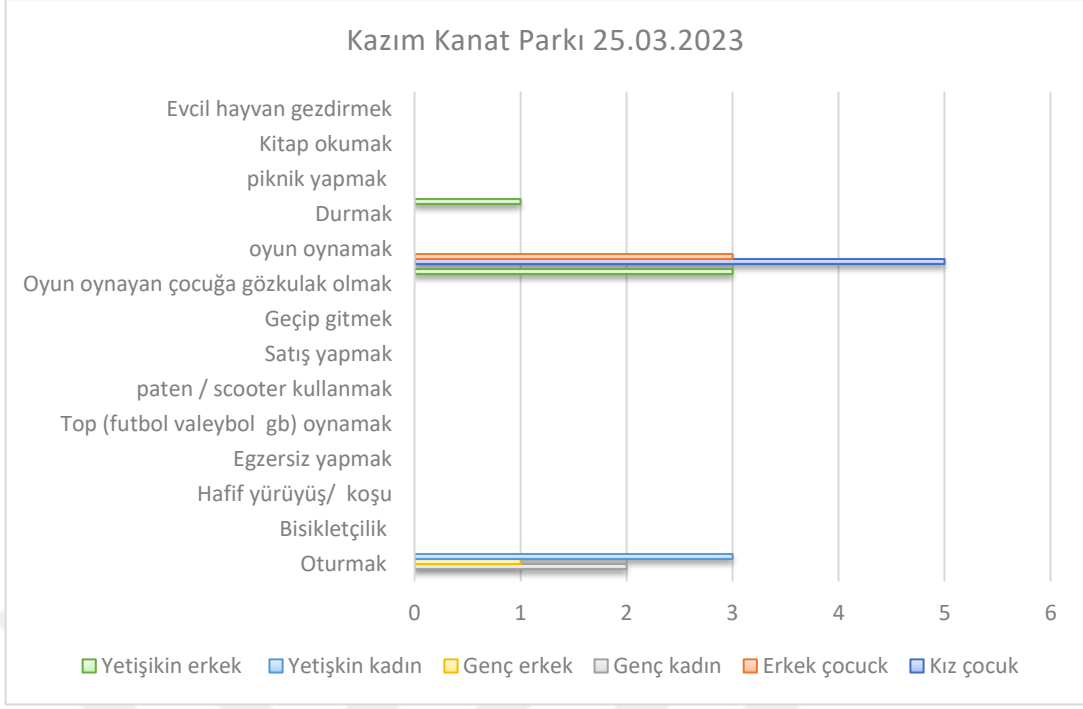

Şekil 54b Kazım Kanat hafta içi kullanıcıları

Kazım kanat parkının hafta içi kullanıcı sayısı 34'tür. Kullanıcılar çocuklar ve ebeveynlerden oluşmaktadır. Parkın yanında bulunan anaokulu, ilk okul ve orta okul eğitimi veren kurumun olması parkın kullanıcıları üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir.

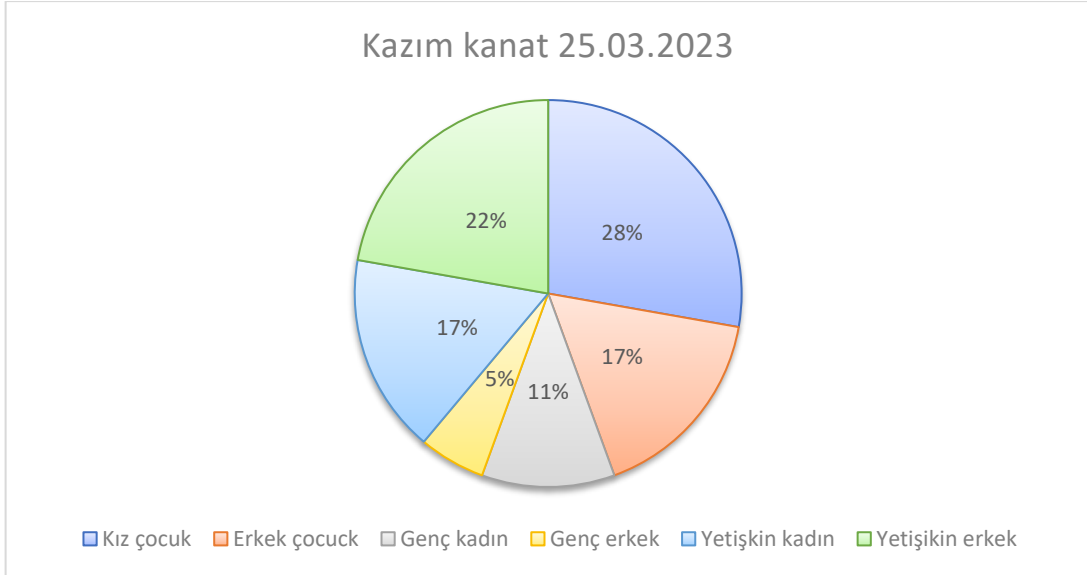

Şekil 55 Kazım Kanat parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası 25.03.2023

Şekil 55a Kazım Kanat parkı hafta sonu kullanıcı değerlendirilmesi

Hafta sonu kazım kanat parkı yoğunlukla oturmak ve oyun oynamak için tercih edilmektedir.

Şekil 55b Kazım Kanat parkı hafta sonu kullanıcıları

Kazım Kanat Parkının hafta sonu kullanıcı profili hafta içi kullanıcılarına göre daha çeşitlidir. Hafta sonu parkı en çok tercih edenler çocuklar olmuştur.

Şekil 56 Ercan Şahin Parkı hafta içi kullanıcı davranış haritası

Mahallenin en küçük parkı olan Ercan Şahin parkı 389 m² dir. 1 oyun alanı bulunmaktadır. Etrafında aktif 5 kentsel dönüşüm projesi bulunmaktadır. Bu nedenle parkın bir kısmı kullanılamamaktadır. Hafta içi parkın kullanımında çocuk kullanımı gözlemlenmemiştir. Kentsel dönüşüm projesinin parkın kullanımını olumsuz etkilediği söylenebilir.

Şekil 57 Ercan Şahin Parkı hafta sonu kullanıcı davranış haritası

Hafta sonu yalnızca 2 genç kullandığını gözlemlenmiştir.

5.5. Bölümün Sonuçları ve Alana Ait Bulgular

Bahçelievler Merkez mahallesine bağlı yapılan gözlemler yaşam memnuniyeti, yürünebilirlik ve erişilebilirlik açısından incelenmiştir.

Görsel bağlantı: Bahçelievler Merkez mahallesinde bulunan 3 parkta (Orhan Gazi, Kıbrıs ve Sadri Alışık) kameralar bulunmaktadır. Bu kameralar insanların parkı gözetlemesine imkân sunduğu gibi parkların güvenliğinin sağlanmasında olumlu bir etmen olabilir.

İnsanlar evlerinin balkonlarından veya camlarından sokakta olup biteni gözleme eğilimindedir (184) Bu nedenle gözlemlenebilen sokakta bulunan insanlar kendilerini

daha güvende hissedebilir. Site ve benzeri etrafında duvarlar örölü alanlar insanların sokağı gözlemleyebilmelerini sınırlaya bileceği için bölgenin güvenliği içinde olumsuz sonuçlara neden olabilir. Bahçelievler Merkez Mahallesiinde işlek olan Adnan kahveci bulvarı üzerinde yer alan hastanenin ve hastaneye komşu hizmet binalarının uzun duvarı bölgedeki insanların güvenlik algısını ve yürünebilirliğini olumsuz etkileyebilir.

Bank oturma düzeni: Bahçelievler Merkez Mahallesiindeki parklarda 3 farklı tasarımda bank bulunmaktadır. Sadri Alışık parkında bulunan 4 bank karşılıklı ve masalıdır. Hafta içi ve hafta sonu bu bankalardan evlerinden getirdikleri yemekleri yiyerek 2- 3 saat oturdukları gözlemlenmiştir. Diğer parklarda bu şekilde bank yoktur bu nedenle diğer parkların banklarında böyle bir aktivitede gözlemlenmemiştir.

Bahçelievler Parkı ise bankaların 6 tanesi yarım ay şeklindedir. Bu parkta ise insanların banklara birbirlerinin yüzlerini görecek şekilde oturduğu gözlemlenmiştir. Diğer parklarda tek çeşit dikdörtgen bank vardır ve çoğunlukla insanlar manzaraya bakıp iletişim kurmaktadır. Bu şekilde banklarda oturan toplam. Kişiden yalnızca 6 tanesi birbirine dönük oturmaktadır.

Zübeyde Hanım, Kahramanmaraş, Kıbrıs parkları kullanıcılarının evlerinden taşınabilir kamp sandalyeleri ve masaları getirerek piknik yaptığı gözlemlenmiştir. Zübeyde Hanım parkı kamp **sandalyesi ve masası getiren** kullanıcıların en yoğun olduğu parktır. Bu durum kullanıcıların parkları **kendilediklerinin** bir gösteri olarak kabul edilebilir. Kullanıcıların parkları kendi kullanımına uygun bir şekilde değiştirmeye olanak sağlaması. Kullanıcıların parklarda vakit geçirme isteğini ve aidiyet hissini arttırabilir.

Ortak aktivite:

- Evcil hayvan gezdirme aktivitesi Bahçelievler parkı, Turgut Şeren parkında ve Kıbrıs parkı diğer parklara göre daha yoğundur. Bahçelievler parkında birbirini tanımayan 2 gencin evcil hayvanları ile ilgili konuştukları gözlemlenmiştir. Evcil hayvan gezdirilen 3 parkın ortak özellikleri birden fazla giriş çıkışı olması ve yeşil alanlarının bulunması olarak değerlendirilebilir.
- Parklara komşu olan bölgede yapılan ortak aktivitenin (halı saha) parklara taşması olasıdır. Bahçelievler Merkez Mahallesinde bulunan Şehitler parkına komşu olan spor kulübü çıkışında oluşan yoğunluk parkın kullanımını arttırdığı gözlemlenmiştir. Hafta içi 14 çocuk ve gencin çıkışta konuştukları 5- 10 dk kadar parkın içinde vakit geçirdikleri gözlemlenmiştir. Hafta sonu ise halı sahadan çıkan 7 erkek çocuğun parkta 10 dk zaman geçirip dağıldıkları gözlemlenmiştir.
- Parklara komşu alanlara kurulan mahalle pazarlarında parkların kullanımını arttıran etkidir. Perşembe günü Şehitler parkına komşu bir sokakta kurulan mahalle pazarı parkın kullanımını artırmıştır. Bugün genelde gelip geçmek için kullanılan parkta insanların yakınları ile banklarda oturduğu da gözlemlenmiştir.
- Okullara komşu olan parkların çocuk ve ebeveynler tarafından tercihe dildiği gözlemiştir. (Kazım Kanat parkı, Zübeyde Hanım parkı)

Parklarda bulunan kafe gibi hizmet alanlarının park kullanımına etkisi:

Kafeler sosyalleşmenin yoğun olduğu buluşma, bekleme, dinlenme, çalışma aktivitelerinin gerçekleşebildiği mekanlardır. Bu mekanların parklar, geniş meydanlar, bulvarlar, caddeler gibi kamusal alanlara açılan veya bu alanlardan görülebilmesi sosyalleşmeyi destekleyen bir faktör olabilir.

Bahçelievler Merkez Mahallesinde içinde kafe bulunan 5 park; Şehit Selim Ayaydın, Sadri Alışık, Kıbrıs, Yavuz Gökmen Selim ve Şehitler parkı vardır. Kafelerin parklara açık bölümleri ve çevrelerinde sosyal etkileşimin yoğun olduğu gözlemlenmiştir.

Alışveriş etkinliğinin yoğun oldu bölgelerde yüksek sosyalleşme potansiyeli taşır. Bahçelievler Merkez Mahallesinde bütünleşme değerinin yoğun olduğu sokaklardaki yapıların ilk katlarında ticaret aktivitesi görülmektedir. Fakat aynı sokaklarda beklendiği gibi trafiğin yoğun olması yürünebilirlik açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bahçelievler Merkez mahallesi için İzzettin Çalışlar Caddesi, Naci Kasım-Bağcılar caddesi, Ferit Selim Paşa caddesi üzerinde bulunan ticaret mekanları insanların birbirleri ile karşılaştığı alanlar yaratmakta katkı sağlamaktadır.

Kentsel dönüşümün park kullanımına etkisi: Bölgede Kentsel dönüşüm projelerine komşu 2 tane park bulunmaktadır (Sadri alışık, Ercan Şahin). Sadri Alışık parkındaki kentsel dönüşüm projesinin inşaat durumu Ercan Şahin parkına göre nispeten daha ileridedir. Fakat Ercan Şahin Büyük ve gürültülü iş makinaları kullanımı devam etmektedir. Ercan Şahin parkında hafta sonu ve hafta içi toplam 4 genç tarafından kullanıldığı gözlemlenmiştir. Sadri Alışık parkında ise kullanım daha yoğundur. Bu nedenle kentsel dönüşüm projelerinin ilk aşamalarında parklar için güvenlik sorununu ortaya çıkarabilir. Bunların yanında, Sadri Alışık parkının büyük olması ve kentsel dönüşüme komşu olmayan alanların kullanılabilmesi kentsel dönüşüme komşu olan bölgenin de kullanımına olanak sağlayabilir. Çünkü, parkın öbür alanında bulunan kişiler kentsel dönüşüm bölgesini gözetleyebilir.

- Kot farkı bulunmayan ve iki yolu birbirine bağlayan parkları insanlar geçip gitmek için kullanmaktadır.

- Yüz ölçümü büyük olan parklarda yapılan aktivitelerin daha çeşitli olduğu gözlemlenmiştir. Bu aktiviteler sosyal etkileşimi de desteklemektedir.
- Yavuz Gökmen Parkı, Kıbrıs parkı, Zübeyde Hanım Parkında çocukların scooter, paten veya bisiklet kullanımı gibi hareketlilik içeren oranı diğer parklara göre daha yüksektir. Bunun nedeni, parkların alanların geniş olmasının yanı sıra ebeveyn kontrolünü sınırlayacak görsel bağlantı kesintisinin olmaması ve eğimsiz bölgelerin bulunması olabilir.
- Kahraman Babcum, Turgay Şeren, Zübeyde Hanım parkında kiralanabilir elektrikli scooterların varlığı dikkat çekmektedir. İnsanların parklara erişmek için scooter kiraladığı sonucu çıkabilir.
- Kahraman Babcum parkı kullanıcı profili daha çeşitlidir ve
- Kıbrıs parkı aktivite çeşitliliği açısından diğer parklardan daha zengindir.
- Hafta sonu park kullanıcılarının yoğunluğu daha homojen olsa da Parkları çoğunlukla yetişkin kadınların kullanmaktadır. Gençlerin tercih ettikleri parklar Kıbrıs, Bahçelievler, Şehitler ve Turgay Şeren parkıdır.
- Davranış haritalarında çocukların toprakla ve yeşil alanlarda oynamayı tercih ettiği gözlemlenmiştir.

Yetişkin kadınların parkları diğer kullanıcılara göre daha yoğun kullandığı gözlemlenmiştir. Ankete katılan yetişkin kadınların 53 kadında 31 i %59'u kendilerini Bahçelievler Merkez Mahallesiine ait hissettiğini ifade etmiştir. 57 yetişkin erkek ten 27'si % 47'si kendilerini mahalleye ait hissettiklerini söylemiştir. Park kullanımı ile mahalle aidiyeti arasında birbirini destekleyen yönde bir bağlantı olabileceği tespit edilmiştir.

Erişilebilirlik haritalarında (şekil 22-26) kamusal alan ve parkların konumları ve birbirine olan mesafeleri yürünebilirlik açısından kısmen uygun olduğu saptanmıştır.

Bunun yanında, Bahçelievler Merkez mahallesinde ankete katılan 110 kişiden (%87) 96'sının Covid-19 süresince ve karantina döneminde bölgelerinden ayrılmadan yakın çevrelerinde gereksinimlerini karşılayabildiklerini ifade etmektedir. İnsanların günlük yaşamlarını ve alışkanlıklarını büyük ölçüde değiştirdiği salgın sürecinde, kamusal alanların kullanımı sınırlı hale gelmiştir. Bu durum, mahallelerin hizmetlere erişilebilirliği açısından yeni bir farkındalık yarattı. Yakın çevrelerinde ihtiyaçlarını karşılayabilmek bu süreçte daha önemli hale gelmiştir. Mahallelerindeki bakkal, market, eczane, sağlık merkezi gibi hizmetlere kolayca erişebilmenin rahatlığı, insanların evde daha fazla zaman geçirdiği bu süreçte önemli bir avantaj sağlamıştır. Ayrıca, Yakın mesafelerdeki hizmetlere erişebilenler, toplu taşıma ya da özel araçlar kullanmadan ihtiyaçlarını karşılayabildiler. Anket katılımcılarının Bahçelievler merkez mahallesinde hizmetlere erişimden memnun olması Kentsel hareketliliğin kalitesi açısından olumludur.

Katılımcıların Mahallede tüm ihtiyaçlarını karşılayabildiklerini belirtse de sosyal etkileşime olanak sağlayacak kaliteli kamusal alanlar için aynı görüşte değillerdir. “Bulduğunuz mahallede en çok vakit geçirmekten hoşlandığınız yer / yerler nerelerdir? Sebebini kısaca açıkla mısınız” cevap veren 96 Katılımcıdan 27 (% 28.12) kişi parklar cevabını vermiştir. Bu durum mahallede bulunan parkların ve kamusal alan kalitesinin katılımcıların ihtiyaçlarına cevap verebilirliğinin güçlü olmadığını göstergesi olabilir.

Anket katılımcılarının %40'ı boş zamanlarını evlerinde geçirmeyi tercih ederken yalnızca katılımcıların %8i mahallede bulunan kamusal alanlarda yanıtını vermiştir. % 20 si ise parklar yanıtını vermiştir. Mahallede tüm ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum yargısına katılan 63 kişinin 24 dü(%38) ise mahallenizde sosyalleşme alanlarının yeterli olduğunu düşünmektedir.

Enver Yorulmaz, Şehit Serkan Alçinkaya, Şehit Selim Ayaydınla işlek caddelerin üzerindedir. Enver yorulmaz iki sokağı birbirine bağlayan bir park olduğundan gelip geçmek için kullanıldığı gözlenmiştir. Selim Ayaydın parkı da işlek iki caddeyi bağlayan bir parktır fakat park yol kotunun aşağısında kaldığı için gelip geçmek için tercih edilmemektedir. Selim Ayaydın parkının kafesi hafta içi yoğun kullanılmaktadır. Fakat ebeveynler diğer parklar kadar bu parkı tercih etmemektedir. Şehit Serkan Alçinkaya parkının hafta içi yetişkin erkeklerin yoğun kullandığı bir parktır. İşlek olmayan caddelerle İşlek caddelerde doğrudan bağlantılı olan parkların farkı aktivite çeşitliliğidir. Aktivitenin çeşitliliği parkların büyüklükleri ve olanakları ile de ilişkilidir.

BÖLÜM VI

TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bu tezde kent ve mimarlık kapsamında mahalle ölçeğinde sosyal sürdürülebilirlik kavramı ve ölçütlerini tanımlamak hedeflenmiştir. Literatür taraması yapılarak, sosyal sürdürülebilirlik kavramı ve bu kavramla ilişkili olan yer aidiyeti, erişilebilirlik, yaşam kalitesi ve memnuniyet, gibi kavramlar incelenmiştir. Bu kavramların mahalleler için sosyal sürdürülebilirlik ölçütlerinin belirlenmesinde nasıl kullanılabilceği ve ne şekilde birbirleriyle ilişkili olduğu tartışılmıştır. Bu tez çalışması, İstanbul'un 1960'lı yıllarda hızlı yapılanan Bahçelievler Merkez Mahallesi'nde yer aidiyeti, yaşam kalitesi ve sosyal sürdürülebilirliği artıracak fiziksel ve sosyal donatıların neler olduğunu ve bu donatıların mahalle sakinleri için yeterli olup olmadığı incelenmiştir. Bunun yanı sıra, Bahçelievler Merkez Mahallesi'ndeki kentsel dönüşüm ve getirdiği sosyal dönüşümün, sosyal sürdürülebilirlik ve yer aidiyeti ile ilişkili olan mahalle memnuniyetini nasıl etkilediği araştırılmıştır. Mahalle sakinlerinin kentsel dönüşüm ve sosyal dönüşümle ilgili deneyimleri ve beklentileri de incelenmiştir. Bu incelemede iki aşamalı araştırma metodolojisi uygulanmıştır. İlk aşama, yer aidiyeti, yer memnuniyeti, yaşam kalitesi, erişilebilirlik, sosyal etkileşim kavramlarını araştırmak için anket ve derinlemesine görüşme yöntemi yapılmıştır. Tesadüfi örneklem ile 110 mahalle sakini ile anket çalışması yapılarak, mahallenin sosyal ve fiziksel açıdan güncel durumu değerlendirilmiştir. Anket verileri gözlem sonuçlarıyla birleştirilerek, daha kapsamlı bir veri seti elde edilmiştir. Son olarak, Bahçelievler Merkez mahallesinde 30 yıldan daha uzun süre yaşayan 2 esnaf ile derinlemesine görüşme yapılarak, mahalledeki değişim ve dönüşümler hakkında bilgi edinilmiştir. İkinci aşamada, alan çalışması için Bahçelievler

Merkez Mahallesinde bulunan park, yol ve okul, alışveriş merkezi, ulaşım gibi alanlar erişim çemberleri ile incelenmiştir. Mekân dizim analiz yöntemi kullanılarak işlek olma potansiyeli olan caddeler incelenmiş ve yürünebilirlik bağlamında değerlendirilmiştir. Ayrıca, Bahçelievler Merkez mahallesinde bulunan parklar gözlemlenerek, yaş, cinsiyet ve davranışlar haritalara işlenmiştir, park kullanımı ve sosyalleşme olanakları ile ilgili veriler toplanmıştır.

Sürdürülebilirliğin boyutları arasında keskin bir ayırmadan söz etmek mümkün değildir. Bunun nedeni sıklıkla sosyal, çevresel, kültürel ve ekonomik boyutlarının kendi içinde birçok parametreleri ile etkileşim içinde olmasıdır. Örneğin, bir bölgenin çevresel sürdürülebilirliğini sağlamak için çeşitli yollar denenebilir. Ancak bu, aynı zamanda sosyal, kültürel ve ekonomik boyutlara da etki edebilir. Kent ve mimarlık arakesitinde sosyal sürdürülebilirlik kavramı üzerine araştırmalar 2000’li yıllardan bu yana önemini koruyarak devam etmektedir. Sosyal sürdürülebilirliğin ilişkilendirildiği kavramlar zaman içinde değişebilen ve dinamik bir niteliğe sahiptir [51]. Bu nedenle, sürdürülebilirliğin sosyal tanımı ve uygulanması hakkında belirsizlikler, kavramsal bir karmaşıklığa yol açmıştır. Ülke, kent, mahalle, proje ve bina ölçeğinde çalışılan sosyal sürdürülebilirlik kavramı, yerel veya küresel düzeyde karşılaşılan veya karşılaşılmaması öngörülen sosyal, toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlayan bir araştırma alanıdır.

Sosyal sürdürülebilirlik kendi içinde fiziksel olan ve fiziksel olmayan kavramları barındırmaktadır [16] ve birçok araştırmacı tarafından kabul görmüştür. Fiziksel faktörler erişilebilirlik, kamusal alan kalitesi, yaya dostu, yürünebilir mahalleler gibi kavramlarla ilişkilendirilirken fiziksel olmayan faktörler ise sosyal adalet, katılım ve yerel demokrasi, sağlık, yaşam kalitesi ve esenlik, sosyal içerme, sosyal sermaye, toplum, güvenlik, adil

gelir dağılımı, sosyal düzen, sosyal uyum, topluluk uyumu , sosyal ağlar, sosyal etkileşim, topluluk ve aidiyet duygusu, istihdam, konut istikrarı, aktif topluluk organizasyonları, kültürel gelenekler gibi sınıflandırabiliriz Bu tezde sosyal sürdürülebilirlik ölçütleri daha önce araştırmacıların belirlediği [bknz:[12, 98]] ve kullandığı ölçütler örnek alınmıştır. Bu ölçütlerden yer aidiyeti, bağlılık, yaşam memnuniyeti, komşuluk ilişkileri, sosyal etkileşim, güvenlik parametrelerini ölçmek için belirlenen yöntem anket ve derinlemesine görüşmedir. Yer aidiyeti ölçüm parametreleri Comstock vd., [130] Lewicka [143] , Williams ve Roggenbuck [187] , Kyle vd. [158]; Jorgensen ve Stedman [164], Göksoy ve Hacıhasanoğlu [103] araştırmalarında kullandıkları ölçekler göz önünde bulundurularak anket soruları oluşturulmuştur. Yaşam kalitesi, yaşam süresi, memnuniyet, güvenlik, sosyal ilişkiler ile birlikte incelenen yer aidiyeti kavramı sosyal sürdürülebilirliğin içerdiği kavramlar olarak tespit edilmiştir. Erişilebilirlik, yürünebilirlik parametreleri ise gözlem, haritalama yöntemleri ile incelenmiştir.

Mahalle ölçeğinde sosyal sürdürülebilirlikle ve yere bağlılık-yere aidiyet arasındaki güçlü etkileşimi içindedir [103].Yere bağlılık ve aidiyet kavramları sosyal, duygusal ve fiziksel deneyimler doğrultusunda çevreyi algılayan insanın süreç içinde bir yere bağlanabileceğini ve kendini oraya ait hissedebileceğin temelinde tanımlanmaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik ise toplumun, fiziksel veya fiziksel olmayan herhangi bir nedenle gelişen sosyal olumsuzluklara karşı direnci olarak tanımlanabilir. Sonuç olarak İki çalışma alanı da insan, doğa ve yapılı çevre arasındaki ilişkiyi incelemektedir[103].Yer aidiyeti ve duygusu sosyal sürdürülebilirliğin güçlü göstergelerindedir. Sosyal sürdürülebilirlik ve yer bağlılığı-aidiyet konularında yapılan araştırmalar, bazen fenomenolojik teorilere dayanarak, bazen de ayrı ayrı geliştirilerek çalışılmıştır. Yer bağlılığı-aidiyet kavramını etkileyen sosyal etkileşim, sosyal katılım, güvenlik, mahalle

memnuniyeti, erişilebilirlik ve yaşam kalitesi gibi konular, sosyal sürdürülebilirliğin kapsamını oluşturur. Bazı araştırmalarda, yer bağlılığı-aidiyeti, yer kimliği ve yer duygusu gibi kavramları da sosyal sürdürülebilirlik ölçüm parametreleri içinde ele alınmaktadır (bkz: Colantonio ve Dixon [127], Chan ve Lee [23], Hussein, Stephens, Tiwari [176], Göksoy, Hacıhasanoğlu [103]).

Bahçelievler Merkez Mahallesinde geçirilen süre yer aidiyetini güçlendiren bir göstergedir. Röportajlardan toplanan bilgiler doğrultusunda uzun yıllar mahallede ikamet eden ve çalışan kişilerin zamanının çoğunu mahalleli ile iletişim içinde geçirebileceği çıkarımı ile bu mahalleden başka yerde yaşamak istememesi diğer araştırmalarda ortaya konan sosyal ilişkiler ve yer aidiyeti arasındaki ilişkinin pozitif açıdan güçlü olduğunu desteklemektedir. “İstanbul'da yaşamayı tercih edeceğiniz başka bir ilçe veya mahalle var mı? Sebebini açıklayınız.” sorusunu katılımcılar daha çok yaşamak istedikleri alanları tasvir ederek (örn. sahil kenarları, yeşil alanlar gibi) yanıtlamıştır. Bu soruya verilen cevaplarda bölgenin sosyal özellikleri daha az tasvir edilmiştir. Yeni gelen kullanıcı profiline eskilere benzemediğini düşünenler, mahalledeki değişimden memnun değildirler. Ankete katılanlar binalarının kentsel dönüşüme girmesini istemektedir fakat kentsel dönüşüm yapıldıktan sonra hala aynı yerde oturmayı tercih edecek olanların analizinin yapılması kentsel dönüşüm projelerinin sürdürülebilir olup olmadığının bir göstergesi olabilir.

Yer aidiyeti-bağlılık, toplumsal bağları ve topluluk üyeliğini güçlendirme eğilimindedir [102, 167]. Bu çalışma, beklendiği gibi, güçlü topluluk ilişkileri ile yer bağlılığı-yer aidiyeti arasında güçlü bir etkileşim olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal sermaye ve sosyal etkileşimin önemli bir göstergesi olarak kabul edilebilecek komşuluk

ilişkilerinin güçlenmesi sosyal açıdan sürdürülebilir çevreler için hayati önem taşımaktadır. Katılım ve bağlılık, aidiyet duygusu ile etkileşim içinde olan güvenlik duygusu [48], bu araştırmada yere bağlılık-yer aidiyeti ile doğru orantılı çıkmıştır. Önceki araştırmalarda (bkz: Bonaiuto vd. [107], Brown vd.[100], Knez [108], Walker ve Ryan [109], Raymond vd. [110]) yaşam süresi ile yere bağlılık-yer aidiyeti doğru orantılı çıkmıştır. Anket verelerine göre bu tezde de mahallede yaşam süresi en kısa olanların yer aidiyeti en az ve en uzun olanların yer aidiyeti yüksek düzeydedir.

Bu durum Bahçelievler mahallesi için aidiyet duygusunun oluşumunda tek kriterin yaşam süresi olmadığına göstergesidir. Yeğ tutabileceği başka yerler olmasına karşın bu mahallede oturmayı sürdürme nedenlerinin incelenmesi insanların mahallerine bağlılıklarını, aidiyetlerini ve bağlanma nedenlerini araştırmak adına yol göstericidir. Bahçelievler Merkez Mahallesiinde yaşama isteği ve mahallenin erişilebilirlik, yere bağlılık-yer aidiyeti, güvenlik duygusu, mevcut doku memnuniyeti ve bu mahallede bulunma memnuniyetinin yüksek olduğu sonucu çıkarılabilir.

İnsanların kamusal alanlarda bulunma sebepleri, çevrenin niteliği ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. Başka bir deyişle, mekânın kalitesi ve olanakları göz önünde bulundurulduğunda, ihtiyaçlar tatmin edilebilir veya edilemez hale gelebilir. Ankete katılan İnsanların %40 boş zamanların çoğunun evde geçirebilmesi mahallede yaşayan insanların evlerini sevdiği ve bağlı oldukları çıkarımına ulaştırabilirken; sosyal sürdürülebilirliğin topluluk etkileşimi göstergesi için olumsuz bir durum oluşturabilir. Mahallede topluluk katılımına yol açabilecek park, yeşil alan, kültür merkezi destekleyici mekanlar sakinler tarafından mahallede eksik görünen donatılardandır. Bu alanların üretilmesi daha sürdürülebilir ve sağlıklı mahalleler için büyük önem taşır [116]. Bunun

yanında, bu bölge için alışveriş alanlarının işlevselliği ve bölge halkının gereksinimlerini karşılıyor olması Bahçelievler mahallesinde sosyal ve fiziksel yaşamı destekleyen bir ögedir. Kaliteli kamusal alanların varlığı sosyal etkileşimin destekler ve yer aidiyetine katkı sağlar. Bunun yanında, sosyal sürdürülebilirliğin göstergesi olan topluluk duygusu, yürüme ve mahalle tasarımı ile etkileşim içindedir [73]. Kentsel mekânın kalitesi ile gerçekleşen aktivite sayısı arasındaki doğrudan ilişki bulunmaktadır [198]. Bu ilişki, kentsel mekânın kalitesinin ölçülmesinde kullanılacak bir gösterge olarak yeşil alanın önemini vurgular. Gehl [185] isteğe bağlı aktivite seviyesi arttıkça sosyal faaliyetin arttığını belirtmiştir. Yürüyüşe çıkmak, ayakta durmak, oturmak gibi aktiviteler gözlemlenen isteğe bağlı aktivitelerdir. Bahçelievler Merkez mahallesinde park kullanıcıları kendi istekleri doğrultusunda planlı olarak parkları kullanmaktadır. Gehl [185] çıkarımına göre parklarda sosyal aktivitenin yüksek olması beklenir. Bahçelievler Merkez mahallesinde çocuklara göz kulak olan kişiler arasında, aynı bankı paylaşan, parktan gelip geçen kişiler arasında sosyal etkileşimi destekleyecek davranışlar (çocukların oyun oynaması, selamlaşan ve sohbet eden kişiler) gözlemlenmiştir.

Hürol [79] yaptığı çalışmada, bölge sakinleri tarafından yaşanabilir mahalle kavramı merkeze yakın ve ulaşım problemi olmayan yerler olarak tanımlanmıştır. Bu tanım, erişilebilirlik kavramının da önemini vurgulamaktadır. Merkeze yakın olmak, sakinlerin iş, eğitim, sağlık hizmetleri gibi günlük yaşam aktivitelerine kolayca erişebilmesini sağlamaktadır. Ayrıca ulaşım problemlerinin olmaması, sakinlerin ulaşım için harcadıkları zamanı ve maddi kaynakları azaltarak yaşam kalitesini artırmaktadır. Bahçelievler Merkez mahallesinin erişim çemberleri göz önünde bulundurulduğunda ulaşım probleminin olmadığı söylenebilir. Ankete katılanların çoğunluğu Bahçelievler Merkez mahallesinde yaşamayı tercih etme sebeplerinin ulaşımın kolay ve merkezi

olması olarak belirtmişlerdir. Anket çalışması da Hürol'ün [79] bulgusunu destekler yöndedir.

Leslie vd., [70] mal ve hizmetlerin satın alınabileceği alanların artması yürüme davranışını ile olumlu ilişki içinde olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda hizmetlerin satın alınması, müşterilerin gereksinimlerini karşılamaya yöneliktir ve mekanın kalitesi ile ilişkidir [184, 198]. Bu sonuçları destekler şekilde, hizmet veren bir alan olarak kafelerin, Bahçelievler Merkez mahallesi parklarının kullanımına ve sosyal etkileşime katkı sağladığı söylenebilir. Bahçelievler merkez mahallesinde bulunan parklar mekânın kalitesini artırmaktadır.

Araştırmalar, yeşil alanların insanların fiziksel aktivitesini artırdığını ve sosyal bağları güçlendirdiğini ve yer aidiyetini teşvik ettiğini göstermektedir. Bu tez kentsel mekânın kalitesi ve yeşil alanların önemi konusunda birçok araştırma ile benzer sonuçlara ulaşmıştır. Kaczynski vd.[206] parkın büyüklüğü ve kullanıcılara olan yakınlığından ziyade, parkın sahip olduğu fonksiyon çeşitliliğinin park kullanım yoğunluğu üzerinde daha etkili olduğu tespit etmiştir. Bahçelievler Merkez mahallesinde yapılan park kullanıcı yoğunluğu incelendiğinde kullanım oranı parkın büyüklüğü ile doğru orantılı olarak artan parklar olsa da her zaman park büyüklüğü ile ilişkilendirilemez. Fakat kullanım alanı büyük olan parklarda yapılan bisikletçilik, paten, scooter, top oynama gibi hareketlilik gerektiren aktivitelerin diğer parklara göre daha yoğun olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, park tasarımında sadece büyüklüğe veya konuma odaklanmak yerine, parkın farklı kullanımlar için uygun hale getirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Bu sayede, parkların daha etkili bir şekilde kullanımı sağlanarak, insanları fiziksel aktiviteye ve sosyal çevre ile etkileşim halinde olmaya teşvik edilebilir.

Araştırmalar, yeşil alanların insanların fiziksel aktivitesini artırdığını ve sosyal bağları güçlendirdiğini ve yer aidiyetini teşvik ettiğini göstermektedir. Bu tez kentsel mekânın kalitesi ve yeşil alanların önemi konusunda birçok araştırma ile benzer sonuçlara ulaşmıştır.

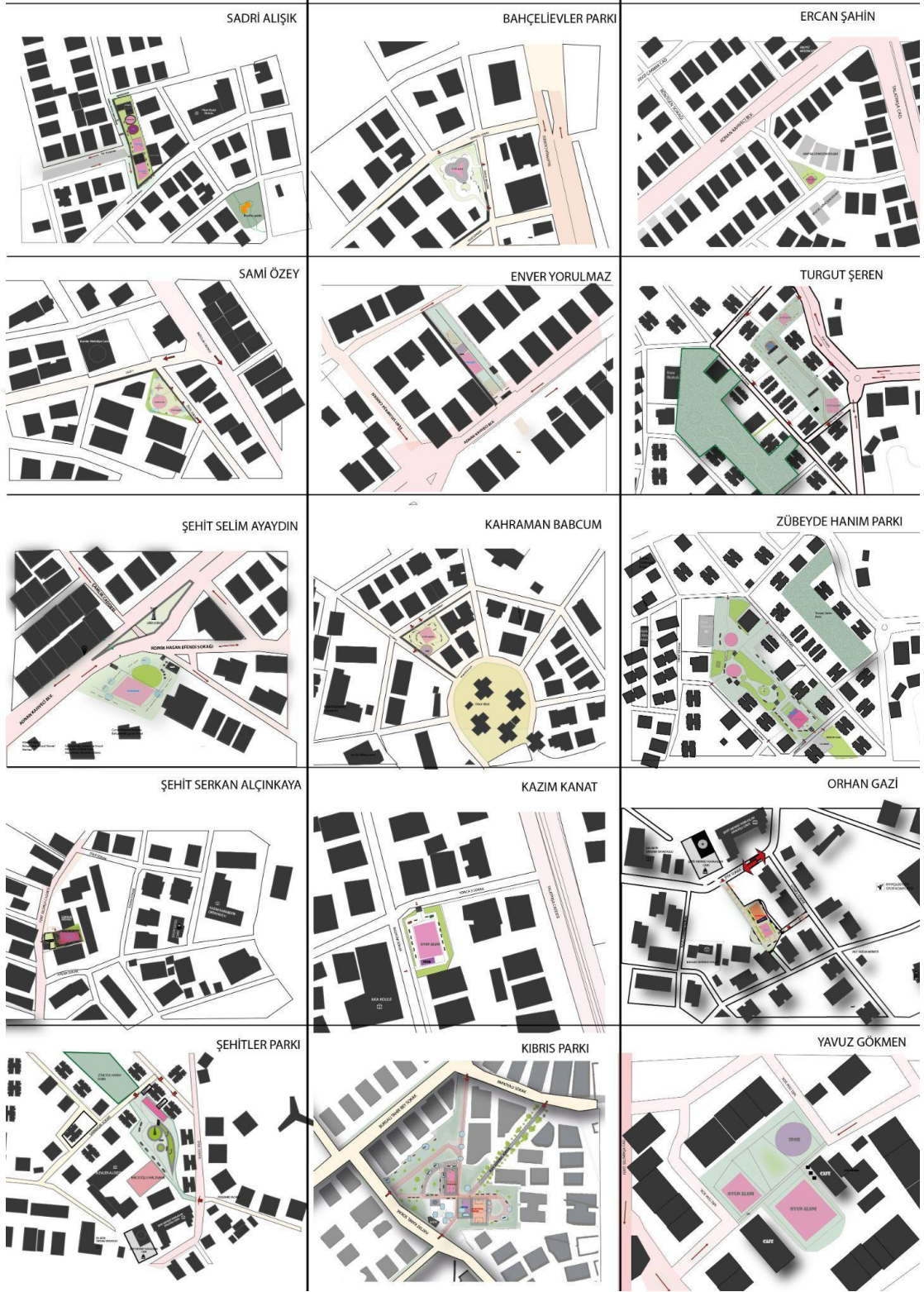
Mahalledeki fiziksel ve sosyal değişimin mahalleli tarafından nasıl karşılandığı, mahalleye bağlılık (aidiyeti) ve memnuniyet üzerindeki etkisinin araştırılması mahallenin gelişebilir ve zayıf yönleri üzerine bilgi verebilir. Sakinlerin mahalle yaşamını nasıl deneyimlediklerini, gereksinim duydukları alanları ve mahallede yeni toplulukların nasıl oluşmaya başladığını araştırma mahallenin sürdürülebilirliğini anlamının ve değerlendirmenin ilk adımı sayılabilir. Bunun yanında kent ve mimarlık odağında, sosyal sürdürülebilirliğin fiziksel alanlarında ise erişilebilirlik, yürünebilirlik ve kamusal alan kalitesi gibi mahallenin fiziksel yapısına bağlı olan alanlar gözlem ve yerinde analiz gerektirdiğinden erişilebilirlik kavramı altında incelenmesi sosyal sürdürülebilirlik araştırmalarının kapsamlarının sınırlandırılmasına katkı sağlar. Bu durum araştırmacı için kavramlar arasında olası boğulmayı engeller. İstanbul'un 1960'lı yıllarda hızlı yapılanma sürecinde yapılan Bahçelievler Merkez Mahaltesinde sosyal sürdürülebilirliği ölçümlenmesi için bir araştırma yöntemi ortaya koymuştur. Geçmişte daha iyi kentler için üretilen sürdürülebilir kentler, yaşanabilir kentler, yürünebilir kentler, eko kentler, dirençli kentler, yavaş şehir, verimli kentler, akıllı kentler, katılımcı kentler, girişimci kentler, kompakt kent, dayanıklı kentler, yaratıcı kentler gibi kavramlara yeni kavramlar eklense bile gelecekte odağında sürdürülebilirliğin sosyal boyutunun ilişkilendirildiği kavramlar önemi katlanarak devam edeceği düşünülmektedir. Bunun yanında alan yazında kent ve mimarlık alanında Bahçelievler bölgesi ile ilgili çok az araştırma olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada yere bağlılık-yer aidiyeti ve mahallenin sosyal sürdürülebilirliği arasında kurulan kavramsal ilişkinin birbirini destekleyen çoklu veri

toplama biçimiyle ele alınması gelecek araştırmalar için bölgesel bir ön veri oluşturabilir. Anket çalışması ile kamusal alan gözlemlerinin aynı zaman dilimi içinde yapılmaması bu tez çalışmasının sınırı olarak tanımlanabileceği gibi erişilebilirlik, memnuniyet, yaşam kalitesi gibi kavramların insan algılarında yeniden tanımlandığı Covid-19 karantina sürecinin etkilerinin değerlendirilmesi ve değişen yaşam biçiminin Bahçelievler Merkez Mahallesi üzerinden tartışılabilmesi için gelecek araştırmalara güçlü bir veri sağladığı söylenebilir. Bu çalışmanın, bölgesel planlama ve yerel yönetimler için faydalı olabileceği düşünölmektedir.

EKLER

Tablo 19 Tüm parkların çevrelerinin fiziksel yapısı

Şekil 59 Via Egnatia yolu

Derinlemesine Görüşmeler

Röportaj 1: Bahçelievler'deki değişimi nasıl değerlendirirsiniz? Eksikliğini hissettiğiniz alanlar var mı?

Ben 42 yıldır Bahçelievler Merkez Mahallesi'nde oturuyorum... burada da çalışıyorum. Son zamanlarda yeni gelen insanlar çok değişti..... Eskiler gitti... Parayı nerden kazandığı belli olmayan insanlar gelmeye başladı buraya... Anlıyorsunuz? Ama ben buradan vazgeçemem çünkü eskiden tanıdığım insanlarla karşılaşmak onlarla sohbet etmek beni mutlu ediyor. Küçüklüğünü bildiğim insanların çocukları ile gelip bak ben buradan alışveriş yapardım demesi beni çok mutlu ediyor. Bunun parayla pulla ölçülebilir bir karşılığı da yok... Burası Bahçelievler'in en güzel yeri. Buradan çıkıp mahallelere gittiğin zaman; güvensiz, karışık. Ailemle birlikte burada eğlenebileceğimiz vakit geçirebileceğimiz nezih ortamlara ihtiyacım var. Bu bir çay bahçesi, sosyal tesis olabilir.

Röportaj 2: Bahçelievler'deki değişimi nasıl değerlendirirsiniz? Eksikliğini hissettiğiniz alanlar neler? – Ayakkabı tamircisi, 40 seneden fazla Bahçelievler'de oturuyor

Yaa... Gelen insanlar buraya biraz uyum sağlamıyor da yani genelde dönüşümden memnunuz. Yani gelen insanlar burada nasıl diyeyim yüksek sesle konuşuyor... Bizim eski insanlarda böyle bir şey yoktu... bir gürültü patırtı olmazdı... bi komşuluk hatırı vardı şimdikilerde gece saat 1 de 2 de yüksek sesle konuşuyorlar. Kentsel dönüşümdense şöyle... evim şu anda kentsel dönüşümde yine burada oturuyorum. Fakat ne biliyim bir kat daha verilse teşvik amaçlı insanlar buralardan gitmek zorunda kalmaz... insanlar evlerini satıp gidiyor. Yeşil alan burada yeşillik az... park bahçe az.

ANKET SORULARI

1. Ait Olduğunuz Yaş Kategorisini İşaretleyiniz
2. Cinsiyetiniz
3. Bahçelievler mahallesi'nde kaç senedir oturuyorsunuz
4. Mesleğinizi belirtini
5. Oturduğunuz ev kendinize mi ait

Aşağıdaki ifadelere katılma derecenize göre 1 den 10 a kadar puan verini

6. Kendinizi yaşadığınız mahalleye ne kadar ait hissediyorsunuz? 1 ile 10 arasında numaralandırın
7. Kendimi Bahçelievler mahallesinde güvende hissediyorum
8. Bahçelievler Merkez mahallesine geldiğimde kendimi mutlu ve rahat hissediyorum
9. Uzun süre Bahçelievler Merkez mahallesinden ayrı kalınca özlem duyuyorum
10. Kendimi Bahçelievler Merkez mahallesinde doğal ve fiziksel hayatın bir parçası hissediyorum
11. Bahçelievler Merkez mahallesindeki komşuluk ilişkileri istediğim gibi
12. Bahçelievler Merkez mahallesinde tüm ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum
13. Mahallenizde sosyalleşme alanlarının ne derece yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?
14. Bahçelievler Merkez mahallesi dışında tercih edebileceğim daha iyi yerler var
15. Bahçelievler Merkez Mahallesi en çok yaşamak istediğim yer
16. Bahçelievler'de oturan akrabalarım/ arkadaşlarım var

Aşağıdaki ifadelere katılma derecenize göre 1 den 10 a kadar puan veriniz.

17. Bahçelievler Merkez mahallesine yeni gelen kullanıcı profili mevcut kullanıcılara benzer
18. Bahçelievler Merkez mahallesindeki kullanıcı profilinin değişmesinden memnunum
19. Bahçelievler Merkez mahallesinin mevcut dokusundan memnunu
20. Bahçelievler Merkez mahallesindeki dönüşüm projelerinden memnunum
21. Bahçelievler Merkez mahallesi çok karışık oldu, bozuldu son yıllarda çok değişti
22. Bizim binamız da dönüşüme girsin isterim
23. Serbest zamanlarınızı en çok nerede geçirirsiniz?
24. Covid-19 döneminde bulunduğum çevreden uzaklaşmadan ihtiyaçlarımı karşılayabildim
25. Bu mahallede oturmayı neden tercih ediyorsunuz?
26. Bulduğunuz mahallede en çok vakit geçirmekten hoşlandığınız yer / yerler nerelerdir? Sebebini kısaca açıkla mısınız?
27. Mahallenizde eksikliğini hissettiğiniz bir mekân var mı? Var ise sebebini kısaca açıkla mısınız?
28. İstanbul'da yaşamayı isteyeceğiniz başka bir ilçe veya mahalle var mı? Var ise neresi olduğunu ve sebebini kısaca açıkla mısınız?

KAYNAKÇA

- [1] S. W. S. WCED, "World commission on environment and development," *Our common future*, vol. 17, no. 1, pp. 1-91, 1987.
- [2] J. Elkington, "The triple bottom line," *Environmental management: Readings and cases*, vol. 2, pp. 49-66, 1997.
- [3] B. Littig and E. Griessler, "Social sustainability: a catchword between political pragmatism and social theory," *International journal of sustainable development*, vol. 8, no. 1-2, pp. 65-79, 2005.
- [4] E. Akın, "Sürdürülebilirlik" Sürdürülebilir mi," *TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Dosya*, vol. 5, pp. 19-21, 2007.
- [5] N. J. Bennett, J. Blythe, A. M. Cisneros-Montemayor, G. G. Singh, and U. R. Sumaila, "Just transformations to sustainability," *Sustainability*, vol. 11, no. 14, p. 3881, 2019.
- [6] N. E. Furlow, "Greenwashing in the new millennium," *The Journal of Applied Business and Economics*, vol. 10, no. 6, p. 22, 2010.
- [7] A. H. Widok, "Social Sustainability: Theories, Concepts, Practicability," in *EnviroInfo (2)*, 2009, pp. 43-51.
- [8] A. Hajirasouli and A. Kumarasuriyar, "The social dimension of sustainability: Towards some definitions and analysis," *Journal of Social Science for Policy Implications*, vol. 4, no. 2, pp. 23-34, 2016.
- [9] H. Åhman, "Social sustainability—society at the intersection of development and maintenance," *Local Environment*, vol. 18, no. 10, pp. 1153-1166, 2013.
- [10] C. Weingaertner and Å. Moberg, "Exploring social sustainability: Learning from perspectives on urban development and companies and products," *Sustainable development*, vol. 22, no. 2, pp. 122-133, 2014.
- [11] Å. C. Vifell and L. Soneryd, "Organizing matters: how 'the social dimension' gets lost in sustainability projects," *Sustainable development*, vol. 20, no. 1, pp. 18-27, 2012.
- [12] N. Dempsey, G. Bramley, S. Power, and C. Brown, "The social dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability," *Sustainable development*, vol. 19, no. 5, pp. 289-300, 2011.
- [13] S. McKenzie, "Social sustainability: towards some definitions," 2004.
- [14] S. Campbell, "Green cities, growing cities, just cities?: Urban planning and the contradictions of sustainable development," *Journal of the American Planning Association*, vol. 62, no. 3, pp. 296-312, 1996.
- [15] M. Redclift, "Sustainable development (1987–2005): an oxymoron comes of age," *Sustainable development*, vol. 13, no. 4, pp. 212-227, 2005.
- [16] A. Colantonio, "Social sustainability: a review and critique of traditional versus emerging themes and assessment methods," 2009.
- [17] U. S. D. o. Energy 2020, Energy.gov, <https://www.hydrogen.energy.gov/pdfs/hydrogen-program-plan-2020.pdf> (accessed 1.05.2023).
- [18] R. Joumard, "How to define the environmental dimension of sustainability?," in *8th Int. Conf. of the European Society for Ecological Economics Transformation, innovation and adaptation for sustainability-Integrating natural and social sciences*, 2009.
- [19] B. James, G. Katie, M. Jitendra, and M. Bharat, "'The Big Idea' The Sustainable Economy and the TBL (triple bottom line)," *Advances in Management*, vol. 8, no. 1, p. 1, 2015.
- [20] J. Mensah, "Sustainable development: Meaning, history, principles, pillars, and implications for human action: Literature review," *Cogent social sciences*, vol. 5, no. 1, p. 1653531, 2019.

- [21] J. Dessen et al., *Culture in, for and as sustainable development: Conclusions from the COST Action IS1007 Investigating Cultural Sustainability*. University of Jyväskylä, 2015.
- [22] UNESCO. "Culture & Sustainable Development." <https://www.unesco.org/en> (accessed 1.01.2023)
- [23] E. Chan and G. K. Lee, "Critical factors for improving social sustainability of urban renewal projects," *Social indicators research*, vol. 85, pp. 243-256, 2008.
- [24] M. Cuthill, "Strengthening the 'social' in sustainable development: Developing a conceptual framework for social sustainability in a rapid urban growth region in Australia," *Sustainable development*, vol. 18, no. 6, pp. 362-373, 2010.
- [25] G. Assefa and B. Frostell, "Social sustainability and social acceptance in technology assessment: A case study of energy technologies," *Technology in society*, vol. 29, no. 1, pp. 63-78, 2007.
- [26] J. Blewitt, *Understanding sustainable development*. Routledge, 2014.
- [27] D. Cook, *The Natural Step: towards a sustainable society* (no. 11). Green Books, 2004.
- [28] J. H. Spangenberg, "Reconciling sustainability and growth: criteria, indicators, policies," *Sustainable development*, vol. 12, no. 2, pp. 74-86, 2004.
- [29] R. Chiu, "12 Social sustainability, sustainable development and housing development," in *Housing and social change: East-west perspectives*, vol. 221: Routledge New York, NY, USA, 2003.
- [30] D. MUNRO, "Sustainability: rhetoric or reality in a sustainable world: defining and measuring sustainable development," *Sacramento, California: California Institute for Public Affairs*, 1995.
- [31] D. Mitlin and D. Satterthwaite, "Sustainability, the environment and urbanization," ed: Londres. Cendric Pugh, 1996.
- [32] G. Borrini-Feyerabend and D. Buchan, "Beyond fences," *Seeking social sustainability in conservation*, vol. 1, 1997.
- [33] C. Pugh, *Sustainability, the environment and urbanization*. Earthscan, 1996.
- [34] P. Townroe, "New economic roles: the changing structure of the city economy," *Cities and structural adjustment*, pp. 13-29, 1996.
- [35] W. Hediger, "Sustainable development and social welfare," *Ecological economics*, vol. 32, no. 3, pp. 481-492, 2000.
- [36] M. Polèse, R. E. Stren, and R. Stren, *The social sustainability of cities: Diversity and the management of change*. University of Toronto press, 2000.
- [37] D. R. Godschalk, "Land use planning challenges: Coping with conflicts in visions of sustainable development and livable communities," *Journal of the American Planning Association*, vol. 70, no. 1, pp. 5-13, 2004.
- [38] M. Davidson, "Social sustainability: a potential for politics?," *Local environment*, vol. 14, no. 7, pp. 607-619, 2009.
- [39] S. Vallance, H. C. Perkins, and J. E. Dixon, "What is social sustainability? A clarification of concepts," *Geoforum*, vol. 42, no. 3, pp. 342-348, 2011.
- [40] I. Sachs, "Social sustainability and whole development: exploring the dimensions of sustainable development," *Sustainability and the social sciences: a cross-disciplinary approach to integrating environmental considerations into theoretical reorientation*, pp. 25-36, 1999.
- [41] K. Murphy, "The social pillar of sustainable development: a literature review and framework for policy analysis," *Sustainability: Science, practice and policy*, vol. 8, no. 1, pp. 15-29, 2012.
- [42] B. Group. "How to measure the social sustainability of new housing development" <https://www.berkeleygroup.co.uk/-/media/migration/berkeley-group/about-us/sustainability/communities-and-sustainable-living/berkeley-reports-and-opinions-social-sustainability-reports-creating-strong-communities-part->

[one.ashx?rev=b79c26ed7e9b480b80ac783c603bd537&hash=B84F6A7F6B838F6F0F6119F4EC04441B](https://doi.org/10.1080/09654314.2023.2181111) (accessed 1.01.2023)

- [43] R. R. Rashti, "The role of collective spaces in social sustainability of residential area (case study: Firuzeh residential complex, Mashhad, Iran)," *Journal of Sociology*, vol. 2, no. 1, pp. 1-8, 2018.
- [44] A. Moulay, N. Ujang, and I. Said, "Legibility of neighborhood parks as a predictor for enhanced social interaction towards social sustainability," *Cities*, vol. 61, pp. 58-64, 2017.
- [45] M. Cuthill, "The contribution of human and social capital to building community well-being: A research agenda relating to citizen participation in local governance in Australia," *Urban policy and research*, vol. 21, no. 4, pp. 373-391, 2003.
- [46] E. Burton, "The potential of the compact city for promoting social equity," *Achieving sustainable urban form*, pp. 19-29, 2000.
- [47] G. Bramley and S. Power, "Urban form and social sustainability: the role of density and housing type," *Environment and Planning B: Planning and Design*, vol. 36, no. 1, pp. 30-48, 2009.
- [48] S. Raman, "Designing a liveable compact city: Physical forms of city and social life in urban neighbourhoods," *Built environment*, vol. 36, no. 1, pp. 63-80, 2010.
- [49] N. Pongsmas, "Configuration of public space and social sustainability of urban neighborhood: A case study of the city of San Diego at the dawn of the twenty-first century," Texas Tech University, 2004.
- [50] N. Dempsey, C. Brown, and G. Bramley, "The key to sustainable urban development in UK cities? The influence of density on social sustainability," *Progress in planning*, vol. 77, no. 3, pp. 89-141, 2012.
- [51] G. Bramley, N. Dempsey, S. Power, C. Brown, and D. Watkins, "Social sustainability and urban form: evidence from five British cities," *Environment and planning A*, vol. 41, no. 9, pp. 2125-2142, 2009.
- [52] I. Hamiduddin, "Social sustainability, residential design and demographic balance: Neighbourhood planning strategies in Freiburg, Germany," *Town Planning Review*, pp. 29-52, 2015.
- [53] E. Eizenberg and Y. Jabareen, "Social sustainability: A new conceptual framework," *Sustainability*, vol. 9, no. 1, p. 68, 2017.
- [54] S. H. Rogers, J. M. Halstead, K. H. Gardner, and C. H. Carlson, "Examining walkability and social capital as indicators of quality of life at the municipal and neighborhood scales," *Applied research in quality of life*, vol. 6, pp. 201-213, 2011.
- [55] M. Southworth, "Walkable suburbs?: An evaluation of neotraditional communities at the urban edge," *Journal of the American Planning Association*, vol. 63, no. 1, pp. 28-44, 1997.
- [56] M. Southworth and E. Ben-Joseph, "Street standards and the shaping of suburbia," *Journal of the American Planning Association*, vol. 61, no. 1, pp. 65-81, 1995.
- [57] A. Forsyth, "What is a walkable place? The walkability debate in urban design," *Urban design international*, vol. 20, pp. 274-292, 2015.
- [58] E. Cubukcu, B. Hepguzel, Z. Onder, and B. Tumer, "Active living for sustainable future: A model to measure "walk scores" via geographic information systems," *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, vol. 168, pp. 229-237, 2015.
- [59] D. W. Sohn, A. V. Moudon, and J. Lee, "The economic value of walkable neighborhoods," *Urban design international*, vol. 17, pp. 115-128, 2012.
- [60] S. H. Rogers, K. H. Gardner, and C. H. Carlson, "Social capital and walkability as social aspects of sustainability," *Sustainability*, vol. 5, no. 8, pp. 3473-3483, 2013.
- [61] P. Jarema, J. Halstead, and K. Conway, "Civic Engagement and Land Use Policy Change: Does Social Capital Affect Ecosystem Service Flows," in *Paper Presentation Northeast*

- Agriculture and Resource Economics Annual Conference, Burlington, VT, June, 2009*, pp. 7-9.
- [62] R. Rahiman and M. Naseer, "Walkability to public transport: prioritization of parameters for walkability assessment in the urban areas of Kerala, India."
- [63] J. A. Manzolli, A. Oliveira, and M. d. C. Neto, "Evaluating walkability through a multi-criteria decision analysis approach: A Lisbon case study," *Sustainability*, vol. 13, no. 3, p. 1450, 2021.
- [64] E. Leslie *et al.*, "Residents' perceptions of walkability attributes in objectively different neighbourhoods: a pilot study," *Health & place*, vol. 11, no. 3, pp. 227-236, 2005.
- [65] L. Aultman-Hall, M. Roorda, and B. W. Baetz, "Using GIS for evaluation of neighborhood pedestrian accessibility," *Journal of urban planning and development*, vol. 123, no. 1, pp. 10-17, 1997.
- [66] R. Cervero and K. Kockelman, "Travel demand and the 3Ds: Density, diversity, and design," *Transportation research part D: Transport and environment*, vol. 2, no. 3, pp. 199-219, 1997.
- [67] S. L. Handy, "Urban Form and Pedestrian Choices: Study of Austin Neighborhoods," *Transportation Research Record*, vol. 1552, no. 1, pp. 135-144, 1996, doi: 10.1177/0361198196155200119.
- [68] M. J. Greenwald and M. G. Boarnet, "Built environment as determinant of walking behavior: Analyzing nonwork pedestrian travel in Portland, Oregon," *Transportation research record*, vol. 1780, no. 1, pp. 33-41, 2001.
- [69] T. A. Randall and B. W. Baetz, "Evaluating pedestrian connectivity for suburban sustainability," *Journal of Urban Planning and Development*, vol. 127, no. 1, pp. 1-15, 2001.
- [70] E. Leslie, N. Coffee, L. Frank, N. Owen, A. Bauman, and G. Hugo, "Walkability of local communities: using geographic information systems to objectively assess relevant environmental attributes," *Health & place*, vol. 13, no. 1, pp. 111-122, 2007.
- [71] E. Cerin *et al.*, "Sharing good NEWS across the world: developing comparable scores across 12 countries for the Neighborhood Environment Walkability Scale (NEWS)," *BMC public health*, vol. 13, no. 1, pp. 1-14, 2013.
- [72] H. Krambeck and J. Shah, "The global walkability index: talk the walk and walk the talk," in *Better Air Quality Conference (BAQ)*, 2006.
- [73] L. Wood, L. D. Frank, and B. Giles-Corti, "Sense of community and its relationship with walking and neighborhood design," *Social science & medicine*, vol. 70, no. 9, pp. 1381-1390, 2010.
- [74] R. Ewing and S. Handy, "Measuring the unmeasurable: Urban design qualities related to walkability," *Journal of Urban design*, vol. 14, no. 1, pp. 65-84, 2009.
- [75] E. Talen and J. Koschinsky, "The walkable neighborhood: A literature review," *International journal of sustainable land use and urban planning*, vol. 1, no. 1, 2013.
- [76] H. M. Gündoğdu and E. Dinçer, "Tekirdağ Kent Merkezinin "Yürünebilirlik" Açısından Değerlendirilmesinde Bir Yöntem Araştırması," *PLANLAMA*, 2020.
- [77] D. P. Teşkilatı, "Onuncu kalkınma planı 2014-2018," ed, 2013.
- [78] A. N, K. S. A. Krishna, and S. Vanka, "Quality of Life Parameters - An Urban Design Perspective," *International Journal of Multidisciplinary Research and Analysis*, vol. 05, 2022.
- [79] H. H. Yasemin, "A study on social sustainability: The case of Doğanbey urban renewal project in Bursa,," Middle East Technical University, 2014.
- [80] D. Oktay and A. Rustemli, "Measuring the quality of urban life and neighbourhood satisfaction: Findings from Gazimagusa (Famagusta) area study," *International journal of social sciences and humanity studies*, vol. 2, no. 2, pp. 27-37, 2010.

- [81] M. Nikoofam and A. Mobaraki, "Assessment of quality of life in the urban environment; case study: Famagusta, N. Cyprus," *Civil Engineering and Architecture*, vol. 8, no. 5, pp. 860-872, 2020.
- [82] N. Bacon, D. Cochrane, S. Woodcraft, and J. Brown, "Creating strong communities: how to measure the social sustainability of new housing developments," *The Berkeley Group, London*, 2012.
- [83] H. A. E. E. Khalil, "Enhancing quality of life through strategic urban planning," *Sustainable cities and society*, vol. 5, pp. 77-86, 2012.
- [84] W. E. Marshall, "An evaluation of livability in creating transit-enriched communities for improved regional benefits," *Research in Transportation Business & Management*, vol. 7, pp. 54-68, 2013.
- [85] H. J. Miller, F. Witlox, and C. P. Tribby, "Developing context-sensitive livability indicators for transportation planning: A measurement framework," *Journal of Transport Geography*, vol. 26, pp. 51-64, 2013.
- [86] I. Van Kamp, K. Leidelmeijer, G. Marsman, and A. De Hollander, "Urban environmental quality and human well-being: Towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study," *Landscape and urban planning*, vol. 65, no. 1-2, pp. 5-18, 2003.
- [87] A. Madanipour, "Why are the design and development of public spaces significant for cities?," *Environment and planning B: Planning and Design*, vol. 26, no. 6, pp. 879-891, 1999.
- [88] S. Carr, M. Francis, L. G. Rivlin, and A. M. Stone, *Public space*. Cambridge University Press, 1992.
- [89] T. Smith, M. Nelischer, and N. Perkins, "Quality of an urban community: a framework for understanding the relationship between quality and physical form," *Landscape and Urban planning*, vol. 39, no. 2-3, pp. 229-241, 1997.
- [90] R. Ewing, O. Clemente, K. M. Neckerman, M. Purciel-Hill, J. W. Quinn, and A. Rundle, *Measuring urban design: Metrics for livable places*. Springer, 2013.
- [91] V. Mehta, *The street: A quintessential social public space*. Routledge, 2013.
- [92] V. Mehta, "Evaluating public space," *Journal of Urban design*, vol. 19, no. 1, pp. 53-88, 2014.
- [93] D. Biler, "Kentsel dönüşüm projelerinin sosyal sürdürülebilirlik ölçütleri çerçevesinde değerlendirilmesi; şanlıurfa eski sanayi bölgesi kentsel dönüşüm projesi örneği / Analysis of urban transformation projects in the context of social sustainability criteria; şanlıurfa old industrial zone example," *Mimarlık Ana Bilim Dalı, Hasan Kalyoncu Üniversitesi*, 2019.
- [94] I. Çatalcalı, "Deprem riskli sosyal konutların katılımcı ve sürdürülebilir kentsel dönüşümü: Güngören-Tozkoparan örneği ", *Kentsel Tasarım Bilim Dalı, İstanbul Teknik Üniversitesi* 2023.
- [95] R. H. D. Duran, "A Framework For Socially Sustainable Urban Transformation: Sulukule Case Stud " Yüksek Lisans, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, İstanbul Teknik Üniversitesi 2018.
- [96] K. Alver, "Mahalle: mekân ve hayatın esrarlı birlikteliği," *idealkent*, vol. 1, no. 2, pp. 116-139, 2010.
- [97] T. Cansever, "İslam'da Şehir ve Mimari. Timaş Yayıncılık, İstanbul," ISBN975-263-416-8, 2006.
- [98] M. R. Shirazi and R. Keivani, "Critical reflections on the theory and practice of social sustainability in the built environment—a meta-analysis," *Local Environment*, vol. 22, no. 12, pp. 1526-1545, 2017.
- [99] J. Allen and T. Lloyd-Jones, "Neighbourhood asset management: life cycles and learning for social sustainability," in *Social Sustainability in Urban Areas*: Routledge, 2010, pp. 83-100.

- [100] B. Brown, D. D. Perkins, and G. Brown, "Place attachment in a revitalizing neighborhood: Individual and block levels of analysis," *Journal of environmental psychology*, vol. 23, no. 3, pp. 259-271, 2003.
- [101] M. Lewicka, "Place attachment, place identity, and place memory: Restoring the forgotten city past," *Journal of environmental psychology*, vol. 28, no. 3, pp. 209-231, 2008.
- [102] M. C. Hidalgo and B. Hernandez, "Place attachment: Conceptual and empirical questions," *Journal of environmental psychology*, vol. 21, no. 3, pp. 273-281, 2001.
- [103] S. K. Göksoy and O. Hacıhasanoğlu, "Sosyal Sürdürülebilirlik İlkelerinin Yere Aidiyet Parametresi ile Değerlendirmesi: İstanbul Bahçelievler Merkez Mahallesi," *STAR Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, vol. 6, 2023.
- [104] G. S. Mesch and O. Manor, "Social ties, environmental perception, and local attachment," *Environment and behavior*, vol. 30, no. 4, pp. 504-519, 1998.
- [105] G. C. Galster and G. W. Hesser, "The social neighborhood: An unspecified factor in homeowner maintenance?," *Urban Affairs Quarterly*, vol. 18, no. 2, pp. 235-254, 1982.
- [106] M. Lewicka, "Ways to make people active: The role of place attachment, cultural capital, and neighborhood ties," *Journal of environmental psychology*, vol. 25, no. 4, pp. 381-395, 2005.
- [107] M. Bonaiuto, A. Aiello, M. Perugini, M. Bonnes, and A. P. Ecolani, "Multidimensional perception of residential environment quality and neighbourhood attachment in the urban environment," *Journal of environmental psychology*, vol. 19, no. 4, pp. 331-352, 1999.
- [108] I. Knez, "Attachment and identity as related to a place and its perceived climate," *Journal of environmental psychology*, vol. 25, no. 2, pp. 207-218, 2005.
- [109] A. J. Walker and R. L. Ryan, "Place attachment and landscape preservation in rural New England: A Maine case study," *Landscape and urban planning*, vol. 86, no. 2, pp. 141-152, 2008.
- [110] C. M. Raymond, G. Brown, and D. Weber, "The measurement of place attachment: Personal, community, and environmental connections," *Journal of environmental psychology*, vol. 30, no. 4, pp. 422-434, 2010.
- [111] S. Riger and P. J. Lavrakas, "Community ties: Patterns of attachment and social interaction in urban neighborhoods," *American journal of community psychology*, vol. 9, no. 1, p. 55, 1981.
- [112] A. Kearns and R. Forrest, "Social cohesion and multilevel urban governance," *Urban studies*, vol. 37, no. 5-6, pp. 995-1017, 2000.
- [113] S. M. Low and I. Altman, "Place Attachment," 1992.
- [114] R. B. Taylor, "Neighborhood responses to disorder and local attachments: The systemic model of attachment, social disorganization, and neighborhood use value," in *Sociological forum*, 1996, vol. 11: Springer, pp. 41-74.
- [115] R. J. Sampson and W. B. Groves, "Community structure and crime: Testing social-disorganization theory," *American journal of sociology*, vol. 94, no. 4, pp. 774-802, 1989.
- [116] L. C. Manzo and D. D. Perkins, "Finding common ground: The importance of place attachment to community participation and planning," *Journal of planning literature*, vol. 20, no. 4, pp. 335-350, 2006.
- [117] J. Winter and S. Farthing, "Coordinating facility provision and new housing development: impacts on car and local facility use," *Evaluating local environmental policy*, vol. 1, pp. 159-179, 1997.
- [118] U. V. Forum, T. Aldous, D. Lunts, and N. Greenleaf, "Urban villages: A concept for creating mixed-use urban developments on a sustainable scale," 1997: Urban Villages Forum.

- [119] C. A. Talmage, B. Hagen, D. Pijawka, and C. Nassar, "Measuring neighborhood quality of life: Place-based Sustainability indicators in Freiburg, Germany," *Urban Science*, vol. 2, no. 4, p. 106, 2018.
- [120] S. Porta and J. L. Renne, "Linking urban design to sustainability: formal indicators of social urban sustainability field research in Perth, Western Australia," *Urban Design International*, vol. 10, pp. 51-64, 2005.
- [121] R. C. Stedman, "Toward a social psychology of place: Predicting behavior from place-based cognitions, attitude, and identity," *Environment and behavior*, vol. 34, no. 5, pp. 561-581, 2002.
- [122] R. M. Feldman, "Settlement-identity: Psychological bonds with home places in a mobile society," *Environment and behavior*, vol. 22, no. 2, pp. 183-229, 1990.
- [123] D. Stokols, S. A. Shumaker, and J. Harvey, "Cognition, social behavior, and the environment," *People in places: A transactional view of settings*, pp. 441-448, 1981.
- [124] P. B. Harris, C. M. Werner, B. B. Brown, and D. Ingebritsen, "Relocation and privacy regulation: A cross-cultural analysis," *Journal of environmental psychology*, vol. 15, no. 4, pp. 311-320, 1995.
- [125] L. Scannell and R. Gifford, "Place attachment enhances psychological need satisfaction," *Environment and Behavior*, vol. 49, no. 4, pp. 359-389, 2017.
- [126] K.-Y. Lee and M.-G. Jeong, "Residential environmental satisfaction, social capital, and place attachment: the case of Seoul, Korea," *Journal of Housing and the Built Environment*, vol. 36, pp. 559-575, 2021.
- [127] A. Colantonio and T. Dixon, "By making 'local' and 'more inclusive' the focal point of our policies, we can achieve lasting social sustainability in our communities," *British Politics and Policy at LSE*, 2011.
- [128] S. Clayton, "Domesticated nature: Motivations for gardening and perceptions of environmental impact," *Journal of environmental psychology*, vol. 27, no. 3, pp. 215-224, 2007.
- [129] M. J. Koohsari, A. T. Kaczynski, B. Giles-Corti, and J. A. Karakiewicz, "Effects of access to public open spaces on walking: Is proximity enough?," *Landscape and Urban Planning*, vol. 117, pp. 92-99, 2013.
- [130] N. Comstock *et al.*, "Neighborhood attachment and its correlates: Exploring neighborhood conditions, collective efficacy, and gardening," *Journal of environmental psychology*, vol. 30, no. 4, pp. 435-442, 2010.
- [131] M. Şimşek, "Bahçelievler İlçesinin Gelişimi ve Mekansal Analizi," Coğraza Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2020.
- [132] J. R. Wolch, J. Byrne, and J. P. Newell, "Urban green space, public health, and environmental justice: The challenge of making cities 'just green enough'," *Landscape and urban planning*, vol. 125, pp. 234-244, 2014.
- [133] H. Ramkissoon, L. D. G. Smith, and B. Weiler, "Relationships between place attachment, place satisfaction and pro-environmental behaviour in an Australian national park," *Journal of Sustainable tourism*, vol. 21, no. 3, pp. 434-457, 2013.
- [134] S. Karuppanan and A. Sivam, "Social sustainability and neighbourhood design: an investigation of residents' satisfaction in Delhi," *Local Environment*, vol. 16, no. 9, pp. 849-870, 2011.
- [135] S. Dave, "Neighbourhood density and social sustainability in cities of developing countries," *Sustainable development*, vol. 19, no. 3, pp. 189-205, 2011.
- [136] D. Sim, *Soft city: building density for everyday life*. Island Press, 2019.
- [137] M. Gür, "Kentsel dönüşüm uygulamasında yaşam kalitesi araştırması ve kavramsal bir model önerisi: Bursa Doğanbey Örneği," 2014.
- [138] P. Zoral, Ö. Abanoz, and S. Nal, "Herkes İçin Kent, Herkes İçin Planlama: Akıllıca, Adaletle, Yeniden " Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir Ve Bölge Planlama Bölümü; Tmmob Şehir Planıncıları Odası, 2011 2011.

- [139] A. Şentürk and N. Z. Gülersoy, "Aidiyet, Kent Kimliği ve Kentsel Koruma Etkileşimi Bağlamında Kullanıcı Sürekliliğinin İrdelenmesi: Kadıköy Moda Örneği," *Megaron*, vol. 14, no. 1, 2019.
- [140] Ayşe Ünal, "Kentsel dönüşüm ve aidiyet: Ankara'dan bir örnek," *Asia Minor Studies*, no. SPECIAL, pp. 18-40, 2018.
- [141] T. Deringöz, "Kentsel dönüşümün kentsel aidiyet duygusu üzerindeki etkisi: Kırşehir ili örneği," Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- [142] S. HARDAL and T. KILIÇ, "Dönüşen Sadece Konutlar Mı? Zeytinburnu'nda Kentsel Dönüşüm."
- [143] M. Lewicka, "What makes neighborhood different from home and city? Effects of place scale on place attachment," *Journal of environmental psychology*, vol. 30, no. 1, pp. 35-51, 2010.
- [144] L. Scannell and R. Gifford, "Defining place attachment: A tripartite organizing framework," *Journal of environmental psychology*, vol. 30, no. 1, pp. 1-10, 2010.
- [145] A. H. Maslow, "The instinctoid nature of basic needs," *Journal of personality*, 1954.
- [146] L. Cuba and D. M. Hummon, "A place to call home: Identification with dwelling, community, and region," *Sociological quarterly*, vol. 34, no. 1, pp. 111-131, 1993.
- [147] A. M. Brandenburg and M. S. Carroll, "Your place or mine?: The effect of place creation on environmental values and landscape meanings," *Society & Natural Resources*, vol. 8, no. 5, pp. 381-398, 1995.
- [148] E. Relph, *Place and placelessness*. Pion London, 1976.
- [149] B. Hernández, M. C. Hidalgo, and C. Ruiz, "Theoretical and methodological aspects of research on place attachment," *Place Attachment*, pp. 94-110, 2020.
- [150] M. Lewicka, "Place attachment: How far have we come in the last 40 years?," *Journal of environmental psychology*, vol. 31, no. 3, pp. 207-230, 2011.
- [151] L. Scannell and R. Gifford, "Comparing the theories of interpersonal and place attachment," *Place attachment: Advances in theory, methods, and applications*, pp. 23-36, 2014.
- [152] M. V. Giuliani and R. Feldman, "Place attachment in a developmental and cultural context| 314+ xx pp. \$55.00 Irwin Altman, Setha M. Low, Place Attachment. Human Behavior and Environment. Advances in Theory and Research, Vol. 12, Plenum Press, Delhi (1992), ISBN: 0 306 44071 7," ed: Academic Press, 1993.
- [153] M. Lalli, "Urban-related identity: Theory, measurement, and empirical findings," *Journal of environmental psychology*, vol. 12, no. 4, pp. 285-303, 1992.
- [154] D. G. Unger and A. Wandersman, "The importance of neighbors: The social, cognitive, and affective components of neighboring," *American journal of community psychology*, vol. 13, no. 2, p. 139, 1985.
- [155] M. V. Giuliani, *Theory of attachment and place attachment*. na, 2003.
- [156] B. B. Brown and C. M. Werner, "Social cohesiveness, territoriality, and holiday decorations: The influence of cul-de-sacs," *Environment and behavior*, vol. 17, no. 5, pp. 539-565, 1985.
- [157] E. Hesari, M. Peysokhan, A. Havashemi, D. Gheibi, M. Ghafourian, and F. Bayat, "Analyzing the dimensionality of place attachment and its relationship with residential satisfaction in new cities: The case of Sadra, Iran," *Social Indicators Research*, vol. 142, pp. 1031-1053, 2019.
- [158] G. Kyle, A. Graefe, and R. Manning, "Testing the dimensionality of place attachment in recreational settings," *Environment and behavior*, vol. 37, no. 2, pp. 153-177, 2005.
- [159] D. R. Williams and J. J. Vaske, "The measurement of place attachment: Validity and generalizability of a psychometric approach," *Forest science*, vol. 49, no. 6, pp. 830-840, 2003.

- [160] O. Droseltis and V. L. Vignoles, "Towards an integrative model of place identification: Dimensionality and predictors of intrapersonal-level place preferences," *Journal of environmental psychology*, vol. 30, no. 1, pp. 23-34, 2010.
- [161] B. S. Jorgensen and R. C. Stedman, "A comparative analysis of predictors of sense of place dimensions: Attachment to, dependence on, and identification with lakeshore properties," *Journal of environmental management*, vol. 79, no. 3, pp. 316-327, 2006.
- [162] M. Antonsich, "Searching for belonging—an analytical framework," *Geography compass*, vol. 4, no. 6, pp. 644-659, 2010.
- [163] D. R. Williams, M. E. Patterson, J. W. Roggenbuck, and A. E. Watson, "Beyond the commodity metaphor: Examining emotional and symbolic attachment to place," *Leisure sciences*, vol. 14, no. 1, pp. 29-46, 1992.
- [164] B. S. Jorgensen and R. C. Stedman, "Sense of place as an attitude: Lakeshore owners attitudes toward their properties," *Journal of environmental psychology*, vol. 21, no. 3, pp. 233-248, 2001.
- [165] R. Hay, "Sense of place in developmental context," *Journal of environmental psychology*, vol. 18, no. 1, pp. 5-29, 1998.
- [166] D. Seamon, "Place, place identity, and phenomenology: A triadic interpretation based on JG Bennett's systematics," *The role of place identity in the perception, understanding, and design of built environments*, vol. 2012, pp. 3-21, 2012.
- [167] M. Fried, "Continuities and discontinuities of place," *Journal of environmental psychology*, vol. 20, no. 3, pp. 193-205, 2000.
- [168] İ. Gürkaynak, "Çevresel Psikoloji: Doğası, Tarihiçesi, Yöntemleri," *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, vol. 21, no. 1, pp. 1-9, 1988.
- [169] K. Kibler *et al.*, "Integrating sense of place into ecosystem restoration: a novel approach to achieve synergistic social-ecological impact," *Ecology and Society*, vol. 23, no. 4, 2018.
- [170] K. K. Mulvaney, N. H. Merrill, and M. J. Mazzotta, "Sense of place and water quality: Applying sense of place metrics to better understand community impacts of changes in water quality," in *Water Quality-Science, Assessments and Policy*: IntechOpen, 2020.
- [171] M. R. Shirazi and R. Keivani, "The triad of social sustainability: Defining and measuring social sustainability of urban neighbourhoods," *Urban Research & Practice*, vol. 12, no. 4, pp. 448-471, 2019.
- [172] R. Layard, "Happiness: Lessons from a New Science (Allen Lane, London)," 2005.
- [173] H. Johns and P. Ormerod, "Happiness, economics and public policy," *Institute of Economic Affairs, Research Monograph*, vol. 62, 2007.
- [174] A. Rashidfarokhi, L. Yrjänä, M. Wallenius, S. Toivonen, A. Ekroos, and K. Viitanen, "Social sustainability tool for assessing land use planning processes," *European Planning Studies*, vol. 26, no. 6, pp. 1269-1296, 2018.
- [175] Z. Kefayati and H. Moztarzadeh, "Developing effective social sustainability indicators in architecture," *Bull. Environ. Pharmacol. Life Sci*, vol. 4, pp. 40-56, 2015.
- [176] F. Hussein, J. Stephens, and R. Tiwari, "Memory for social sustainability: Recalling cultural memories in Zanqit Alsitat historical street market, Alexandria, Egypt," *Sustainability*, vol. 12, no. 19, p. 8141, 2020.
- [177] G. Enyedi, "Social sustainability of large cities," *Ekistics*, pp. 142-144, 2002.
- [178] O. Yiftachel and D. Hedgcock, "Urban social sustainability: the planning of an Australian city," *Cities*, vol. 10, no. 2, pp. 139-157, 1993.
- [179] M. Stubbs, "Heritage-sustainability: developing a methodology for the sustainable appraisal of the historic environment," *Planning Practice & Research*, vol. 19, no. 3, pp. 285-305, 2004.
- [180] C. Tweed and M. Sutherland, "Built cultural heritage and sustainable urban development," *Landscape and urban planning*, vol. 83, no. 1, pp. 62-69, 2007.

- [181] S. Woodcraft, T. Hackett, N. Bacon, L. Caistor Arendar, and P. Hall, "Design for social sustainability," 2011.
- [182] H. Bossel, "Indicators for sustainable development: theory, method, applications," 1999.
- [183] K. F. Miller, *Designs on the public: The private lives of New York's public spaces*. U of Minnesota Press, 2007.
- [184] J. Gehl, *Cities for people*. Island press, 2013.
- [185] J. Gehl, "Life between buildings," 2011.
- [186] C. Yoo and S. Lee, "Neighborhood Built Environments Affecting Social Capital and Social Sustainability in Seoul, Korea," *Sustainability*, vol. 8, no. 12, p. 1346, 2016.
- [187] D. R. Williams and J. W. Roggenbuck, "Measuring place attachment: Some preliminary results," in *NRPA Symposium on Leisure Research, San Antonio, TX*, 1989, vol. 9.
- [188] "Bahçelievler' in Tarihçesi." <http://www.bahcelievler.gov.tr/bahcelievler-in-tarihcesi> (accessed 01.05, 2023).
- [189] T. C. B. Kaymakamlığı. "Bahçelievler' in Nüfus Durumu." <http://www.bahcelievler.gov.tr/bahcelievler-in-nufus-durumu> (accessed 1.05.2023).
- [190] E. Üngür, "Kentsel Bir Altyapının Biyopolitikası: D-100 Karayolu," ed: Danışman: Prof. Dr. Arzu Erdem, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık ..., 2017.
- [191] B. belediyesi, "Bahçelievler belediyesi faaliyet raporu," 2009.
- [192] H. H. Tekin, "Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme," *İstanbul University Journal of Sociology*, vol. 3, no. 13, pp. 101-116, 2006.
- [193] L. Barron and E. Gauntlet, "WACOSS housing and sustainable communities indicators project," in *Sustaining our Communities International Local Agenda 21 Conference, Adelaide*, 2002, pp. 3-6.
- [194] T. Larimian and A. Sadeghi, "Measuring urban social sustainability: Scale development and validation," *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, vol. 48, no. 4, pp. 621-637, 2021.
- [195] M. Southworth and P. M. Owens, "The evolving metropolis: Studies of community, neighborhood, and street form at the urban edge," *Journal of the American Planning Association*, vol. 59, no. 3, pp. 271-287, 1993.
- [196] A. Özbil, D. Yeşiltepe, and G. Argin, "Modeling walkability: The effects of street design, street-network configuration and land-use on pedestrian movement," *A/ Z ITU Journal of the Faculty of Architecture*, vol. 12, no. 3, pp. 189-207, 2015.
- [197] M. Southworth, "Designing the walkable city," *Journal of urban planning and development*, vol. 131, no. 4, pp. 246-257, 2005.
- [198] C. W. Thompson, "Activity, exercise and the planning and design of outdoor spaces," *Journal of Environmental Psychology*, vol. 34, pp. 79-96, 2013.
- [199] A. T. Kaczynski and K. A. Henderson, "Environmental correlates of physical activity: a review of evidence about parks and recreation," *Leisure sciences*, vol. 29, no. 4, pp. 315-354, 2007.
- [200] A. Kemperman and H. Timmermans, "Green spaces in the direct living environment and social contacts of the aging population," *Landscape and urban planning*, vol. 129, pp. 44-54, 2014.
- [201] A. L. Bedimo-Rung, A. J. Mowen, and D. A. Cohen, "The significance of parks to physical activity and public health: a conceptual model," *American journal of preventive medicine*, vol. 28, no. 2, pp. 159-168, 2005.
- [202] P. Bosselmann *et al.*, "Sun, Wind, and Comfort A Study of Open Spaces and Sidewalks in Four Downtown Areas," 1984.
- [203] K. Peters, B. Elands, and A. Buijs, "Social interactions in urban parks: Stimulating social cohesion?," *Urban forestry & urban greening*, vol. 9, no. 2, pp. 93-100, 2010.
- [204] W. H. Whyte, "The social life of small urban spaces," 1980.

- [205] R. Sommer, J. Herrick, and T. R. Sommer, "The behavioral ecology of supermarkets and farmers' markets," *Journal of Environmental Psychology*, vol. 1, no. 1, pp. 13-19, 1981.
- [206] A. T. Kaczynski, L. R. Potwarka, and B. E. Saelens, "Association of park size, distance, and features with physical activity in neighborhood parks," *American journal of public health*, vol. 98, no. 8, pp. 1451-1456, 2008.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Senanur Kevser Göksoy

Lisans Eğitimi: Mimarlık/ Özyeğin Üniversitesi

Yayın:

S. K. Göksoy ve O. Hacıhasanoğlu, "Sosyal Sürdürülebilirlik İlkelerinin Yere Aidiyet Parametresi ile Değerlendirmesi: İstanbul Bahçelievler Merkez Mahallesi," *STAR Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, vol. 6, 2023.

Senanur Kevser Göksoy, 2019 yılında Özyeğin Üniversitesi Mimarlık lisans eğitimimi tamamladım ve 2021 yılında Özyeğin Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kent ve Mimarlık bölümünde yüksek lisans eğitimine başladım. Yurt dışında ve yurt içinde ulaşım, restorasyon, mimari tasarım, mimari iç tasarım projelerinde çalıştım.